

**Τ.Ε.Ι ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ**

**Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΛΕΓΧΟΥ(AUDIT
COMMITTEE) ΣΤΙΣ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ**

**ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΚΩΝ. ΡΟΥΒΑΛΗΣ
GONUL VECAT OGLOU**

Επιβλέπων Καθηγητής: Γεώργιος Παππάς,ΜΒΑ

ΠΑΤΡΑ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2015

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:ΓΕΝΙΚΑ

1.1:Βασικός σκοπός και αντικείμενο της Εργασίας	5
1.2:Δομή της Εργασίας	6
1.3:Γενικές σημειώσεις	6
1.4:Εισαγωγικό Σημείωμα	6
1.4.1:Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου	7
1.4.2:Εννοιολογικό Πλαίσιο Εσωτερικού	8
1.5:Η Επιτροπή Ελέγχου και η εμφάνιση της στην Ελλάδα	10
1.6:Η Επιτροπή Ελέγχου και το νομοθετικό της πλαίσιο στο Εξωτερικό	14
1.6.1:Η επιτροπή Ελέγχου στο Ηνωμένο Βασίλειο	14
1.6.2:Η επιτροπή Ελέγχου στην Αμερική	15
1.6.3:Η επιτροπή Ελέγχου στην Ρωσία	16
1.7:Η σημασία της Επιτροπής Ελέγχου στις σύγχρονες οικονομικές μονάδες	17
1.7.1:Η έννοια της ελεγκτικής	18
1.7.2:Το αντικείμενο του ελέγχου και της ελεγκτικής	19
1.7.3:Διακρίσεις στην ελεγκτική	19
1.7.3.1:Εξωτερικός Έλεγχος	20
1.7.3.2:Εσωτερικός Έλεγχος	20
1.7.3.3:Κρατικός Έλεγχος	21
1.7.4:Το νομικό πλαίσιο της Ελεγκτής	21
1.7.5.:Το Ελεγκτικό έργο σύμφωνα με το νόμο Π.226/92	23
1.7.6:Διορισμός και αμοιβή ελεγκτών	25
1.7.7:Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου	26
1.7.7.1:Κώδικα δεοντολογίας Εσωτερικού Ελέγχου	27
1.7.7.2:Πρότυπα Εσωτερικού Ελέγχου	27
1.7.7.3:Σκοπός του Εσωτερικού Ελέγχου	28
1.7.7.4:Είδη Εσωτερικού Ελέγχου	30
1.7.5:Εσωτερικός Έλεγχος και Ορκωτός Ελεγκτής	33
1.7.6:Ορισμός Του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου	35
1.7.7:Σκοπός του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου	36
1.7.8:Περιεχόμενο του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου	37
1.7.9:Βασικές αρχές του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου	38
1.7.10:Μελέτη του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου	41
1.7.11:Μέσα μελέτης Εσωτερικού Ελέγχου	42
1.7.12:Μέθοδοι Μελέτης Εσωτερικού Ελέγχου	43
1.7.13:Αδυναμίες του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου	45

ΚΕΦΑΛΑΙΟ2:Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΛΕΓΧΟΥ-ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

2.1:Ορισμός της επιτροπής ελέγχου(Audit Committee)	47
2.1.1:Διακυβέρνηση	48

2.1.2:Διοικητικό Συμβούλιο	49
2.1.3:Ευρωπαϊκή Επιτροπή	50
2.1.4:Χρηματοοικονομική πληροφόρηση	52
2.1.5:Ευθύνη	52
2.2:Σύνθεση της επιτροπής Ελέγχου	53
2.2.1:Συνεδριάσεις της Επιτροπής Ελέγχου	53
2.2.2:Καθήκοντα και Αρμοδιότητες της Επιτροπής Ελέγχου	53
2.3:Είδη Ελέγχων	55
2.3.1:Χρηματοοικονομικός	56
2.3.2:Λειτουργικός	56
2.3.3:Αποδοτικότητας	56
2.3.4:Συμμόρφωσης	56
2.3.5:Ειδικοί Έλεγχοι	56

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3:ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΛΕΓΧΟΥ-ΚΥΡΙΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΑΣΕΙΣ

3.1:Σύνοψη Ηγετικών Πρακτικών	58
3.1.1:Δυνατότητες της επιτροπής ελέγχου	58
3.1.2:Εποπτεία κινδύνου	58
3.1.3:Αυτό-εκτίμηση και αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας	65
3.1.4:Εποπτεία των εσωτερικών ελέγχων και την υποβολή χρηματοοικονομικών εκθέσεων	65
3.1.5:Αλληλεπίδραση με τον ανεξάρτητο ελεγκτή	66
3.1.6:Η σχέση με τον επικεφαλής των οικονομικών υπηρεσιών(Chief Financial Office-CFO)	66
3.1.7:Ιδιωτικές Συνεδρίες	66
3.1.8:Αλληλεπίδραση με τους εσωτερικούς ελεγκτές	67
3.1.9:Προσανατολισμός και τη συνεχή εκπαίδευση	67
3.2:Σύνθεση Ελεγκτικής Επιτροπής	67
3.2.1:Καταστατικός χάρτης και ημερήσιες διατάξεις επιτροπής ελέγχου	67
3.2.2:Επισκόπηση των απαιτήσεων του καταστατικού χάρτη της Επιτροπής Ελέγχου	68
3.2.3:Απαιτήσεις γνωστοποίησης των προσόντων του διευθυντή	69
3.2.4:Ανεξαρτησία των μελών της επιτροπής ελέγχου	69
3.2.5:Επισκόπηση των απαιτήσεων	69
3.2.5.1:Επισκόπηση των απαιτήσεων-χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης(NYSE)	70
3.2.5.2:Επισκόπηση των απαιτήσεων- Εθνικού συλλόγου αγοροπωλησιών χρεογράφων(NASDAQ)	71
3.2.3:Απαιτήσεις Ανεξαρτησίας	71
3.2.3.1:Απαιτήσεις Ανεξαρτησίας για το Χρηματιστήριο Νέας Υόρκης	71
3.2.3.2:Απαιτήσεις Ανεξαρτησίας Εθνικού συλλόγου αγοροπωλησιών χρεογράφων(NASDAQ)	72

3.3:Μοντέλο Χάρτη Δραστηριότητας Εσωτερικού Ελέγχου	72
3.3.1:Εισαγωγή	72
3.3.2:Ρόλος	73
3.3.3:Επαγγελματισμός	73
3.3.4:Αρχή	73
3.3.5:Οργάνωση	73
3.3.6:Ανεξαρτησία και Αντικειμενικότητα	74

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4:ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

4.1:Βιβλιογραφικές αναφορές	75
4.2:Πίνακας στοιχείων εμπειρικής διευρένησης επιλεγμένης αρθογραφίας	100

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5:ΤΕΛΙΚΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Τελική συζήτηση επί της Εργασίας	107
----------------------------------	-----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6:ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική Βιβλιογραφία	108
Ξένη Βιβλιογραφία	108
Βιβλιογραφία στο Διαδίκτυο	111

Νομοθετικό Παράθεμα

ΑΠΟΦΑΣΗ 5/204/14-11-2000 του Δ.Σ. της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς	112
Πράξη Διοικητή Αριθμ. 2577/9.3.2006	123
Τροποποίηση και συμπλήρωση της ΠΔ/ΤΕ 2577/2006	149

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:ΓΕΝΙΚΑ

1.1:Βασικός σκοπός και αντικείμενο της Εργασίας

Η εργασία σαν σκοπό έχει να αναδείξει την σημασία αλλά και την ευθύνη που έχει η επιτροπή ελέγχου στο σύγχρονο οικονομικό σύστημα. Μέσα από την παρουσίαση των νόμων αλλά και των αποτελεσμάτων που θα αναφερθούν θα προσπαθήσουμε να κάνουμε μια αναλυτική επεξήγηση της επιτροπής ελέγχου.

Στην σύγχρονη εποχή η πληροφορία είναι πολύ σημαντική και για αυτό το λόγο η επιτροπή ελέγχου μέσα από το ο υψηλό επίπεδο των προσφερόμενων υπηρεσιών προσπαθεί να αμβλύνει τα αρνητικά αποτελέσματα αλλά και να αναδείξει τις θετικές αποφάσεις που θα καταφέρουν να δώσουν στην οικονομική μονάδα το προβάδισμα που χρειάζεται απέναντι στους ανταγωνιστές της.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να διερευνηθεί θεωρητικά και να αναλυθεί, ο ρόλος που διαδραματίζουν η επιτροπή ελέγχου και ο εσωτερικός έλεγχος, ως μηχανισμοί της εταιρικής διακυβέρνησης, προκειμένου να καθοριστεί και να αξιολογηθεί η ξεχωριστή και η από κοινού συνδρομή τους,στην αποτελεσματικότητά της. Προσεγγίσαμε το θέμα μας θεωρητικά, με βάση βιβλιογραφική ανασκόπηση που αναφέρεται στον εσωτερικό έλεγχο και στην επιτροπή ελέγχου. Μελετήσαμε τους παράγοντες που επιδρούν στην αποτελεσματική λειτουργία τους, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που επιτάσσεται να διαθέτουν, αλλά και τις υφιστάμενες, αλληλοεξαρτώμενες ή μη, σχέσεις που δημιουργούνται.

Διαπιστώσαμε ότι, η αποτελεσματική λειτουργία, τόσο της επιτροπής ελέγχου, όσο και του εσωτερικού ελέγχου, συνδέεται άρρηκτα και κατά περίπτωση με την υψηλή ποιότητα και αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων, την εξάλειψη φαινόμενων «χειραγώγησης» των κερδών, τη διενέργεια εξωτερικών ελέγχων με ποιοτικότερα χαρακτηριστικά και υψηλή ανεξαρτησία, την αντιμετώπιση της ασύμμετρης πληροφόρησης μεταξύ διοίκησης και διαχείρισης, τη θέσπιση διαδικασιών προκειμένου για την καλύτερη επικοινωνία μεταξύ διοίκησης, διαχείρισης, εξωτερικού και εσωτερικού ελέγχου, αλλά και την αύξηση της εταιρικής απόδοσης.

Δεδομένου ότι, όλα τα προαναφερόμενα είναι επιδιώξεις για το θεσμό της εταιρικής διακυβέρνησης, αντιλαμβανόμαστε ότι, τόσο η επιτροπή ελέγχου, όσο και ο εσωτερικός έλεγχος, όταν λειτουργούν αποτελεσματικά, διαθέτουν συγκεκριμένη δομή και χαρακτηριστικά και αναπτύσσουν την κατάλληλη επικοινωνία μεταξύ τους, είναι οι σημαντικότεροι μηχανισμοί στα πλαίσια της εταιρικής διακυβέρνησης. Κατά συνέπεια, συνδράμουν στην αποτελεσματική και ορθή εφαρμογή της, με τις γνωστές θετικές επιπτώσεις που έχει αυτή, στην πορεία κάθε μορφής οργανισμού.

Οι βιβλιογραφικές αναφορές στις οποίες ανατρέξαμε, συνήθως, αναφέρονταν σε μεγάλου μεγέθους οικονομικές οντότητες, εισηγμένες σε διεθνή χρηματιστήρια, οι οποίες είχαν συστήσει και διέθεταν επιτροπές ελέγχου, αλλά και οργανωμένα τμήματα εσωτερικού ελέγχου. Επιπλέον, δεν καταφέραμε να εντοπίσουμε επιστημονικές βιβλιογραφικές αναφορές, σχετικά με τη λειτουργία της επιτροπής ελέγχου στον Ελλαδικό χώρο. Η σχέση που αναπτύσσεται μεταξύ επιτροπής ελέγχου και εσωτερικού ελέγχου επιτάσσεται να είναι αποτελεσματική, προκειμένου να έχει ευεργετική επίδραση, τόσο στην εταιρική διοίκηση και διαχείριση, όσο και στον

έλεγχο. Θεωρητικά, αποδεικνύεται ότι, με αυτόν τον τρόπο, συνδράμουν καταλυτικά στην εφαρμογή «καλής» εταιρικής διακυβέρνησης.

Από όσο γνωρίζουμε, σε επίπεδο χώρας, δεν έχει αναφερθεί εργασία που να αναλύει την αρθογραφία και να συνδέει με τέτοιο τρόπο τη δεδομένη διαθρωτική σχέση. Ευελπιστούμε ότι, η συγκεκριμένη ανάλυση μπορεί να αποτελέσει το υπόβαθρο εκείνο, στο οποίο, θα στηριχθούν μελλοντικές εμπειρικές έρευνες, σε επίπεδο χώρας.

1.2: Δομή της Εργασίας

Η εργασία αποτελείται από 6 κεφάλαια τα οποία σκοπό έχουν να παρουσιάσουν στον αναγνώστη μια εισαγωγική (Κεφάλαιο 1) αλλά και μια εννοιολογική (Κεφάλαιο 2) προσέγγιση του αντικειμένου αλλά και των αρμοδιοτήτων της επιτροπής ελέγχου. Στην συνέχεια και μέσω του κεφαλαίου 3 προχωρούμε σε πιο εξειδικευμένες αναλύσεις της επιτροπής ελέγχου τόσο σε θεωρητικό όσο και σε πρακτικό επίπεδο. Με το κεφάλαιο 4 θα προσπαθήσουμε να παρουσιάσουμε την διαδικασία του εσωτερικού ελέγχου αλλά και της αρμοδιότητες της επιτροπής ελέγχου στις σύγχρονες οικονομικές μονάδες παρουσιάζοντας παράλληλα αναλύσεις από τα αποτελέσματα τους. Με το κεφάλαιο 5 γίνεται η καταγραφή των νόμων αλλά και των αποφάσεων για την επιτροπή ελέγχου και τέλος η παρουσίαση των πηγών που χρησιμοποιήθηκαν μέσω του κεφαλαίου 6.

1.3: Γενικές σημειώσεις

Η εργασία μέσα από τα 6 κεφάλαια θα προσπαθήσει να δώσει μια αναλυτική αλλά και εύκολη στην ανάγνωση παρουσίαση του θέματος.

Θα δοθούν τόσο ορισμοί αλλά και στατιστικές αναλύσεις των αποτελεσμάτων ώστε να γίνει κατανοητό στον αναγνώστη η πολυπλοκότητα αλλά και η σημασία τις επιτροπής ελέγχου.

1.4: Εισαγωγικό Σημείωμα

Πριν μπορέσουμε να εισέλθουμε στην εννοιολογική προσέγγιση την Επιτροπής Ελέγχου (Audit Committee) είναι χρήσιμο να μπορέσουμε να κατανοήσουμε την έννοια και την σημασία του Εσωτερικού Ελέγχου (Internal Audit) μιας και η Επιτροπή Ελέγχου αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι του Εσωτερικού Ελέγχου.

Ως έννοια ο Εσωτερικός Έλεγχος διακρίνεται για το εύρος και το υψηλό επίπεδο των προσφερόμενων υπηρεσιών του. Συχνά όμως, η άγνοια των διοικούντων, υπονομεύει την προσέγγιση και την σημασία που του αποδίδεται στο σύγχρονο επιχειρηματικό γίνεσθαι. Το γεγονός αυτό τεκμηριώνει την μεγάλη έμφαση που καταλογίζεται στην οπτική της στρατηγικής αξιολόγησής του, ως αποτελεσματικό μέσο εκπλήρωσης και επίτευξης των επιχειρησιακών στόχων. Σήμερα, ο ρόλος που καλείται να διαδραματίσει ένα αποτελεσματικό Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου είναι τόσο από την πλευρά της πρόληψης των ενδοεπιχειρησιακών παραλείψεων και ατασθαλιών, όσο και από την οπτική της ελαχιστοποίησης των δυσμενών επιδράσεων τους στην οικονομική μονάδα και στους περιβάλλοντες φορείς της.

Οι διοικήσεις, προκειμένου να θωρακίσουν τις επιχειρήσεις από ακούσιες ή εκούσιες πράξεις, ζημιογόνες ενέργειες και συμπεριφορές, που θα έχουν αρνητικό αντίκτυπο στα επιχειρησιακά τους συμφέροντα, υιοθετούν και αναπτύσσουν κατάλληλα Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου (Σ.Ε.Ε.). Ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου (System of Internal Control) μπορεί γενικά να ορισθεί ως το σύνολο των επιχειρησιακών δράσεων:

1. προστασίας των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης
2. διασφάλισης και ελέγχου της ακρίβειας και της αξιοπιστίας των λογιστικών της στοιχείων
3. προώθησης της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας των δραστηριοτήτων της και
4. ενθάρρυνσης της πιστής τήρησης και εφαρμογής των επιχειρησιακών της πολιτικών.

Η Επιτροπή Ελέγχου λοιπόν είναι υπεύθυνη στο να διασφαλίσει ότι η διοίκηση έχει εφαρμόσει ένα αποτελεσματικό σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου για να προστατέψει την επιχείρηση από τους διάφορους κινδύνους και ρίσκα που μπορεί να αντιμετωπίζει. Σε πιο μεγάλες και πολύπλοκες επιχειρήσεις η Επιτροπή Ελέγχου μπορεί να διασφαλίσει μια αποδοτική και ανεξάρτητη εγγύηση ότι ο Εσωτερικός Έλεγχος είναι αποδοτικός, έχοντας όμως υπόψιν ότι της παρέχεται ο κατάλληλος ρόλος και εντολή.

1.4.1:Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου

Με σκοπό την πληρέστερη εννοιολογική προσέγγιση του εσωτερικού ελέγχου, παρατίθεται η διάκριση των όρων «Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου» και «Εσωτερικός Έλεγχος». Στα πλαίσια της παραπάνω διάκρισης, οι Cook and Winkle (1976) προσομοίωσαν το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου με το νευρικό σύστημα του ανθρώπου το οποίο απλώνεται στην οικονομική μονάδα μεταφέροντας εντολές και αντιδράσεις από και προς τη Διοίκησή της. Δηλαδή το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου της οικονομικής μονάδας συνδέεται άμεσα με την οργανωτική της δομή και τους γενικούς κανόνες λειτουργίας της (Cai, 1997).

Σύμφωνα με έναν ευρύτερο ορισμό, το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου ορίζεται ως το πλάνο της επιχείρησης και το σύνολο των μεθόδων και διαδικασιών που ακολουθεί η Διοίκηση για να διασφαλίσει την αποδοτική συνεργασία με τη διεύθυνση της επιχείρησης, την πρόληψη και τον εντοπισμό της απάτης και του λάθους, την ακρίβεια και ολοκλήρωση των λογιστικών αρχείων και την έγκαιρη προετοιμασία όλων των χρήσιμων οικονομικών πληροφοριών.

Πιο πρόσφατα, ο Φίλος (2004) τονίζοντας τη συνεισφορά του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου στην επίτευξη των στόχων της οικονομικής μονάδας, όρισε το Σύστημα Εσωτερικού ελέγχου ως το οργανωμένο σύνολο ελέγχων λειτουργιών και διαδικασιών που καθιερώνεται από τη Διοίκηση με σκοπό την εξάλειψη των αρνητικών επιπτώσεων του οργανισμού, την αποτελεσματική του λειτουργία και την ικανοποίηση των στόχων του.

Την ίδια περίοδο, ο Γρηγοράκος (2006) δίνοντας έμφαση στο καθαρά λογιστικό εσωτερικό έλεγχο όρισε το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου ως «το όλο

σύστημα οργάνωσης των διαδικασιών εκτέλεσης των διαχειριστικών πράξεων και της λογιστικής τους απεικόνισης». Ειδικότερα, το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου περιλαμβάνει τις αρμοδιότητες του προσωπικού, τα εισερχόμενα και εκδιδόμενα δικαιολογητικά, τη διαδρομή και τον έλεγχο τους, και τέλος τους τηρούμενους λογαριασμούς, τον τρόπο και τη μέθοδο ενημέρωσής τους.

Συγκεντρωτικά από όλες τις παραπάνω απόψεις συμπεραίνεται ότι το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου αποτελεί το πλέγμα όλων των διαδικασιών και πολιτικών που: προάγουν την ακρίβεια και αξιοπιστία των λογιστικών και επιχειρησιακών δεδομένων, προστατεύουν τους πόρους της οικονομικής μονάδας από τη σπατάλη και την απάτη, εκτιμούν την πιστή εφαρμογή της πολιτικής της Διοίκησης από τα διάφορα τμήματα και γενικότερα αξιολογούν τη συνολική αποτελεσματικότητα και απόδοση των λειτουργιών της οικονομικής μονάδας (Alexander Hamilton Institute, 2005).

1.4.2: Ενωσιολογικό Πλαίσιο Εσωτερικού Ελέγχου

Ο εσωτερικός έλεγχος (Internal Audit) αποτελεί ένα ιδιαίτερα δημοφιλές ερευνητικό πεδίο, το οποίο κεντρίζει το ενδιαφέρον ερευνητών και μελετητών τα τελευταία χρόνια. Η σημαντικότητά του επιβεβαιώνεται από το μεγάλο όγκο της σχετικής διεθνούς αρθρογραφίας και βιβλιογραφίας, ενώ η ένταση αναζήτησης ενός αξιόπιστου εννοιολογικού πλαισίου οδήγησε τους μελετητές στην υιοθέτηση ενός ικανού αριθμού εναλλακτικών προσεγγίσεων. Ενδεικτικό της σημασίας του για την επιβίωση και ανάπτυξη των οικονομικών μονάδων αποτελεί το πλήθος των ορισμών που του έχουν αποδοθεί από ερευνητές και μελετητές, παγκοσμίως.

Τα πρώτα χρόνια, ο εσωτερικός έλεγχος θεωρούνταν ως μια διαδικασία που πρόσφερε έλεγχο επιβεβαίωσης σε λογαριασμούς. Υπό αυτό το πρίσμα, ο εσωτερικός έλεγχος (Internal Audit) ορίζονταν ως μια διαδικασία επίβλεψης, ως ο «αστυνομικός της Διοίκησης» (Morgan, 1979), ο οποίος δεν διαδραματίζει ρόλο στην επίτευξη των οργανωτικών στόχων. Αυτή ήταν μια εμβρυακή μορφή του εσωτερικού ελέγχου.

Ωστόσο, ο εσωτερικός έλεγχος (Internal Audit) είναι αποτέλεσμα – προϊόν της σύγχρονης κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης (Cai, 1997). Σημαντικές αλλαγές προωθήθηκαν από τη Βιομηχανική Επανάσταση, με αποτέλεσμα μετά το 1940, ο εσωτερικός έλεγχος (Internal Audit) να εισέρχεται στη χρυσή του περίοδο. Εκείνη την περίοδο (1941) ιδρύεται το Αμερικάνικο Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών, που ήταν και ο προπομπός του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών (Dittenhofer, 2001).

Τριάντα χρόνια αργότερα, η ASOBAC (Committee on Basic Auditing Concepts, 1973), όρισε τον εσωτερικό έλεγχο ως «μια συστηματική διαδικασία αντικειμενικής αξιολόγησης των στοιχείων για την εξακρίβωση του βαθμού συσχέτισης μεταξύ καθιερωμένων κριτηρίων με τα πραγματικά αποτελέσματα της επιχείρησης».

Την ίδια περίπου περίοδο, μία εξίσου σημαντική Επιτροπή, η APC (Auditing Practices Committee, 1980), τονίζοντας τη σημασία της νομοθεσίας, όρισε τον εσωτερικό έλεγχο ως «μια ανεξάρτητη εξέταση και γνωμοδότηση από έναν διορισμένο, από την επιχείρηση, ελεγκτή για τα οικονομικά στοιχεία της, σύμφωνα

με το εκάστοτε ισχύον νομικό καθεστώς».

Σε συμφωνία ήταν και ο ορισμός από το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών (ΙΑ, 1991; Taylor and Glezen, 1991; Konrath, 1996), σύμφωνα με τον οποίο, ο εσωτερικός έλεγχος (Internal Audit) ήταν «η ανεξάρτητη διαδικασία που λειτουργεί μέσα στον οργανισμό για να εξετάσει και να εκτιμήσει τις διαδικασίες, παρέχοντας σημαντική υπηρεσία σε αυτόν».

Την ίδια περίοδο, η έννοια του εσωτερικού ελέγχου συνδέεται με την εταιρική διακυβέρνηση μέσω μιας έκθεσης που συντάχτηκε από πέντε οργανώσεις. Ειδικότερα, μέσω της έκθεσης εξεταζόταν ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου στην εξασφάλιση βελτιωμένης εταιρικής διακυβέρνησης (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission, 1992). Η έκθεση περιείχε μια ανάλυση των χαρακτηριστικών γνωρισμάτων του εσωτερικού ελέγχου και ενός πλαισίου για την οριοθέτηση και την αξιολόγησή του. Στα πλαίσια της έκθεσης ο εσωτερικός έλεγχος (Internal Audit) ορίστηκε ως: «μία διαδικασία, που είναι σχεδιασμένη να παρέχει διαβεβαίωση σχετικά με την επίτευξη των επιχειρησιακών στόχων» στις ακόλουθες κατηγορίες: Αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα των λειτουργιών-διαδικασιών, αξιοπιστία οικονομικών καταστάσεων και συμμόρφωση με τους εφαρμόσιμους νόμους και τους κανονισμούς» (Aldridge and Colbert, 1994; Maijoor, 2000).

Δύο χρόνια αργότερα, το Δεκέμβριο του 1994, εκδόθηκε το μοντέλο «CADBURY» από το Συμβούλιο «Financial Aspects of Corporate Governance» του Ινστιτούτου Ορκωτών Ελεγκτών της Αγγλίας και Ουαλίας. Το μοντέλο όριζε τον εσωτερικό έλεγχο σαν «ένα συνολικό σύστημα ελέγχων, χρηματοοικονομικών και άλλων με σκοπό την παροχή ασφάλειας αναφορικά με: αποτελεσματικές και αποδοτικές λειτουργίες, εσωτερικούς χρηματοοικονομικούς ελέγχους και συμμόρφωση με νόμους, διατάξεις και πολιτικές κάθε εταιρείας».

Λίγο αργότερα, βασισμένο στα μοντέλα COSO και CADBURY, το ίδρυμα Ορκωτών Λογιστών του Καναδά (CICA) διεύρυνε το εννοιολογικό πλαίσιο του ελέγχου (COCO) παρέχοντας έναν ευρύτερο ορισμό και μια σειρά κριτηρίων για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητάς του (Canadian Institute of Chartered Accountants, 1995). Με αυτό τον τρόπο δόθηκε μια πολύ ευρύτερη προσέγγιση στον έλεγχο, η οποία συνέδεε τον εσωτερικό έλεγχο, τον κίνδυνο και την επίτευξη των επιχειρησιακών στόχων (Hunton *et al.*, 2004). Πάντως αποτελεί αναντίρρητο γεγονός, ότι και οι τρεις Οργανισμοί επέκτειναν σαφώς το εννοιολογικό πλαίσιο του εσωτερικού ελέγχου πέρα από τον οικονομικό έλεγχο.

Γενικά, στο σημερινό οικονομικό περιβάλλον, το σύγχρονο Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου αναπτύσσεται για να ικανοποιήσει τις ανάγκες της σύγχρονης επιχείρησης (Yan Jin'e, 1997). Σε αυτά τα πλαίσια, τον Ιούνιο του 1999, το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών όρισε τον εσωτερικό έλεγχο ως «μία ανεξάρτητη, αντικειμενική, διαβεβαιωτική και συμβουλευτική δραστηριότητα που ήταν σχεδιασμένη να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες του οργανισμού» (ΙΑ, 1999). Η μεγαλύτερη διαφοροποίηση του νέου ορισμού ήταν η για πρώτη φορά παραδοχή δημιουργίας «προστιθέμενης αξίας» (add value) για την οικονομική μονάδα από την ύπαρξη του εσωτερικού ελέγχου (Krogstad *et al.*, 1999; Bou-Raad,

2000; Nagy and Cenker, 2002; Mihret and Yismaw, 2007).

Η σύνδεση του εσωτερικού ελέγχου με τη στρατηγική της οικονομικής μονάδας τονίστηκε από την Παπαδάτου (2001), η οποία όρισε τον εσωτερικό έλεγχο ως «το σύνολο των διαδικασιών, των κανόνων, των μεθόδων και των επαληθεύσεων που διασφαλίζουν την προστασία της περιουσίας της οικονομικής μονάδας και την αποτελεσματική εφαρμογή της Στρατηγικής της».

Ένα χρόνο αργότερα, ο Βαρβατσουλάκης (2002), στα πλαίσια εκπόνησης της διδακτορικής του διατριβής, τόνισε εντονότερα τη σημασία της Διοίκησης, ορίζοντας τον εσωτερικό έλεγχο ως «όλες τις μεθόδους με τις οποίες η Διοίκηση της οικονομικής μονάδας εκχωρεί αρμοδιότητες, με σκοπό την αποτελεσματικότερη λειτουργία των κύκλων δραστηριότητας της οικονομικής μονάδας».

Ένας ευρύτερος ορισμός, ο οποίος υπογράμμιζε τόσο το συμβουλευτικό όσο και τον προληπτικό ρόλο του εσωτερικού ελέγχου αποδόθηκε από τον Παπαστάθη (2003). Υπό το πρίσμα του εν λόγω ορισμού, ο εσωτερικός έλεγχος (Internal Audit) θεωρήθηκε ως «η υπηρεσία που αποσκοπεί στην αξιολόγηση της επάρκειας λειτουργίας του συστήματος εσωτερικών ελέγχων και προτείνει βελτιώσεις, όπου διαπιστώνονται αδυναμίες».

Ακολουθώντας την ίδια λογική, στην Ελλάδα, το Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών (Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών, 2008[¶]) όρισε τον εσωτερικό έλεγχο ως «μία ανεξάρτητη, αντικειμενική, διαβεβαιωτική και συμβουλευτική δραστηριότητα, επαρκώς σχεδιασμένη και οργανωμένη, που μέσω των τεχνικών και επιστημονικών προσεγγίσεων, αξιολογεί την επάρκεια λειτουργίας του συστήματος εσωτερικού ελέγχου (λειτουργίες-εφαρμογή διαδικασιών)».

Από όλες τις ανωτέρω εννοιολογικές προσεγγίσεις καθίσταται σαφές, ότι ο εσωτερικός έλεγχος (Internal Audit) δεν είναι ένα μονοδιάστατο εργαλείο ελέγχου της ορθότητας των καταστάσεων, αλλά αποτελεί συστατικό στοιχείο της εταιρικής διακυβέρνησης, διαδραματίζει κομβικό ρόλο στην αξιοπιστία των εκθέσεων - αναφορών των οικονομικών επιτελείων και παρέχει μοναδική υπηρεσία αποτελώντας προστιθέμενη αξία για την οικονομική μονάδα προς την επίτευξη των δεικτών αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητά της (Goodwin, 2004). Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι ένα υγιές Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου παρέχει στην οικονομική μονάδα τη διασφάλιση, ότι δεν θα εμποδιστεί στην επίτευξη των στρατηγικών και επιχειρησιακών της στόχων (Savcuk, 2007) και γενικότερα, ο εσωτερικός έλεγχος (Internal Audit) είναι η αναγκαία λειτουργία του σύγχρονου «management», είναι ο σύμβουλος του σε όλα τα ιεραρχικά επίπεδα (Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών, 2008).

1.5: Η Επιτροπή Ελέγχου και η εμφάνιση της στην Ελλάδα

Η Εταιρική διακυβέρνηση στην Ελλάδα υπήρξε άγνωστη σαν έννοια μέχρι το 2000, έτος κατά το οποίο η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς με την 5/204/14 5/204/14-11-2000 (βλέπε Νομοθετικό Παράρτημα) υποχρέωσε τις εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών επιχειρήσεις σε συμμόρφωση με συγκεκριμένους κανόνες συμπεριφοράς για την λειτουργία και δράση τους, όπως και των συνδεδεμένων με αυτές προσώπων.

Μεταξύ των βασικότερων στόχων της Ε.Κ. περιλαμβάνονται επίσης:

- Η επιβολή διοικητικών κυρώσεων (επίπληξη, χρηματικό πρόστιμο, αναστολή λειτουργίας, αφαίρεση άδειας) σε εποπτευόμενα νομικά και φυσικά πρόσωπα που παραβαίνουν τη νομοθεσία για την κεφαλαιαγορά.
- Η έγκριση ενημερωτικών δελτίων όσον αφορά τις ανάγκες πληροφόρησης του επενδυτικού κοινού κατά τη διενέργεια δημοσίων προσφορών και την εισαγωγή κινητών αξιών σε οργανωμένη αγορά.
- Η διενέργεια επαφών με σκοπό τη σύναψη διμερών ή πολυμερών συμφωνιών με άλλες εποπτικές αρχές για διάφορα θέματα της αρμοδιότητάς της.
- Επιπροσθέτως, σύμφωνα με όσα αναφέρονται στην Ετήσια Έκθεσή της για το 2008, η Ε.Κ. ενίσχυσε το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας και τις υποδομές ελέγχου και εποπτείας της ελληνικής κεφαλαιαγοράς με νομοθετικές πρωτοβουλίες και κανονιστικές αποφάσεις της. Στο πλαίσιο αυτό, ενισχύθηκαν η προστασία των επενδυτών, η αποτελεσματικότητα και ρευστότητα της αγοράς, η λειτουργία των εποπτευόμενων εταιριών, ο εκσυγχρονισμός του πλαισίου εισαγωγής και εποπτείας εταιριών στο χρηματιστήριο και η λειτουργία των συστημάτων εκκαθάρισης και ασφάλισης συναλλαγών.
- Σημαντική επίσης εξέλιξη κατά το ίδιο έτος ήταν η ψήφιση του ν.3691/2008 για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, ο οποίος ενσωμάτωσε στην ελληνική έννομη τάξη την Οδηγία 2005/60/ΕΕ και τις συστάσεις της διεθνούς ομάδας εργασίας FATF. Οι νέες διατάξεις ενισχύουν τα μέτρα δέουσας επιμέλειας που πρέπει να λαμβάνουν τα υπόχρεα πρόσωπα, αναβαθμίζουν το ρόλο της Εθνικής Επιτροπής Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες, ιδρύουν νέα Επιτροπή Στρατηγικής και νέα Επιτροπή Διαβούλευσης με τον Ιδιωτικό Τομέα, προβλέπουν ποινικές κυρώσεις για τους παραβάτες ανάλογες αυτών για το κοινό έγκλημα και βελτιώνουν τις διαδικασίες ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ εθνικών αρχών και σε διεθνές επίπεδο.
- Προηγουμένως, με βάση τα αναγραφόμενα στις Εκθέσεις των ετών 2004 <http://el.wikipedia.org/wiki/2004> και 2005 <http://el.wikipedia.org/wiki/2005>, η Ε.Κ. προχώρησε σε βελτίωση της εποπτείας των χρηματιστηριακών αγορών και των συστημάτων εκκαθάρισης συναλλαγών, ενίσχυσε το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας της ελληνικής αγοράς και επιτάχυνε τη σύγκλισή του με το αντίστοιχο Ευρωπαϊκό, ως αποτελέσματα της εφαρμογής του ν. 3152/2003 και της ψήφισης και εφαρμογής των νόμων 3340/2005, 3401/2005 και 3371/2005. Ο Νόμος 3016/17 3016/17-5-2002 περί Εταιρικής διακυβέρνησης καθόρισε υποχρεωτικούς κανόνες συμπεριφοράς για τις εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών επιχειρήσεις.

Πράξη διοικητή Αριθμ. 2577/9.3.2006

Η ΠΔ/ΤΕ 2577/2006, όπως και όλα τα αντίστοιχα μέτρα, αποσκοπεί στην διασφάλιση της χρηματοοικονομικής σταθερότητας, της διαφάνειας των συναλλαγών και της ενίσχυσης του ανταγωνισμού που αποτελούν καταστατική και θεσμική ευθύνη της ΤτΕ. Η ευθύνη αυτή που έχει ανατεθεί στην ΤτΕ από την πολιτεία αφορά όχι μόνο το σημαντικό θέμα των σχέσεων το τραπεζών ή των λοιπών χρηματοδοτικών οργανισμών με τους δανειολήπτες, που συχνά ευρίσκονται στην δημοσιότητα, αλλά το ευρύτερο πλαίσιο των ρυθμίσεων στο χρηματοπιστωτικό τομέα, που καλύπτει τόσο θέματα μακροληπτικής παρακολούθησης (Macroprudential surveillance) όσο και μικροληπτικής εποπτείας (Microprudential Supervision). Η ολοκληρωμένη αυτή προσέγγιση αποβλέπει στην διασφάλιση των καταθετών από τυχόν μη συνετή διαχείριση των κεφαλαίων τους.

Αποτελεί, κατά συνέπεια, ανάγκη οι προληπτικοί μηχανισμοί των πιστωτικών ιδρυμάτων να είναι σε θέση να καλύπτουν με συνέπεια και συνεκτικότητα τις διάφορες μορφές κινδύνων που αναλαμβάνουν οι εποπτευόμενοι από την ΤτΕ οργανισμοί, όπως τους οικονομικής φύσεως κινδύνους (πιστωτικός, αγοράς, επιτοκίων συγκέντρωσης, χώρας), το λειτουργικό κίνδυνο το κίνδυνο συμμόρφωσης (Με ιδιαίτερη έμφαση στην αποτροπή χρησιμοποίησης του τραπεζικού συστήματος για ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, στην διαφάνεια των συναλλαγών και στην προστασία των καταναλωτών), το λογιστικό και νομικό κίνδυνο το κίνδυνο διακανονισμού κλπ.

Ορισμός και στόχοι Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου

- 1** Το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου αποτελεί σύνολο ελεγκτικών μηχανισμών και διαδικασιών που καλύπτει σε συνεχή βάση κάθε δραστηριότητα του πιστωτικού ιδρύματος και συντελεί στην αποτελεσματική και ασφαλή λειτουργία του.
- 2** Ειδικότερα αποβλέπει στη διασφάλιση των ακόλουθων ιδίως στόχων:
  - 2.1. Τη συνεπή υλοποίηση της επιχειρησιακής στρατηγικής με αποτελεσματική χρήση των διαθέσιμων πόρων.
  - 2.2. Την αναγνώριση και αντιμετώπιση των πάσης φύσεως κινδύνων που αναλαμβάνονται, περιλαμβανομένου και του λειτουργικού κινδύνου.
  - 2.3. Την διασφάλιση της πληρότητας και της αξιοπιστίας των στοιχείων και πληροφοριών που απαιτούνται για τον ακριβή και έγκαιρο προσδιορισμό της χρηματοοικονομικής κατάστασης του πιστωτικού ιδρύματος και την παραγωγή αξιόπιστων οικονομικών καταστάσεων.
  - 2.4. Τη συμμόρφωση με το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία του, περιλαμβανομένων των εσωτερικών κανονισμών και των κανόνων δεοντολογίας.
  - 2.5. Την πρόληψη και την αποφυγή λανθασμένων ενεργειών και παρατυπιών που θα μπορούσαν να θέσουν σε κίνδυνο τη φήμη και τα συμφέροντα του πιστωτικού ιδρύματος, των μετόχων και των συναλλασσομένων με αυτό.

ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΛΕΓΧΟΥ

Επιτροπή Ελέγχου

1.1. Η Επιτροπή Ελέγχου (ΕΕ) ορίζεται από το Δ.Σ. και απαρτίζεται από μη εκτελεστικά μέλη του, κατ' ελάχιστον τρία. Από τα εν λόγω μέλη, το ένα τουλάχιστον είναι ανεξάρτητο, κατά την έννοια του Ν. 3016/2002, με επαρκείς γνώσεις και εμπειρία σε λογιστικής και ελεγκτικής φύσεως θέματα.

1.2. Σε περιπτώσεις πιστωτικών ιδρυμάτων που είναι θυγατρικές πιστωτικών ιδρυμάτων (με έδρα στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό), η συμμετοχή στην Επιτροπή Ελέγχου εκτελεστικών μελών του Δ.Σ. της μητρικής, υπό την επιφύλαξη της εκάστοτε ισχύουσας νομοθεσίας, δεν έρχεται σε αντίθεση με την ως άνω διάταξη της παρούσας.

2.1. Τα μέλη της Επιτροπής δεν πρέπει να κατέχουν παράλληλες θέσεις ή ιδιότητες ή να διενεργούν συναλλαγές που θα μπορούσαν να θεωρηθούν ασυμβίβαστες με την αποστολή της Επιτροπής. Η συμμετοχή στην Επιτροπή Ελέγχου δεν αποκλείει τη δυνατότητα συμμετοχής και σε άλλες επιτροπές του Δ.Σ.

2.2. Ο Πρόεδρος της Επιτροπής πρέπει να διαθέτει τις απαιτούμενες γνώσεις και εμπειρία για την επίβλεψη των ελεγκτικών διαδικασιών και των λογιστικών θεμάτων που απασχολούν την Επιτροπή ενώ παράλληλα η Επιτροπή Ελέγχου, ως σύνολο, πρέπει να διαθέτει την κατάρτιση και την εμπειρία που απαιτούνται για τη διεκπεραίωση του έργου της, περιλαμβανομένης της γνώσης για το ευρύτερο περιβάλλον λειτουργίας του πιστωτικού ιδρύματος (εντός και εκτός της χώρας) και για τα συστήματα πληροφορικής.

2.3. Η λειτουργία της Επιτροπής Ελέγχου διέπεται από Κανονισμό στον οποίο καθορίζονται η διάρκεια, τα μέλη, η συχνότητα εναλλαγής τους, οι διαδικασίες λήψης των αποφάσεων καθώς και τα κύρια καθήκοντά της, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται:

2.3.1. Η παρακολούθηση και η ετήσια αξιολόγηση της επάρκειας και αποτελεσματικότητας του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου σε ατομική βάση και σε επίπεδο ομίλου, εφόσον πρόκειται για μητρική, με βάση τα σχετικά στοιχεία και πληροφορίες της Μονάδας Εσωτερικής Επιθεώρησης, τις διαπιστώσεις και παρατηρήσεις των εξωτερικών ελεγκτών (τακτικών ορκωτών ελεγκτών λογιστών), καθώς και των εποπτικών αρχών.

2.3.2. Η επίβλεψη και η αξιολόγηση των διαδικασιών (βλ. και αρμοδιότητες του Δ.Σ.) κατάρτισης των δημοσιευμένων ετήσιων και, εφόσον συντρέχει σχετική υποχρέωση και, περιοδικών οικονομικών καταστάσεων, του πιστωτικού ιδρύματος και του ομίλου σύμφωνα με τα ισχύοντα λογιστικά πρότυπα.

2.3.3. Η επίβλεψη του διενεργούμενου από τους τακτικούς ορκωτούς ελεγκτές λογιστές ελέγχου των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων του πιστωτικού ιδρύματος και η σε τακτική βάση συνεργασία μαζί τους. Στο πλαίσιο της συνεργασίας αυτής, η Επιτροπή ζητά από τους εν λόγω ελεγκτές να αναφέρουν τα τυχόν προβλήματα ή αδυναμίες που εντόπισαν στο ΣΕΕ κατά τον έλεγχο των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τα εκάστοτε ισχύοντα Ελληνικά Ελεγκτικά Πρότυπα.

2.3.4. Η υποβολή πρότασης προς το Δ.Σ. για την επιλογή των εξωτερικών ελεγκτών (νοούμενων ως των τακτικών ορκωτών ελεγκτών λογιστών). Η Επιτροπή υποβάλλει επίσης, όποτε το κρίνει σκόπιμο, πρόταση για την αντικατάσταση ή την εναλλαγή τους.

2.3.5. Η διασφάλιση της ανεξαρτησίας, σύμφωνα με την εκάστοτε ισχύουσα μονοθεσία(σήμερα άρθρο 12 ν. 3148/2003) των ορκωτών ελεγκτών λογιστών.

2.3.6. Η υποβολή προτάσεων για την αντιμετώπιση των αδυναμιών που έχουν διαπιστωθεί και η παρακολούθηση της εφαρμογής των μέτρων που αποφασίζονται από το Δ.Σ (follow up).

2.3.7. Η υποβολή προτάσεων για τις ειδικές περιοχές όπου επιβάλλεται η διενέργεια πρόσθετων ελέγχων από τους εσωτερικούς, ή εξωτερικούς ελεγκτές.

2.3.8. Η αξιολόγηση του έργου της Μονάδας Εσωτερικής Επιθεώρησης με έμφαση σε θέματα που σχετίζονται με το βαθμό ανεξαρτησίας της, την ποιότητα και το εύρος των ελέγχων που διενεργεί, τις προτεραιότητες που προσδιορίζονται από μεταβολές του οικονομικού περιβάλλοντος, των συστημάτων και του επιπέδου των κινδύνων και την εν γένει αποτελεσματικότητα της λειτουργίας της.

3.1. Η Επιτροπή συνεδριάζει τακτικά, τουλάχιστον μία φορά κάθε τρίμηνο, ή και έκτακτα και μπορεί να προσκαλεί μέλη της Διοίκησης και οποιοδήποτε άλλο στέλεχος ή εμπειρογνώμονα, η παρουσία του οποίου, κατά την κρίση της, απαιτείται. Η Επιτροπή τηρεί πρακτικά και ενημερώνει εγγράφως το Δ.Σ. για τα αποτελέσματα του ελεγκτικού της έργου.

3.2. Ο πρόεδρος της Επιτροπής ενημερώνει επίσης το Δ.Σ. για το έργο της Επιτροπής στα πλαίσια των συνεδριάσεων του Δ.Σ.

4.1. Θα ανατίθεται περιοδικά, ύστερα από εισήγηση της Επιτροπής Ελέγχου, τουλάχιστον ανά τριετία, από κάθε πιστωτικό ίδρυμα σε τρίτους, πλην των τακτικών, ορκωτούς ελεγκτές λογιστές που διαθέτουν την απαραίτητη εμπειρία, η αξιολόγηση της επάρκειας του ΣΕΕ σε ατομική και ενοποιημένη βάση, κατά τα ειδικότερα αναφερόμενα στο Παράρτημα 3 της παρούσας Πράξης. Η σχετική έκθεση αξιολόγησης θα γνωστοποιείται στην Τράπεζα της Ελλάδος (Διεύθυνση Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος) εντός του πρώτου εξαμήνου, μετά από τη λήξη της τριετίας, έτους. Η ελεγκτική εταιρεία και οι ορκωτοί ελεγκτές που αναλαμβάνουν την εργασία αυτή θα εναλλάσσονται, τουλάχιστον, μετά από δύο διαδοχικές αξιολογήσεις.

4.2. Κατά την ανάθεση έργου στους τακτικούς ορκωτούς ελεγκτές λογιστές και τους ορκωτούς ελεγκτές λογιστές που διενεργούν την ανά τριετία αξιολόγηση, θα τους παρέχεται εξουσιοδότηση για την ενημέρωση της Τράπεζας της Ελλάδος, στο πλαίσιο των διατάξεων του άρθρων 18 και 21 του Ν. 2076/1992, όπως εκάστοτε ισχύει.

5. Οι πληροφορίες και οι διαπιστώσεις των εξωτερικών ελεγκτών των οικονομικών καταστάσεων του πιστωτικού ιδρύματος θα συζητούνται τριμερώς, μεταξύ του πιστωτικού ιδρύματος, των εξωτερικών ελεγκτών και της Τράπεζας της Ελλάδος, και σε ειδικές περιπτώσεις και διμερώς, μεταξύ των ορκωτών ελεγκτών λογιστών και της Τράπεζας της Ελλάδος (με σχετική ενημέρωση των πιστωτικών ιδρυμάτων), σύμφωνα και με τα οριζόμενα στο εκάστοτε ισχύον Ελληνικό Ελεγκτικό Πρότυπο που αφορά στην επικοινωνία με τις Ρυθμιστικές και Εποπτικές αρχές.

1.6: Η Επιτροπή Ελέγχου και το νομοθετικό της πλαίσιο στο Εξωτερικό

1.6.1: Η επιτροπή Ελέγχου στο Ηνωμένο Βασίλειο

Η Επιτροπή Ελέγχου ήρθε στο προσκήνιο στο Ηνωμένο Βασίλειο το 1992 μέσα από την έκθεση του Sir Adrian Cadbury για τις δημοσιονομικές πτυχές της εταιρικής διακυβέρνησης, που είχε σαν αποτέλεσμα να αυξηθούν τα καθήκοντα των Επιτροπών Λογιστικού Ελέγχου μέσα από διαδοχικές εκθέσεις εταιρικής διακυβέρνησης.

Οι διαπραγματεύσεις αυτές κατέληξαν στο Συμβούλιο Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης αναθεωρώντας τον συνδυασμένο Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης(Combined Code) και τις σχετικές οδηγίες για τις επιτροπές ελέγχου(The Smith Guidance)το 2003.

Ο συνδυασμένος κώδικας(Combined Code) αλλά και η οδηγίες Smith(The Smith Guidance) έχουν σχεδιαστεί στο να βοηθήσουν στην λήψη των κατάλληλων ρυθμίσεων Εταιρικής Διακυβέρνησης.

Ο Smith παρέχει τις καλύτερες συστάσεις και πρακτικές οδηγίες για να βοηθήσει του διευθυντές που υπηρετούν στις Ελεγκτικές Επιτροπές.

Η καλύτερη πρακτική απαιτεί ότι η κάθε επιχείρηση εξετάζει κατά πόσο οι προτάσεις της Επιτροπής Ελέγχου ταιριάζουν καλύτερα για τις συγκεκριμένες περιστάσεις που έχει να αντιμετωπίσει.

Οι πρακτικές της Επιτροπής Λογιστικού Ελέγχου πρέπει να είναι ανάλογες με το έργο, και θα ποικίλουν ανάλογα με το μέγεθος, την πολυπλοκότητα και το προφίλ κινδύνου της επιχείρησης.

Ωστόσο δεν υπάρχουν συγκεκριμένες πρακτικές οι οποίες να είναι 100% ισχύουσες σε κάθε περίπτωση.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο ωστόσο οι Χρηματοοικονομικές υπηρεσίες καταχώρησης κανόνων αρχής(Financial Services Authority's Listing Rules)απαιτούν οι εταιρείες που έχουν συσταθεί εντός του Ηνωμένου Βασιλείου να κάνουν έκθεση σχετικά με το τρόπο που εφαρμόζουν τις 14 Αρχές της Εταιρικής Διακυβέρνησης και τους 21 υποστηρικτικούς κανόνες που περιλαμβάνονται στον συνδυασμένο κώδικα(Combined Law) και να επιβεβαιώσουν την συμμόρφωσή τους στις 48 λεπτομερείς διατάξεις του συνδυασμένου κώδικα(Combined Law) και να εξηγήσουν το σκεπτικό τους σχετικά με την μη συμμόρφωσή τους σε σχετικές διατάξεις.

1.6.2: Η Επιτροπή Ελέγχου στην Αμερική

Τα τελευταία χρόνια, τα ακόλουθα γεγονότα στις Ηνωμένες πολιτείες επηρέασαν σημαντικά τις πρακτικές της Εταιρικής Διακυβέρνησης:

- Η έκθεση από την Αμερικανική επιτροπή Blue Ribbon για την βελτίωση της αποτελεσματικότητας των Εταιρικών Επιτροπών Ελέγχου(The Blue Ribbon Committee),που κυκλοφόρησε το 1999, είχε ως αποτέλεσμα το Χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης(NYSE),ο εθνικός σύλλογος αγοροπωλησιών χρεογράφων(National Association of Securities Dealers -NASDAQ) και το Αμερικανικό Χρηματιστήριο(AMEX) να προχωρήσουν στην αναθεώρηση των απαιτήσεων καταχώρησης και να επιβάλλει διάφορες πρακτικές στις επιτροπές ελέγχου. Οι συστάσεις ωστόσο οδήγησαν σε νέους κανονισμούς από την Αμερικανική Επιτροπή χρεογράφων και συναλλάγματος(US Securities and Exchange Commission-SEC)σχετικά με τις διαδικασίες και την υποβολή

- εκθέσεων από την Επιτροπή Ελέγχου.
- Ο νόμος Sarbanes-Oxley(SOX)του 2002 έδωσε την εντολή για σαρωτικές αλλαγές στην εταιρική διακυβέρνηση και νέες πρακτικές για την επιτροπή ελέγχου. Ως αποτέλεσμα του νόμου η Επιτροπή κεφαλαιαγοράς(SEC) εξέδωσε νέους κανονισμούς για την επιτροπή ελέγχου, καθώς και το Χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης(NYSE),ο εθνικός σύλλογος αγοροπωλησιών χρεογράφων(NASDAQ) και το Αμερικανικό Χρηματιστήριο(AMEX) αναθεώρησαν τις απαιτήσεις για εισαγωγή στο Χρηματιστήριο. Σε ορισμένες περιπτώσεις το Χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης(NYSE)έθεσε απαιτήσεις που υπερέβαιναν τις απαιτήσεις της επιτροπής κεφαλαιαγοράς(SEC). Στην παράγραφο 301 του νόμου Sorbanes-Oxley(SOX)ορίζονται οι ακόλουθες απαιτήσεις όσον αφορά τις επιτροπές ελέγχου:
  - Κάθε μέλος της επιτροπής ελέγχου πρέπει να είναι μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του εκδότη ή αλλιώς να είναι ανεξάρτητο. Ο όρος "ανεξάρτητο" ορίζεται από το ότι δεν θα λαμβάνει, εκτός από το Διοικητικό Συμβούλιο, καμία αμοιβή για την παροχή συμβουλών και να μην είναι συγγενικό πρόσωπο του εκδότη ή μέλος οποιασδήποτε θυγατρικής του. Η επιτροπή κεφαλαιαγοράς(SEC) δύναται να κάνει εξαιρέσεις για ορισμένα άτομα για κάθε περίπτωση ξεχωριστά.
  - Η επιτροπή ελέγχου του εκδότη είναι άμεσα υπεύθυνη για το διορισμό, την αποζημίωση και την εποπτεία των εργασιών οποιουδήποτε εγγεγραμμένου ορκωτού ελεγκτή που απασχολείται από την εκδότη.
  - Η επιτροπή ελέγχου πρέπει να προ-εγκρίνει όλες μη ελεγκτικές υπηρεσίες που παρέχονται από την εταιρεία ορκωτών ελεγκτών που απασχολούνται από τον εν λόγω εκδότη.
  - Η Επιτροπή Ελέγχου πρέπει να καθιερώσει διαδικασίες για την<<παραλαβή, τη διατήρηση και την επεξεργασία των καταγγελιών>> που υποβλήθηκαν από τον εκδότη όσον αφορά τα λογιστικά αλλά και τον εσωτερικό έλεγχο.
  - Κάθε επιτροπή ελέγχου έχει την εξουσία να καλεί ανεξάρτητους δικηγόρους και συμβούλους, όταν θεωρεί ότι είναι αναγκαίο για την συνέχιση των καθηκόντων της.
  - Κάθε εκδότης παρέχει την κατάλληλη χρηματοδότηση στην Επιτροπή Ελέγχου για την καταβολή αποζημίωσης στον στην εγγεγραμμένη δημόσια λογιστική εταιρεία αλλά και σε όσους συμβούλους απασχολούνται από την επιτροπή ελέγχου.

1.6.3:Η επιτροπή ελέγχου στην Ρωσία

Προς το παρόν η Ρωσική νομοθεσία δεν προβλέπει την υποχρεωτική εγκατάσταση επιτροπών ελέγχου στο πλαίσιο των διοικητικών συμβουλίων των Ανωνύμων Εταιρειών.

Το 2002 η ομοσπονδιακή επιτροπή κεφαλαιαγοράς(Federal Securities Commission)συνέστησε ότι οι Ρωσικές μετοχικές εταιρείες θα πρέπει να εφαρμόζουν τον Κώδικα Εταιρικής Δεοντολογίας(Corporate Code of Conduct) και να

συμπεριλάβουν μια επιτροπή ελέγχου ως μέρος του συστήματος παρακολούθησης της οικονομικής και επιχειρηματικής δραστηριότητας της εταιρείας. Ο κώδικας εταιρικής δεοντολογίας καθορίζει τον ηγετικό ρόλο της επιτροπής ελέγχου για την διασφάλιση της παρακολούθησης από το Διοικητικό Συμβούλιο των οικονομικών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων της μετοχικής εταιρείας. Η επιτροπή επίσης κατέστη υπεύθυνη για την αξιολόγηση των υποψηφίων ελεγκτών της εταιρείας καθώς και την αξιολόγηση της γνώμη του ελεγκτή για την εταιρεία πριν από την υποβολή της παρούσας γνώμης στην γενική συνέλευση των μετόχων.

Ο κώδικας συνέστησε ότι θα πρέπει να χορηγηθεί στην Επιτροπή Ελέγχου το ευρύτερο φάσμα των εξουσιών που χρειάζεται για να βοηθήσουν το διοικητικό συμβούλιο με την οργάνωση και την παρακολούθηση των οικονομικών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων της εταιρείας.

Το 2007, η ομοσπονδιακή υπηρεσία για της χρηματοοικονομικές αγορές καθορίζει με κανονισμούς τις λειτουργίες οργάνωσης των συναλλαγών για τις Αγορές Τίτλων, την σύσταση της επιτροπής ελέγχου σε μια μετοχική εταιρεία ως έναν από τους υποχρεωτικούς όρους ως έναν από τους υποχρεωτικούς όρους για την ένταξη των μετοχών στις λίστες A,B,C.

Οι ακόλουθες έχουν χαρακτηριστεί ως αποκλειστικές λειτουργίες της ελεγκτικής επιτροπής:

- Αξιολόγηση της γνώμης του ελεγκτή
- Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου του εκδότη
- Σύνταξη προτάσεων με το πώς θα γίνει η βελτίωση τους

Η Ομοσπονδιακή υπηρεσία για τις Χρηματοοικονομικές αγορές καθορίζει επίσης τις απαιτήσεις για τα μέλη της επιτροπής ελέγχου.

Για παράδειγμα μόνο ανεξάρτητοι διευθυντές πρέπει να είναι μέλη της επιτροπής ελέγχου. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις τα μέλη της επιτροπής ελέγχου μπορεί να περιλαμβάνουν διευθυντές, με την προϋπόθεση ότι δεν είναι η μόνη αρχή ή/και μέλη της συλλογικής εκτελεστικής εξουσίας. Ένας ανεξάρτητος διευθυντής πρέπει να είναι η κεφαλή της επιτροπής ελέγχου.

Με την σειρά τους, τα ρωσικά χρηματιστήρια MICEX και RTS περιλαμβάνουν πλέον αντίστοιχες απαιτήσεις στους κανόνες τους για του εκδότες της εισαγωγής κινητών αξιών προς διαπραγμάτευση.

Ταυτόχρονα οι κανόνες των Ρωσικών χρηματιστηρίων δεν διευρύνουν τις απαιτήσεις των κανονισμών σχετικά με τις ενέργειες για το πώς πρέπει να οργανωθούν οι συναλλαγές στην αγορά κινητών αξιών.

1.7: Η σημασία της Επιτροπής Ελέγχου στις σύγχρονες οικονομικές μονάδες

Οι ραγδαίες εξελίξεις σε τοπικό-περιφερικό και σε παγκόσμιο επίπεδο, η απελευθέρωση των αγορών, η τάση των ιδιωτικοποιήσεων, οι νέες κουλτούρες που αναπτύσσονται, η επέκταση, οι εξαγορές και οι συγχωνεύσεις των επιχειρήσεων, οι ασταθείς οικονομικές συνθήκες, η ανάπτυξη νέων αγορών χρήματος, νέων προϊόντων -υπηρεσιών, η αύξηση των οικονομικών εγκλημάτων, οι περίπλοκες

νομικές διαδικασίες, η έλλειψη οργανωτικής υποδομής των επιχειρήσεων, οι νέες τεχνολογίες και γενικότερα οι νέες προκλήσεις σε παγκόσμιο επίπεδο, είναι μια πολύπλοκη πραγματικότητα, πράγμα που προβληματίζει τις διοικήσεις και τις φέρουν αντιμέτωπες στο παγκόσμιο σκηνικό αναζητώντας λύσεις, μέσω νέων τρόπων άσκησης διοίκησης. Όλες αυτές οι ανακατατάξεις αυξάνουν τις προκλήσεις, καθώς η επιτυχία ή αποτυχία των επιχειρήσεων εξαρτάται από τη σωστή ή όχι διαχείριση του επιχειρησιακού κινδύνου, λαμβανομένου υπόψη ότι σωστή διαχείριση σημαίνει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.

Στην πολύπλοκη αυτή πραγματικότητα, ουσιαστικό ρόλο στην αποτροπή δυσάρεστων φαινομένων και στο βαθμό που οι συνθήκες το επιτρέπουν έρχεται η ελεγκτική με διακριτικό τρόπο να προσφέρει τις κατάλληλες υπηρεσίες, μέσω μιας ανεξάρτητης ελεγκτικής λειτουργίας. Η λειτουργία αυτή στη σύγχρονη επιχείρηση ονομάζεται Εσωτερικός Έλεγχος (Internal Audit) ο οποίος ενεργεί συμπληρωματικά, ως σύμβουλος, δίχως να υποκαθιστά τους διοικητές (managers) και αποτελεί απαραίτητο εργαλείο αποτελεσματικής διοίκησης συμβάλλοντας με το δικό του τρόπο στην αποτροπή των προκλήσεων και στην ανάπτυξη. Ο Εσωτερικός Έλεγχος λόγω της δυναμικής που τον διακρίνει και της αποτελεσματικότητας είναι η αναγκαία συνθήκη για το πέρασμα μιας επιχείρησης από τον παραδοσιακό στο σύγχρονο μοντέλο, τρόπο διοίκησης.

Η επιτροπή ελέγχου λοιπόν ως αναπόσπαστο κομμάτι του εσωτερικού ελέγχου αποτελεί την ασφάλεια που χρειάζεται μια σύγχρονη οικονομική μονάδα τόσο στον έλεγχο αλλά ως και στην λήψη αποφάσεων ζωτικής σημασίας για την μονάδα.

Με την δύναμη που δίνεται από την εκάστοτε διοικητική επιτροπή αλλά και με την δύναμη που αντλεί από το νόμο έχει την δυνατότητα να παίζει καθοριστικό παράγοντα στην εξέλιξη μιας οικονομικής οντότητας στο σύγχρονο μεταβλητό και ασταθές οικονομικό περιβάλλον.

1.7.1: Η έννοια της Ελεγκτικής

Ελεγκτική είναι και εκφράζεται ως ένας ξεχωριστός επαγγελματικός κλάδος των διοικητικών – οικονομικών επιστημών που πραγματεύεται τους γενικούς κανόνες, όρους και προϋποθέσεις για τη διενέργεια ελέγχου σε κάθε επιχείρηση – οικονομική μονάδα – φορέα που στοχεύει στη διαφύλαξη και τη σωστή διαχείριση των οικονομικών πόρων, καθώς την ανάπτυξη και αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού.

Η ελεγκτική ως κλάδος της οικονομικής – διοικητικής των επιχειρήσεων και εκμεταλλεύσεων είναι συγχρόνως επιστήμη και τεχνική. Χαρακτηρίζεται ως επιστήμη γιατί μέσα από τη διερεύνηση παρέχει συνεχώς καινούργια γνώση, ως τεχνική δε, γιατί σε συνδυασμό με την παραγόμενη επιστημονική γνώση ικανοποιεί τις ανάγκες του ελέγχου και φέρει την αποστολή της.

Η ελεγκτική ως φιλοσοφία, ως επιστήμη και τεχνική δεν ενδιαφέρεται για τη νομική μορφή των μονάδων που ελέγχει, δηλαδή, το αν έχει ιδιωτικό ή δημόσιο χαρακτήρα, ούτε για το αντικείμενο εκμετάλλευσης, ούτε επίσης για τον κερδοσκοπικό ή μη χαρακτήρα τους. Είναι ένας κλάδος, που μέσα από τη διερεύνηση

και την αξιολόγηση των λειτουργιών αποκτά έδαφος αποδοχής και εφαρμογής σε κάθε επιχειρηματική μονάδα, φορέα και κοινωνία. Εξελίσσεται συνεχώς και προσπαθεί να αποκτήσει τη δική της οντότητα – ταυτότητα, προσεγγίζοντας κάθε φορά τις αδυναμίες των συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου, με επιστημονικές μεθόδους υποδεικνύοντας ρεαλιστικές λύσεις, προκειμένου να εξασφαλισθεί χρηστή διοίκηση, ώστε να επιτύχουν οι φορείς και οι διοικήσεις τις επιδιώξεις και τους σκοπούς, διασφαλίζοντας του μετόχους και γενικότερα την κοινωνική συνοχή της επιχείρησης.

1.7.2: Το αντικείμενο του ελέγχου και της Ελεγκτικής.

Για τον ελεγκτή προσωπικά σκοπός του ελέγχου είναι η διαμόρφωση γνώμης αναφορικά με την ορθή ή μη παρουσίαση της χρηματοοικονομικής θέσης και των αποτελεσμάτων χρήσεων της ελεγχόμενης μονάδας στις αντίστοιχες λογιστικές καταστάσεις, σύμφωνα με τις γενικώς παραδεκτές λογιστικές αρχές. Αλλά και κατά τη γενικώς παραδεκτή αντίληψη, ο έλεγχος που διενεργείται από τους ορκωτούς ελεγκτές έχει ως επί το πλείστον στόχο τη διαπίστωση της ορθής (ακριβοδίκαιης, fair), σύμφωνα με τις γενικώς παραδεκτές λογιστικές αρχές, παρουσίασης της χρηματοοικονομικής θέσης, δηλαδή την περιουσιακή και κεφαλαιακή (πηγή) διάρθρωση της μονάδας στην αναφερόμενη ημερομηνία, καθώς και τις μεταβολές τούτης ως αποτέλεσμα της δραστηριοποίησής της, κατά τη διαρρέυσασα περίοδο, αλλά και άλλων ενεργειών, π.χ. χρηματοδότησης κ.λπ.

Πιο συγκεκριμένα, το αντικείμενο του ελέγχου στα πλαίσια της χρηματοοικονομικής ελεγκτικής είναι κατά κύριο λόγο ο τρόπος και η αξιοπιστία της μέτρησης και παρουσίασης των χρηματοοικονομικών μεγεθών που συνιστούν την εικόνα μιας οικονομικής μονάδας. Πιο απλά, θα μπορούσαμε να πούμε ότι επαληθεύεται ο απολογισμός (αναφορά) των υπευθύνων να δώσουν λογαριασμό (to account for) στους έχοντες έννομο συμφέρον γι' αυτό. Στα πλαίσια αυτά ελέγχεται, αναγκαστικά, το (λογιστικό) σύστημα, βάσει του οποίου γίνεται η αρχική λειτουργία της και η επάρκεια εμπλεκόμενων και παραπλήσιων του λογιστικού συστήματος συστημάτων.

1.7.3: Διακρίσεις στην Ελεγκτική

Βασικά, το αντικείμενο του ελέγχου στα πλαίσια της χρηματοοικονομικής ελεγκτικής είναι κατά κύριο λόγο ο τρόπος και η αξιοπιστία της μέτρησης και παρουσίασης των χρηματοοικονομικών μεγεθών που συνιστούν την εικόνα και το αποτέλεσμα μιας οικονομικής μονάδας. Στα πλαίσια αυτού του ελέγχου, αλλά και εκτός ενός ολοκληρωμένου τέτοιου ελέγχου, μπορούν να ελεγχθούν, και θα πρέπει, σε ενδεδειγμένες περιπτώσεις, επιμέρους λειτουργίες και συστήματα, καθώς και η γενικότερη οργάνωση και διοικητική διάρθρωση της μονάδας, η επάρκεια ολόκληρου του διοικητικού πληροφοριακού συστήματος (MIS), κ.λπ.

Έτσι, η Ελεγκτική ως λειτουργία στην ευρύτερη διοίκηση (ιδιωτική και κρατική) μιας κοινωνίας διακρίνεται βασικά σε:

- 1 Εξωτερική, ανεξάρτητη Ελεγκτική
- 2 Εσωτερική Ελεγκτική
- 3 Κρατική Ελεγκτική

1.7.3.1:Εξωτερικός Έλεγχος.

Ο εξωτερικός ανεξάρτητος έλεγχος είναι αυτός που διενεργείται από επαγγελματίες και ειδικά εκπαιδευμένους γι' αυτό λογιστές/ ελεγκτές, που αναφέρονται ως ορκωτοί ελεγκτές, ΣΟΕ, (σήμερα στην Ελλάδα), ή ορκωτοί λογιστές (Certified Public Accountants ή Chartered Accountants, είναι ο τίτλος στις αγγλοσαξονικές χώρες).

Ο εξωτερικός έλεγχος διενεργείται επί του λογιστικού, κυρίως, συστήματος μιας μονάδας αλλά και επί των άλλων επί μέρους οργανωτικών συστημάτων, τα οποία μπορούν εμμέσως να επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα του λογιστικού συστήματος, με την χρήση ελεγκτικών προτύπων (standards) αλλά και άλλων μεθόδων, τις οποίες θα κρίνει κατά περίπτωση αναγκαίες ο ελεγκτής. Τα διακριτικά χαρακτηριστικά του ανεξάρτητου, εξωτερικού ελέγχου είναι ότι έχει κύριο σκοπό να στηρίξει την εκ μέρους του ελεγκτή διαμόρφωση γνώμης αναφορικά με την ορθή ή μη παρουσίαση των χρηματοοικονομικών μεγεθών της ελεγχόμενης μονάδας στις ελεγχόμενες απ' αυτόν χρηματοοικονομικές καταστάσεις, και δεύτερων, ότι ο ανεξάρτητος, εξωτερικός ελεγκτής ουσιαστικά φέρει ευθύνη προς τους εκτός της ελεγχόμενης μονάδας ενδιαφερόμενους για τη χρηματοοικονομική κατάσταση και αποτελεσματικότητα τούτης, συμπεριλαμβανομένων και των μετόχων, βεβαίως, σ' αυτούς τους εκτός του λειτουργικού και επιχειρησιακού περιβάλλοντος της μονάδας τρίτους. Οι μέτοχοι, παρ' όλη την ιδιότητά τους ως ιδιοκτήτες της ελεγχόμενης μονάδας, δεν μπορούν, στις σημερινές επιχειρήσεις – κολοσσούς, να έχουν πλεονεκτικότερη των άλλων άποψη και θέση πλην σε ορισμένες οικογενειακές επιχειρήσεις, ίσως, όπου όμως, και εκεί, η (αναγκαστική για την διοίκηση μεγάλων τέτοιων μονάδων) μεσολάβηση των επαγγελματιών managers μπορεί να αποδυναμώσει το σχετικό πλεονέκτημα της «κλειστής» ιδιοκτησίας. Η χρήση εσωτερικών ελεγκτών στην τελευταία περίπτωση δεν καθιστά, τελικά, πλεονασματική την χρησιμοποίηση εξωτερικών ελεγκτών, για πολλούς λόγους όπως αναφέρεται αμέσως παρακάτω.

1.7.3.2:Εσωτερικός Έλεγχος.

Ο εσωτερικός έλεγχος μπορεί να οριστεί ως μια ξεχωριστή και ανεξάρτητη, υποτίθεται, μεν, αλλά εσωτερική της μονάδας, δε, λειτουργία, η οποία είναι επιφορτισμένη με το συνεχή έλεγχο και αξιολόγηση όλων των συστημάτων οργάνωσης και λειτουργίας της μονάδας (συμπεριλαμβανομένου και του λογιστικού

συστήματος, βεβαίως) και η οποία λειτουργία εντάσσεται στο ευρύτερο MIS (Management Information System) της μονάδας.

Οι βασικοί στόχοι της Εσωτερικής Ελεγκτικής είναι:

- 1 Η λειτουργία των επιμέρους τμημάτων της μονάδας (συμπεριλαμβανομένου και του λογιστηρίου) σύμφωνα με την από τη διοίκηση καθορισμένη πολιτική, όπως τούτη περιγράφεται στα από αυτήν εγκεκριμένα εγχειρίδια λειτουργίας και διαδικασιών.
- 2 Η διαπίστωση της αποτελεσματικότητας της εσωτερικής οργάνωσης (Internal Control).
- 3 Η διαπίστωση απάτης, ατασθαλιών λαθών και αδυναμιών στην οργάνωση και λειτουργία (φυσικών και ανθρώπινων συστημάτων), που μπορούν ή έχουν ως αποτέλεσμα την κακή διαχείριση και μεταχείριση των περιουσιακών στοιχείων της μονάδας ή και την φθορά και απώλεια τούτων.
- 4 Η εκτίμηση της αποτελεσματικότητας και της επάρκειας των συστημάτων οργάνωσης και διοίκησης της μονάδας.
- 5 Η αναφορά των διαπιστώσεων του ελέγχου στην διοίκηση της μονάδας και η εισήγηση μέτρων διόρθωσης ή βελτίωσης, όπου αυτό κρίνεται αναγκαίο. Ήδη από τους στόχους του εσωτερικού ελέγχου διαφαίνεται η διαφορά μεταξύ τούτου και του εξωτερικού, ανεξάρτητου ελέγχου. Επιπλέον, θα μπορούσαμε να προσθέσουμε και κάποιες ακόμα διαφορές, οι οποίες αποτελούν και τα μειονεκτήματα του εσωτερικού ελέγχου έναντι του εξωτερικού, όχι με την έννοια ότι ο εξωτερικός έλεγχος θα πρέπει να προτιμάται έναντι του εσωτερικού – και οι δυο είναι απαραίτητοι και χρήσιμοι για τον ξεχωριστό ρόλο που ο κάθε ένας παίζει μακροοικονομικά και μικροοικονομικά αντιστοίχως – αλλά με σκοπό να τονιστεί ότι ο εξωτερικός δεν μπορεί να αντικαταστήσει τον εσωτερικό, δεδομένου ότι ο εσωτερικός είναι πιο βασικός και υπάρχει σε κάποια μορφή, σε όλες τις επιχειρήσεις.

1.7.3.3: Κρατικός Έλεγχος.

Σ' αυτόν περιλαμβάνονται όλοι οι έλεγχοι που εξασκούν και διενεργούν διάφοροι κρατικοί και ημικρατικοί φορείς. Οι σημαντικότεροι έλεγχοι αυτού του είδους είναι ο φορολογικός έλεγχος που διενεργείται από την εφορία και αφορά στην αναζήτηση ή επαλήθευση του φορολογητέου εισοδήματος των υποκείμενων σε φορολογία φυσικών και νομικών προσώπων, ο έλεγχος από την Τράπεζα της Ελλάδος που αφορά σε νομισματικά και πιστωτικά θέματα και ο έλεγχος από το Ελεγκτικό Συνέδριο του κράτους που αφορά στους λογαριασμούς στο δημόσιο τομέα, στον ειδικό λογαριασμό εγγυήσεων γεωργικών προϊόντων και στις δαπάνες που πραγματοποιούνται με ενίσχυση από πόρους της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, καθώς και στους δήμους και κοινότητες.

Ο Κρατικός Έλεγχος είναι συνήθως αρκετά πιο συνοπτικός από τον εξωτερικό και διαφέρει από αυτόν στο ότι δεν ακολουθεί γενικώς παραδεκτά λογιστικά και ελεγκτικά πρότυπα. Και οι δυο μορφές ελέγχου, όμως, αναζητούν τεκμήρια και προβαίνουν σε επαληθεύσεις μεγεθών ή διαδικασιών. Περιττό, βεβαίως, να πούμε ότι η κρατική ελεγκτική θα μπορούσε κάλλιστα να αντικατασταθεί από την εξωτερική ελεγκτική και εσωτερικά από σύστημα εσωτερικών ελεγκτών.

1.7.4.: Το νομικό πλαίσιο της Ελεγκτικής

Η εντολή προς τον ελεγκτή για την διεξαγωγή ελέγχου είναι πρωταρχικά δικαίωμα των (τωρινών) μετόχων/ ιδιοκτητών της οικονομικής μονάδας ή της εποπτεύουσας αρχής, όταν δεν πρόκειται για ιδιωτικούς οργανισμούς ή για ιδιωτικούς οργανισμούς που βρίσκονται υπό ειδικό καθεστώς (πτώχευσης, διαχείρισης κ.λπ.) και σ' αυτούς, πρωτίστως, αναφέρεται ο ελεγκτής.

Δεδομένης όμως, και της θεωρίας ότι η καλύτερη κυκλοφορία (αξιόπιστων, εννοείται) οικονομικών πληροφοριών σε μια κοινωνία συμβάλλει στην ορθολογικότερη κατανομή των οικονομικών πόρων της, η Ελεγκτική, όπως και άλλοι κοινωνικοί θεσμοί, επιβάλλεται και διέπεται από συγκεκριμένους νόμους για τη διασφάλιση της ποιότητας του κοινωνικού αγαθού των οικονομικών πληροφοριών (στην προκρινόμενη περίπτωση), τις οποίες δημοσιεύουν που διαχειρίζονται σημαντικού μεγέθους οικονομικούς πόρους.

N.2190/1920

Το βασικό νομικό πλαίσιο της Ελεγκτικής οικονομικών μονάδων περιγράφεται στο Ν. 2190/1920, άρθρο 36 και 37, όπως τούτος τροποποιήθηκε για να συμπεριλάβει και τις προβλέψεις της 8^{ης} Οδηγίας της Ευρωπαϊκής Κοινότητας αναφορικά με τον έλεγχο των χρηματοοικονομικών καταστάσεων χωρών –μελών, καθώς και άλλες προβλέψεις που αφορούν στις εν λόγω καταστάσεις, σε συνδυασμό και με το άρθρο 3 του Π. .226/92, ενώ η οργάνωση τούτης ως θεσμό και επάγγελμα καθορίζεται στο Π. 226/92 και Π. 233/92.

Συγκεκριμένα και σύμφωνα με το ν.2190, άρθρο 36, παρ.6 «Προκειμένου να ληφθεί έγκυρη απόφαση από τη γενική συνέλευση σχετικά με τους ετήσιους λογαριασμούς (ετήσιες οικονομικές καταστάσεις), αυτές θα πρέπει να έχουν ελεγχθεί προηγουμένως από δυο τουλάχιστον ελεγκτές.

Με το Νόμο 2190/ 20 άρθρο 42α ορίστηκαν τα κριτήρια με τα οποία υποχρεούται οι εταιρείες σε έλεγχο των οικονομικών τους καταστάσεων από Ορκωτό Ελεγκτή Λογιστή.

Με το άρθρο 52 του Ν. 3604/2007 αναπροσαρμόστηκαν τα αριθμητικά κριτήρια των περιπτώσεων α' και β' της παρ. 5 του άρθρου 42α του Κ.Ν. 2190/1920 και αναμορφώθηκαν σε σύνολο ισολογισμού 2.500.000 ευρώ (α), καθαρό κύκλο εργασιών 5.000.000 ευρώ (β) και ο μέσος όρος προσωπικού που απασχολήθηκε κατά τη διάρκεια της χρήσης παραμένει 50 άτομα (γ). Τα νέα κριτήρια ισχύουν για τον

πρώτο μετά την έναρξη ισχύος του νόμου ισολογισμό, ήτοι για τον ισολογισμό 31/12/2007 ή 30/6/2008 και εφεξής. Για δε τις προηγούμενες από την έναρξη ισχύος του Ν. 3604/2007 χρήσεις ισχύουν τα προηγούμενα όρια, ήτοι σύνολο ισολογισμού 1.500.000 ευρώ (α), καθαρός κύκλος εργασιών 3.000.000 ευρώ (β) και ο μέσος όρος προσωπικού που απασχολήθηκε κατά τη διάρκεια της χρήσης παραμένει 50 άτομα (γ). Ως σύνολο Ενεργητικού ορίζεται το άρθρο των στοιχείων Α έως και Ε του Ενεργητικού του Ισολογισμού. Οι ανώνυμες εταιρείες οι οποίες υπερβαίνουν τα παραπάνω όρια εκλέγουν υποχρεωτικά τους ελεγκτές τους από τους Ορκωτούς Λογιστές του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών.

Η εταιρία θα πρέπει να πληροί τα δύο, τουλάχιστον, από τα τρία προηγούμενα κριτήρια, διαφορετικά είναι δυνατόν οι ελεγκτές της να είναι απλώς δύο διπλωματούχοι ανωτάτων οικονομικών σχολών και ηλικίας άνω των τριάντα ετών, με πενταετή, από τη λήψη του πτυχίου πείρα (άρθρο 36α, παρ. 1).

1.7.5: Το ελεγκτικό έργο σύμφωνα με το νόμο, Π. .226/92.

Σύμφωνα με το νέο νόμο περί συστάσεως, αναγνώσεως, και λειτουργίας του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών στην Ελλάδα, το ελεγκτικό έργο συνίσταται στην εξέταση από ορκωτό ελεγκτή των τηρουμένων βιβλίων και νόμιμων δικαιολογητικών και παραστατικών και αποβλέπει στη διακρίβωση του κατά πόσον οι ελεγχθείσες οικονομικές καταστάσεις εμφανίζουν εύλογα «fairly» την οικονομική θέση και τα αποτελέσματα των εργασιών της κατά την ελεγχόμενη περίοδο (άρθρο 16, παρ.1).

Αν και στην 8η Οδηγία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας αναφέρεται ότι οι ελεγκτές ή οι εταιρείες ελέγχου διενεργούν το νόμιμο έλεγχο των ετήσιων λογαριασμών των εταιρειών, καθώς και την επαλήθευση της συμφωνίας των εκθέσεων διαχειρίσεως με τους ετήσιους λογαριασμούς (χωρίς να προσδιορίζεται σαφώς ο σκοπός του ελέγχου), και παρόλο που η ευθύνη της Ελεγκτικής σήμερα έχει μετατοπιστεί από την ανακάλυψη της απάτης στη διαπίστωση της ορθότητας με την οποία οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις παρουσιάζουν την οικονομική τους θέση και τα αποτελέσματα δράσεως των ελεγχόμενων μονάδων, η ύπαρξης απάτης αλλά και αμέλειας κατά τη διαχείριση των επιστεφθέντων στη διοίκηση της ελεγχόμενης μονάδας οικονομικών πόρων δεν μπορεί να μην έχει ενδιαφέρον για τον ορκωτό ελεγκτή. Το πρώτο, άλλωστε συνδέεται έμμεσα με την επαλήθευση των στοιχείων που εμφανίζονται στις λογιστικές καταστάσεις ,αλλά και τους τρόπους παραγωγής του μετρηθέντος και εμφανιζόμενου θετικού ή αρνητικού αποτελέσματος.

Επίσης το Π. . 226/92 στο άρθρο 3 αναφέρει ότι:

1.:Οι ορκωτοί ελεγκτές είναι αποκλειστικώς αρμόδιοι για την άσκηση του τακτικού ελέγχου της οικονομικής διαχειρίσεως και των οικονομικών καταστάσεων:

- Των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, πλην δήμων και κοινοτήτων.

- Των νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου που εξυπηρετούν δημόσιο ή κοινωφελή σκοπό και επιχορηγούνται από το κράτος ή απολαύουν ιδιαίτερων προνομίων, βάσει ειδικής διατάξεως νόμου ή κατ'έξουσιοδότηση τούτου.
- Των τραπεζών, των ασφαλιστικών εταιριών, των εταιριών επενδύσεων – χαρτοφυλακίου, των εταιριών διαχείρισεως αμοιβαίων κεφαλαίων, των εταιριών χρηματοδοτικών μισθώσεων και των ενώσεων συνεταιριστικών οργανώσεων.
- Των ανωνύμων εταιριών, εταιριών περιορισμένη ευθύνης, των ετερόρρυθμων κατά μετοχές εταιριών, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 42α του Ν. 2190/1920, και των κοινοπραξιών αυτών. Συγκεκριμένα, οι στο προηγούμενο εδάφιο αναφερόμενες οικονομικές μονάδες, όταν πληρούν (στο εκάστοτε ισχύον ύψος) δύο από τις εξής τρεις προϋποθέσεις:
α) αριθμό εργαζομένων,
β) ύψος πωλήσεων και
γ) ύψος ενεργητικού, υποχρεούνται σε ετήσιο έλεγχο από ορκωτούς ελεγκτές. Αν δεν πληρούν αυτές τις προϋποθέσεις, τότε ελέγχονται από ελεγκτές όχι ορκωτούς, αλλά απλούς αποφοίτους οικονομικών σχολών.
- Των ανωνύμων εταιριών, των οποίων οι μετοχές είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο, καθώς και των ανωνύμων εταιριών των οποίων το μετοχικό κεφάλαιο, εν όλω ή εν μέρει, έχει αναληφθεί με δημόσια εγγραφή.
- Των εταιριών ή οργανισμών ή και δραστηριοτήτων γενικά που, με βάση διατάξεις νόμου, υπάγονται στον υποχρεωτικό έλεγχο ορκωτών ελεγκτών.
- Των ενοποιημένων λογαριασμών (οικονομικών καταστάσεων) του α' άρθρου 100 παρ. 1 του ν2190/ 20 των συνδεδεμένων επιχειρήσεων. Ο ευρύτερος δημόσιος τομέας, ο οποίος δεν αναφέρεται στα ανωτέρω άρθρα, ελέγχεται από το Ελεγκτικό Συνέδριο του κράτους.

2.:Οι ορκωτοί ελεγκτές είναι επίσης αποκλειστικώς αρμόδιοι για τη διενέργεια πραγματογνωμοσύνης πάνω σε θέματα οικονομικής διαχείρισης ή κατάστασης οιασδήποτε νομικού ή φυσικού προσώπου, δημόσιου ή ιδιωτικού δικαίου, κοινοπραξίας, ειδικού λογαριασμού ή ομάδας περιουσίας, που απαιτεί λογιστικές γνώσεις. Η πραγματογνωμοσύνη αυτή διατάσσεται σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας περί πραγματογνωμοσύνης, είτε με δικαστική πράξη κατά τη διάρκεια δίκης, κατόπιν αιτήσεως διαδίκου που έχει έννομο συμφέρον, είτε με δικαστική απόφαση, σύμφωνα με τις διατάξεις περί εκούσιας δικαιοδοσίας, μετά από αίτηση οποιασδήποτε διοικητικής αρχής ή υπηρεσίας του κράτους που έχει αρμοδιότητα προς τούτο και εφόσον επικαλείται και αποδεικνύει ότι συντρέχει ότι συντρέχει προς τούτο λόγος δημόσιου συμφέροντος. Στις περιπτώσεις αυτές η αμοιβή του ορκωτού ελεγκτή καθορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος και καταβάλλεται από τον αιτούντα τη διενέργεια πραγματογνωμοσύνης.

3.:Όπου, κατά τις διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας, τα εμπορικά βιβλία συνιστούν μέσα αποδείξεις, το δικαστήριο, αντί της εμφανίσεως των βιβλίων, μπορεί να διατάξει, είτε κατ' αίτηση τίνος των διαδίκων, είτε αυτεπαγγέλτως, έλεγχο και θεώρηση των βιβλίων από ορκωτό ελεγκτή. Η νομοτύπως συντασσόμενη έκθεση του τελευταίου συνιστά πλήρη απόδειξη για το αντικείμενο για το οποίο διετάχθη.

Η αμοιβή του ορκωτού ελεγκτή καθορίζεται από το δικαστήριο και στη μεν πρώτη περίπτωση καταβάλλεται από το δικαστήριο, και στη δε δεύτερη περίπτωση, που διατάσσεται αυτεπαγγέλτως, καταβάλλεται κατά ισομέρεια από τους διαδίκους.

Στο άρθρο 4 του ιδίου Π. . 226/92 αναφέρεται ότι:

1. Ο ορκωτός ελεγκτής μπορεί να αρνηθεί σ' αυτόν διενέργεια ελέγχου, ή να ζητήσει τη διακοπή του αρξαμένου απ' αυτόν ελέγχου, εφόσον επικαλείται συγκεκριμένους λόγους τους οποίους γνωστοποιεί στον ελεγχόμενο και αναφέρει στο εποπτικό συμβούλιο του σώματος. Το τελευταίο εξετάζει τους προβαλλόμενους λόγους και, εφόσον διαπιστώσει την σοβαρότητα αυτών, αποφαινεται περί της απαλλαγής του ορισθέντος ελεγκτού. Η γνωστοποίηση της διακοπής του ελέγχου δεν απαλλάσσει τον ορκωτό ελεγκτή από τις υποχρεώσεις του προς τον ελεγχόμενο για αποζημίωση σε περίπτωση αδικαιολόγητης διακοπής του ελέγχου.
2. Ο ελεγχόμενος μπορεί να ζητήσει δια του νόμιμου εκπροσώπου του την εξαίρεση ορισθέντος ορκωτού ελεγκτή για τους λόγους που ορίζει ο Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας για την εξαίρεση πραγματογνώμονος. Επί της αιτήσεως, πλην των περιπτώσεων ορισμού ορκωτού ελεγκτού από το δικαστήριο κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 3 παρ. 2 του παρόντος, αποφαινεται το εποπτικό συμβούλιο του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών.

Επιπλέον των επίσημων νόμων κράτους ή κοινωνίας, «πηγή δικαίου», θα μπορούσαμε να πούμε, αποτελούν για την Ελεγκτική και τα πρότυπα της Επιτροπής Διεθνών λογιστικών Προτύπων(International Accounting Standards Committee), τα οποία (οικειοθελώς) υιοθετούν και εφαρμόζουν, για τη διαπίστωση της ορθότητας (fairness) των λογιστικών καταστάσεων, τα σώματα ορκωτών λογιστών πολλών κρατών, συμπεριλαμβανομένου και αυτού της Ελλάδος.

1.7.6:Διορισμός και αμοιβή των ελεγκτών.

Οι ελεγκτές από τη γενική συνέλευση των μετόχων (την ετήσια τακτική, κανονικά) και η ανάθεσή τους αναγγέλλεται με επιστολή από τη διοίκηση της επιχείρησης. Η αμοιβή τους καθορίζεται μέσα σε κάποια ενδεικτικά πλαίσια από το Σώμα ορκωτών Ελεγκτών και ελέγχεται βεβαίως από το Υπουργείο Εμπορίου , όπως όλες οι τιμές και αμοιβές.

Για τον προσδιορισμό της αμοιβής αυτής, ως γενικό αντικειμενικό κριτήριο λαμβάνεται το συνολικό μέγεθος των ελεγχόμενων επιχειρήσεων. Για την εφαρμογή

αυτής της απόφασης, ως συνολικό μέγεθος θεωρείται το άθροισμα των εξής δύο κονδυλίων:

- Σύνολο Ισολογισμού (ενεργητικού)
- Καθαρός κύκλος εργασιών.

Με βάση το συνολικό αυτό μέγεθος οι ελεγχόμενες επιχειρήσεις διαχωρίζονται στις εξής πέντε κατηγορίες μεγέθους:

- Μέχρι 10 εκατ. Ευρώ
- Από 10 μέχρι 20 εκατ. Ευρώ
- Από 20 μέχρι 60 εκατ. Ευρώ
- Από 60 μέχρι 120 εκατ. Ευρώ
- Από 120 εκατ. ευρώ και πάνω.

Βάση των παραπάνω κατηγοριών, για τις Εμπορικές Επιχειρήσεις και Επιχειρήσεις Παροχής Υπηρεσιών, υπολογίζονται οι ελεγκτικές ώρες με σχετική απόφαση του Σ.Ο.Ε.Λ.

Το ελάχιστο όριο ωρών ελέγχου για τις Βιομηχανικές και Τεχνικές επιχειρήσεις είναι 50 ώρες και για τις εταιρείες που οι μετοχές τους είναι εισηγμένες στο Χ.Α., 100 ώρες.

Κάθε ορκωτός ελεγκτής έχει το δικαίωμα να παραχωρήσει έκπτωση στην από το Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών καθοριζόμενη αμοιβή μέχρι ενός λογικού ποσοστού, αλλά μεγάλη απόκλιση (προς τα κάτω, για προσέλκυση πελατών) θα δημιουργήσει εύλογες αμφιβολίες περί της ποιότητας του ελέγχου που μπορεί να προσφερθεί με χαμηλή αμοιβή, πράγμα το οποίο θα εκθέσει τον εμπλεκόμενο ορκωτό σε δυσμενή σχόλια εκ μέρους των συναδέλφων του και άλλων παραγόντων της ευρύτερης οικονομικής κοινότητας, αλλά μπορεί να επισύρει και πειθαρχικές κυρώσεις (σε περίπτωση σοβαρής υποβάθμισης της ποιότητας του ελέγχου) από το Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών, το οποίο έχει το δικαίωμα να αξιολογεί τους ελέγχους των μελών του.

Η αμοιβή των Ο.Ε.Λ. κατά τη χρήση 2005 ορίσθηκε στα 37,5 ευρώ την ώρα που σημαίνει ότι για μια επιχείρηση μεσαίου μεγέθους, που απαιτεί κατά μέσο όρο 250 ώρες ελέγχου, το συνολικό κόστος ελέγχου θα ανέλθει στα 9.375,00 ευρώ ετησίως πλέον διαφόρων εξόδων που μπορεί να προκύψουν, π.χ. κίνησης.

Η αμοιβή των μη ορκωτών ελεγκτών ορίζεται ή συμφωνείται μεταξύ της διοίκησης και των κατά περίπτωση ελεγκτών και είναι συνήθως ένα μικρό ποσοστό (Περίπου 5-10%) των ορκωτών.

1.7.7:Υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου

Η υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου της εταιρείας αναφέρει τα αποτελέσματα των εργασιών της και του ελεγκτικού της έργου στο Διοικητικό Συμβούλιο, που αποτελεί το εποπτικό όργανο του Εσωτερικού Ελέγχου. Ο επικεφαλής της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου ορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο της Εταιρίας και είναι πρόσωπο με επαρκή προσόντα και εμπειρία.

Η Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου εξετάζει και αξιολογεί την επάρκεια και αποτελεσματικότητα της δομής των συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου, καθώς και την ποιότητα της απόδοσης των λοιπών μηχανισμών και συστημάτων καθορισμένων στόχων της Εταιρείας.

1.7.7.1:Κώδικας Δεοντολογίας Εσωτερικού Ελέγχου

Στόχος του Κώδικα Δεοντολογία (Code of Ethics) είναι να προάγει την ηθική κουλτούρα στο επάγγελμα του Εσωτερικού Ελέγχου. Οι εσωτερικοί Ελεγκτές αναμένεται ότι θα εφαρμόζουν και θα υπερασπίζονται τις ακόλουθες αρχές:

- Ακεραιότητα: Η ακεραιότητα των Εσωτερικών Ελεγκτών εδραιώνει την εμπιστοσύνη και παρέχει έτσι τη βάση εμπιστοσύνης της κρίσης τους.
- αντικειμενικότητα.: Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές επιδεικνύουν το υψηλότερο επίπεδο επαγγελματικής αντικειμενικότητας κατά τη συγκέντρωση, αξιολόγηση και κοινοποίηση των πληροφοριών για τη δραστηριότητα ή τη διαδικασία που εξετάζεται. Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές προβαίνουν σε μια ισορροπημένη εκτίμηση όλων των σχετικών περιπτώσεων και δεν επηρεάζονται αδικαιολόγητα από τα δικά τους συμφέροντα, ή τα συμφέροντα άλλων, κατά τη σχηματισμό των κρίσεων τους.
- Εμπιστευτικότητα.: Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές σέβονται την αξία και την κυριότητα της πληροφόρησης που λαμβάνουν και δεν κοινοποιούν πληροφορίες χωρίς κατάλληλη εξουσιοδότηση, εκτός αν υπάρχει νομική ή επαγγελματική υποχρέωση να γίνει κάτι τέτοιο.
- Επάρκεια.: Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές χρησιμοποιούν τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις εμπειρίες που χρειάζονται για την παροχή των υπηρεσιών του Εσωτερικού Ελέγχου.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

1.7.7.2:Πρότυπα Εσωτερικού Ελέγχου

Ο σκοπός των προτύπων είναι:

1. Να περιγράφουν τις βασικές αρχές που θα πρέπει να διέπουν την πρακτική του Εσωτερικού Ελέγχου.
2. Να αποτελέσουν το γενικό πλαίσιο βάσει του οποίου παρέχονται και προάγονται οι προστιθέμενης αξίας δραστηριότητες του Εσωτερικού Ελέγχου.
3. Να αποτελέσουν μέτρο αξιολόγησης της απόδοσης του εσωτερικού Ελέγχου.
4. Να προωθήσουν τη βελτίωση σε οργανωτικές διαδικασίες και λειτουργίες.

Τα πρότυπα χωρίζονται σε τρία μέση:

1. Πρότυπα Χαρακτηριστικών Ιδιοτήτων(Attribute Standards –Σειρά 1000), τα οποία περιγράφουν τα χαρακτηριστικά των οργανισμών και των προσώπων που ασκούν Εσωτερικό Έλεγχο.

2. Πρότυπα Απόδοση(Performance Standards –Σειρά 2000),τα οποία περιγράφουν τη φύση των δραστηριοτήτων του Εσωτερικού Ελέγχου και παρέχουν κριτήρια βάση των οποίων μπορεί να αξιολογηθεί η απόδοση του Εσωτερικού Ελέγχου.
3. Πρότυπα Εφαρμογής(Implementation Standards),τα οποία εξειδικεύουν τις δυο πρώτες κατηγορίες Προτύπων σε συγκεκριμένους τομείς δραστηριότητας(π.χ. Έλεγχος συμμόρφωσης, Έλεγχος Απάτης κλπ.)

1.7.7.3:Σκοπός του Εσωτερικού Ελέγχου

Αντικειμενικός σκοπός του Εσωτερικού Ελέγχου (Internal Audit) είναι η παροχή εξειδικευμένου και υψηλού επιπέδου υπηρεσίες προς τη διοίκηση, μέσω αξιολόγησης του συστήματος εσωτερικού ελέγχου, να βοηθά τα μέλη του οργανισμού, γενικότερα, στην αποτελεσματική άσκηση των καθηκόντων τους, μέσω επιστημονικών αναλύσεων, αξιολογήσεων και παροχής σχετικών συμβούλων με το ελάχιστο κόστος.

Ειδικότερα, στα πλαίσια του σκοπού αυτού, ο Εσωτερικός Έλεγχος, εξετάζει και αξιολογεί:

- Την ύπαρξη συστήματος οργάνωσης και επάρκεια αυτού σε όλα τα ιεραρχικά επίπεδα. Καθώς επίσης, την ύπαρξη διαδικασιών και εξουσιοδοτήσεων που ρυθμίζουν τις σχέσεις συναλλαγών–συνεργασίας με τρίτους.
- Την περιοδική επιβεβαίωση και κατά αντικειμενικό τρόπο πιστοποίηση λειτουργίας της επιχείρησης και τη σύγκριση των αρχικών στόχων με το αποτέλεσμα.
- Τη μέτρηση του management σε όλα τα επίπεδα, εξαιρουμένη αυτής της διοίκησης, που αποβλέπει στη σωστή διαχείριση των παραγωγικών μέσων και πόρων.
- Τη συστηματική παρακολούθηση και αξιολόγηση του επιχειρηματικού κινδύνου, καθώς και την αποτελεσματική διαχείρισή του.
- Την τήρηση της πολιτική προσωπικού, πολιτικής προαγωγών, αξιολογήσεων και αξιοποιήσεων των στελεχών. Την τήρηση των κανόνων επαγγελματικής συμπεριφοράς, νομοθεσίας και διαδικασιών, καθώς και την απονομή ευθυνών και επιβραβεύσεων.
- Τις επικερδείς και μη δραστηριότητες, μέσω αναλύσεων και εντοπισμό των σημείων εκείνων που επιδέχονται βελτίωση επιφέροντας άμεσα θετικά αποτελέσματα.
- Τα αποτελέσματα του φορέα σε σχέση με τα πρότυπα που θέτει κάθε φορά η διοίκηση και ταυτόχρονα την εκτίμηση της αποτελεσματικότητας των προτύπων αυτών, καθώς και της πολιτικής που τα υπαγορεύει.
- Την αξιολόγηση απόδοσης των επενδύσεων σύμφωνα με τον αρχικό σχεδιασμό αυτών.

- Τον τρόπο και την αποτελεσματικότητα της ασκούμενης εποπτείας από τα στελέχη όλων των βαθμίδων και γενικότερα τη συμπεριφορά των εργαζομένων.
- Το βαθμό συμμόρφωσης των εργαζομένων στις αποφάσεις της διοίκησης, τους κανόνες λειτουργίας και τις παρεχόμενες εξουσιοδοτήσεις με τρίτους.
- Το συνολικό και επιμέρους των τμημάτων κόστος και τη σύγκριση αυτού με το προϋπολογισθέν, ως επίσης και με τη σχέση κόστους, οφέλους.
- Την αποφυγή, μέσω της παρουσίας του Εσωτερικού Ελέγχου, ατασθαλιών, καταχρήσεων, κλοπών, φθορών, απόκρυψη στοιχείων, προσπορισμό οικονομικών οφελών, καθώς και την αδιαφορία των ιθυνόντων.
- Η διαπίστωση, το κατά πόσο οι υπηρεσίες – τμήματα έχουν σαφή αντίληψη της αποστολής και των αρμοδιοτήτων που τους έχουν εκχωρηθεί. Αν κατάλληλα στελεχωμένες και αν αξιοποιείται κατά άριστο τρόπο το ανθρώπινο δυναμικό.
- Την ακρίβεια, την εξασφάλιση της πληρότητας και την αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων και βιβλίων.
- Την διαδικασία τήρησης των προδιαγραφών του ποιοτικού ελέγχου δηλαδή το κατά πόσο η παραγωγική δραστηριότητα και οι υπηρεσίες ανταποκρίνονται προς τα καθορισμένα standards που έχουν θεσπισθεί.
- Τα μέσα προστασίας για την επαρκή φύλαξη των περιουσιακών στοιχείων από κλοπές, απώλειες και φθορές.
- Το βαθμό συνεργασίας του φορέα με τρίτους, και γενικά το ανταγωνιστικό περιβάλλον στο οποίο δρα και αναπτύσσεται ο φορέας.
- Την αξιοποίηση των μέσων παραγωγής και την αποδοτικότητα αυτών, τη συντήρηση του μηχανολογικού εξοπλισμού, τα προγράμματα παραγωγής, το ύψος και τη διαχείριση των αποθεμάτων, καθώς τη διάθεση των προϊόντων.
- Την ύπαρξη κλίματος αποδοχής και διάθεση συνεργασίας των ελεγχόμενων με τον Εσωτερικό Έλεγχο.
- Τη τήρηση πολιτικής πωλήσεων και εισπράξεων. Τη διαχείριση των διαθεσίμων, τις αποδόσεις αυτών, τους όρους δανεισμού και πληρωμής των υποχρεώσεων αυτών, καθώς επίσης την αξιολόγηση των οικονομικών αποτελεσμάτων.
- Το περιβάλλον που δρα η επιχείρηση καθώς και τη δυναμική του περιβάλλοντος και τα μέτρα που καλείται να πάρει, προκειμένου να σταθεί και να επιβληθεί απέναντι στον ανταγωνισμό.
- Τον τρόπο επικοινωνίας και συνεργασίας των εργαζομένων τόσο σε επίπεδο τμήματος, όσο και μεταξύ των τμημάτων. Τις αδυναμίες και τα προβλήματα του προσωπικού(απώλεια ηθικού, συνεχείς αποχωρήσεις, δυσφορία για παραγωγή έργου κλπ.), τα οποία οδηγούν σε δυσάρεστα αποτελέσματα και για τα δυο μέρη.

- Την εικόνα που έχει η επιχείρηση στην αγορά – ανταγωνισμό, καθώς και την εικόνα που έχει το καταναλωτικό κοινό προς την επιχείρηση και τα προϊόντα της. Επίσης, την εικόνα του φορέα που παρουσιάζουν οι εργαζόμενοι προς τα έξω.
- Τέλος, αντικειμενικός σκοπός του Εσωτερικού Ελέγχου είναι να εξετάζει, και να αξιολογεί τις δραστηριότητες, να διαμορφώνει γνώμη για την ποιότητα της εργασιακής απόδοσης και να εισηγείται σχετικώς προς τη διοίκηση τη βελτίωση των αδυναμιών.

1.7.7.4:Είδη εσωτερικού ελέγχου

Ο Εσωτερικός Έλεγχος, στην προσπάθεια του να καλύψει ελεγκτικά όλους τους χώρους, συναντάει μια σειρά δυσκολιών, όπως έλλειψη ανάλογης υποστήριξης από τους διοικούντες, αδυναμία των ιδίων των ελεγκτών να υποστηρίξουν το έργο τους, καθώς και τη μη αποδοχή του από τους ελεγχόμενους, ειδικά σε τεχνικά και παραγωγικής διαδικασίας θέματα με το αιτιολογικό, ότι δεν είναι αντικείμενα του Εσωτερικού Ελέγχου, έχοντας κατά νου τον παραδοσιακό οικονομικό έλεγχο.

Παρά τις δυσκολίες αυτές οι τελευταίες ανακατατάξεις, γενικότερα στην αγορά, έδωσαν τη δυνατότητα στον Εσωτερικό Έλεγχο να επανακτήσει το χαμένο έδαφος που έχει παραχωρήσει, να δώσει δυναμική και παρουσία και να γίνεται όλο και περισσότερο αποδεκτός, αναγκαίος ακόμη και στους ίδιους τους ελεγχόμενους.

Με το σκεπτικό ότι ο Εσωτερικός Έλεγχος αξιολογεί την επάρκεια λειτουργίας του συστήματος εσωτερικού ελέγχου, δηλαδή έλεγχος επί όλων των λειτουργιών δεν περιορίζεται σε συγκεκριμένα αντικείμενα, διακρίνεται δε σε τόσα είδη ελέγχου, όσες είναι και οι λειτουργίες, ήτοι σε οικονομικούς, διοικητικούς, λειτουργικούς, παραγωγής, τεχνικούς, προμηθειών και πωλήσεων, διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού, ποιοτικού ελέγχου, μηχανογράφησης, διαχείρισης αποθεμάτων, παραγωγικών μέσων, έλεγχοι ασφάλειας (security) των εγκαταστάσεων, φυσικού περιβάλλοντος, είσπραξης ασφαλιστρών, εκπαίδευσης προσωπικού, καθώς υγιεινής και ασφάλειας των εργαζομένων, τεχνικών έργων, έλεγχος συμπεριφοράς και γενικά έλεγχος επί όλων των δραστηριοτήτων που διέπουν τη λειτουργία των οικονομικών μονάδων.

Επίσης, πρέπει να επισημανθεί ότι στην πράξη σε κάθε αντικείμενο ελέγχου υπεισέρχονται ταυτόχρονα και άλλα είδη ελέγχου, συμπληρώνοντας τον έλεγχο, ανάλογα του ελεγχόμενου, του εύρους και τη βαρύτητα που του προσδίδουμε.

Αυτό σημαίνει ότι όσο και να θέλουμε να κινηθούμε αυστηρά σε ένα αντικείμενο ελέγχου, είναι αδύνατο. Λόγου χάρη, αν ελέγχουμε τα αποθέματα πέραν της απογραφής για την συμφωνία αυτών, θα υπεισέλθουμε και σε επίπεδα διαχείρισης αυτών, στο κόστος εκπαίδευσης και τη διοίκηση του προσωπικού καθώς στις φύρες εκφρασμένες και σε αξία. Εδώ θα πρέπει να τονισθεί, σύμφωνα με τα όσο

αναφέραμε, ότι ουδέποτε λειτουργίες μπορούν να αποτελέσουν, στη διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου, αυτόνομα τμήματα.

Θα μπορούσαμε να δεχθούμε ότι οι Εσωτερικοί Έλεγχοι διακρίνονται σε οικονομικούς, διοικητικούς και λειτουργικούς, υπό την ευρεία έννοια και με την προϋπόθεση ότι όλες οι λειτουργίες, εντάσσονται ανάλογα, κάτω από τη ομπρέλα των τριών αυτών διακρίσεων και καμία δεν μπορεί να αποτελέσει εξαίρεση ελεγκτικής διερεύνησης. Ή καλό θα είναι, από εδώ και στο εξής για να αρθούν παντελώς οι συγχύσεις αυτές, όλες οι εκδοχές του όρου «έλεγχος» να ενσωματωθούν στο γενικό όρο, συμπεριλαμβάνοντας όλες τις δραστηριότητες που αναφέραμε, αποτρέποντας παράλληλα κάθε περιορισμό, στην εκτέλεση των καθηκόντων των εσωτερικών ελεγκτών.

Ως προς τη διάκριση των ελέγχων, για καλύτερη κατανόηση αυτών, ενδεικτικά, πιο κάτω γίνεται μια σύντομη περιγραφή σε τέσσερα είδη:

α. Έλεγχοι παραγωγής

Οι έλεγχοι παραγωγής (Productions Audits) στοχεύουν στο κατά πόσο τηρούνται οι διαδικασίες σε όλο το εύρος της παραγωγικής διαδικασίας, το κατά πόσο οι παραγόμενες ποσότητες είναι σύμφωνα με το εγκεκριμένο από τη διοίκηση πρόγραμμα, σε ετήσια βάση και ανά περιόδους, το κατά πόσο γίνεται σωστή διαχείριση και χρήση του μηχανολογικού εξοπλισμού, αν τα τμήματα είναι σωστά και κατάλληλα στελεχωμένα, αν τα στελέχη είναι κατάλληλα εκπαιδευμένα, αν γίνεται σωστά ο εφοδιασμός της παραγωγής από υλικά, αν αυτά διαχειρίζονται σωστά αποφεύγοντας τις υψηλές φύρες πέραν των φυσιολογικών ορίων, καθώς επίσης τα κατά πόσο τα προϊόντα είναι σύμφωνα με τις προδιαγραφές του ποιοτικού ελέγχου (I.S.O.). Επίσης, αν η συσκευασία των προϊόντων είναι σύμφωνα με τις προδιαγραφές, αν τηρούνται οι διαδικασίες παράδοσης – παραλαβής των ετοιμών προϊόντων από την παραγωγή στην αποθήκη και γενικότερα αν τηρούνται οι διαδικασίες που αφορούν την παραγωγική διαδικασία και τα μέσα που λαμβάνουν χώρα σε όλες τις παραγωγικές φάσεις.

β. Οικονομικοί έλεγχοι

Οι οικονομικοί έλεγχοι (Financial Audits), στοχεύουν στην επαλήθευση της ακρίβειας, της ειλικρίνειας και της αξιοπιστίας των οικονομικών καταστάσεων και στοιχείων, στην εξασφάλιση της σωστής απεικόνισης των συναλλαγών, την εξακρίβωση της νομιμότητας, της αποδοτικότητας των οικονομικών πόρων, της σωστής διαχείρισης αυτών, μέσω διαδικασιών για συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

Οι έλεγχοι αυτοί διενεργούνται με κάθε λεπτομέρεια επί των οικονομικών στοιχείων, των επιμέρους δοσοληψιών –συναλλαγών και επί κάθε είδους οικονομικού φαινομένου, παρέχοντας τις ανάλογες πληροφορίες στην εκάστοτε διοίκηση για τη λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων. Αφού γίνεται αναφορά στους οικονομικούς ελέγχους θα πρέπει να τονισθεί ιδιαιτέρως πως οι εσωτερικοί ελεγκτές

δεν συντάσσουν ισολογισμούς, αντικείμενο που αφορά τον προϊστάμενο του λογιστηρίου.

γ. Διοικητικοί έλεγχοι

Οι διοικητικοί (Management Audits) κινούνται σε ένα ευρύτερο πεδίο δράσης, σε αντίθεση από τους οικονομικούς και λειτουργικούς ελέγχους, έχουν ευρύτερους αντικειμενικούς στόχους, οι οποίοι συνίστανται στο να εξετάζουν και να αξιολογούν, βάσει αντικειμενικών και επιστημονικών μεθόδων, την συνολική διοικητική αποτελεσματικότητα της επιχείρησης –φορέα, καθώς και τις επιμέρους διοικητικές λειτουργίες αυτής, σύμφωνα με τις τεχνικές – μεθόδους και τους αποδεχτούς κανόνες της διοικητικής επιστήμης.

Οι διοικητικοί Εσωτερικοί Έλεγχοι εξετάζουν το βαθμό διοικητικής αποτελεσματικότητας, οργάνωσης, συνεργασίας και επικοινωνίας όλων των διοικητικών ιεραρχικών επιπέδων του οργανισμού, καθώς επίσης τις ιδιαιτερότητες και τις αδυναμίες του τρόπου λειτουργίας των. Στοχεύουν στην αξιολόγηση του συστήματος διοικητικού Εσωτερικού Ελέγχου, στην επισήμανση αδυναμιών και αιτιών που τις προκαλούν, καθώς και στις συνέπειες των αδυναμιών αυτών. Διερευνούν, εξετάζουν και αξιολογούν την αποτελεσματικότητα του σχεδιασμού και τη στρατηγική του φορέα ως προς το βαθμό υλοποίησης και την επίτευξη των τεθέντων στόχων.

Οι διοικητικοί έλεγχοι εξετάζουν το κατά πόσο διαχειρίζονται κατά τον άρτιο τρόπο τα διαθέσιμα μέσα και πόροι. Εξετάζουν τους λόγους και τα αίτια αποχώρησης του εξειδικευμένου προσωπικού και τις επιπτώσεις των αποχωρήσεων αυτών. Επίσης, εξετάζουν τη συμμόρφωση των εργαζομένων προς τις εξουσιοδοτήσεις, τα σχέδια δράσης τις αποφάσεις της διοίκησης και γενικότερα την πολιτική διοίκησης της εταιρείας. Αποβλέπουν στη διερεύνηση του κατά πόσο το ανθρώπινο δυναμικό αξιολογείται και αξιοποιείται κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο, αν είναι προσηλωμένο και εγκλιματισμένο στο περιβάλλον που εργάζεται, αν είναι ενήμερο για τους στόχους της επιχείρησης και αν συμμετέχει ενεργά στην υλοποίηση αυτών.

Επίσης, αν υπάρχει πολιτική κουλτούρας μέσα στο φορέα. Αν οι σχέσεις των εργαζομένων με τον φορέα, είναι σε καλό επίπεδο συνεργασίας και αν επιλύονται άμεσα τα προβλήματα των και αποβαίνουν σε βάρος και των δύο μερών. Γενικότερα, οι διοικητικοί έλεγχοι αξιολογούν την υπάρχουσα πολιτική διοίκησης προσωπικού, το κατά πόσο τα συστήματα διοίκησης λειτουργούν αποδοτικά, προκειμένου να συμβάλουν αποτελεσματικά στην επίτευξη συγκεκριμένων στόχων με το ελάχιστο δυνατό κόστος και με το μεγαλύτερο όφελος. Εν κατακλείδι, οι διοικητικοί έλεγχοι καλύπτουν λειτουργίες που αφορούν άμεσα το λειτουργικό, διοικητικό σκέλος όλων των ιεραρχικών επιπέδων δίνοντας δυνατότητα στη διοίκηση να έχει γνώση της γενικότερης διοικητικής λειτουργίας της επιχείρησης.

δ. Λειτουργικοί έλεγχοι

Αντικειμενικός σκοπός των λειτουργικών ελέγχων (Operational Audits) είναι η διερεύνηση λειτουργίας των διαδικασιών η αξιολόγηση και εκτίμηση της δομής του υπάρχοντος συστήματος και η πρόταση ανάπτυξης νέων και βελτίωσης υπάρχοντων σε περιοχές που έχουν απαξιωθεί. Εάν λειτουργεί το οργανόγραμμα, εφαρμόζονται οι νόμοι, οι αποφάσεις του διοικητικού συμβουλίου, οι νόμοι της πολιτείας, ελέγχεται εάν οι συναλλαγές γίνονται σύμφωνα με τις θεσπισμένες εξουσιοδοτήσεις και αν τα επιμέρους τμήματα, καθώς και μεταξύ τους λειτουργούν αρμονικά και αποδοτικά.

Οι λειτουργικοί έλεγχοι αποβλέπουν στην προαγωγή και την προώθηση της αποτελεσματικής λειτουργίας της επιχείρησης. Αναφέρονται στις επιμέρους λειτουργίες των διαδικασιών και στον τρόπο λειτουργίας του συστήματος διοίκησης. Οι έλεγχοι αυτοί στοχεύουν να διαπιστώσουν κατά πόσο οι διαδικασίες λειτουργούν αποτελεσματικά κατά την υλοποίηση των αποφάσεων.

Τέλος, αποβλέπουν στη διαπίστωση κατά πόσο ένα τμήμα λειτουργεί σωστά με την υπάρχουσα οργανωτική δομή, αν επιτυγχάνονται οι στόχοι, προτείνοντας συγχρόνως διορθωτικές παρεμβάσεις όπου συναντώνται αποκλίσεις. Επίσης, αν οι λειτουργίες συμβάλουν στη βελτίωση της ενδοεπιχειρησιακής επικοινωνίας μεταξύ των ιεραρχικών επιπέδων και μεταξύ τμημάτων.

Στο παράδειγμα που ακολουθεί, στόχος είναι να σκιαγραφηθούν τα τελευταία τρία είδη ελέγχων και να γίνει πλήρως κατανοητή η διάκριση αυτή από τον αναγνώστη ελεγκτή, καθώς επίσης, να φανεί και η αλληλοσύνδεση των δραστηριοτήτων αυτών, καθώς και ο βαθμός συμμετοχής των κατά τον έλεγχο. Εκδίδεται αίτηση αγοράς από το τμήμα αποθήκης ή χρήστη, προωθείται στο τμήμα αγορών (προμηθειών), δίδεται παραγγελία στον προμηθευτή την οποία και εκτελεί παραλαμβάνονται οι πρώτες ύλες, αποθηκεύονται και εξοφλείται το τιμολόγιο αγοράς. Στο παράδειγμα μας στόχος του ελεγκτή είναι να διενεργήσει έλεγχο από τα αρχικό στάδιο « αίτημα για αγορά» μέχρι και το οριστικό κλείσιμο που είναι η «εξόφληση του τιμολογίου». Ο οικονομικός έλεγχος στοχεύει να διαπιστώσει πόσο καλά διοικείται το τμήμα αγορών και αποθηκών, ενώ ο λειτουργικός έλεγχος έχει ως κύριο στόχο και αποθηκών, ενώ ο λειτουργικός έλεγχος έχει ως κύριο στόχο να επισημάνει πόσο καλά λειτουργεί το τμήμα και αν εφαρμόζονται οι διαδικασίες από το αρχικό στάδιο έναρξης της αγοράς έως και την ολοκλήρωση αυτής.

1.7.5:Εσωτερικός Έλεγχος και Ορκωτός Ελεγκτής

Η αξιολόγηση του εσωτερικού ελέγχου μιας επιχείρησης από τον ορκωτό ελεγκτή πριν την έναρξη του ελέγχου αναφέρεται σαφώς στη διεθνή ελεγκτική βιβλιογραφία, καθώς και στα ελεγκτικά πρότυπα που έχουν νομοθετηθεί από το 1979 για χρήση από τους ορκωτούς λογιστές στην Ελλάδα . Αν και η ευθύνη της εσωτερικής οργάνωσης και του ελέγχου της επιχείρησης μέσω αυτής είναι ευθύνη της διοίκησης της μονάδας, η ύπαρξη αλλά και το επίπεδο της αποτελεσματικής λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου ενδιαφέρει σοβαρά τον εξωτερικό ελεγκτή.

Η σημασία της ύπαρξης αξιόπιστου συστήματος εσωτερικού ελέγχου από τη σκοπιά του εξωτερικού ελεγκτή είναι να διαβεβαιώσει τούτον ότι λάθη και ανωμαλίες, οι οποίες είναι δυνατό να επηρεάσουν την αξιοπιστία του λογιστικού, τελικά, συστήματος και των παραγόμενων από αυτό στοιχείων, μπορούν να ανακαλυφθούν έγκαιρα. Στην αντίθετη περίπτωση, ο εξωτερικός ελεγκτής θα είναι υποχρεωμένος να καταφύγει στην εφαρμογή επιπρόσθετων, κατάλληλων, ελεγκτικών διαδικασιών για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κακής λειτουργίας ή της μη ύπαρξης συστήματος εσωτερικού ελέγχου στην επιτυχή διεξαγωγή του διενεργούμενου ελέγχου.

Εκ μέρους του ελεγκτή απαιτείται ικανοποιητική γνώση των χαρακτηριστικών και των διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου για τη μελέτη και αξιολόγηση τούτου.

Σκοπός της αξιολόγησης του εσωτερικού ελέγχου από τον ορκωτό ελεγκτή. Η αξιολόγηση του εσωτερικού ελέγχου πρωταρχικό σκοπό έχει να διαμορφώσει γνώμη ο ορκωτός ελεγκτής για το κατά πόσον τούτος μπορεί να στηριχτεί στην ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου και της οργάνωσης της μονάδας για τη χρησιμοποίηση επιμέρους λειτουργιών και συστημάτων στη διεξαγωγή του ελέγχου. Τα συστήματα τα οποία θα μπορέσει ο ορκωτός ελεγκτής, αναλόγως της ποιότητας και της αξιολόγησης των προϊόντων τους, να χρησιμοποιήσει είναι βασικά το λογιστικό σύστημα, συμπεριλαμβανομένου και του μηχανογραφικού και όπου υπάρχει, αυτό των εσωτερικών ελεγκτών.

Ο βαθμός της αξιοπιστίας την οποία μπορεί να έχει για τον ορκωτό ελεγκτή το σύστημα εσωτερικού της ελεγχόμενης μονάδας θα επηρεάσει το εύρος και την τελική μορφή του ελέγχου. Ο ορκωτός ελεγκτής ενδιαφέρεται, πρωταρχικά, για το λογιστικό εσωτερικό έλεγχο, ο οποίος επηρεάζει άμεσα τις παραγόμενες από το λογιστικό σύστημα χρηματοοικονομικές καταστάσεις, αλλά τούτος μπορεί να αξιολογήσει και τα άλλα συστήματα οργάνωσης και λειτουργίας της μονάδας, όπως αυτά των ποιοτικών ελέγχων, προμηθειών, MIS, κλπ., τα οποία μπορούν να έχουν έμμεση επίπτωση στην αξιοπιστία του λογιστικού συστήματος.

Ανακάλυψη απάτης. Εκτός από τη χρησιμοποίηση της αξιολόγησης του εσωτερικού ελέγχου στη διαμόρφωση του ελέγχου (βάθος, εύρος, ειδικές διαδικασίες, τεστ), αναμένεται από τον ορκωτό ελεγκτή να εκμεταλλευτεί την μελέτη του εσωτερικού ελέγχου και για την ανακάλυψη ατασθαλιών και απάτης σημαντικού βαθμού, χωρίς, αυτή η αναζήτηση και ανακάλυψη απάτης να αποτελεί αυτοσκοπό του χρηματοοικονομικού ελέγχου.

Διαμόρφωση του ελέγχου βάσει της αξιολόγησης της εσωτερικής οργάνωσης και ελέγχου. Είναι αυτονόητο ότι η ελπίδα του ορκωτού ελεγκτή να υπάρχει λογιστικό σύστημα, του οποίου τις λογιστικές καταστάσεις (προϊόντα) καλείται να ελέγξει, μπορεί να επαληθευτεί από την ευτυχή συγκυρία αποτελεσματικής και αξιόπιστης λειτουργίας του μέχρι και την πλήρη ανυπαρξία ή αναποτελεσματικότητα και αναξιπιστία τούτου. Στην πρώτη περίπτωση ο ορκωτός ελεγκτής θα επωφεληθεί

από την ποιότητα του εσωτερικού λογιστικού ελέγχου και θα διεκπεραιώσει τον εξωτερικό έλεγχο συντομότερα και οικονομικότερα. Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις κατά τις οποίες η διοίκηση μιας επιχείρησης επικαλείται την υψηλή ποιότητα της λογιστικής και εσωτερικής ελεγκτικής λειτουργίας της μονάδας της στη διαπραγμάτευση της αμοιβής του ορκωτού ελεγκτή. Αντίθετα, στις περιπτώσεις κακής λειτουργίας των εν λόγω συστημάτων θα χρειαστεί περισσότερος χρόνος (και εφαρμογή εκτενέστερων και ειδικότερων ελεγκτικών και λογιστικών, ακόμα, διαδικασιών)και ο ορκωτός ελεγκτής θα συμπεριλάβει στην αμοιβή του το επιπλέον για τον απαιτούμενο έλεγχο κόστος. Η αντίδραση του ορκωτού ελεγκτή εν όψει μιας κακής λειτουργίας του λογιστικού συστήματος μιας μονάδας που καλείται να ελέγξει μπορεί να φθάσει στην άρνηση του ελέγχου, στα πλαίσια που καθορίζει ο νόμος σχετικά με την άρνηση εκτέλεσης ελέγχου (Π.Δ. 226/92, άρθρο 4)ή στην αδυναμία έκφρασης γνώμης.

Συμπερασματικά, στην περίπτωση που το σύστημα εσωτερικού ελέγχου εμφανίζεται να λειτουργεί αποτελεσματικά, ο ορκωτός ελεγκτής θα περιοριστεί, για τον έλεγχο των λογιστικών καταστάσεων, σε δειγματοληπτικούς ελέγχους των μεγεθών που εμφανίζονται σ' αυτές. Μια τέτοια προσέγγιση στον έλεγχο προϋποθέτει, βεβαίως και την εφαρμογή στη λογιστική πρακτική και διαδικασία του ελεγχόμενου των γενικώς παραδεκτών λογιστικών αρχών, πράγμα το οποίο αποτελεί βασικό στοιχείο της ύπαρξης ικανοποιητικού εσωτερικού λογιστικού ελέγχου. Στην αντίθετη περίπτωση, μόνο ευρύς έλεγχος, που μπορεί να φθάσει και την επιβεβαίωση όλων των συναλλαγών και μεταβολών των επιμέρους μεγεθών και στοιχείων, θα καλύψει την ανάγκη σε τεκμήρια για τη διαμόρφωση γνώμης από τον ορκωτό ελεγκτή. Ένας τόσο ευρύς έλεγχος, όμως είναι πρακτικά αδύνατος και μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις που δικαιολογείται το οικονομικό κόστος εκτελείται.

1.7.6:Ορισμός του συστήματος εσωτερικού ελέγχου

Ως σύστημα εσωτερικού ελέγχου (internal control system) νοείται ένα οργανωμένο και σωστά δομημένο πλέγμα λειτουργιών και διαδικασιών που καθιερώνει ο οργανισμός, με σκοπό την εφαρμογή και την τήρηση αρχείων και πολιτικών προκειμένου να διασφαλισθούν τα συμφέροντά του. Είναι ένα οργανωτικό σχέδιο, σε όλες τις προεκτάσεις .

Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου είναι μια ζωντανή νευραλγική λειτουργία που μεταφέρει όλα τα μηνύματα, εντολές και αντιδράσεις προς τη διοίκηση, καθώς προς όλα τα ιεραρχικά επίπεδα που ασκούν διοίκηση. Κατά Cook-Wincle ,το Σ.Ε.Ε είναι κάτι σαν το νευρικό σύστημα του ανθρώπινου οργανισμού, που διακλαδώνεται μέσα στην επιχείρηση μεταφέροντας εντολές και αντιδράσεις από και προς τη διοίκηση. Συνδέεται άμεσα με την οργανωτική δομή και τους γενικούς κανόνες λειτουργίας της Επιχείρησης.

Η αναγκαιότητα ύπαρξης ενός συστήματος εσωτερικού ελέγχου, η πληρότητα, το μέγεθος και η έκταση αυτού σε μια επιχείρηση, καθορίζεται από τις δραστηριότητες, την πολυπλοκότητα του αντικείμενου εκμετάλλευσης και των συναλλαγών την εκπαίδευση και την εξειδίκευση του προσωπικού, καθώς και μια σειρά άλλων παραγόντων. Η ύπαρξη ενός οργανωμένου Σ.Ε.Ε. παρέχει τα εχέγγυα στις διοικήσεις, μέσω δικλείδων ασφαλείας που παρέχει, ως σύστημα, να συμβάλει αποτελεσματικά στην εύρυθμη λειτουργία και στην επίτευξη των επιχειρηματικών στόχων.

1.7.7:Σκοπός του συστήματος εσωτερικού ελέγχου

Ως αντικειμενικός σκοπός ενός συστήματος εσωτερικού ελέγχου θα μπορούσε να αναφερθεί:

1. Να είναι το εργαλείο της διοίκησης για την υλοποίηση των επιλεγμένων στρατηγικών στόχων, ως επίσης να παρέχει τη δυνατότητα εκτίμησης και μέτρησης του αποτελέσματος και τη σύγκριση αυτού με τους αρχικούς στόχους.
2. Να κινείται και να δρα σε οργανωτικό και επιχειρησιακό πνεύμα και να στοχεύει στην κάλυψη ζωτικών αναγκών. Επίσης, να είναι ευέλικτο και αποτελεσματικό, να αναπροσαρμόζεται στις εκάστοτε συνθήκες και ανάγκες και να διασφαλίζει την βιωσιμότητα της μονάδας σε ανταγωνιστικό περιβάλλον.
3. Να παρέχει τη δυνατότητα αξιοποίησης καθώς και σωστής διαχείρισης των διαθέσιμων οικονομικών πόρων, την αξιοποίηση των παραγωγικών μέσων και του ανθρωπίνου δυναμικού, καθώς και τη διαφύλαξη των περιουσιακών στοιχείων. Παράλληλα να αποβλέπει στην καλύτερη εξυπηρέτηση με τους συναλλασσόμενους.
4. Να διέπεται από κανόνες επιχειρησιακής και επιχειρηματικής συμπεριφοράς που να παρέχουν τα εχέγγυα και τις προϋποθέσεις εκείνες, ώστε ο επιχειρηματικός κίνδυνος να διαχειρίζεται κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο, διασφαλίζοντας την ευρωστία και βιωσιμότητα του φορέα.
5. Να συμπεριλαμβάνει στη δομή του Εσωτερικό Έλεγχο (Internal Audit) για την αξιολόγηση της επάρκειας λειτουργίας του ίδιου του συστήματος εσωτερικών ελέγχων (controls).
6. Να κατανέμει τις αρμοδιότητες και τις υποχρεώσεις, κατά τον πλέον άριστο τρόπο, μεταξύ των τμημάτων και των εργαζομένων σε αυτά. Επίσης, η ρύθμιση των σχέσεων μεταξύ αυτών. Να συμβάλει αποτελεσματικά στο βαθμό συνεργασίας μεταξύ των απασχολούμενων.
7. Να γνωμοδοτεί αν οι κάθε είδους αποφάσεις – εξουσιοδοτήσεις είναι γνωστές σε όλα τα στελέχη, κατανοητές και αν εφαρμόζονται από όλη την πυραμίδα ιεραρχίας σύμφωνα με τις εντολές που έχουν θεσπιστεί από το φορέα.

8. Να παρέχει την ευχέρεια ανάπτυξης πρωτοβουλιών στους χρήστες για δημιουργική εργασία και όχι να θέτει περιορισμούς δημιουργώντας παρενέργειες στην ανάπτυξη του φορέα.
9. Τέλος, ως σύστημα να αποβλέπει στην θέσπιση συγκεκριμένων δικλίδων ασφαλείας ελέγχου, στο ίδιο το σύστημα, προκειμένου να συμβάλλει στον συντονισμό και την αρμονική συνύπαρξη μεταξύ των λειτουργιών του.

1.7.8: Περιεχόμενο του συστήματος εσωτερικού ελέγχου

Ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου περιλαμβάνει ένα σύνολο συστημάτων και υποσυστημάτων που είναι απαραίτητα για να λειτουργήσει αποτελεσματικά ένας οργανισμός. Ενδεικτικά ως τέτοια συστήματα θα μπορούσαμε να αναφέρουμε:

1. Εγκεκριμένο οργανόγραμμα σε πλήρη ανάπτυξη, σε όλα τα επίπεδα της ιεραρχίας καθώς και τη διάκριση των λειτουργιών σε κύριες και δευτερεύουσες. Μέσα από ένα σύστημα <οργανόγραμμα> πρέπει να διαγράφεται μια σαφήνεια και να προσδιορίζεται η περιοχή ευθύνης ανά τομέα, τμήμα.
2. Οργανωτικό πλαίσιο περιγραφής καθηκόντων και διαδικασιών. Περιγραφή καθηκόντων ανά τμήμα και ανάπτυξη διαδικασιών που να καλύπτουν όλες τις δραστηριότητες των ιεραρχικών επιπέδων.
3. Αποτύπωση των στρατηγικών σχεδιασμών και στόχων και την πολιτική υλοποίησης αυτών βάσει συγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος και τρόπου δράσης, ώστε να επιτυγχάνεται το ποθητό αποτέλεσμα.
4. Μακροχρόνιο και βραχυχρόνιο προγραμματισμό δράσης σε πλήρη ανάπτυξη, ανά δραστηριότητα, με αντίστοιχο απολογισμό και επισήμανση των αποκλίσεων, καθώς και την αιτιολόγηση αυτών.
5. Πλήρες και ενήμερο καταστατικό όπου προσδιορίζονται και αποτυπώνονται με σαφήνεια το αντικείμενο εκμετάλλευσης, εργασίας και οι κύριοι σκοποί του οικονομικού φορέα.
6. Πολιτική αγορών-πωλήσεων σε όλα τα επίπεδα και τις προδιαγραφές
7. Πολιτική πωλήσεων και τιμολόγηση σε εσωτερικό –εξωτερικού σε όλα τα επίπεδα των πελατών.
8. Διαδικασίες εισπράξεων και διαχείρισης αυτών. Επίσης, διαχείριση των ίδιων και ξένων κεφαλαίων.
9. Διαχείριση χαρτοφυλακίου μετοχών, ομολόγων.
10. Συστήματα πληροφόρησης. Αξιοπίστο σύστημα M.I.S. με ευρύτητα επιχειρησιακού πνεύματος που συμβάλλει στην αναβάθμιση των επιδιωκόμενων στόχων.
11. Κανονισμό ολοκληρωμένου κύκλου παραγωγικής διαδικασίας προϊόντων, υπηρεσιών και διαδικασίες διαχείρισης των αποθεμάτων.
12. Σύστημα εξουσιοδότησης για εκχώρηση συγκεκριμένων εξουσιοδοτήσεων σε στελέχη για την εσωτερική λειτουργία, καθώς και το χειρισμό θεμάτων εκπροσώπησης της Εταιρείας, έναντι τρίτων.

13. Διαδικασίες καθορισμού εξουσιοδοτήσεων ορίων εγκρίσεως δαπανών.
14. Γενικούς κανόνες λειτουργίας του φορέα, αποκεντρωτικού συστήματος, με την ανάθεση αρμοδιοτήτων σε όλα τα επίπεδα της ιεραρχικής πυραμίδας που να διασφαλίζουν την εύρυθμη λειτουργία.
15. Αξιόπιστο μηχανογραφημένο σύστημα, σωστά οργανωμένο που να παρέχει την απαιτούμενη πληροφόρηση και να διασφαλίζει τα αρχεία.
16. Στρατηγική και πολιτική επενδύσεων βραχυχρόνια και μακροχρόνια ως και οι αναμενόμενες αυτών αποδόσεις.
17. Πολιτική λήψη δανείων για επενδύσεις και κεφαλαίου κινήσεως, ως επίσης και αποπληρωμή αυτών.
18. Διαδικασίες για φορολογική ενημέρωση, φορολογικές υποχρεώσεις απόδοση φόρων και δικαιώματος φορολογικών απαλλαγών.
19. Πολιτική πρόσληψης προσωπικού, μισθοδοσίας, κοινωνικών παροχών αξιολόγησης, εκπαίδευσης και ανάπτυξης, αξιοποίηση και γενικότερα σωστής διαχείριση του ανθρωπίνου δυναμικού.
20. Διαχείριση μηχανολογικού εξοπλισμού και παγίων περιουσιακών στοιχείων. Λειτουργία και αποδοτικότητα αυτών.
21. Ασφάλεια (Security) προσωπικού και περιουσιακών στοιχείων, όπου προσδιορίζονται με σαφήνεια τα μέσα και οι τρόποι προστασίας αυτών.
22. Συστήματα I.S.O., έλεγχος διαδικασιών διασφάλισης ποιότητας προϊόντων και υπηρεσιών.
23. Σύστημα περιβαλλοντικής προστασίας (E.M.A.S.= Environmental Management Auditing Systems), προκειμένου να αποφευχθούν απρόβλεπτες συνέπειες στο εσωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης, σύμφωνα με τις περιβαλλοντολογικές προδιαγραφές, I.S.O. 14001, έγκριση τυποποίησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής 2/4/96
24. Εσωτερικό Έλεγχο (internal Audit), που αποτελεί μέρος του Σ.Ε.Ε. που είναι αρμόδιος για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας ως επίσης και των επιμέρους συστημάτων, λειτουργιών αυτού.
25. Λοιπές δραστηριότητες που έχει ο οργανισμός και επιχειρούν να εξασφαλίσουν την επίτευξη των αντικειμενικών σκοπών και επιδιώξεων.

1.7.9: Βασικές αρχές ενός συστήματος εσωτερικού ελέγχου(Σ.Ε.Ε.)

Η αναφορά που ακολουθεί σε μια σειρά βασικών αρχών του συστήματος εσωτερικού ελέγχου έχει ως σκοπό να μυήσει τους εσωτερικούς ελεγκτές στη φιλοσοφία και τη δομή των λειτουργιών του ίδιου του συστήματος, ώστε να αποκτήσουν τις κατάλληλες εκείνες γνώσεις και ικανότητες, για την καλύτερη αξιολόγηση των λειτουργιών και των διαδικασιών αυτού. Ως βασικές αρχές ενός Σ.Ε.Ε., ενδεικτικά θα μπορούσαμε να αναφέρουμε:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

α. Κατάλληλη στελέχωση

Η σωστή στελέχωση από εξειδικευμένο στελεχιακό δυναμικό, και ο ανάλογος αριθμός αυτού πρέπει να προσεχθεί ιδιαίτερα σε μια σύγχρονη επιχείρηση και ειδικά σε μια περίοδο με τάσεις διεθνοποιούμενης αγοράς που δεν επιδέχεται πειραματισμούς για κακή επιλογή στελεχιακού δυναμικού. Επίσης, ανάλογη προσοχή πρέπει να δοθεί στη σωστή αξιολόγηση και αξιοποίηση του εργατικού δυναμικού από τα στελέχη μέχρι και τον απλό ανειδίκευτο εργαζόμενο. Η σωστή λοιπόν αξιολόγηση και αξιοποίηση του εργατικού δυναμικού είναι ένας από τους κύριους συντελεστές επιτυχίας κάθε κρατικού ή ιδιωτικού φορέα.

β. Αποκέντρωση της διοίκησης

Λαμβάνοντας υπόψη το βαθμό της οργάνωσης και της σχετικής στελέχωσης, η διοίκηση, καθώς και κάθε τμήμα της επιχείρησης θα πρέπει ανάλογα να μεριμνούν ώστε:

1. Να λαμβάνονται μέτρα για την εκχώρηση όσο το δυνατόν περισσότερων αρμοδιοτήτων σε όλα τα ιεραρχικά επίπεδα.
2. Το κάθε τμήμα στην περιοχή του να ασκεί όσο το δυνατόν περισσότερες εξουσίες και να έχει και περισσότερες ευθύνες. Να είναι απολύτως υπεύθυνο για το αποτέλεσμα των δραστηριοτήτων τόσο σε επίπεδο τμήματος όσο και σε επίπεδο ατόμων.
3. Να γίνεται αξιολόγηση των ενεργειών και μέτρηση του αποτελέσματος τόσο των διοικητικών οργάνων όσο και των αρμοδίων τμημάτων και αναλόγως να λαμβάνονται μέτρα.
4. Διαχωρισμό καθηκόντων και ευθυνών. Να υπάρχει σαφής διαχωρισμός καθηκόντων και ευθυνών, σε όλα τα επίπεδα της πυραμίδας. Ειδικά σε θέματα που άπτονται της ζωτικότητας της επιχείρησης, όπως τα περιουσιακά στοιχεία, τα διαθέσιμα, το χαρτοφυλάκιο, τα ζωτικά σημασίας τμήματα παραγωγής, τα καθήκοντα και οι ευθύνες πρέπει να είναι αυστηρά προσδιορισμένα. Επίσης, κανένα τμήμα, παραγωγική μονάδα και άτομο δεν πρέπει να έχει την αποκλειστική γνώση και εξουσία για οποιαδήποτε σημαντική λειτουργία ή συναλλαγή. Οι σημαντικές αυτές εργασίες δεν επιτρέπεται να ολοκληρώνονται από έναν και μόνον υπάλληλο, αλλά η εργασία κάθε υπαλλήλου πρέπει να συμπληρώνεται, οπωσδήποτε, από την εργασία τουλάχιστον ενός άλλου και να ελέγχεται από κάποιον τρίτο.

δ. Παροχή εξουσιοδοτήσεων

Για συναλλαγές και εκπροσώπηση της εταιρείας έναντι τρίτων απαιτείται εξουσιοδότηση από το διοικητικό συμβούλιο. Οι δοσοληψίες αυτές προϋποθέτουν κατ' ανάγκη ειδικές εξουσιοδοτήσεις, εν αντιθέσει με αυτές που ρυθμίζονται μέσω των καθιερωμένων λειτουργικών κανόνων και διαδικασιών, στα πλαίσια των οποίων η επιχείρηση κατ' ανάγκη πρέπει να κινείται.

ε. Διασφάλιση των συναλλαγών.

Κάθε συναλλαγή, γεγονός της επιχειρηματικής δραστηριότητας θα πρέπει να γίνεται σύμφωνα με τις υπάρχουσες πολιτικές και διαδικασίες και τις κατευθύνσεις της διοίκησης έτσι ώστε:

- Να καθορίζονται σαφώς οι ευθύνες για εγκρίσεις.
- Να καθορίζονται σαφώς οι διαδικασίες για τον προληπτικό έλεγχο πριν από κάθε συναλλαγή.
- Να υποβοηθείται η σωστή καταχώρηση και λογιστική απεικόνιση κάθε λογιστικού γεγονότος.
- Να απεικονίζονται όλες οι συναλλαγές σε καλά σχεδιασμένα και οργανωμένα έντυπα, ώστε να δίνουν ανά πάσα στιγμή τη σωστή πληροφόρηση.
- Να ελαχιστοποιείται σε κάθε συναλλακτική δραστηριότητα ή πιθανότητα λάθους
- Να διευκολύνεται η διαδικασία ανάλυσης κάθε οικονομικού γεγονότος και η παροχή πληροφόρησης αυτού στη διοίκηση για λήψη αποφάσεων.

Για να διασφαλίζονται τα συμφέροντα του οργανισμού η κάθε συναλλαγή θα πρέπει να ακολουθεί τέσσερα στάδια, δηλαδή:

- Της εξουσιοδότησης. Να εκχωρούνται εξουσιοδοτήσεις σε συγκεκριμένα άτομα που θα χειρίζονται τις συναλλαγές σε όλες τις φάσεις και μέχρι ποιο ποσό.
- Της έγκρισης. Κάθε συναλλαγή πρέπει να εγκρίνεται, πριν την εκτέλεση της. Κάθε έγκριση συναλλαγής εκ των υστέρων εγκυμονεί κινδύνους για την επιχείρηση και τους εργαζομένους.
- Της εκτέλεσης. Για κάθε εκτέλεση πρέπει να προηγείται η διαδικασία της έγκρισης.
- Της καταγραφής. Η άμεση καταγραφή της συναλλαγής, μετά την εκτέλεση, είναι μια δικλείδα ασφαλείας προς αποφυγή επανάληψης της ίδιας συναλλαγής και παροχή άμεσης εικόνας των συναλλαγών.

στ. Επιτήρηση και επιθεώρηση της εργασίας

Η συστηματική επιτήρηση και επιθεώρηση της εργασίας των στελεχών και εργαζομένων κατά το στάδιο εκτέλεσης αυτής δίνει τη δυνατότητα για άμεση διαρθρωτική παρέμβαση, όπου απαιτείται για την τήρηση και κατανόηση των διαδικασιών για την εξασφάλιση και τη διασφάλιση της ποιότητας των υπηρεσιών και προϊόντων.

ζ. Έγκαιρη και τακτική ενημέρωση

Πληροφοριακό υλικό, στοιχεία εκθέσεων, πορίσματα μελετών συμπεράσματα συσκέψεων και συνεδρίων , που προέρχονται από το εξωτερικό και το ενδοεπιχειρησιακό περιβάλλον και που αποτελούν μέρος βελτίωσης και αξιολόγησης της απόδοσης των δραστηριοτήτων, πρέπει να ετοιμάζονται, οργανωμένα και

κατάλληλα και να διανέμονται έγκαιρα , τακτικά και προγραμματισμένα σε όλα τα επίπεδα διοίκησης, για ενημέρωση και λήψη διορθωτικών μέτρων.

η. Έκταση ελέγχων ανάλογα με τον κίνδυνο

Ο σχεδιασμός του ελέγχου από τα ίδια τμήματα, καθώς και η έκταση αυτού πρέπει να ανταποκρίνεται στο μέγεθος, στη φύση των δραστηριοτήτων του φορέα, στην οργάνωση αυτού και ανάλογα με τον κίνδυνο που είναι εκτεθειμένο το κάθε τμήμα. Κατά συνέπεια το κόστος του ελέγχου δεν πρέπει να είναι υπέρμετρο. Ειδικά για το τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου, κατά το σχεδιασμό των ελέγχων θα πρέπει να εκτιμάται αν είναι εφικτό, το κόστος κ η ωφέλεια που προκύπτει από κάθε έλεγχο.

θ. Θέσπιση τμήματος Εσωτερικού Ελέγχου

Για άμεση, σωστή και αντικειμενική πληροφόρηση της διοίκησης από μια διαφορετική οπτική γωνία, σε ένα οργανωμένο φορέα, προϋποθέτει τη θέσπιση ενός ανεξάρτητου τμήματος Εσωτερικού Ελέγχου. Η ανεξαρτησία του, ως κύριο χαρακτηριστικό, καθώς και η εποπτεία του από τη διοίκηση, του δίδει τη δυνατότητα να αξιολογεί και να εκτιμά τις διαδικασίες σε όλο το εύρος , καθώς επίσης και το βαθμό υλοποίησης των αποφάσεων, ανεπηρέαστα και αντικειμενικά.

Η πλήρης υποστήριξη τότε εσωτερικού ελέγχου από τη διοίκηση του παρέχει τη δυνατότητα για αντικειμενικότερη και ανεξάρτητη αξιολόγηση των λειτουργιών, στοιχείο απαραίτητο , προκειμένου να παρέχει στη διοίκηση να έχει την πληροφόρηση εκείνη , που α τη βοηθήσει να διαχειριστεί αποτελεσματικότερα τον επιχειρηματικό κίνδυνο για τον οποίο είναι κ υπεύθυνη.

1.7.10:Μελέτη του συστήματος εσωτερικού ελέγχου

Χρόνος μελέτης κ αξιολόγησης εσωτερικού ελέγχου

Η μελέτη και αξιολόγηση του εσωτερικού ελέγχου ανήκει στο μέρος εκείνου της συνολικής ελεγκτικής διαδικασίας, η οποία είναι δυνατόν να διεκπεραιωθεί κατά το μεγαλύτερο μέρος της, σε ενδιάμεση χρονική περίοδο και πριν τι κλείσιμο των βιβλίων της επιχείρησης. Παρ 'όλη αυτή τη δυνατότητα, ας σημειωθεί ότι η ολοκλήρωση της αξιολόγησης του εσωτερικού ελέγχου δεν είναι δυνατόν να αξιολογηθεί τελεσίδικα, παρά μόνα μαζί με τον κανονικό έλεγχο, οπότε θα εκτιμηθεί και το μέγεθος των επιπτώσεων των πιθανών αδυναμιών του στις λογιστικές καταστάσεις, αδυναμίες οι οποίες εντοπίστηκαν στο πρώτο στάδιο της αξιολόγησης αλλά και επιβεβαιώθηκαν κατά τη διεξαγωγή του ελέγχου. Κατά το τελικό στάδιο θα συνταχθούν, επίσης, και οι όποιες συστάσεις, αναφορικά με τις αδυναμίες του εσωτερικού ελέγχου, οι οποίες θα συμπεριληφθούν στην επιστολή προς τη διοίκηση.

Ας σημειωθεί ότι ο χρόνος έναρξης, καθώς και το μέγεθος της μελέτης του εσωτερικού ελέγχου, θα εξαρτηθεί κυρίως από το μέγεθος της μονάδας. Ενδεικτικά μπορούμε να πούμε ότι η εσωτερική οργάνωση μιας μεγάλης μονάδας μπορεί μεν να εκτείνεται, λόγω του μεγέθους της, σε μεγάλη έκταση, αλλά το μέγεθος της επιβάλλει την ύπαρξη ικανού κ αποτελεσματικού συστήματος εσωτερικού ελέγχου

για τη λειτουργία της, πράγμα το οποίο είναι και το επιθυμητό και ζητούμενο στην αξιολόγηση του εσωτερικού ελέγχου. Από την άλλη μεριά μια μικρή μονάδα είναι δυνατόν να παρουσιάζει την εξής ενδιαφέρουσα συγκυρία: να μην διατηρεί κανένα ικανοποιητικό σύστημα επίσημου εσωτερικού ελέγχου, αλλά να είναι δυνατόν να ασκείται άτυπος μεν αλλά πραγματικός τέτοιος έλεγχος επ'αυτής από τον ιδιοκτήτη και με τη βοήθεια κάποιου έμπιστου και ικανού στελέχους. Τη σοβαρή πιθανότητα μια τέτοιας περίπτωσης ο ορκωτός ελεγκτής α πρέπει να έχει υπόψιν και να διαμορφώσει ανάλογα την προσέγγισή του στην αξιολόγηση τούτου. Πρόβλημα θα αντιμετωπίσει ο ορκωτός ελεγκτής μάλλον με τις μεσαίου μεγέθους μονάδες, οι οποίες συγκεντρώνουν μεν τα χαρακτηριστικά και τις συνεπαγόμενες ανάγκες για ύπαρξη και αποτελεσματική λειτουργία εσωτερικού ελέγχου των μεγάλων μονάδων, δεν έχουν, δε, για λόγους όχι μόνο οικονομικούς αλλά και γρήγορης ανάπτυξης και έλλειψη πείρας, ακόμα εγκαταστήσει η λειτουργήσει αποτελεσματικά ένα πλήρες σύστημα εσωτερικού ελέγχου. Μια τέτοια ενδιάμεση και αμφίροπη κατάσταση παρουσιάζει, ίσως, μεγαλύτερη δυσκολία στη διαμόρφωση του τρόπου μελέτης και αξιολόγησης του εσωτερικού ελέγχου από ότι η περίπτωση της μικρής μονάδας για την οποία γνωρίζουμε ότι δεν υπάρχει κανένα επίσημο σύστημα ελέγχου ή την περίπτωση της μεγάλης μονάδας όπου οι ανάγκες αλλά και οι δυνατότητες επέβαλαν την εγκατάσταση ολοκληρωμένου και αποτελεσματικού συστήματος εσωτερικού ελέγχου.

Άλλοι παράγοντες που επηρεάζουν το χρόνο και την έκταση της μελέτης του εσωτερικού ελέγχου είναι η ύπαρξη προηγούμενων και συνεχών ελέγχων από τον ίδιο ελεγκτή ή την ίδια εταιρεία ελεγκτών, στη οποία περίπτωση στους επομένους ελέγχους η διαδικασία της μελέτης και αξιολόγησης του εσωτερικού ελέγχου απαιτεί σημαντικά λιγότερο χρόνο και περιορίζεται στις μεταβολές και τις επιπτώσεις τούτων στον εσωτερικό έλεγχο, Επίσης, η ύπαρξη ή μη τμήματος εσωτερικών ελεγκτών θα επηρεάσει θετικά ή αρνητικά ανάλογα το κόστος της μελέτης και αξιολόγησης του εσωτερικού ελέγχου. Τέλος η ηλικία της μονάδας αν είναι δηλαδή νέα και ακόμα οργανώνεται και απαιτεί, συνεπώς, συνεχή οργάνωση, προφανώς θα έχει να κάνει με την ύπαρξη αλλά και την αποτελεσματική λειτουργία ικανού εσωτερικού ελέγχου.

1.7.11: Μέσα μελέτης εσωτερικού ελέγχου.

Για την εξέταση και μελέτη πριν την αξιολόγηση του εσωτερικού ελέγχου της προς έλεγχο μονάδας. Ο ορκωτός ελεγκτής μπορεί να χρησιμοποιήσει είτε δικής του επινόησης μεθόδους και μέσα είτε να επιλέξει και να συνδυάσει από την ελεγκτική βιβλιογραφία τα παρακάτω:

Πηγές πληροφοριών για τη μελέτη συστήματος εσωτερικού ελέγχου. Ο εξωτερικός ελεγκτής θα χρειαστεί να ανατρέξει σε πηγές για συλλογή των απαραίτητων πληροφοριών που θα χρειαστούν για την περιγραφή των διαφόρων

λειτουργιών της υπό έλεγχο μονάδας, έτσι ώστε να παραχωρήσει στη συνέχεια στη διαπίστωση της ύπαρξης ή μη αποτελεσματικής λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου επί των λειτουργιών τούτων.

Οι πηγές αυτές μπορεί να είναι οι παρακάτω:

1. τα εγχειρίδια οργάνωσης και διαδικασιών, επάνδρωσης , καθώς και περιγραφής αντίστοιχων καθηκόντων σε όλα τα επίπεδα και τις λειτουργίες της επιχείρησης.
2. η επιμέρους οργάνωση του λογιστηρίου όπως αυτή απεικονίζεται στα ιδιαίτερα οργανογράμματα, καθώς και η περιγραφή των λειτουργιών σε αυτό.
3. συνεντεύξεις και συζητήσεις με στελέχη αλλά και συγκεκριμένα σημαντικά κατά περίπτωση μέλη του προσωπικού της επιχείρησης, ανεξαρτήτως επιπέδου.
4. φάκελοι ελέγχου προηγούμενων χρήσεων.
5. εξέταση του καταστατικού της επιχείρησης, καθώς και των πρακτικών γενικής συνελεύσεως, διοικητικού συμβουλίου, αλλά και της εν γένει αλληλογραφίας της μονάδας αν χρειαστεί.
6. Επιθεώρηση , παρατήρηση και εξοικείωση του ελεγκτή με τις διαδικασίες και λειτουργίες, καθώς και τις εγκαταστάσεις και τα μέσα διεκπεραίωσης των ελεγχόμενων λειτουργιών και διαδικασιών.

1.7.12:Μέθοδοι μελέτης εσωτερικού ελέγχου

1. Διαγράμματα ροής
2. Ερωτηματολόγιο
3. Γραπτή περιγραφή
4. Τεστ (δοκιμές)

1. Διαγράμματα ροής (flowcharts).Το διάγραμμα ροής μπορεί να απεικονίσει γραφικά επιμέρους στάδια και διαδικασίες μιας λειτουργίας της επιχείρησης και μέσα από την παράσταση αυτή να εντοπιστούν σημεία αδυναμίας στην άσκηση εσωτερικού ελέγχου επί της συγκεκριμένης λειτουργίας. Η χρήση διαγραμμάτων ροής στην μελέτη των υποσυστημάτων εσωτερικού ελέγχου είναι ευρέως διαδεδομένη, γιατί παρέχει το πλεονέκτημα της άμεσης και γρήγορης οπτικής άποψης της διαδικασίας υπό μελέτη, αφ' ενός και αφ' ετέρου της ευκολότερης σε σύγκριση με τη γραπτή, παρουσίασης της συγκεκριμένης διαδικασίας. Απαιτείται βεβαίως η γνώση κάποιων κοινώς αποδεκτών και χρησιμοποιούμενων συμβόλων για καλύτερη επικοινωνία, συνήθως δανειζόμενων από τη μηχανογράφηση, των οποίων η χρήση δεν είναι, βεβαίως, απαραίτητη ή υποχρεωτική. Υπάρχουν στο εμπόριο ειδικοί πλαστικοί χάρακες/οδηγοί, με τη βοήθεια των οποίων είναι πολύ εύκολη και γρήγορη η χάραξη των συμβόλων αυτών.

2. Ερωτηματολόγιο. Το ερωτηματολόγιο εσωτερικού ελέγχου συνιστά μια μεθοδική αναφορά μέσω ερωτήσεων σε όλες τις πτυχές του συγκεκριμένου συστήματος και υποσυστήματος συγκεκριμένης εσωτερικής λειτουργίας ή διαδικασίας, με έμφαση και ευαισθησία σε στοιχεία τούτων που αφορούν και μπορούν να αποκαλύψουν την ύπαρξη και αποτελεσματική λειτουργία εσωτερικού ελέγχου ή προβλημάτων.

Μια απλούστερη μορφή ερωτηματολογίου αναφέρεται στην ελεγκτική βιβλιογραφία και ως κατάλογος σημείων (checklist).

Το ερωτηματολόγιο χρησιμοποιείται ευρέως από τις μεγάλες ελεγκτικές εταιρείες διεθνώς, καθόσον τούτο συνιστά πρακτικό τρόπο προσέγγισης της μελέτης εσωτερικού ελέγχου, καθώς και εποπτείας της εν λόγω διαδικασίας σε έναν έλεγχο από τους υπευθύνους της ελεγκτικής ομάδας. Έχει βεβαίως και επικριθεί για την κατάχρηση που γίνεται και με βασικό αλλά και σοβαρό επιχείρημα ότι τούτο αντικαθιστά – ως μηχανιστική διαδικασία απαντήσεων στις ερωτήσεις «ναι», «όχι»-πολλές φορές την κριτική σκέψη αυτού που μελετά τα σύστημα εσωτερικού ελέγχου.

Η μορφή του ερωτηματολογίου είναι τέτοια που οι αρνητικές απαντήσεις σε κρίσιμες ερωτήσεις σημαίνουν πρόβλημα εσωτερικού ελέγχου στην ελεγχόμενη διαδικασία ή λειτουργία και παραπέμπουν σε ανάληψη μέτρων προς αντιμετώπιση της εντοπισθείσης αδυναμίας από μέρους του ελεγκτή με κατάλληλη διαμόρφωση (και πολλές φορές προσαρμογή του μόνιμου για την συγκεκριμένη επιχείρηση, τουλάχιστον) του προγράμματος ελέγχου, αλλά και σε παράλληλη επισήμανση των εν λόγω αδυναμιών στο γράμμα των ελεγκτών προς τη διοίκηση στο τέλος του ελέγχου. Εννοείται ότι τα ερωτηματολόγια διαφέρουν ως προς το περιεχόμενό τους ανάλογα με τον κλάδο στον οποίο ανήκει η επιχείρηση.

3.Γραπτή περιγραφή. Η μέθοδος της γραπτής περιγραφής αποτελεί μια γραπτή παρουσίαση των φάσεων μιας λειτουργίας, καθώς και των ανθρώπων που υπεισέρχονται σε κάθε φάση με τα αντίστοιχα καθήκοντά τους. Στη μέθοδο αυτή, επιπλέον της περιγραφής των επιμέρους φάσεων της λειτουργίας που περιγράφεται, ο ορκωτός ελεγκτής θα πρέπει συγχρόνως να αποφανθεί και ως προς την ύπαρξη ή μη εκείνων των διαδικασιών οι οποίες συνιστούν μέσα εξάσκησης εσωτερικού ελέγχου και των οποίων η ύπαρξη, στη μέθοδο ερωτηματολογίου, ερευνάται υπό μορφή σαφούς και συγκεκριμένης ερωτήσεως. Η ταυτόχρονη επισήμανση των αδυναμιών επιβάλλεται έτσι ώστε να μην ξεχαστούν από τον ελεγκτή οι σχετικές λεπτομέρειες.

Η γραπτή περιγραφή, ως μέθοδος μελέτης του συστήματος εσωτερικού ελέγχου μιας λειτουργίας, έχει το πλεονέκτημα ότι εξυπηρετεί καλύτερα τις περιπτώσεις μικρών επιχειρήσεων στις οποίες έχει δυνατότητα προσαρμογής, καθώς και το πλεονέκτημα ότι καλύπτει περισσότερες λεπτομέρειες της υπό μελέτη λειτουργίας.

4. Τεστ. Αφού έχει, με τον ένα ή τον άλλο από τους παραπάνω τρόπους, την εικόνα των διαφόρων λειτουργιών της μονάδας, πάντοτε με έμφαση κατά την παρουσίασή τους στη διαφάνεια του εσωτερικού τους ελέγχου, ο εξωτερικός ελεγκτής θα πρέπει να επιβεβαιώσει πρώτα τη λειτουργία τους κατά τον εμφανιζόμενο τρόπο και μετά να προχωρήσει στην αξιολόγηση του όποιου του εσωτερικού ελέγχου. Η διαδικασία αυτή απαιτεί τη δοκιμή των περιγραφόμενων διαδικασιών. Τούτο μπορεί να γίνει με δυο τρόπους:

1. φυσική παρακολούθηση(όπου είναι δυνατόν) της περιγραφόμενης λειτουργίας από τον εξωτερικό, ορκωτό ελεγκτή,
2. αναδρομή όλων των παραστατικών μιας πράξης, που εκτελούνται στα πλαίσια της συγκεκριμένης λειτουργίας, μέσα από όλα τα στάδια της εκτέλεσης της. Η επιβεβαίωση της εκτέλεσης της λειτουργίας, όπως τούτη περιγράφεται μέσα από αυτό τον τρόπο της αναδρομής των παραστατικών, στηρίζεται στη λογική ότι τούτο θα αποδειχθεί αφού τα εν λόγω παραστατικά καλύπτουν και καταγράφουν, υποτίθεται, αυτή τη διαδρομή.

1.7.13: Αδυναμίες του συστήματος εσωτερικού ελέγχου.

Τα βασικά χαρακτηριστικά ενός επαρκούς συστήματος εσωτερικού ελέγχου είναι ότι παρέχει τη βεβαιότητα ότι τα περιουσιακά στοιχεία της εταιρίας προστατεύονται και ότι δημιουργούνται αξιόπιστα οικονομικά στοιχεία, για την ορθολογική διοίκηση της εταιρίας και για την ετοιμασία των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Η επιτυχία όμως των στόχων του εσωτερικού ελέγχου πρέπει να σχετίζεται στενά με το κόστος που απαιτείται για την παροχή των υπηρεσιών του τμήματος του εσωτερικού ελέγχου. Θα πρέπει δηλαδή οι ωφέλειες, οι οποίες προκύπτουν από μια διαδικασία ελέγχου, να υπερβαίνουν το κόστος της υιοθέτησης της διαδικασίας αυτής. Αν και είναι δύσκολο να μετρηθούν επακριβώς το κόστος και οι ωφέλειες μιας διαδικασίας ελέγχου, εν τούτοις θα πρέπει να καταβάλλεται προσπάθεια, χρησιμοποιώντας και εκτιμήσεις, να συνδέεται πάντα το κόστος του εσωτερικού ελέγχου με τις αναμενόμενες ωφέλειες.

Ακόμη, πολλές αρχές, στις οποίες βασίζεται ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου, μπορεί να καταστρατηγηθούν και παραβιαστούν. Ο διαχωρισμός π.χ. των ευθυνών, καθηκόντων και αρμοδιοτήτων, μεταξύ των διαφόρων ατόμων και τμημάτων, μπορεί να μην έχει καμία αξία, όταν υπάρχει συμπαιγνία μεταξύ αυτών. Ακόμη, ο εσωτερικός έλεγχος μπορεί να είναι αναποτελεσματικός, όταν επεμβαίνει κατά αρνητικό τρόπο το μάνατζμεντ, για να δικαιολογήσει και συγκαλύψει ορισμένες παρατυπίες, σφάλματα ή παραλείψεις. Θα πρέπει ακόμα να σημειώσουμε πάλι ότι τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου βασίζονται κυρίως σε ανθρώπους. Επομένως, απροσεξίες, αβλεψίες, οδηγίες που δεν τις καταλαβαίνουν καλά και διάφορα λάθη εκτιμήσεων αποδυναμώνουν την αποτελεσματικότητα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου.

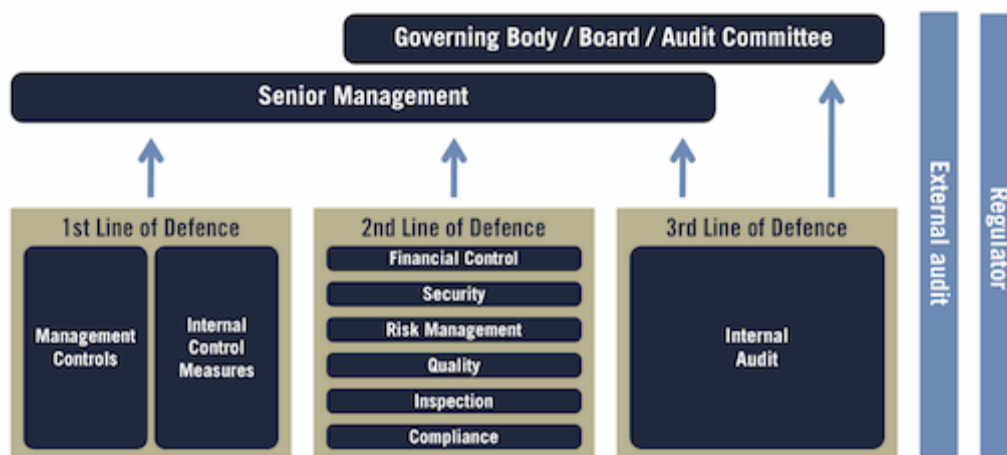
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΛΕΓΧΟΥ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

2.1 Ορισμός της επιτροπής ελέγχου(Audit Committee)

Μια επιτροπή του διοικητικού συμβουλίου υπεύθυνη για την εποπτεία της διαδικασίας χρηματοοικονομικής πληροφόρησης και της λήψης των εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτικών αποτελεσμάτων. Η επιτροπή επικουρεί το διοικητικό συμβούλιο στο να εκπληρώσει την εταιρική διακυβέρνηση και την εποπτεία των ευθυνών σε σχέση με τη χρηματοοικονομική πληροφόρηση της οντότητας , το σύστημα εσωτερικού ελέγχου , διαχείρισης κινδύνων καθώς και η λειτουργία εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου. Ο ρόλος της είναι να παρέχει συμβουλές και συστάσεις προς το Διοικητικό Συμβούλιο εντός του πεδίου εφαρμογής των εντολών που της έχουν δοθεί.

Όροι εντολής και τις απαιτήσεις για την ελεγκτική επιτροπή διαφέρουν ανάλογα με τη χώρα, αλλά μπορούν να επηρεαστούν από τα οικονομικά και πολιτικά συνδικάτα που μπορούν να διέλθουν νομοθεσίας . Οι οδηγίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εφαρμόζονται σε όλη την Ευρώπη μέσω της νομοθεσίας σε επίπεδο χώρας . Αν και ειδικές νομικές απαιτήσεις ενδέχεται να διαφέρουν ανάλογα με τη χώρα στην Ευρώπη , η πηγή της νομοθεσίας σε θέματα εταιρικής διακυβέρνησης βρίσκεται συχνά στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στο πλαίσιο των μη υποχρεωτικών κωδίκων εταιρικής διακυβέρνησης που υπερβαίνουν τα εθνικά σύνορα.

The Three Lines of Defence Model

Οι τρεις γραμμές άμυνας υπόδειγμα που παρατίθεται πιο κάτω είναι μερικές φορές χρησιμοποιείται για να εξηγήσει το ρόλο του κάθε κόμματος στη διαδικασία διακυβέρνησης συμπεριλαμβανομένου του ρόλου της ελεγκτικής επιτροπής .

Στην συνέχεια θα αναλύσουμε τις βασικές έννοιες του παραπάνω ορισμού δίνοντας μεγαλύτερη δυνατότητα ανάλυσης στην επιτροπή ελέγχου.

2.1.1:"Διακυβέρνηση":Υπάρχει μια πληθώρα ορισμών όσον αφορά την έννοια της Εταιρικής Διακυβέρνησης. Ενδεικτικά, αναφέρονται οι πιο βασικές ερμηνείες.

- Σύμφωνα με τους Schiffrin και Barroway ο όρος “εταιρική διακυβέρνηση” αναφέρεται σε πολιτικές, σε διαδικασίες, σε συστήματα και σε δομές με τη βοήθεια των οποίων το Διοικητικό Συμβούλιο μιας εταιρείας επιβλέπει και διαχειρίζεται τις δραστηριότητες της εταιρείας προς όφελος των μετόχων της. Η εταιρική διακυβέρνηση είναι το μέσο εκείνο που ορίζει και καθιστά αποτελεσματική τη σχέση μεταξύ των μελών του Δ.Σ. και των διευθυντών της εταιρείας και των μετόχων, των οποίων τα συμφέροντα οι πρώτοι υπηρετούν (Schiffrin και Barroway, 2007).
- Σύμφωνα με την Ελληνική Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, ως Εταιρική Διακυβέρνηση ορίζεται το σύνολο πρακτικών που υιοθετεί μια επιχείρηση προκειμένου να εξασφαλίσει την αποδοτική λειτουργία της, την προστασία των μετοχών της, αλλά και το σύνολο αυτών που έχουν νόμιμα συμφέροντα στην εταιρία.
- Τέλος, ένας κοινά αποδεκτός ορισμός είναι ο ακόλουθος: «Εταιρική Διακυβέρνηση είναι το σύνολο νομικών, θεσμικών και εθιμικών ρυθμίσεων, οι οποίες πρέπει να χαρακτηρίζουν τη δραστηριότητα κυρίως στον εισηγμένων στα χρηματιστήρια εταιριών, αλλά όχι μόνο αυτών. Απαντά δε, στα ερωτήματα ποιος και πώς ελέγχει τις δραστηριότητες των εταιριών, καθώς και σε ποιους κατανέμονται τα οφέλη, αλλά και οι κίνδυνοι που απορρέουν από την εταιρική δραστηριότητα» (Τραυλός Ν. Γ. 2002)

Κύριο χρηματοοικονομικό στόχο μιας επιχείρησης αποτελεί η μεγιστοποίηση του πλούτου των μετόχων, ο οποίος ανατίθεται στα ικανά χέρια της Διοίκησης. Η Διοίκηση είναι υπεύθυνη για την υλοποίηση αυτού του στόχου μέσω της εξουσίας που της έχουν παραχωρήσει οι ιδιοκτήτες / μέτοχοι της επιχείρησης για λήψη αποφάσεων με γνώμονα πάντα την εξυπηρέτηση των συμφερόντων τους. Με λίγα λόγια, η Διοίκηση διαχειρίζεται τα διαθέσιμα κεφάλαια, αποφασίζει και εκτελεί, ενώ οι μέτοχοι / επενδυτές μιας επιχείρησης εισφέρουν τα απαραίτητα κεφάλαια.

Τίθεται όμως το εξής ερώτημα: Με ποιον τρόπο μπορούν οι μέτοχοι να είναι σίγουροι ότι η Διοίκηση επιδιώκει τη μεγιστοποίηση της αγοραίας αξίας της επιχείρησης και όχι δικούς της προσωπικούς στόχους; Με βάση την υπάρχουσα βιβλιογραφία καθώς και περιστατικά από την καθημερινότητα, όντως έχουν καταγραφεί περιπτώσεις στις οποίες οι στόχοι της Διοίκησης δεν εναρμονίζονται πλήρως με τους αντίστοιχους των ιδιοκτητών / μετόχων.

Σε αυτές τις περιπτώσεις υπάρχει σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ Διοίκησης και μετόχων, εφόσον η Διοίκηση κατέχει μικρότερο ποσοστό του 100% του κεφαλαίου της επιχείρησης. Οι πιθανότητες για σύγκρουση συμφερόντων αυξάνονται ακόμη περισσότερο σε μεγάλες επιχειρήσεις εισηγμένες στο χρηματιστήριο, όπου υπάρχει μεγάλη διασπορά μετοχών. Η διασπορά μετοχών έχει ως αποτέλεσμα την ύπαρξη πολλών μετόχων, οι οποίοι δεν μπορούν να συνεννοηθούν μεταξύ τους ώστε να ασκήσουν αποτελεσματικό έλεγχο πάνω στη Διοίκηση. Η μοναδική περίπτωση στην οποία η Διοίκηση ενεργεί 100% προς το συμφέρον των μετόχων είναι όταν πρόκειται για οικογενειακή επιχείρηση. (Παπαδόπουλος Δ., 2002, σελ. 55-60)

Μια εναλλακτική πρόταση στην επίλυση αυτών των συγκρούσεων θα μπορούσε να είναι η ακόλουθη: Αυτοί που διαθέτουν τα κεφάλαια να αποφασίζουν ταυτόχρονα, δηλαδή οι μέτοχοι. Κάτι τέτοιο όμως δεν είναι εφικτό, εφόσον ζούμε στην εποχή της εξειδίκευσης. Οι μέτοχοι δε διαθέτουν ούτε τις απαραίτητες γνώσεις ούτε τα αναγκαία προσόντα για τη λήψη αποφάσεων. Για να είναι βέβαιοι οι μέτοχοι ότι η Διοίκηση πράγματι επιδιώκει την εξυπηρέτηση των δικών της συμφερόντων και όχι δικά της προσωπικά οφέλη, εκλέγουν τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου. Ο ρόλος του Διοικητικού Συμβουλίου είναι να επιβλέπει και να ελέγχει τη Διοίκηση, τη γενική στρατηγική που ακολουθεί η επιχείρηση και τέλος, να προστατεύει τα συμφέροντα των μετόχων, ώστε να μην υπάρχει η δυνατότητα για τυχόν ατασθαλίες από πλευράς Διοίκησης.

Η εναρμόνιση των πιθανών αντικρουόμενων συμφερόντων των δύο πλευρών καθώς και η διασφάλιση της αποτελεσματικότητας της επιχείρησης επιτυγχάνεται με την υιοθέτηση μηχανισμών Εταιρικής Διακυβέρνησης.

Καταλήγουμε λοιπόν, στο συμπέρασμα ότι τα προβλήματα αντιπροσώπευσης αποτελούν ένα αναπόφευκτο κόστος (κόστος αντιπροσώπευσης) στον επιχειρηματικό κόσμο και ότι η μοναδική λύση στην οποία μπορούν να καταφύγουν οι επιχειρήσεις είναι να προβούν στην ελαχιστοποίησή του.

2.1.2: "Διοικητικό Συμβούλιο": Το διοικητικό συμβούλιο είναι το ανώτατο όργανο μιας εταιρείας, με κύριο έργο την προάσπιση του εταιρικού συμφέροντος και την διασφάλιση της αποδοτικότητας της εταιρείας.

Τα διοικητικό συμβούλιο στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του μπορεί:

1. Να συγκαλεί έκτακτες ή τακτικές γενικές συνελεύσεις των μετόχων και να εισηγείται τα θέματά τους.
2. Καταρτίζει και εγκρίνει τις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις της εταιρείας και τις υποβάλλει στην ετήσια γενική συνέλευση.
3. Εγκρίνει τη στρατηγική της εταιρείας και αποφασίζει σχετικά με την ίδρυση θυγατρικών εταιρειών, με συμμετοχές σε άλλες εταιρείες, εγχώριες και μη.

4. Αποφασίζει σχετικά με την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου με έκδοση νέων μετοχών και την έκδοση ομολογιακού δανείου με ομολογίες μετατρέψιμες σε μετοχές αφού προηγηθεί απαραίτητη εξουσιοδότηση από τη Γενική Συνέλευση των Μετόχων.
5. Αποφασίζει την έκδοση κοινού ομολογιακού δανείου ή ομολογιακού δανείου με ανταλλάξιμες μετοχές.

Το Διοικητικό Συμβούλιο συγκροτείται σε σώμα μετά από κάθε εκλογή νέων μελών του από τη Γενική Συνέλευση των Μετόχων ή σε περίπτωση κενώσεως των θέσεων Προέδρου, Διευθύνοντος Συμβούλου ή Αντιπροέδρου.

Αποτελείται από εννέα (9) έως έντεκα (11) μέλη τα οποία εκλέγονται για 3 χρόνια από τη Γενική Συνέλευση των Μετόχων και η θητεία εκάστου μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου αρχίζει την ημέρα της εκλογής του και λήγει κατά την τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων του έτους στο οποίο έχει συμπληρωθεί η τριετία από την εκλογή.

Το Διοικητικό Συμβούλιο συνεδριάζει όποτε αυτό κριθεί αναγκαίο ή κατόπιν αιτήσεως προς τον Πρόεδρό του από 2 τουλάχιστον μέλη του. Βρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει νόμιμα όταν παρίστανται τα μισά πλέον ενός του συνόλου των μελών του όμως ο αριθμός των παρόντων μελών δεν μπορεί να είναι μικρότερος των τριών (3).

Οι αποφάσεις του λαμβάνονται με απλή πλειοψηφία, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά από το Ν2190/1920("ΠΕΡΙ ΑΝΩΝΥΜΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ" (ΦΕΚ Α' 37/30.3.1963)), όπως ισχύει ή από το Καταστατικό της εταιρείας.

2.1.3:"Ευρωπαϊκή επιτροπή": Οι 28 επίτροποι(ένας από κάθε χώρα της ΕΕ) αποτελούν την πολιτική ηγεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η θητεία τους διαρκεί 5 χρόνια. Κάθε επίτροπος αναλαμβάνει την ευθύνη για συγκεκριμένους τομείς πολιτικής σύμφωνα με τα καθήκοντα που του αναθέτει ο πρόεδρος της Επιτροπής.

Ο σημερινός πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Ζοζέ Μανουέλ Μπαρόζο, ξεκίνησε τη δεύτερη θητεία του τον Φεβρουάριο του 2010.

Ο πρόεδρος διορίζεται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Το Συμβούλιο διορίζει επίσης τους άλλους επιτρόπους, πάντοτε σε συμφωνία με τον διορισθέντα πρόεδρο.

Για τον διορισμό όλων των επιτρόπων, συμπεριλαμβανομένου του προέδρου, είναι απαραίτητη η έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Κατά τη θητεία τους, τόσο ο πρόεδρος όσο και οι επίτροποι εξακολουθούν να είναι υπόλογοι στο Κοινοβούλιο, το οποίο έχει την εξουσία να καθαιρέσει την Επιτροπή.

Για την καθημερινή λειτουργία της Επιτροπής μεριμνά το προσωπικό της (διοικητικοί υπάλληλοι, νομικοί, οικονομολόγοι, μεταφραστές, διερμηνείς, γραμματείς κ.λπ.) που είναι κατανεμημένο σε διάφορες υπηρεσίες, γνωστές ως γενικές διευθύνσεις (ΓΔ).

Ο όρος "Επιτροπή" μπορεί να χρησιμοποιηθεί τόσο για τους 28 επιτρόπους όσο και για το μόνιμο προσωπικό ή και για το ίδιο το θεσμικό όργανο.

Σκοπός

Η Επιτροπή εκπροσωπεί και προασπίζει τα συμφέροντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο σύνολό της. Επιβλέπει και υλοποιεί τις πολιτικές της ΕΕ:

1. προτείνοντας νέους νόμους στο Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο,
2. διαχειριζόμενη τον προϋπολογισμό της ΕΕ και κατανέμοντας τα διαθέσιμα κονδύλια
3. μεριμνώντας για την εφαρμογή του δικαίου της ΕΕ (μαζί με το Δικαστήριο)
4. εκπροσωπώντας την Ευρωπαϊκή Ένωση στη διεθνή σκηνή, για παράδειγμα διεξάγοντας διαπραγματεύσεις για τη σύναψη συμφωνιών μεταξύ της Ένωσης και τρίτων χωρών.

1. Υποβολή νομοθετικών προτάσεων

Η Επιτροπή έχει το "δικαίωμα της πρωτοβουλίας", μπορεί δηλαδή να προτείνει νέους νόμους για να προστατεύσει τα συμφέροντα της ΕΕ και των πολιτών της. Αυτό το πράττει μόνον για θέματα που δεν είναι δυνατόν να αντιμετωπισθούν αποτελεσματικά σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο (αρχή της επικουρικότητας).

Όταν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει μια νομοθετική πράξη, προσπαθεί να ικανοποιήσει όσο το δυνατόν ευρύτερο φάσμα συμφερόντων. Επίσης, η ζητά τη γνώμη εμπειρογνομόνων που μετέχουν στις διάφορες επιτροπές και ομάδες εργασίας της, ώστε να εξασφαλίσει την δέουσα ρύθμιση όλων των τεχνικών λεπτομερειών. Πραγματοποιεί επίσης δημόσιες διαβουλεύσεις.

Οι υπηρεσίες της Επιτροπής καταρτίζουν μια νομοθετική πρόταση. Εάν με την πρόταση αυτή συμφωνούν τουλάχιστον οι 14 από τους 28 Επιτρόπους, η πρόταση υποβάλλεται στο

Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο. Αφού συζητήσουν και ενδεχομένως τροποποιήσουν την πρόταση, τα δύο αυτά όργανα αποφασίζουν εάν θα την εγκρίνουν ώστε να γίνει νόμος.

2. Διαχείριση του προϋπολογισμού της ΕΕ και κατανομή των κονδυλίων

Από κοινού με το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο, η Επιτροπή καθορίζει τις ευρύτερες μακροπρόθεσμες προτεραιότητες για τις δαπάνες της ΕΕ στο λεγόμενο "δημοσιονομικό πλαίσιο" της ΕΕ. Καταρτίζει επίσης τον ετήσιο προϋπολογισμό που υποβάλλεται προς έγκριση στο

Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, και παρακολουθεί με ποιο τρόπο δαπανώνται τα κονδύλια της ΕΕ-για παράδειγμα, από οργανισμούς, εθνικές και περιφερειακές αρχές. Η διαχείριση του προϋπολογισμού από την Επιτροπή ελέγχεται εξονυχιστικά από το Ελεγκτικό Συνέδριο.

Η Επιτροπή διαχειρίζεται τα κονδύλια για τις πολιτικές της ΕΕ (π.χ. για τη γεωργία και την αγροτική ανάπτυξη) καθώς και προγράμματα όπως το Erasmus (ανταλλαγές φοιτητών).

3. Εφαρμογή του δικαίου της ΕΕ

Ως "θεματοφύλακας των Συνθηκών", η Επιτροπή ελέγχει κατά πόσο κάθε χώρα μέλος εφαρμόζει ορθά το δίκαιο της ΕΕ.

Εάν κρίνει ότι μια εθνική κυβέρνηση αδυνατεί να εφαρμόσει το δίκαιο της ΕΕ, η Επιτροπή αποστέλλει αρχικά επίσημη επιστολή ζητώντας από την κυβέρνηση αυτή να διορθώσει το πρόβλημα. Αν δεν υπάρξουν θετικά αποτελέσματα, η Επιτροπή παραπέμπει την υπόθεση στο Δικαστήριο. Το Δικαστήριο μπορεί να επιβάλει κυρώσεις και οι αποφάσεις του είναι δεσμευτικές για τις χώρες μέλη και τα θεσμικά όργανα της Ένωσης.

4. Εκπροσώπηση της ΕΕ στη διεθνή σκηνή

Η Επιτροπή εκπροσωπεί όλες τις χώρες της ΕΕ σε διεθνείς οργανισμούς, όπως ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου. Διαπραγματεύεται επίσης διεθνείς συμφωνίες για λογαριασμό της ΕΕ, όπως τη Συμφωνία Cotonou (με αντικείμενο την αναπτυξιακή βοήθεια και το εμπόριο μεταξύ της ΕΕ και των αναπτυσσόμενων χωρών της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού Ωκεανού).

Έδρα

Η Επιτροπή έχει την έδρα της στις Βρυξέλες και το Λουξεμβούργο και διαθέτει γραφεία σε κάθε χώρα της ΕΕ καθώς και αντιπροσωπείες στις διάφορες πρωτεύουσες του κόσμου.

2.1.4:"Χρηματοοικονομική Πληροφόρηση": Η χρηματοοικονομική πληροφόρηση αποτελεί σημαντική πηγή αξιολόγησης των αποφάσεων της Διοίκησης μιας εταιρείας και της απόδοσης μιας επιχείρησης. Η χρηματοοικονομική πληροφόρηση για να έχει νόημα και σημασία πρέπει να ανταποκρίνεται στις συνθήκες που επικρατούν καθώς και στις απαιτήσεις για εύλογη πληροφόρηση από τους χρήστες της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, δηλαδή τους επενδυτές, τους πιστωτές και τις εποπτικές αρχές.

2.1.5:"Ευθύνη": Οι υπεύθυνοι για την συλλογή, ανάλυση και παρουσίαση των οικονομικών αποτελεσμάτων πρέπει να είναι ρεαλιστές σχετικά με την προσωπική τους ευθύνη σύμφωνα με πολιτειακή και την ομοσπονδιακή νομοθεσία, χωρίς να υπάρχει υπερβολή αλλά και χωρίς να αγνοούν την έκθεσή τους από την λήψη των αποφάσεων τους.

2.2:Σύνθεση της επιτροπής ελέγχου

Η Ελεγκτική Επιτροπή αποτελείται από τουλάχιστον δύο (2) μη εκτελεστικά μέλη και ένα μη εκτελεστικό-ανεξάρτητο μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου .Τα μέλη της Επιτροπής Ελέγχου ορίζονται από τη Γενική Συνέλευση των μετόχων της Εταιρίας.

Το Διοικητικό Συμβούλιο πρέπει τουλάχιστον να επανεξετάσει τη σύνθεση της επιτροπής μετά την παρέλευση τριών ετών και εισηγείται στη Γενική Συνέλευση σχετικά με τις πιθανές αλλαγές .

Παράδειγμα Ελεγκτικής Επιτροπής:

Τζων Βαρδαξής-Κουτρομπέσης(Πρόεδρος-μη εκτελεστικό μέλος του Δ.Σ.)

Βασίλης Παπαδόπουλος (Μέλος-μη εκτελεστικό μέλος του Δ.Σ.)

Μαρία Παπαπαρασκευά(Μέλος-μη εκτελεστικό-ανεξάρτητο μέλος του Δ.Σ.)

2.2.1:Συνεδριάσεις της Επιτροπής Ελέγχου

Η Ελεγκτική Επιτροπή θα πρέπει να συνεδριάζει τουλάχιστον τέσσερις (4) φορές το χρόνο ή πιο συχνά , μετά από πρόσκληση του Προέδρου της Επιτροπής.

Η πρόσκληση μπορεί να αποστέλλεται μέσω fax ή email.

Επιπλέον, το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί επίσης να ζητήσει από την Επιτροπή να συγκαλέσει περαιτέρω συναντήσεις με σκοπό να συζητήσουν, αλλά και να υποβάλλει ζητήματα που είναι αναγκαίο το Διοικητικό Συμβούλιο να ασχοληθεί. Απαρτία επιτυγχάνεται όταν δύο (2) μέλη είναι παρόντα .Οι αποφάσεις πρέπει και λαμβάνονται με πλειοψηφία .

Η Ελεγκτική Επιτροπή μπορεί να συνεδριάζει με τηλεδιάσκεψη κατόπιν προσκλήσεως του Προέδρου που περιέχει όλες τις απαραίτητες λεπτομέρειες για την υλοποίηση της τηλεδιάσκεψης .

Η πρόσκληση μπορεί να αποστέλλεται μέσω fax ή email.

Ο επικεφαλής του τμήματος Εσωτερικού Ελέγχου συμμετέχει στις συνεδριάσεις της Επιτροπής Ελέγχου .Η Ελεγκτική Επιτροπή μπορεί να ζητήσει από οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο της Εταιρείας να παραστεί στις συνεδριάσεις της για να την βοηθήσει με τις συζητήσεις και τις εκτιμήσεις του σχετικά με οποιοδήποτε συγκεκριμένο θέμα . Ένα μέλος του Νομικού Τμήματος ορίζεται ως γραμματέας της Επιτροπής Ελέγχου , αρμόδιο να τηρούν αρχεία των αντίστοιχων πρακτικών . Τα πρακτικά της Επιτροπής Ελέγχου θα μοιραστούν με το Διοικητικό Συμβούλιο .

2.2.2:Καθήκοντα και Αρμοδιότητες της Επιτροπής Ελέγχου

Η Ελεγκτική Επιτροπή λειτουργεί ως μια ανεξάρτητη και αντικειμενική οντότητα, υπεύθυνη να αναθεωρήσει και να αξιολογήσει τις πρακτικές ελέγχου και απόδοσης των εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών. Πρωταρχικό καθήκον της είναι να βοηθήσει το Διοικητικό Συμβούλιο στην εκπλήρωση των καθηκόντων της με την

αναθεώρηση των διαδικασιών των οικονομικών καταστάσεων του Ομίλου, τις πολιτικές και το σύστημα εσωτερικού ελέγχου .

Η Ελεγκτική Επιτροπή αναλαμβάνει, μεταξύ άλλων :

1. Επιβλέπει τη διαδικασία χρηματοοικονομικής πληροφόρησης . Η Ελεγκτική Επιτροπή παρέχει ένα ανοικτό μέσο επικοινωνίας μεταξύ των Εσωτερικών Ελεγκτών ,των Εξωτερικών Ελεγκτών ,τα ανώτερα διευθυντικά στελέχη και το Διοικητικό Συμβούλιο .Η Ελεγκτική Επιτροπή θα παρακολουθεί τον υποχρεωτικό έλεγχο των ετήσιων και των ενοποιημένων λογαριασμών και των διαδικασιών σύνταξης των χρηματοοικονομικών Εταιρείας .
2. Επιβλέπει την πρόσληψη, τις επιδόσεις και την ανεξαρτησία των εξωτερικών ελεγκτών. Η Ελεγκτική Επιτροπή θα εισηγείται στο Διοικητικό Συμβούλιο για τον διορισμό των εξωτερικών ελεγκτών .Θα επανεξετάζει την απόδοση των εξωτερικών ελεγκτών και θα παρακολουθεί την παροχή πρόσθετων υπηρεσιών από την επιχείρηση των εξωτερικών ελεγκτών .
3. Παρακολούθηση της διαδικασίας εσωτερικού ελέγχου της εταιρείας .Η Ελεγκτική Επιτροπή θα παρακολουθεί τις διαδικασίες που χρησιμοποιούνται για τον έλεγχο των δραστηριοτήτων και των οικονομικών της εταιρείας .Η Ελεγκτική Επιτροπή θα εξασφαλίσει ότι οι Εσωτερικοί Ελεγκτές έχουν τους κατάλληλους πόρους και την πρόσβαση στις απαραίτητες πληροφορίες για την εκπλήρωση των καθηκόντων τους .
4. Επιβλέπει τις επιδόσεις του Εσωτερικού Ελέγχου .Η Ελεγκτική Επιτροπή θα παρακολουθεί και επανεξετάζει την αποτελεσματικότητα του Εσωτερικού Ελέγχου .Θα επανεξετάσει και να εγκρίνει το ετήσιο σχέδιο ελέγχου που προτείνονται από το Τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου. Η Ελεγκτική Επιτροπή θα επανεξετάσει τις εκθέσεις που εκπονούνται από την Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου και να επιτρέψει στην ομάδα Εσωτερικού Ελέγχου για να διερευνήσει οποιοδήποτε θέμα έφερε στην προσοχή της στο πεδίο εφαρμογής των καθηκόντων της.
5. Αξιολόγηση της διαχείρισης του κινδύνου. Η Ελεγκτική Επιτροπή θα επανεξετάσει τη μεθοδολογία διαχείρισης κινδύνου που χρησιμοποιούνται στην εταιρεία . Η Ελεγκτική Επιτροπή θα επανεξετάσει τους μείζονες κινδύνους που αντιμετωπίζει η εταιρεία ,το σχέδιο μετριασμού και της προόδου σε σχέση με το σχέδιο μετριασμού .

Σημείωση:

Κατά την εκτέλεση των καθηκόντων της, η Ελεγκτική Επιτροπή αντλεί την αντίστοιχη αρχή από το Νόμο, το Χάρτη της Επιτροπής Ελέγχου , τα ψηφίσματα της Γενικής Συνέλευσης και του Διοικητικού Συμβουλίου . Επιπλέον , η Επιτροπή Ελέγχου έχει απεριόριστη πρόσβαση στους πόρους και τα δεδομένα που απαιτούνται για την εκπλήρωση της αποστολής της.

Εσωτερικός έλεγχος:

Η ομάδα Εσωτερικού Ελέγχου λειτουργεί ως μια ανεξάρτητη, αντικειμενική και συμβουλευτική υπηρεσία που επικεντρώνεται στην συνεχή παρακολούθηση και βελτίωση της λειτουργίας της Εταιρείας. Πρωταρχική αποστολή της είναι να εξετάζει και να αξιολογεί το σύστημα εσωτερικού ελέγχου, εξασφαλίζοντας την επάρκεια και την αποτελεσματικότητά του στην επίτευξη των επιχειρηματικών στόχων .

Το τμήμα εσωτερικού ελέγχου έχει , μεταξύ άλλων, τις ακόλουθες αρμοδιότητες :

1. Παρακολουθεί την εφαρμογή του Εσωτερικού Κανονισμού και το καταστατικό της εταιρείας, καθώς και το γενικό νομικό πλαίσιο των δραστηριοτήτων της Εταιρείας και ιδιαίτερα αυτά που αφορούν τα περί Ανωνύμων Εταιρειών ,το χρηματιστήριο και την εταιρική διακυβέρνηση .
2. Επίσης, προετοιμάζει το ετήσιο σχέδιο εσωτερικού ελέγχου σχετικά με το σύστημα εσωτερικού ελέγχου της εταιρείας , επιβλέπει την εκτέλεση του σχεδίου και ενημερώνει εγγράφως τουλάχιστον μία φορά ανά τρίμηνο το Διοικητικό Συμβούλιο για την άσκηση του ελέγχου.
3. Κάνει συστάσεις σχετικά με την εφαρμογή των εσωτερικών ελέγχων για τη βελτίωση των επιχειρηματικών διαδικασιών , ή για τη δημιουργία νέων , όταν είναι απαραίτητο για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του συστήματος εσωτερικού ελέγχου της Εταιρείας.
4. Αποκαλύπτει στο Διοικητικό Συμβούλιο της εταιρίας κάθε κατάσταση σύγκρουσης συμφερόντων , τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου ή των διευθυντικών στελεχών που συμμετέχουν , που συνάντησε κατά την εκτέλεση των καθηκόντων της .
5. Ελέγχει τη νομιμότητα των αμοιβών και κάθε άλλου είδους οφέλη που δικαιούνται τα μέλη της διοίκησης ,που ισχύουν για τα ψηφίσματα του αρμόδιου Διοικητικού Συμβουλίου της Εταιρείας.

Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές δικαιούνται να έχουν πρόσβαση σε οποιοδήποτε έγγραφο ,αρχείο ,βιβλίο , τραπεζικού λογαριασμού και χαρτοφυλακίου της εταιρίας , καθώς και για κάθε τμήμα της εταιρείας .

Η υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου παρέχει , μετά από έγκριση του Διοικητικού Συμβουλίου της εταιρείας , κάθε πληροφορία που μπορεί να ζητηθούν εγγράφως από τις Εποπτικές Αρχές που συνεργάζεται και διευκολύνει με όλες τις προσπάθειές της για να εποπτεύει τα καθήκοντά τους με επιτυχία .

2.3:Είδη Ελέγχων

Η κατηγοριοποίηση των ελέγχων μπορεί να γίνει καλύτερα με βάση το στοιχείο στο οποίο επιλέγει να δώσει έμφαση ο κάθε έλεγχος, παρά με βάση τον τρόπο ή τη μέθοδο που τούτος ακολουθεί. Έτσι έχουμε:

1. Χρηματοοικονομικό έλεγχο

2. Λειτουργικό έλεγχο
3. Έλεγχο αποδοτικότητας
4. Έλεγχο συμμόρφωσης
5. Ειδικό έλεγχο

2.3.1:Χρηματοοικονομικός έλεγχος. Ο χρηματοοικονομικός έλεγχος είναι ο γνωστός έλεγχος για τη διαπίστωση της ορθής παρουσίασης στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις των οικονομικών μεγεθών που αφορούν στη χρηματοοικονομική θέση και στα αποτελέσματα της δράσεως των οικονομικών μονάδων. Ο χρηματοοικονομικός έλεγχος ελέγχει βασικά την αξιοπιστία και αποτελεσματικότητα του λογιστικού συστήματος της ελεγχόμενης μονάδας στη μέτρηση και παρουσίαση των χρηματοοικονομικών μεγεθών και των αποτελεσμάτων της.

2.3.2:Λειτουργικός έλεγχος. Κατά το λειτουργικό έλεγχο επιδιώκεται να αξιολογηθεί κατά πόσον μια λειτουργία, συνολική ή αποσπασματική και όχι απαραίτητα χρηματοοικονομικής φύσεως, εκτελείται σύμφωνα με κάποια δεοντολογικά ή επιστημονικά κριτήρια και αρχές του συγκεκριμένου κλάδου, αλλά και σύμφωνα με τις γενικότερες επιχειρησιακές και διοικητικές αρχές(κανονισμούς, εγχειρίδια διαδικασιών, ελέγχου πληροφόρηση ,κλπ).

2.3.3.Έλεγχος αποδοτικότητας. Ο έλεγχος αποδοτικότητας απασχολεί, κυρίως, τους εσωτερικούς ελεγκτές, και ενδιαφέρεται για το αν μια διαδικασία ή λειτουργία σε έναν οργανισμό φέρνει τα αποτελέσματα για τα οποία έχει εγκαθιδρυθεί ή συμβάλλει θετικά στη λειτουργία του συνολικού συστήματος στο οποίο είναι και αυτή ενταγμένη.

2.3.4.Έλεγχος συμμόρφωσης. Ο έλεγχος συμμόρφωσης σκοπό έχει τη διαπίστωση της συμμόρφωσης με κάποιους προσυμφωνημένους όρους ή προδιαγεγραμμένες διαδικασίες των εμπλεκόμενων μερών (π.χ. συμμόρφωση προς τους όρους δανειακών συμβολαίων συνεργασίας ή χρήσης δικαιωμάτων ευρεσιτεχνιών, επιχορηγήσεων, προδιαγραφών έργων, κ.λπ.)

2.3.5. Ειδικοί έλεγχοι. Ειδικός έλεγχος μπορεί να είναι κάθε έλεγχος ο οποίος δεν εμπίπτει σε μια από τις παραπάνω συγκεκριμένες κατηγορίες, αρκεί να έχει την ικανότητα (εξειδίκευση) ο ελεγκτής να τον διεκπεραιώσει.

Σ' αυτούς ανήκει και ο δικαστικός έλεγχος του άρθρου 634 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, που αναφέρεται στο άρθρο 40 του ν 2190 και τον οποίο έχουν δικαίωμα να ζητήσουν διάφορες ομάδες από το αρμόδιο Εφετείο ή Πρωτοδικείο, ομάδες που έχουν έννομο συμφέρον σε ανώνυμες εταιρείες. Ο έλεγχος αυτός ανατίθεται υποχρεωτικά στους ορκωτούς ελεγκτές της εταιρείας. Αν δεν ελέγχεται

από ορκωτούς ελεγκτές η εταιρεία, τότε ο έλεγχος ανατίθεται σε δημόσιους υπαλλήλους ή υπαλλήλους των τραπεζών Ελλάδος, Εθνικής ή Αγροτικής, οι οποίοι έχουν τα απαραίτητα προσόντα και εξειδίκευση για έλεγχο και διορίζονται σύμφωνα με το άρθρο 40β του Ν.2190.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3:ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΛΕΓΧΟΥ.ΚΥΡΙΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΑΣΕΙΣ

Δεδομένου ότι ο ρόλος της επιτροπής ελέγχου συνεχώς εξελίσσεται έχει γίνει ολοένα και πιο σημαντικό για τα μέλη της επιτροπής ελέγχου να παραμένουν ενημερωμένα και με επίγνωση των αλλαγών για της ευθύνες που έχουν.

Στην συνέχεια θα παραθέσουμε μια σύνοψη των ηγετικών πρακτικών που πρέπει να έχουν τα μέλη της επιτροπής ελέγχου. Δεν είναι όλα αποκλειστικά αλλά μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να βοηθήσουν στην αξιολόγηση των πρακτικών της επιτροπής ελέγχου και να γίνουν αντικείμενο συζήτησης στις συναντήσεις στελεχών αλλά και όπου αλλού κριθεί σκόπιμο.

3.1:Σύνοψη Ηγετικών Πρακτικών

3.1.1:Δυνατότητες της επιτροπής ελέγχου

- Έμφαση στην σύνθεση της επιτροπής ελέγχου, συμπεριλαμβανομένης της ανεξαρτησίας, της οικονομικής ανεξαρτησίας, τεχνογνωσίας, διαχείρισης κινδύνου, ευρείας επιχειρηματικής ή ηγεσιακής εμπειρίας και το προγραμματισμό της διαδοχής.
- Περιορισμός του αριθμού των μελών σε τέσσερα ή πέντε ώστε να επιτευχθεί η βελτιστοποίηση της αποτελεσματικότητας.
- Επίβλεψη και γρήγορη εκκίνηση αποφάσεων ώστε να απαντηθούν δραστηριότητες διαχείρισης κινδύνου στις επιχειρήσεις.
- Διεξαγωγή ετήσιων επιτροπών αυτό-αξιολόγησης.
- Να εξετάζει περιοδικά την αλλαγή των μελών της επιτροπής ελέγχου και ειδικά του προέδρου.
- Να ενθαρρύνει την συζήτηση και όχι την παρουσίαση κατά την διαρκεί των συνεδριάσεων.
- Συμμετοχή σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες της επιτροπής ελέγχου.
- Την συμμετοχή ανεξαρτήτων συμβούλων όταν χρειάζεται.

3.1.2:Εποπτεία κινδύνου

- Αύξηση της έμφασης στην εποπτεία και αξιολόγηση των κινδύνων
- Αποφυγή της εξάρτησης αποκλειστικά από τις μορφές ή τα εργαλεία για την παρακολούθηση των κινδύνων.
- Επανεκτίμηση περιοδικά της λίστας των κινδύνων, που καθορίζει ποιος στην διαχείριση και ποιος στην επιτροπή είναι υπεύθυνος για κάθε μια.
- Αξιολόγηση του προγράμματος της τεχνολογίας των πληροφοριών(Information Technology)και την υποβολή εκθέσεων εναντίον τους, ειδικά για το μετασχηματισμό τους.

- Εξέταση μετά την αγορά των εκθέσεων, συμπεριλαμβανομένων των κινδύνων, των αποτελεσμάτων αλλά και ανάλυση ROI(Return of Investment) ώστε να γίνει και αξιολόγηση των αρχικών εκτιμήσεων της επένδυσης.
- Ύπαρξη των κατάλληλων ηγετών στην επιχείρηση ώστε να κάνουν παρουσίαση στο Διοικητικό Συμβούλιο ή στο συμβούλιο της επιτροπής ελέγχου για την ενίσχυση της κατανόησης των μελών.

Γεγονότα, όπως οι μεγάλες ζημιές χρηματοπιστωτικών ομίλων, η κρίση των subprime δανείων και η συρρίκνωση εργασιών των πολυεθνικών εταιρειών εξακολουθούν να σοκάρουν τις χρηματοπιστωτικές αγορές και να επηρεάζουν αρνητικά την αξία των μετοχών.

Αυτά τα γεγονότα έχουν ενδυναμώσει τις προσδοκίες ότι τα Διοικητικά Συμβούλια θα ασκούν μεγαλύτερη εποπτεία των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων των επιχειρήσεών τους, γεγονός που οδηγεί με τη σειρά του στην ανάγκη ανάπτυξης διαδικασιών για την διαχείριση του επιχειρηματικού κινδύνου (ΔΕΚ), ως στρατηγικού εργαλείου σχεδιασμού.

Δεν είναι μόνο οι κυρίως ενδιαφερόμενες ομάδες που πιέζουν τα Διοικητικά Συμβούλια να έχουν καθορισμένες διαδικασίες για τον εντοπισμό, την αξιολόγηση και την αντιμετώπιση συγκεκριμένων κινδύνων αλλά, επίσης, τα ενδιαφερόμενα μέρη αναμένουν τα Διοικητικά Συμβούλια να προβλέπουν με πιο αποτελεσματικό τρόπο μελλοντικούς κινδύνους και να τους παρακολουθούν συνεχώς για να εξασφαλιστεί ότι οι στρατηγικές και επιχειρησιακές αποφάσεις εξακολουθούν να ευθυγραμμίζονται με την επιχειρηματική φιλοσοφία της επιχείρησης. Έτσι, όλο και περισσότερες επιχειρήσεις στρέφονται προς την διαχείριση του επιχειρηματικού κινδύνου (ΔΕΚ).

Η Enterprise Risk Management (ERM) Διεθνείς έρευνες αναφέρουν ότι υπάρχει μεγάλη αύξηση στην απόδοση ευθυνών στα Διοικητικά Συμβούλια χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων για παράβλεψη κινδύνων.

Τα Διοικητικά Συμβούλια έχουν επίσης αρχίσει να αναγνωρίζουν την ευθύνη τους για την πλημμελή εποπτεία των διαφόρων επιχειρηματικών κινδύνων. Κατά τη διαδικασία αυτή, πολλοί βρίσκουν ότι η βελτιωμένη πληροφόρηση για τους διαφόρους κινδύνους βοηθά σημαντικά τα μέλη των διοικητικών συμβουλίων στην αντιμετώπιση των ευθυνών τους για στρατηγικό σχεδιασμό.

Σε πολλές επιχειρήσεις, τα Διοικητικά Συμβούλια τείνουν να εκχωρούν το επιπλέον καθήκον της εποπτείας του κινδύνου στην Επιτροπή Ελέγχου, παρά το γεγονός ότι αυτή είναι ήδη επιφορτισμένη με ένα μακρύ κατάλογο ευθυνών σχετικά με την χρηματοοικονομική πληροφόρηση και την εσωτερική ελεγκτική λειτουργία. Όχι μόνο επιφορτίζονται οι Επιτροπές Ελέγχου με την εποπτεία της εφαρμογής των πολιτικών της διοίκησης για τη διαχείριση και παρακολούθηση κινδύνου αλλά, επιπλέον, απαιτείται να συζητούν με τη διοίκηση τη διαχείριση των βασικών

κινδύνων που αναλαμβάνει η επιχείρηση ακόμα και πέραν αυτών που σχετίζονται με την ορθότητα των οικονομικών στοιχείων.

Οι Επιτροπές Ελέγχου που είναι επιφορτισμένες με την εποπτεία του κινδύνου απαιτούν περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη διαχείριση των κινδύνων και την εκτίμηση της διοίκησης για τους βασικούς κινδύνους στους οποίους είναι εκτεθειμένη η επιχείρηση. Οι οικονομικοί διευθυντές έχουν συχνά ηγετικό ρόλο στην προσπάθεια διαχείρισης των κινδύνων στο εσωτερικό της επιχείρησης. Σε έρευνα που έγινε σε μέλη Διοικητικών Συμβουλίων εταιρειών εισηγμένων στο χρηματιστήριο των ΗΠΑ, πάνω από το 70% ανέφερε τον οικονομικό διευθυντή ως υπεύθυνο για να ενημερώνει το Διοικητικό Συμβούλιο για θέματα αναλαμβανόμενων κινδύνων.

Ωστόσο, σε όλο και πιο πολλές επιχειρήσεις δημιουργούνται θέσεις υπευθύνων διαχείρισης κινδύνων, ενώ άλλες δημιουργούν επίσης επιτροπές διαχείρισης κινδύνων.

Ο όγκος και η πολυπλοκότητα των κινδύνων που επηρεάζουν την επιχείρηση διαρκώς επεκτείνονται και το Διοικητικό Συμβούλιο και τα ανώτερα στελέχη αισθάνονται όλο και περισσότερο την πίεση για να ανταποκριθούν σ' αυτούς.

Αποτελεί κοινή διαπίστωση ότι οι ημέρες της άτυπης ή ad hoc διαχείρισης των κινδύνων έχουν παρέλθει ανεπιστρεπτί και ότι οι υπάρχοντες έλεγχοι είναι ανεπαρκείς στο σημερινό ταχύτατα εξελισσόμενο κόσμο των επιχειρήσεων. Πολλά Διοικητικά Συμβούλια έχουν υιοθετήσει την ΔΕΚ ως όχημα για να αναπτύξουν μια πιο ισχυρή και ολιστική, από την κορυφή προς τη βάση, θεώρηση των βασικών κινδύνων που αντιμετωπίζει η επιχείρηση.

Μελέτες δείχνουν ότι οι επιχειρήσεις που παρουσιάζουν καλύτερες αποδόσεις είναι πιθανότερο να έχουν αναπτύξει μια πιο επίσημη διαδικασία διαχείρισης των κινδύνων. Οι υποστηρικτές της ΔΕΚ τονίζουν ότι στόχος της δεν είναι η μείωση του κινδύνου. Αντίθετα, η ΔΕΚ αποσκοπεί στην αποτελεσματικότερη διαχείριση των κινδύνων σε ενδοεπιχειρησιακή κλίμακα, έτσι ώστε η αξία της επένδυσης των ενδιαφερόμενων μερών όχι μόνο να διατηρείται αλλά και να ενισχύεται. Η ΔΕΚ επιτρέπει στο Διοικητικό Συμβούλιο και την ομάδα διοίκησης να λαμβάνει πιο ολοκληρωμένες στρατηγικές αποφάσεις, που ενσωματώνουν πληροφορίες για τον κίνδυνο που αναλαμβάνουν. Καθώς το Διοικητικό Συμβούλιο και τα στελέχη επικεντρώνονται στις διαδικασίες της ΔΕΚ, σκέφτονται περισσότερο για τους κινδύνους που επηρεάζουν την εταιρεία ως σύνολο. Αυτό είναι διαφορετικό από τις παραδοσιακές προσεγγίσεις όσον αφορά τη διαχείριση του κινδύνου, όπου η διοίκηση αναθέτει συνήθως αρμοδιότητες εποπτείας του κινδύνου σε επιμέρους λειτουργίες ή επιχειρηματικές μονάδες και τότε οι κίνδυνοι συχνά αντιμετωπίζονται με ασυνέπεια ή σύμφωνα με το προσωπικό όριο ανοχής στον κίνδυνο του κάθε διαχειριστή.

Έτσι, ενώ η διαχείριση των κινδύνων μπορεί να γίνεται μέσα σε κάθε μια ξεχωριστή επιχειρηματική μονάδα σε αποδεκτά επίπεδα, οι χειρισμοί αυτοί των κινδύνων μπορεί να αυξάνουν ή εν αγνοία τους να δημιουργούν κινδύνους για άλλες μονάδες μέσα στην επιχείρηση. Όταν λοιπόν γίνεται διαχείριση μέσω ανάθεσης αρμοδιοτήτων εποπτείας, το αποτέλεσμα είναι συχνά μια αύξηση του συνολικού καθαρού κινδύνου που αντιμετωπίζει η επιχείρηση.

Λόγω του ότι η διεπιχειρησιακή διαχείριση των κινδύνων συνεπάγεται μια προσέγγιση από την κορυφή προς τα κάτω, τα ανώτερα διοικητικά στελέχη καλούνται να παίξουν έναν κρίσιμο ρόλο. Επιχειρήσεις που έχουν ήδη αρχίσει την εφαρμογή της ΔΕΚ, μπορούν να διαβεβαιώσουν ότι η εφαρμογή μιας ενδοεπιχειρησιακής αντιμετώπισης του κινδύνου, όπου οι σχετικές πληροφορίες διαχέονται σε όλες τις επιχειρηματικές μονάδες, απαιτεί μια σημαντική αλλαγή στην κουλτούρα των στελεχών. Δεδομένου ότι οι εργαζόμενοι στην επιχείρηση λογοδοτούν για τους κινδύνους που εμπíπτουν στους τομείς της αρμοδιότητάς τους, τα ανώτερα στελέχη πρέπει να φροντίσουν ώστε να ενισχυθεί η σημασία της αποδοχής αυτής της νέας νοοτροπίας προς μια πιο διαφανή, ενδοεπιχειρησιακή άποψη στη διαχείριση του κινδύνου.

Ο οικονομικός διευθυντής βρίσκεται στη μοναδική θέση να οδηγήσει την προσπάθεια για τη συνολική διαχείριση του κινδύνου της επιχείρησης. Καθώς οι οικονομικοί διευθυντές εμπλέκονται βαθιά στην παροχή μιας συνολικής εικόνας της επιχείρησης από οικονομικής άποψης, κατανοούν τις βασικές δραστηριότητες της επιχείρησης που αποτελούν τον οδηγό τόσο της οικονομικής όσο και της επιχειρησιακής της απόδοσης. Επιπλέον, έχουν μια θεσμοθετημένη σχέση με την Επιτροπή Ελέγχου. Η Επιτροπή Ελέγχου απευθύνεται προς τη διοίκηση της επιχείρησης προκειμένου να ενισχυθούν οι διαδικασίες διαχείρισης του κινδύνου από την επιχείρηση και αναφέρεται προς τον οικονομικό διευθυντή σαν την κινητήριο δύναμη της διαδικασίας. Οι οικονομικοί διευθυντές προσπαθούν να ανταποκριθούν σε αυτές τις νέες προκλήσεις σχεδιάζοντας καταρχήν βασικές δομές για τον εντοπισμό και την εκτίμηση των κινδύνων σε ολόκληρη την επιχείρηση. Για πολλούς, αυτό ξεκινά με τον ορισμό του κινδύνου ή την ανάπτυξη κοινών ορισμών των βασικών εννοιών του κινδύνου, έτσι ώστε οι προσεγγίσεις διαχείρισης κινδύνων που εφαρμόζονται σε ολόκληρη την επιχείρηση να είναι συνεπείς προς αυτούς. Η παροχή σαφών ορισμών των όρων των κινδύνων (συμπεριλαμβανομένης της συζήτησης για το αν η έννοια του κινδύνου συμπεριλαμβάνει τόσο ευκαιρίες όσο και απειλές) είναι συχνά το πρώτο απαιτούμενο βήμα.

Δεύτερον, από τη στιγμή που ορισθεί η έννοια του συγκεκριμένου κινδύνου, τα ανώτερα διοικητικά στελέχη μπορούν στη συνέχεια να διερευνήσουν σε ολόκληρη την επιχείρηση και να καταγράψουν με τη βοήθεια ερευνών και συνεντεύξεων, τόσο για εσωτερικούς όσο και για εξωτερικούς κινδύνους, τους δυνητικούς παράγοντες κινδύνου και τις επιδράσεις τους.

Τρίτον, όταν οι κίνδυνοι έχουν εντοπιστεί, οι γενικοί διευθυντές πρέπει να διασφαλίσουν ότι αξιολογούνται συστηματικά στο σύνολο της επιχείρησης. Θα πρέπει να αναπτυχθούν διαδικασίες σε επίπεδο διοίκησης που να καθορίζουν τον τρόπο αξιολόγησης των κινδύνων, όχι μόνο από την πλευρά της πιθανότητας που έχουν αυτοί για να προκύψουν αλλά και από την πλευρά των επιπτώσεων, έτσι ώστε να δώσουν προτεραιότητα στην αντιμετώπιση εκείνων των κινδύνων που είναι ιδιαίτερα σημαντικοί για τη διοίκηση.

Τέλος, με βάση την παραπάνω ταξινόμηση πιθανότητας να επισυμβεί και επίπτωσης, μπορεί η διοίκηση να ξεχωρίσει τους κινδύνους εκείνους για τους οποίους απαιτείται πρωτίστως η ανάπτυξη αντισταθμιστικών μέτρων. Μπορεί να αναπτυχθούν βασικοί δείκτες κινδύνου και να συμπεριληφθούν στις αναφορές της διοικητικής πληροφόρησης για να καταστεί δυνατή η προληπτική διαχείριση των κινδύνων αυτών σε συνεχή βάση. Ενώ ο οικονομικός διευθυντής ή άλλα ανώτερα στελέχη κατευθύνουν τις προσπάθειες για την ανάπτυξη της ΔΕΚ, ο εσωτερικός έλεγχος διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη στήριξη της διαδικασίας αυτής. Σε πολλές περιπτώσεις, στελέχη που ηγούνταν της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου έχουν αναλάβει επίσης ηγετικό ρόλο στην ανάπτυξη διαδικασιών για τη διαχείριση της ΔΕΚ. Αν και ο εσωτερικός έλεγχος συμμετέχει φυσικά σε δραστηριότητες διαχείρισης κινδύνου, μελέτες με θέμα το ρόλο του εσωτερικού ελέγχου στη ΔΕΚ υποδεικνύουν ότι υπάρχουν συγκεκριμένοι ρόλοι που θα πρέπει ο εσωτερικός έλεγχος να αναλαμβάνει ή να μην αναλαμβάνει στην περίπτωση της ΔΕΚ. Έτσι, ο εσωτερικός έλεγχος θα πρέπει πρωτογενώς να εξασφαλίσει την αξιοπιστία των διαδικασιών διαχείρισης και αξιολόγησης των κινδύνων, αξιολογώντας τις διαδικασίες διαχείρισης των κινδύνων και των μηχανισμών αναφοράς των βασικών κινδύνων. Ο εσωτερικός έλεγχος όμως δεν θα πρέπει να συμμετέχει στην ανάπτυξη διαδικασιών διαχείρισης του κινδύνου προς έγκριση από το Διοικητικό Συμβούλιο καθώς και επιβολή των διαδικασιών αυτών στη λήψη αποφάσεων σχετικά με την αντιμετώπιση των κινδύνων, στη διαχείριση των κινδύνων που εντοπίζονται ή στον καθορισμό του προφίλ κινδύνου της επιχείρησης.

Οι περισσότεροι υποστηρίζουν ότι ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου πρέπει να είναι η παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών της ΔΕΚ που έχουν σχεδιαστεί από το Διοικητικό Συμβούλιο και υλοποιούνται από τη γενική διεύθυνση. Οι απευθείας αναφορές του εσωτερικού ελέγχου προς την Επιτροπή Ελέγχου επιτρέπουν στην τελευταία να ενημερώνεται πιο αντικειμενικά για την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών διαχείρισης των κινδύνων, συμπεριλαμβανομένης της ακρίβειας, σαφήνειας και πληρότητας των πληροφοριών για τον κίνδυνο που αναλαμβάνεται από τη γενική διεύθυνση.

Οι Επιτροπές Ελέγχου των εισηγμένων εταιρειών απευθύνονται στους εξωτερικούς ελεγκτές προκειμένου να τους κοινοποιούν πληροφορίες που αφορούν

τον κίνδυνο, των οποίων γίνονται κοινωνοί κατά τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων.

Επίσης, για άλλες εταιρείες και μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς, οι εξωτερικοί ελεγκτές είναι πιθανό να εντοπίσουν βασικούς επιχειρηματικούς κινδύνους κατά τη διαδικασία της κατανόησης της οντότητας και του περιβάλλοντός της, όπως αυτό απαιτείται από τα ελεγκτικά πρότυπα.

Οι ελεγκτές είναι επίσης πιθανό να εντοπίσουν σε εισηγμένες εταιρείες αδυναμίες στις διαδικασίες αντιμετώπισης των κινδύνων, καθώς λαμβάνουν υπόψη το σύστημα του εσωτερικού ελέγχου για τη χρηματοοικονομική πληροφόρηση. Επιτροπές Ελέγχου που προνοούν, αναγνωρίζουν τον εξωτερικό ελεγκτή ως ζωτική πηγή πληροφόρησης προκειμένου να μπορέσουν να ελέγξουν την πληρότητα των κινδύνων που εντοπίζονται από τη διοίκηση. Οι εξωτερικοί ελεγκτές, αναγνωρίζοντας την ανάγκη αυτή, εντείνουν τη διαβούλευση σχετικά με τους βασικούς κινδύνους στις συνεδριάσεις της Επιτροπής Ελέγχου όπου παρίστανται.

Ενώ τα Διοικητικά Συμβούλια των εταιρειών και τα ανώτερα διευθυντικά στελέχη κλιμακώνουν το ενδιαφέρον τους για τις διαδικασίες εποπτείας των κινδύνων, λίγες = είναι οι επιχειρήσεις εκείνες που μπορούν να ισχυριστούν ότι έχουν αναπτύξει ένα πλήρες σύστημα ΔΕΚ.

Οι περισσότεροι αναγνωρίζουν ότι η εφαρμογή της ΔΕΚ είναι μια εξελικτική διαδικασία, σύμφωνα με την οποία η διαχείριση του κινδύνου βελτιώνεται με την πάροδο του χρόνου.

Στην πραγματικότητα, είναι σωστό να σκεφτούμε ότι η ΔΕΚ βρίσκεται στην «εφηβεία» της.

Οι περισσότεροι υποστηρικτές της ΔΕΚ πιστεύουν ότι δεν υπάρχει μια κοινή λύση που να μπορεί να εφαρμοστεί σε όλες τις οντότητες. Τα διοικητικά συμβούλια και τα ανώτερα στελέχη θα πρέπει να επιδείξουν υπομονή στην προσπάθειά τους να αναπτύξουν πιο ώριμα μοντέλα διαδικασιών ΔΕΚ.

Οι περιπτώσεις όπου τα μοντέλα αυτά επιτυγχάνουν με την πρώτη φορά είναι σπάνιες. Η μετάβαση στη ΔΕΚ θα πρέπει να αντιμετωπισθεί σαν μια μακροχρόνια αλλαγή στην κουλτούρα της επιχείρησης και θα πρέπει να τίθενται ρεαλιστικοί στόχοι κατά τη διαδικασία εφαρμογής της.

ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ (AUDIT RISK)

Πώς ορίζεται όμως ο κίνδυνος αυτός και ποιες είναι οι συνιστώσες του; Από ποιους παράγοντες επηρεάζεται και πώς όλα αυτά επιδρούν πρακτικά στο λογιστικό έλεγχο;

Σύμφωνα με την παρ. 7 του ΔΠΕ 200 ο ελεγκτής θα πρέπει να εξασφαλίσει επαρκή και κατάλληλα ελεγκτικά τεκμήρια ώστε να μειώσει τον ελεγκτικό κίνδυνο (Audit Risk) σε αποδεκτά χαμηλό επίπεδο και έτσι να μπορέσει να εξάγει εύλογα συμπεράσματα επί των οποίων να βασίσει τη γνώμη του.

Η έννοια του ελεγκτικού κινδύνου αναλύεται περαιτέρω στις παρ. A32-A44 του ΔΠΕ 200.

Ως ελεγκτικός κίνδυνος (Audit Risk) ορίζεται ο κίνδυνος ο ελεγκτής να εκφράσει μη ενδεδειγμένη γνώμη ελέγχου, όταν οι Οικονομικές Καταστάσεις είναι ουσιωδώς εσφαλμένες.

Ο ελεγκτικός κίνδυνος είναι συνάρτηση του κινδύνου ουσιώδους ανακρίβειας (Risk of Material Misstatement) και του κινδύνου μη εντοπισμού (Detection Risk). Ο κίνδυνος ουσιώδους ανακρίβειας (Risk of Material Misstatement) είναι ο κίνδυνος οι Οικονομικές Καταστάσεις να είναι ουσιωδώς εσφαλμένες προ της διενέργειας του ελέγχου.

Ο κίνδυνος αυτός μπορεί να υπάρχει και πρέπει να εκτιμηθεί (αξιολογηθεί) σε δύο επίπεδα:

Γενικά στο επίπεδο των Οικονομικών Καταστάσεων (π.χ. λόγω του τρόπου οργάνωσης και των διαδικασιών που ακολουθούνται για την κατάρτιση των Οικονομικών Καταστάσεων ως σύνολο).

Στο επίπεδο των ισχυρισμών της διοίκησης για συγκεκριμένες ομάδες συναλλαγών, υπόλοιπων λογαριασμών και γνωστοποιήσεων.

Ο κίνδυνος ουσιώδους ανακρίβειας σε επίπεδο ισχυρισμών αποτελείται από δύο συστατικά:

- Τον εγγενή κίνδυνο (Inherent Risk).
- Τον κίνδυνο του συστήματος δικλίδων εσωτερικού ελέγχου (Control Risk). Ο εγγενής κίνδυνος προέρχεται από τη φύση των συγκεκριμένων λογαριασμών, ομάδας συναλλαγών ή γνωστοποιήσεων και των ισχυρισμών που τους αφορούν. Ο κίνδυνος του συστήματος δικλίδων, αντίθετα, είναι συνάρτηση της αποτελεσματικότητας των δικλίδων του εσωτερικού ελέγχου, που η διοίκηση έχει καθιερώσει για την αντιμετώπιση των εντοπισμένων κινδύνων.

Η αποτελεσματικότητα των δικλίδων κρίνεται:

α)σε επίπεδο σχεδιασμού, δηλαδή αν έτσι όπως σχεδιάστηκαν είναι επαρκείς για να αντιμετωπίσουν τον κίνδυνο τον οποίο αφορούν και

β)σε επίπεδο λειτουργίας, δηλαδή αν στην πράξη λειτουργούν έτσι όπως σχεδιάστηκαν.

Ο συνδυασμός των δύο κινδύνων (εγγενής και κίνδυνος δικλίδων) αναφέρεται και ως συνενωμένος κίνδυνος (Combine Risk).

Στην ουσία ο συνενωμένος κίνδυνος ή κίνδυνος ουσιώδους ανακρίβειας, όπως αναφέρεται στα ΔΠΕ, είναι κίνδυνος της συγκεκριμένης ελεγχόμενης μονάδας. Η μείωση του σε χαμηλό επίπεδο εξαρτάται μόνο από τη διοίκηση της εταιρείας και τα μέτρα που αυτή θα λάβει και όχι από τον ελεγκτή.

Αντίθετα, ο ελεγκτής μπορεί να μειώσει τον κίνδυνο μη εντοπισμού με ενίσχυση του ελέγχου του. Ο κίνδυνος μη εντοπισμού είναι ο κίνδυνος, ενώ υπάρχει ουσιώδης ανακρίβεια στις Οικονομικές Καταστάσεις, αυτή να μην εντοπιστεί από τον έλεγχο.

Η μείωση του κινδύνου μη εντοπισμού μπορεί να επιτευχθεί π.χ. με:

- επαρκή σχεδιασμό,
- ανάθεση ελέγχου σε πιο έμπειρο προσωπικό
- εξάσκηση επαγγελματικού σκεπτικισμού στην αντιμετώπιση του ελέγχου,
- επίβλεψη και επισκόπηση της ελεγκτικής εργασίας.

Όπως είναι φανερό, όσο μεγαλύτερος είναι ο κίνδυνος ουσιώδους ανακρίβειας ή συνενωμένος κίνδυνος τόσο περισσότερο θα πρέπει να περιοριστεί ο κίνδυνος μη εντοπισμού, προκειμένου ο ελεγκτικός κίνδυνος να μην ξεπεράσει ένα συγκεκριμένο αποδεκτό επίπεδο.

Με άλλα λόγια, προκειμένου να επιτευχθεί ένα συγκεκριμένο επίπεδο (αποδεκτού) ελεγκτικού κινδύνου, ο ελεγκτής θα πρέπει να εκτιμήσει το επίπεδο του συνενωμένου κινδύνου ή κινδύνου ουσιώδους ανακρίβειας της ελεγχόμενης μονάδας (το οποίο δεν μπορεί να επηρεάσει άμεσα), προκειμένου να αναπροσαρμόσει ανάλογα τον έλεγχό του, ώστε να μειώσει τον κίνδυνο μη εντοπισμού.

Έτσι, η εκτίμηση του κινδύνου της συγκεκριμένης μονάδας για ουσιώδη ανακρίβεια (Risk of Material Misstatement ή Combined Risk) και των συνιστωσών του (εγγενής κίνδυνος και κίνδυνος δικλίδων) είναι απαραίτητη στον ελεγκτή προκειμένου, με βάση αυτήν την εκτίμηση, να διαμορφώσει τη γενική στρατηγική του ελέγχου του.

3.1.3:Αυτό-εκτίμηση και αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας

- Εκτέλεση αυτό-αξιολόγησης με ενδεδειγμένο τρόπο
- Χρησιμοποίηση των αποτελεσμάτων αυτό-αξιολόγησης ως καταλύτη για να ανασχεδιαστούν διεργασίες, διαδικασίες, ημερήσιες διατάξεις οι οποίες πρέπει να επηρεάσουν όπου η Επιτροπή Ελέγχου ξοδεύει το χρόνο της.
- Επικοινωνία με το Διοικητικό Συμβούλιο σχετικά με τις δραστηριότητες και τις συστάσεις
- Σχεδιασμός του τρόπου παρουσίασης των αποτελεσμάτων της Επιτροπής Ελέγχου στο Διοικητικό Συμβούλιο χωρισμένος σε τομείς:
  1. Τα σημαντικά θέματα θα πρέπει να είναι πρώτα στην ημερήσια διάταξη
  2. Ακολουθούν τα θέματα για αναθεώρηση και σχόλιο
  3. Παρόντα θέματα συμμόρφωσης, τυποποιημένες αναφορές, και ενημερωτικά στοιχεία στο τέλος.

3.1.4:Εποπτεία των εσωτερικών ελέγχων και την υποβολή χρηματοοικονομικών Εκθέσεων

- Κατανόηση των βασικών ελέγχων και υποβολή των εκθέσεων για τις περιοχές κινδύνου όπως εκτιμώνται από την οικονομική διαχείριση, τους εσωτερικούς ελεγκτές και τους ανεξάρτητους ελεγκτές.

- Έμφαση στην εποπτεία των εταιρικών πόρων μια περιοχή όπου παίρνονται αποφάσεις υψηλού κινδύνου για την χρηματοοικονομική σταθερότητα της εταιρείας.
- Αξιοποίηση της αξίας των εσωτερικών ελεγκτών πέρα από την συμμόρφωση.
- Εξέταση των επιπέδων εξουσίας και ευθύνης σε βασικούς τομείς συμπεριλαμβανομένων της τιμολόγησης και των συμβάσεων, της αποδοχής κινδύνου, τις αναλήψεις υποχρεώσεων και τις δαπάνες.
- Κατανόηση της πολυπλοκότητας της λογιστικής και πως πρέπει η διαχείριση να την αντιμετωπίζει.
- Κατανόηση των σημαντικών κρίσεων και εκτιμήσεων που χρησιμοποιήθηκαν από την διοίκηση και τις επιπτώσεις τους στις οικονομικές καταστάσεις.
- Πρόβλεψη και κατανόηση για το πως η αναμονή της χρηματοοικονομικής αναφοράς μπορεί να επηρεάσει την εταιρεία.

3.1.5: Αλληλεπίδραση με τον ανεξάρτητο ελεγκτή

- Άσκηση κυριότητας στην σχέση με τον εξωτερικό ελεγκτή
- Γνωριμία με τους επικεφαλής εταίρους και συνεδρίαση σε τακτά χρονικά διαστήματα με τους ειδικούς από τα διάφορα τμήματα (Φορολογικό τμήμα, IT, μελέτες)
- Καθιέρωση των προσδοκιών για την φύση και την μέθοδο της επικοινωνίας, καθώς και την ανταλλαγή των ιδεών.
- Συμμετοχή σε τακτικό διάλογο έξω από την προκαθορισμένες συναντήσεις.
- Ορισμός ενός ετήσιου προγράμματος με τον εξωτερικό (ανεξάρτητο) ελεγκτή.
- Έμφαση στην ανεξαρτησία.
- Παροχή επίσημων αξιολογήσεων και τακτικής ενημέρωσης.

3.1.6: Η σχέση με τον επικεφαλής των οικονομικών υπηρεσιών (Chief Financial Officer-CFO)

- Διεξαγωγή ετήσιων αξιολογήσεων.
- Εμπλοκή στην αξιολόγηση πιθανών ζητημάτων.
- Κατανόηση των σχεδίων αντιμετώπισης νέων απαιτήσεων της λογιστικής αλλά και της υποβολής εκθέσεων.
- Προγραμματισμός για την διαδοχή του επικεφαλής των οικονομικών υπηρεσιών.

3.1.7: Ιδιωτικές Συνεδρίες

- Προγραμματισμός τακτικών συνεδριάσεων με τους εσωτερικούς ελεγκτές, τον ανεξάρτητο ελεγκτή και την διαχείριση.

- Παροχή στόχων και προσδοκιών για κάθε συνεδρίαση οι οποίοι να μπορούν να επιτευχθούν στο κοντινό μέλλον.
- Προετοιμασία συγκεκριμένων θεμάτων και ερωτήσεων.
- Προτάσεις και λύσεις για κάθε θέμα που θα τεθεί.

3.1.8: Αλληλεπίδραση με τους εσωτερικούς ελεγκτές

- Αξιολόγηση για το κατά πόσο οι εσωτερικοί ελεγκτές έχουν την δυνατότητα να έχουν απευθείας επαφή με την επιτροπή ελέγχου και μια έμμεση γραμμή για την διαχείρισή των διοικητικών δραστηριοτήτων.
- Συμμετοχή στην διαχείριση του κινδύνου εσωτερικού ελέγχου και προγραμμάτων ελέγχου συμπεριλαμβανομένων των δραστηριοτήτων και των στόχων όσον αφορά των εσωτερικό έλεγχο χρηματοοικονομικής πληροφόρησης.
- Διεξαγωγή ετήσιων αξιολογήσεων.
- Κατανόηση του προσωπικού εσωτερικού ελέγχου και προγραμματισμός διαδοχής.

3.1.9: Προσανατολισμός και τη συνεχή εκπαίδευση

- Προγραμματισμός της εκπαίδευσης σε θέματα εταιρικής διακυβέρνησης της εταιρείας αλλά και δημιουργία κατευθυντήριων γραμμών για να είναι συνεπής με την κείμενη νομοθεσία.
- Προσανατολισμός των νέων μελών που περιλαμβάνει τα νέα στελέχη της εταιρείας, τα μέλη του εσωτερικού ελέγχου και τους ανεξάρτητους ελεγκτές.
- Προσφορά συνεχούς εκπαίδευσης σε εξειδικευμένα θέματα, υποβολή εκθέσεων αλλά και επίβλεψη της λειτουργίας.

3.2: Σύνθεση Ελεγκτικής Επιτροπής

Σε τακτά χρονικά διαστήματα, η επιτροπή ελέγχου πρέπει να αναθεωρεί την σύνθεση της και τα μέλη της για να επιβεβαιώνει ότι περιλαμβάνει μέλη με την γνώση και την εμπειρία που χρειάζεται για να είναι αποτελεσματική. Σε αντίθεση με την γνώση της αγοράς, τα ελεγκτικά μέλη πρέπει να έχουν σε βάθος γνώση των σημαντικών οικονομικών και λογιστικών προβλημάτων, όπως αναγνώριση των εσόδων, συντάξεις και λοιπές παροχές μετά την έξοδο από την υπηρεσία και εσωτερικούς ελέγχους.

3.2.1: Καταστατικός χάρτης και ημερήσιες διατάξεις επιτροπής ελέγχου

Μια ετήσια αναθεώρηση του καταστατικού χάρτη συνίσταται για όλες τις επιτροπές ελέγχου, και απαιτείται από τον εθνικό σύλλογο αγοροπωλησιών χρεογράφων (NASDAQ) για τις εισηγμένες εταιρείες. Ενημερώσεις μπορεί να είναι αναγκαίες ως αποτέλεσμα:

- Αλλαγές στις ρυθμιστικές ή νομικές απαιτήσεις
- Η αντιπροσωπία του διοικητικού συμβουλίου με τις νέες αρμοδιότητες για την επιτροπή ελέγχου ή η αλλαγή ορισμένων αρμοδιοτήτων που δεν απαιτούνται για την επιτροπή ελέγχου από το νόμο ή από ρύθμιση.
- Αλλαγές στο καταστατικό της εταιρίας που επηρεάζουν την σύνθεση της επιτροπής ή το πώς διορίζονται τα μέλη.
- Αναγνώριση των πρακτικών που η επιτροπή θέλει να συμπεριλάβει στις αρμοδιότητες.

Για να βοηθήσει να εκτελέσει το ρόλο της κατά τρόπο έγκαιρο και αποτελεσματικό, η επιτροπή ελέγχου μπορεί να χρησιμοποιήσει τις αρμοδιότητες που περιγράφονται στο να αναλάβει να αναπτύξει ένα ετήσιο ημερολόγιο και συναντήσεις.

Εκτός από την αντιμετώπιση των αρμοδιοτήτων που προβλέπονται από το κανονισμό, ο χάρτης θα πρέπει να αντιμετωπίσει τις βασικές επαναλαμβανόμενες αρμοδιότητες της Επιτροπής Ελέγχου καθώς και την ευθύνη της για σημαντικές συναλλαγές και ασυνήθιστα γεγονότα. Ο χάρτης πρέπει επίσης να επιτρέπει η επιτροπή να μπορεί να συνεδριάζει έξω από τις προκαθορισμένες ημερομηνίες όταν απαιτείται.

Παράλληλα με την αναθεώρηση του χάρτη, η επιτροπή πρέπει να εξετάσει το ημερολόγιο των δραστηριοτήτων της και να εξετάσει τις τροποποιήσεις με βάση τις αλλαγές στο χάρτη. Η επιτροπή μπορεί επίσης να επανεξετάσει την συχνότητα και το χρονοδιάγραμμα των δραστηριοτήτων που υπάρχουν ήδη στο ημερολόγιο.

Κατά την ενημέρωση του χάρτη και του ημερολογίου, είναι χρήσιμο να υπάρχει συνεννόηση με την διοίκηση, τους εσωτερικούς ελεγκτές και τον ανεξάρτητο ελεγκτή. Όπου κρίνεται σκόπιμο η επιτροπή μπορεί να εξετάζει την δυνατότητα να ζητηθεί νομική βοήθεια στην αναθεώρηση του χάρτη και του ημερολογίου.

3.2.2:Επισκόπηση των απαιτήσεων του καταστατικού χάρτη της Επιτροπής Ελέγχου

Οι κανόνες της επιτροπής κινητών αξιών και προμηθειών(Securities and Exchange commission-SEC)απαιτούν από τις δημόσιες επιχειρήσεις να δημοσιοποιούν στο έγγραφο αντιπροσώπευσης δηλώσεις για το κατά πόσο το διοικητικό συμβούλιο ενέκρινε γραπτό καταστατικό χάρτη για την επιτροπή λογιστικού ελέγχου και, εάν ναι, να αποκαλύψει εάν το αντίγραφο του χάρτη είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα της εταιρείας και να παρέχει την διεύθυνση αυτής στο διαδίκτυο.

Τόσο το Χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης(NYSE) όσο και ο εθνικός σύλλογος αγοροπωλησιών χρεογράφων(NASDAQ) παρέχουν τις ελάχιστες απαιτήσεις που πρέπει να έχει το περιεχόμενο του καταστατικού χάρτη της επιτροπής ελέγχου.

3.2.3:Απαιτήσεις γνωστοποίησης των προσόντων του διευθυντή

Η επιτροπή κινητών αξιών και προμηθειών(SEC)απαιτεί γνωστοποιήσεις σχετικά με το υπόβαθρο και την εμπειρία των διευθυντικών στελεχών και των υποψηφίων. Η γνωστοποίηση πρέπει να περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με την εμπειρία, τα προσόντα και τα χαρακτηριστικά που εξετάστηκαν στην διαδικασία διορισμού και οι λόγοι για τους οποίους πρέπει τα συγκεκριμένα άτομα να είναι στην εταιρεία.

3.2.4:Ανεξαρτησία των μελών της επιτροπής ελέγχου

Η ανεξαρτησία των μελών του διοικητικού συμβουλίου και της επιτροπής ελέγχου πρέπει να διατηρηθεί και να αναθεωρείται τουλάχιστον ετησίως και πιο συχνά όποτε είναι αναγκαίο. Οι εισηγμένες εταιρείες πρέπει να έχουν πολιτικές που να διευκολύνουν στην έγκαιρη αναγνώριση της αλλαγής στις σχέσεις ή τις περιστάσεις που μπορούν αν επηρεάσουν την ανεξαρτησία των μελών της επιτροπής ελέγχου. Πολλές εταιρείες απαιτούν να ολοκληρώσουν ένα ερωτηματολόγιο όταν διορίζονται στο διοικητικό συμβούλιο και επίσης ένα ετησίως, και να ενημερώνουν την εταιρεία για τυχόν αλλαγές που μπορεί να επηρεάσουν την ανεξαρτησία. Για τα μέλη της ελεγκτικής επιτροπής, τα ερωτηματολόγια θα πρέπει να είναι προσαρμοσμένα έτσι ώστε να αντικατοπτρίζουν τα κριτήρια ανεξαρτησία, είτε του Χρηματιστηρίου της Νέας Υόρκης(NYSE)είτε του εθνικού συλλόγου αγοροπωλησιών χρεογράφων(NASDAQ).Οι εταιρείες έχουν την δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν νομικούς συμβούλους για να εκτιμήσουν την ανεξαρτησία των διευθυντών.

Η επιτροπή κεφαλαιαγοράς απαιτεί τα μέλη της επιτροπής ελέγχου των εισηγμένων εταιρειών να είναι ανεξάρτητα και θέτει μάλιστα και κριτήρια για την ανεξαρτησία τους.

Το Χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης(NYSE)και ο εθνικός σύλλογος αγοροπωλησιών χρεογράφων(NASDAQ) περιγράφουν επίσης τα κριτήρια τους για την ανεξαρτησία των διευθυντών.

3.2.5:Επισκόπηση των απαιτήσεων

Το άρθρο 10A-3 του 1934(Νόμος Exchange),καθορίζει τα γενικά κριτήρια για την ανεξαρτησία. Σύμφωνα με αυτά τα κριτήρια εκτός από την δυνατότητα του σαν μέλος επιτροπής ελέγχου, ένας ελεγκτής δεν δύναται να:

- Αποδέχεται οποιαδήποτε άλλη αμοιβή για την παροχή συμβουλών από τον εκδότη ή από κάποια θυγατρική
- Να συνδέεται με τον εκδότη ή την θυγατρική

Η επιτροπή κινητών αξιών και προμηθειών(SEC) απαγορεύει οποιαδήποτε αποζημίωση πέρα από την αμοιβή ως μέλος του διοικητικού συμβουλίου ή της επιτροπής, άσχετα από το αν έγινε άμεσα ή έμμεσα. Απαγορεύεται η αποζημίωση να περιλαμβάνει, αλλά δεν περιορίζεται μόνο σε αυτό, αποζημίωση για τις υπηρεσίες που παρέχονται από ένα δικηγορικό γραφείο, λογιστικό γραφείο, εταιρεία συμβούλων ή παρόμοια οντότητα στην οποία το μέλος της επιτροπής ελέγχου είναι μέλος, σύμβουλος ή κάτι ισοδύναμο. Η απαγόρευση της επιτροπής κινητών αξιών και προμηθειών(SEC) δεν καλύπτει τις πληρωμές που πραγματοποιούνται από την εταιρεία κατά την συνήθη πορεία των επιχειρήσεων για υπηρεσίες άλλες από νομικές, λογιστικές, συμβουλευτικές, επενδυτική τράπεζα, οικονομική ή συμβουλευτική υπηρεσία. Απαγορευμένες έμμεσες αποζημιώσεις περιλαμβάνουν τις πληρωμές στους συζύγους, ανήλικα, παιδιά ή θετά παιδιά, ή τα ενήλικα τέκνα που μοιράζονται το σπίτι με το μέλος της επιτροπής ελέγχου.

Ο ορισμός του ελέγχου είναι συνεπής με το ορισμό στο νόμο περί συναλλάγματος, όπως τροποποιήθηκε:

"The possession, direct or indirect, of the power to direct or cause the direction of the management and policies of a person [or entity], whether through the ownership of voting securities, by contract, or otherwise"

Δηλαδή:

''Η κατοχή, άμεση ή έμμεση, της δύναμης να κατευθύνει ή να προκαλέσει την κατεύθυνση της διαχείρισης και των πολιτών του προσώπου(ή της οντότητας) είτε μέσω της κυριότητας των τίτλων ψήφου, με σύμβαση ή διαφορετικά''.

Ο κανόνας της επιτροπής κεφαλαιαγοράς περιλαμβάνει ένα ασφαλές λιμάνι για ένα άτομο που δεν είναι σύμβουλος μια οντότητας και ο οποίος δεν κατέχει τουλάχιστον το 10% των μετοχών της οντότητας. Ένα τέτοιο άτομο δεν πρέπει να θεωρείται ότι έχει τον έλεγχο της οντότητας.

Επιπλέον ο κανόνας της επιτροπής κεφαλαιαγοράς περιλαμβάνει εξαιρέσεις για ορισμένες επικαλυπτόμενες σχέσεις της επιτροπής.

Όσον αφορά τις σχέσεις της επιτροπής ένα μέλος της επιτροπής ελέγχου θα μπορεί να συμμετέχει στο διοικητικό συμβούλιο εισηγμένης εταιρείας ή θυγατρική εφόσον το μέλος κατά τα λοιπά πληροί τις προϋποθέσεις ανεξαρτησίας της οντότητας.

Το χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης(NYSE)και ο εθνικός σύλλογος αγοροπωλησιών χρεογράφων(NASDAQ) ενσωματώνουν τις απαιτήσεις ανεξαρτησίας της επιτροπής κινητών αξιών και προμηθειών(SEC).Και οι δύο τους επίσης καθορίζουν τους δικούς τους κανόνες για την ανεξαρτησία.

3.2.5.1:Επισκόπηση των απαιτήσεων-χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης(NYSE)

Το χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης(NYSE)απαιτεί ο καταστατικός χάρτης της επιτροπής ελέγχου να περιλαμβάνει την εποπτεία:

- Της ακεραιότητας των οικονομικών καταστάσεων της εταιρείας
- Της συμμόρφωση της εταιρείας στις νομικές απαιτήσεις
- Των προσόντων και της ανεξαρτησίας του ανεξάρτητου ελεγκτή
- Της απόδοσης του ανεξάρτητου ελεγκτή της εταιρείας και την λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου

Επιπλέον οι καταστατικοί χάρτες του χρηματιστηρίου της Νέας Υόρκης(NYSE) για τις εισηγμένες επιχειρήσεις πρέπει να εκτίθενται ευθύνη της επιτροπής ελέγχου ώστε να μπορεί να συζητηθούν οι πολιτικές του κινδύνου και της διαχείρισης ,τα δελτία τύπου με τα κέρδη της εταιρείας και οι πληροφορίες που παρέχονται στους αναλυτές και στους οργανισμούς αξιολόγησης.

Συνάντηση σε ιδιωτικές συνεδριάσεις με την διοίκηση, τον εσωτερικό ελεγκτή και τον εξωτερικό ελεγκτή ώστε να αξιολογείτε ετησίως η επίδοση της επιτροπής ελέγχου, σύμφωνα με το άρθρο 10Α-3 του νόμου περί ανταλλαγής και διάφορες άλλες ευθύνες που ορίζονται από τα πρότυπα εγγραφής του χρηματιστηρίου της Νέας Υόρκης(NYSE).

3.2.5.2:Επισκόπηση των απαιτήσεων- Εθνικού συλλόγου αγοροπωλησιών χρεογράφων(NASDAQ)

Ο Εθνικός Σύλλογος αγοροπωλησιών χρεογράφων(NASDAQ) απαιτεί ετήσια επανεξέταση και αξιολόγηση της επάρκειας του επίσημου καταστατικού χάρτη. Ο χάρτης πρέπει να περιλαμβάνει το σκοπό της επιτροπής εποπτείας των λογιστικών και οικονομικών διαδικασιών της εταιρείας και των ελέγχων των οικονομικών καταστάσεων της αγοράς. Ο χάρτης επίσης θα πρέπει να ασχοληθεί με το πεδίο εφαρμογής της, τις ευθύνες της και πως η επιτροπή ασκεί της αρμοδιότητές της συμπεριλαμβανομένων της δομής, των διαδικασιών, και απαιτήσεων για προσχώρηση. Οι ευθύνες στο χάρτη πρέπει να περιλαμβάνουν:

- Απόκτηση έγγραφης δήλωσης από τον ανεξάρτητο ελεγκτή που να οριοθετεί όλες τις σχέσεις μεταξύ του ελεγκτή και της εταιρείας, σύμφωνα με το άρθρο 3526 περί ηθικής και ανεξαρτησίας.
- Επικοινωνία με τον ανεξάρτητο ελεγκτή σε σχέση με οποιαδήποτε σχέσεις ή υπηρεσίες που μπορεί να επηρεάσουν την αντικειμενικότητα ή την ανεξαρτησία του ελεγκτή.
- Επίβλεψη της ανεξαρτησίας του ελεγκτή.
- Οι αρμοδιότητες που περιλαμβάνονται στο νόμο 10Α-3 περί αξιών.

3.2.3:Απαιτήσεις Ανεξαρτησίας

3.2.3.1:Απαιτήσεις Ανεξαρτησίας για το Χρηματιστήριο Νέας Υόρκης(NYSE)

Δεν υπάρχει ανεξαρτησία αν:

- Αν ο διευθυντής είναι υπάλληλος, ή ένα μέλος της άμεσης οικογένειας είναι μέλος, της εισηγμένης εταιρείας ή ήταν κατά την διάρκεια των τριών τελευταίων ετών.
- Ο διευθυντής ή ένα μέλος της άμεσης οικογένειας έλαβε περισσότερες από \$ 100.000 σε άμεση αποζημίωση από την εισηγμένη εταιρεία σε οποιαδήποτε περίοδο 12 μηνών κατά τη διάρκεια των προηγούμενων τριών ετών, εκτός από τις δαπάνες διευθυντή και άλλες επιτρεπόμενες πληρωμές.
- Ο διευθυντής ή ένα μέλος της άμεσης οικογένειας είναι ήδη συνεργάτης της εσωτερικής ή ανεξάρτητης ελεγκτικής της εταιρείας, ο διευθυντής είναι τώρα υπάλληλος σε μια τέτοια επιχείρηση, ο διευθυντής έχει άμεσο μέλος της οικογένειας που είναι ένα τώρα υπάλληλος μιας τέτοιας επιχείρησης και προσωπικά εργάζεται για την εταιρεία ελέγχου ή ο διευθυντής ή ένα μέλος της άμεσης οικογένειας ήταν, τα τρία προηγούμενα έτη (αλλά δεν είναι πλέον), συνεργάτης ή υπάλληλος μιας τέτοιας επιχείρησης και προσωπικά έχει εργαστεί για τον έλεγχο της εταιρείας κατά τη διάρκεια αυτού του χρόνου.

3.2.3.2: Απαιτήσεις Ανεξαρτησίας Εθνικού συλλόγου αγοροπωλησιών χρεογράφων(NASDAQ)

Δεν υπάρχει ανεξαρτησία αν:

- Ο διευθυντής είναι υπάλληλος ή μέλος της οικογένειας είναι σύμβουλος, της εισηγμένης εταιρείας ή ήταν τα προηγούμενα 3 χρόνια.
- Ο διευθυντής ή μέλος της οικογένειας έλαβαν πληρωμές αποζημίωσης άνω των 120.000 δολαρίων από την εισηγμένη εταιρεία σε οποιαδήποτε περίοδο 12 μηνών τα τελευταία 3 έτη, με εξαίρεση τις αμοιβές διοικητικών στελεχών και άλλες επιτρεπόμενες πληρωμές.
- Ο διευθυντής ή μέλος της οικογένειας είναι ήδη συνεργάτης του εσωτερικού ελεγκτή της εισηγμένης εταιρείας ή ήταν εταίρος ή υπάλληλος του εσωτερικού ελεγκτή ο οποίος εργάστηκε στην εταιρεία τα 3 προηγούμενα χρόνια.
- Ο διευθυντής ή μέλος της οικογένειας είναι εταίρος, μέτοχος ή σύμβουλος άλλου οργανισμού που έλαβε από ή έκανε πληρωμές προς την εισηγμένη εταιρεία για την ιδιοκτησία ή για τις υπηρεσίες σε μια ένα ποσοστό 5% των ακαθόριστων εσόδων του παραλήπτη ή 200.000\$ ή το έπραξαν κατά τα προηγούμενα 3 έτη (Με ορισμένες περιορισμένες εξαιρέσεις).

3.3: Μοντέλο Χάρτη Δραστηριότητας Εσωτερικού Ελέγχου

3.3.1: Εισαγωγή

Ο Εσωτερικός έλεγχος είναι ανεξάρτητη και αντικειμενική διασφάλιση που καθοδηγείται από μια φιλοσοφία που προσθέτει αξία στην βελτίωση των λειτουργιών του οργανισμού. Βοηθά τον οργανισμό στην επίτευξη των στόχων του, φέρνοντας μια συστηματική και πειθαρχημένη προσέγγιση στην αποτίμηση και την βελτίωση

της αποτελεσματικότητας της διακυβέρνησης της οργάνωσης, της διαχείρισης των κινδύνων και του εσωτερικού ελέγχου.

3.3.2:Ρόλος

Η δραστηριότητα του Εσωτερικού Ελέγχου αποτελείται από το Διοικητικό Συμβούλιο, την Ελεγκτική Επιτροπή ή το υψηλότερο επίπεδο του Διοικητικού Οργάνου(Εφεξής το Δ.Σ).Οι ευθύνες της δραστηριότητας του Εσωτερικού Ελέγχου ορίζονται από το Διοικητικό Συμβούλιο ως μέρος του εποπτικού του ρόλου.

3.3.3:Επαγγελματισμός

Η δραστηριότητα του Εσωτερικού Ελέγχου διέπεται από την προσκόλληση στην Ελεγκτών, συμπεριλαμβανομένου του Ορισμού του Εσωτερικού Ελέγχου, του Κώδικα Δεοντολογίας, καθώς και τα Διεθνή Πρότυπα για την Επαγγελματική άσκηση του Εσωτερικού Ελέγχου(Standards).Αυτή η υποχρεωτική καθοδήγηση αποτελεί αρχές από τις θεμελιώδεις προϋποθέσεις για την επαγγελματική πρακτική του Εσωτερικού Ελέγχου και την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της απόδοσης της δραστηριότητας του Εσωτερικού Ελέγχου.

Οι πρακτικές προειδοποιήσεις, πρακτικοί οδηγοί και τα έγγραφα θέσης(Position Papers) του Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών θα πρέπει να τηρούνται ώστε να βοηθούν στις δραστηριότητες. Επιπλέον, η δραστηριότητα του Εσωτερικού Ελέγχου θα επιβλέπει σχετικά με πολιτικές και διαδικασίες κατά την δραστηριότητας της Επιτροπής Ελέγχου.

3.3.4:Αρχή

Η δραστηριότητα του Εσωτερικού Ελέγχου, με την αυστηρή λογοδοσία για την εμπιστευτικότητα και διαφύλαξη αρχείων και πληροφοριών, επιτρέπεται πλήρως, για ελεύθερη και απεριόριστη πρόσβαση σε οποιαδήποτε και όλα τα αρχεία του οργανισμού και στο προσωπικό που είναι υπεύθυνο για την εκτέλεση οποιασδήποτε δέσμευσης.

Όλοι οι εργαζόμενοι ζητούνται να βοηθήσουν την δραστηριότητα του Εσωτερικού Ελέγχου, στην Εκπλήρωση των ρόλων και των ευθυνών του. Η δραστηριότητα του Εσωτερικού Ελέγχου θα έχει επίσης ελεύθερη και απεριόριστη πρόσβαση στο Διοικητικό Συμβούλιο.

3.3.5:Οργάνωση

Ο διευθύνων ελεγκτής θα δίνει αναφορά λειτουργικά στο Διοικητικό Συμβούλιο και διοικητικά(δηλαδή στις διεργασίες που γίνονται μέρα παρά μέρα) στον Διευθύνοντα Σύμβουλο.

Το Διοικητικό Συμβούλιο:

- Θα εγκρίνει το πλάνο εσωτερικού ελέγχου
- Θα εγκρίνει το επικίνδυνο πλάνο εσωτερικού ελέγχου

- Θα εγκρίνει τον προϋπολογισμό και τους πόρους το εσωτερικού ελέγχου
- Θα λάβει ανακοινώσεις από τον επικεφαλής διευθυντή εσωτερικού ελέγχου για την απόδοση του εσωτερικού ελέγχου.
- Θα εγκρίνει την απόφαση για τον διορισμό ή την απομάκρυνση του Διευθυντή Εσωτερικού ελέγχου.
- Θα εγκρίνει την αμοιβή για τον Διευθυντή Εσωτερικού Ελέγχου.
- Θα κάνει τις απαραίτητες κινήσεις για να φανεί αν υπάρχει περιορισμός πόρων.

Ο Διευθυντής Εσωτερικού Ελέγχου θα επικοινωνεί και θα αλληλοεπιδρά άμεσα με το Διοικητικό Συμβούλιο.

3.3.6:Ανεξαρτησία και Αντικειμενικότητα

Η δραστηριότητα του Εσωτερικού Ελέγχου θα παραμείνει απαλλαγμένη από παρεμβολές με οποιαδήποτε στοιχείο στην οργάνωση, συμπεριλαμβανομένων των θεμάτων της επιλογής, το πεδίο εφαρμογής, τις διαδικασίες, τη συχνότητα, το χρονοδιάγραμμα ή την αναφορά περιεχομένου ώστε να διασφαλιστεί η διατήρηση της αναγκαίας ανεξάρτητης και αντικειμενικής στάσης.

Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές δεν θα έχουν καμία άμεση επιχειρησιακή ευθύνη ή εξουσία πάνω από οποιαδήποτε από τις δραστηριότητες που εκλέχθηκαν. Ως εκ τούτου δεν θα εφαρμόσει τους εσωτερικούς ελέγχους, την ανάπτυξη των διαδικασιών, την εγκατάσταση των συστημάτων, την προετοιμασία των αρχείων ή δεν θα έχει καμία συμμετοχή σε οποιαδήποτε δραστηριότητα που μπορεί να επηρεάσει την κρίση του Εσωτερικού Ελεγκτή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4:ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Οι Chen, Gul, Truong, and Veeraraghavan (2011), ερευνούν εάν και κατά πόσο ο υψηλής ποιότητας εξωτερικός έλεγχος, συνδέεται με την παρουσία λιγότερων επιπτώσεων, οι οποίες οφείλονται στην ανεπάρκεια και στις αδυναμίες του εσωτερικού ελέγχου (εφόσον αυτές υφίστανται). Επιπλέον, ερευνούν εάν υπάρχει κάποια σχέση μεταξύ της ποιότητας του εξωτερικού ελέγχου και της αποκατάστασης (remediation), των αδυναμιών του εσωτερικού ελέγχου. Για την περίοδο από το έτος 2004 έως και το 2009, χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία από δείγμα 3.769 επιχειρήσεων.

Η ποιότητα του εξωτερικού ελέγχου, μετριέται βάση τεσσάρων κυρίως μεταβλητών: α) εάν οι εξωτερικοί ελεγκτές ανήκουν στις Big 4 ελεγκτικές εταιρείες, β) από το μέγεθος του ελεγκτικού γραφείου, γ) από τη θητεία - εμπειρία των ελεγκτών και τέλος, δ) από την εξειδίκευση και τις γνώσεις που διαθέτουν, προκειμένου να διεξάγουν ελέγχους, ως ειδικοί στο βιομηχανικό κλάδο. Η ερμηνεία των αποτελεσμάτων της εν λόγω έρευνας κατέδειξε ότι, υφίσταται μία σημαντικά αρνητική σχέση μεταξύ του εξωτερικού ελέγχου που συγκεντρώνει υψηλά ποιοτικά χαρακτηριστικά και της συχνότητας παρουσίασης προβλημάτων εσωτερικού ελέγχου. Επίσης, η αποκατάσταση των αδυναμιών που εντοπίζονται, όσο αφορά τον εσωτερικό έλεγχο, συντελείται πολύ πιο γρήγορα σε εταιρείες, στις οποίες διενεργήθηκε εξωτερικός έλεγχος, με υψηλά ποιοτικά χαρακτηριστικά.

Οι Zaman, Hudaib, and Haniffa (2011), εξετάζουν την επιρροή που ασκεί η αποτελεσματικότητα της επιτροπής ελέγχου: α) στους υπεύθυνους για την ποιότητα της εταιρικής διακυβέρνησης, β) στις αμοιβές των ελεγκτών οι οποίες αφορούν αυτό καθαυτό τον έλεγχο, αλλά και γ) στις αμοιβές των ελεγκτών λόγω άλλων υπηρεσιών (συμβουλευτικών), που πιθανότατα αυτοί παρέχουν στις εταιρείες. Ένα νέο μέτρο ελέγχου (μέτρησης) που περιλαμβάνει στοιχεία όπως την ανεξαρτησία, την πείρα, την επιμέλεια, αλλά και το μέγεθος της επιτροπής ελέγχου, χρησιμοποιείται για να εξεταστούν οι υποθέσεις των ερευνητών. Τα στοιχεία¹ αφορούσαν την περίοδο των ετών 2001 έως και 2004. Τελικά, από πληθυσμό 257 επιχειρήσεων, επιλέχθηκε δείγμα από 155 επιχειρήσεις (60%). Η εκτίμηση των υποδειγμάτων με τη μέθοδο των ελαχίστων τετραγώνων, έδωσε αποτελέσματα τα οποία ερμηνεύτηκαν ως ακολούθως: Οι εταιρείες που διαθέτουν επιτροπές ελέγχου υψηλής ποιότητας, σε σχέση με τις εταιρείες που διαθέτουν χαμηλής ποιότητας επιτροπές ελέγχου, είναι πιθανότερο να επιβλέψουν περισσότερο τις διαδικασίες του εξωτερικού ελέγχου.

¹ Στοιχεία όπως: το μέγεθος των επιχειρήσεων (με βάση το συνολικό Ενεργητικό), το μέγεθος της επιτροπής ελέγχου, το ποσοστό των μη-εκτελεστικών διευθυντών σε σχέση με το σύνολο των διευθυντών που συμμετέχουν στο συμβούλιο, ο αριθμός των συναντήσεων του Δ.Σ. στην περίοδο οικονομικού έτους, εάν ο C.E.O. είναι ταυτόχρονα και πρόεδρος του συμβουλίου, το έτος, ο αριθμός των μετόχων που κατείχαν > ή = 5% των εταιρικών μεριδίων (μετοχών), εάν η εταιρεία προχώρησε σε συγχωνεύσεις τα προηγούμενα δύο έτη, εάν η εταιρεία παρουσίασε ζημιές (απώλειες) κατά τα δύο προηγούμενα έτη, η συχνότητα των συναντήσεων της επιτροπής ελέγχου στην περίοδο του οικονομικού έτους, οι γνώσεις σε θέματα λογιστικά και χρηματοοικονομικά των μελών που συμμετέχουν στην επιτροπή ελέγχου, μόγλευση, ήταν πολύ σημαντικά προκειμένου να ενσαρκωθεί η έρευνα.

Ενίσχυση της ανεξαρτησίας των ελεγκτών, αλλά και χαμηλότερο επίπεδο υπηρεσιών μη-λογιστικού ελέγχου (συμβουλευτικές υπηρεσίες), παρατήρησαν οι ερευνητές ότι, συναντάτε σε εταιρείες με υψηλής ποιότητας επιτροπές ελέγχου.

Η αποτελεσματικότητα της επιτροπής ελέγχου, παρουσιάζει μία σημαντική θετική συσχέτιση, όσο αφορά τις αμοιβές των ελεγκτών. Οι ερευνητές αναφέρουν ότι, το ανωτέρω συμπέρασμα, έρχεται σε αντίθεση με το αποτέλεσμα της έρευνας των Goodwin - Stewart and Kent (2006), καθώς και των Carcello, Hermanson, Neal and Riley (2002), γεγονός όμως που δικαιολογείται από το χρονικό διάστημα στο οποίο αναφέρονταν τα στοιχεία που εξέτασαν οι προαναφερόμενοι. Οι επιτροπές ελέγχου εκείνο το διάστημα, δεν διαδραμάτιζαν ενεργό ρόλο και δεν είχαν ακόμη αναλάβει την ευθύνη σχετικά με τις παραλείψεις που παρουσίαζαν, τόσο οι οικονομικές καταστάσεις, όσο και ο έλεγχος. Η α) αποτελεσματικότητα της επιτροπής ελέγχου, αλλά και το β) το μέγεθος αυτής, σχετίζονται θετικά με τα επίπεδα των αμοιβών υπηρεσιών μη-λογιστικού ελέγχου (αντίθετο αποτέλεσμα από την αρχική υπόθεση που εξετάσθηκε). Επιπλέον, αρνητική επίδραση παρατηρείται να υπάρχει μεταξύ της γ) ανεξαρτησίας, αλλά και της δ) πείρας (γνώσεων) των μελών της επιτροπής ελέγχου, σε σχέση με τα επίπεδα των αμοιβών υπηρεσιών μη-λογιστικού ελέγχου. Τέλος, ο ε) αριθμός των συνεδριάσεων της επιτροπής ελέγχου, σχετίζεται θετικά, αλλά όχι ιδιαίτερα σημαντικά, με τα επίπεδα των αμοιβών υπηρεσιών μη-λογιστικού ελέγχου. Γενικότερα, τα συμπεράσματα της εν λόγω έρευνας, είχαν ως στόχο να υποστηρίξουν τις ρυθμιστικές πρωτοβουλίες που αναπτύσσονται, στην πορεία για ποιοτικότερη εταιρική διακυβέρνηση.

Ο Cohen (2011), πραγματοποίησε μία εμπειρική έρευνα για τη σχέση μεταξύ ελέγχου και εταιρικής διακυβέρνησης. Μελετά, πώς ο τύπος του διοικητικού συμβουλίου, επιδρά στην κρίση και στις αποφάσεις του ελεγκτή σχετικά με το πεδίο εφαρμογής του ελέγχου του, αλλά και το σχεδιασμό του προγράμματος ελέγχου, που ο ελεγκτής προτίθεται να διενεργήσει. Τα ευρήματα της έρευνας έδειξαν ότι, οι ελεγκτές κατά τη λήψη των αποφάσεων που καλούνται να λάβουν, σχετικά με το σχεδιασμό του ελεγκτικού προγράμματος που θα ακολουθήσουν, ανταποκρίνονται (επηρεάζονται) ανάλογα από τον τύπο και τη δύναμη του διοικητικού συμβουλίου. Παρατηρήθηκε ότι, το επίπεδο του προγραμματισμένου ελέγχου ήταν υψηλό, στις περιπτώσεις όπου το συμβούλιο ήταν αδύναμο και αντίθετα ο προγραμματισμένος έλεγχος ήταν μέτριος, στις περιπτώσεις που εμφανιζόταν ένα δυναμικό διοικητικό συμβούλιο. Συμπερασματικά και ως συνέπεια των προαναφερόμενων, η δύναμη και επομένως και η επιρροή που έχει τη δυνατότητα να ασκήσει το διοικητικό συμβούλιο, έχει σοβαρό αντίκτυπο στην απρόσκοπτη λειτουργία της επιτροπής ελέγχου. Η επιτροπή ελέγχου ως ηγανισμός της εταιρικής διακυβέρνησης, ανεξάρτητα από τα προσόντα και την πείρα που διαθέτουν τα μέλη της, δεν είναι δυνατόν να είναι αποτελεσματική, εάν δεν διαθέτει την αμέριστη συμπαράσταση και υποστήριξη του διοικητικού συμβουλίου.

Επίσης, οι Chen, Knechel, Marisetty, Truong and Veeraraghavan (2011), ερευνούν εάν υφίσταται κάποια σχέση μεταξύ της εμφάνισης αδυναμιών και ανεπάρκειας, που τυχόν εμφανίζει ο εσωτερικός έλεγχος και της ανεξαρτησίας, τόσο του συμβουλίου, όσο και της επιτροπής ελέγχου. Το δείγμα που ερεύνησαν

απαρτίζεται από 7.584 (εταιρεία/έτος) παρατηρήσεις και αναφέρονται στα έτη από το 2004 έως και το 2009. Τα στοιχεία για την έρευνα αντλήθηκαν από διάφορες πηγές².

Από αυτήν προέκυψε ότι, τόσο η ανεξαρτησία της επιτροπής αμοιβών (αποζημιώσεων), όσο και της επιτροπής εταιρικής διακυβέρνησης, εμφανίζουν σημαντική αρνητική σχέση, αναφορικά με την εμφάνιση των αδυναμιών του εσωτερικού ελέγχου. Πιο συγκεκριμένα, εμφανίζεται να διαδραματίζει καίριο ρόλο ο βαθμός ανεξαρτησίας των επιτροπών, σε σχέση με το βαθμό και το εύρος των αδυναμιών που εμφανίζονται στα συστήματα εσωτερικού ελέγχου.

Επιπλέον, ο διευθύνων σύμβουλος (C.E.O.) παρουσιάζεται πιο ισχυρός, στην περίπτωση που κατέχει διπλή θέση, έχει διπλή ιδιότητα (ύπαρξη διαρκείας). Σαν επακόλουθο της διαρκείας του C.E.O., διακινδυνεύει συχνά η ανεξαρτησία, τόσο του συμβουλίου, όσο και των επιτροπών που δραστηριοποιούνται, στα πλαίσια της οικονομικής οντότητας.

Ειδικότερα, μόνο στην περίπτωση που παρουσιάζονται ολοκληρωτικά ανεξάρτητες επιτροπές (στο σύνολο τους), αυτές μπορούν να επιδράσουν στις αδυναμίες και επομένως στην ανεπάρκεια του εσωτερικού ελέγχου. Τα παραπάνω συμπεράσματα, που διατύπωσαν οι ερευνητές, αποκτούν ξεχωριστή βαρύτητα, εάν συνδυαστούν με το τελικό συμπέρασμα της έρευνας τους ότι: οι επενδυτές, πλέον, ενδιαφέρονται και εκτιμούν ιδιαίτερα τις πληροφορίες, που αναφέρονται στις τυχόν αδυναμίες που εμφανίζει ο εσωτερικός έλεγχος των επιχειρήσεων.

Οι επαρκείς και δυνατές δομές εσωτερικού ελέγχου, μπορούν να γίνουν ο αγγελιοφόρος, για την προσέλκυση νέων κεφαλαίων στην εταιρεία. Άρα, η ανεξαρτησία του συμβουλίου και των επιτροπών διαδραματίζουν άμεσα καθοριστικό ρόλο στη βελτίωση των αδυναμιών και των ανεπαρκειών γενικότερα του εσωτερικού ελέγχου, αλλά και επιπροσθέτως έχουν έμμεσα τη δυνατότητα να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητα των εταιρειών, αλλά και τον «πλούτο» των μετόχων.

Οι Lisic, Myers and Zhou (2011), εξετάζουν τη σχέση μεταξύ των χαρακτηριστικών της επιτροπής ελέγχου και της προστασίας αναφορικά με την ανεξαρτησία των ελεγκτών. Ερευνούν, επίσης, φαινόμενα απομάκρυνσης ή αντικατάστασης ελεγκτών, μετά από την παράδοση εκθέσεων, στις οποίες αναφέρονται αδυναμίες εσωτερικού ελέγχου. Με τη μέθοδο της λογιστικής παλινδρόμησης εξετάζουν το δείγμα τους, που απαρτίστηκε από 2.409 επιχειρήσεις, οι οποίες εκθέτουν πληροφορίες για τον εσωτερικό τους έλεγχο, κατά τα έτη 2004 και 2005. Εξετάζονται, τέσσερα χαρακτηριστικά της επιτροπής ελέγχου: ανεξαρτησία, οικονομική εμπειρία, πείρα στη διακυβέρνηση και ευεργετική ιδιοκτησία (beneficial ownership).

Οι ερευνητές διατυπώνουν την άποψη ότι, ο εξωτερικός ελεγκτής πιθανόν να αποφύγει την αναφορά στην έκθεση σημαντικών αδυναμιών και ανεπάρκειας που τυχόν παρατήρησε, όσο αφορά τον εσωτερικό έλεγχο, κάτω από το καθεστώς πίεσως που του ασκεί η διοίκηση της εταιρείας, λόγω της πιθανότητας απομάκρυνσής του μελλοντικά από τον έλεγχο. Ο ελεγκτής όμως, απαιτείται να είναι ανεξάρτητος.

---

²Οικονομικά στοιχεία από την Compustat, στοιχεία για την ηλικία των εταιρειών από την CRSP, στοιχεία για το συμβούλιο και τις επιτροπές από Risk Metrics και τα υπόλοιπα από τη βάση δεδομένων SDC Platinum.

Επιβάλλεται να έχει τη δυνατότητα, αμερόληπτα και αντικειμενικά να διατυπώσει την άποψή του, τόσο για τις οικονομικές καταστάσεις, όσο και για τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου. Ο ρόλος της επιτροπής ελέγχου προκειμένου για την αντιμετώπιση τέτοιων θεμάτων και την πάταξη τέτοιων φαινομένων, είναι καθοριστικός. Απαραίτητη και ικανή συνθήκη, προκειμένου να γίνει εφικτή η επίτευξη των παραπάνω, είναι η ικανότητα και η ανεξαρτησία που τα μέλη της επιτροπής ελέγχου επιβάλλεται να διαθέτουν και να επιδεικνύουν. Συμπερασματικά, η ανεξαρτησία των μελών της επιτροπής ελέγχου, είναι κρίσιμη προϋπόθεση για την αποτελεσματικότητά της, αλλά και για την ποιότητα που εμφανίζει ο εξωτερικός έλεγχος. Σε περίπτωση που οι εξωτερικοί ελεγκτές διαπιστώσουν ότι, υφίστανται αδυναμίες, αλλά και ανεπάρκειες στις δομές του εσωτερικού ελέγχου των εταιρειών που καλούνται να ελέγξουν και διατυπώσουν την άποψή τους στις εκθέσεις τους, υπάρχει μεγάλη πιθανότητα να απομακρυνθούν ή να αντικατασταθούν από την ελεγχόμενη εταιρεία. Η πιθανότητα αυτή απομακρύνεται, όσο ο βαθμός ανεξαρτησίας της επιτροπής ελέγχου, είναι υψηλότερος. Επιπροσθέτως, οι Sarens, Allegriani, D'Onza and Melvill (2011), εξετάζουν εάν, οι πρακτικές που εφαρμόζει ο εσωτερικός έλεγχος, αλλά και το μέγεθος των λειτουργιών του εσωτερικού ελέγχου, σχετίζονται με την ηλικία της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου (οργανωτικό επίπεδο εσωτερικού ελέγχου). Η έρευνα τους βασίζεται σε στοιχεία που συλλέχθηκαν από μελέτες που διεξήγαγε το Ίδρυμα Εσωτερικών Ελεγκτών, κατά το έτος 2006 και από το Common Body of Knowledge. Από σύνολο 9.366 ερωτηματολογίων, τα οποία αναφέρονταν σε 92³ χώρες, τελικά χρησιμοποιήθηκαν 7.747 ερωτηματολόγια.

Κατά την επεξεργασία των προαναφερόμενων, δημιουργήθηκαν τρεις διαφορετικές συστάδες. Η πρώτη εξ' αυτών περιελάμβανε 56 I.A.F με μέσο όρο ηλικίας 155 έτη, η δεύτερη συστάδα περιελάμβανε 995 I.A.Fs. με μέση ηλικία 52 έτη και τέλος, η τρίτη συστάδα περιλάμβανε 6.696 I.A.Fs. με μέση ηλικία τα 12 έτη. Το γεγονός αυτό καταδεικνύει, αφενός τη νεαρή ηλικία του επαγγέλματος του εσωτερικού ελέγχου και αφετέρου την παρουσία του στα επιχειρησιακά δρώμενα, πολύ νωρίτερα από ότι ορισμένοι από εμάς πιστεύουν. Το οργανωτικό προφίλ, παρουσιάζεται σημαντικά διαφορετικό ανάμεσα σε αυτές τις τρεις συστάδες. Αρχικά, οι ερευνητές παρατήρησαν ότι: οι I.A.Fs. με την πιο μακροχρόνια ιστορία, είναι κατά μέσο όρο μεγαλύτερες σε μέγεθος σε σχέση με τις νεότερες I.A.Fs. Άρα, το μέγεθος των I.A.F., σχετίζεται άμεσα με την ηλικία τους. Ωστόσο, δεν υπήρξε καμία διαπίστωση ότι, το μέγεθος της εταιρείας επηρεάζει ή επηρεάζεται από το μέγεθος του εσωτερικού της ελέγχου.

---

³ Αλγερία, Αργεντινή, Αγκυρα, Αυστραλία, Αυστρία, Αζερμπαϊτζάν, Μπαχάμες, Μπαγκλαντές, Μπαρμπάντος, Βέλγιο, Βερμούδες, Βολιβία, Μποτσουάνα, Βραζιλία, Βουλγαρία, Καμερούν, Καναδάς, Χιλή, Κίνα, Κινέζικη Ταϊβάν, Κολομβία, Κονγκό, Κόστα Ρίκα, Κύπρος, Τσεχία, Δανία, Δομινικανή Δημοκρατία, Ισημερινός, Αίγυπτος, Εσθονία, Αιθιοπία, Φιλανδία, Γαλλία, Γερμανία, Γκάνα, Ελλάδα, Γουατεμάλα, Χόνγκ Κόνγκ, Ισλανδία, Ινδία, Ινδονησία, Ιρλανδία, Ισραήλ, Ιταλία, Τζαμάικα, Ιαπωνία, Κένυα, Κορέα, Λετονία, Λίβανος, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Μαλάουι, Μαλαισία, Μεξικό, Κάτω Χώρες, Νέα Ζηλανδία, Νικαράγουα, Νιγηρία, Νορβηγία, Ομάν, Πακιστάν, Παναμάς, Παραγουάη, Περού, Φιλιππίνες, Πολωνία, Πορτογαλία, Πουέρτο Ρίκο, Κατάρ, Ρουμανία, Ρωσία, Σιγκαπούρη, Σλοβενία, Νότια Αφρική, Ισπανία, Σρι Λάνκα, Σουηδία, Ελβετία, Ταϊλάνδη, Τρινιδάδ και Τομπάγκο, Τυνησία, Τουρκία, Ουγκάντα, Ουκρανία, Ε.Α.Ε., Μεγάλη Βρετανία, Η.Π.Α., Βενεζουέλα, Ζάμπια, Ζιμπάμπουε

Οι I.A.Fs. που έχουν συσταθεί την περίοδο περίπου που καθιερώθηκε το I.I.A. (δεύτερη συστάδα), χρησιμοποιούν περισσότερο τα ελεγκτικά πρότυπα που έχουν θεσμοθετηθεί και καταβάλλουν προσπάθειες αποφυγής παρεκκλίσεων από αυτά. Τα μέλη της πρώτης συστάδας (παλαιότεροι εσωτερικοί ελεγκτές), έχουν περισσότερα ουσιαστικά προσόντα σε σχέση με τα μέλη που περιλαμβάνονται σε νεοσύστατες σχετικά I.A.Fs. Η διασφάλιση των ελέγχων που διεξάγονται, αλλά συγχρόνως και τα προγράμματα βελτίωσης αυτών, εντοπίζονται συχνότερα σε παλιές I.A.Fs. Τέλος, οι ερευνητές παρατήρησαν, καλύτερο επίπεδο συνεργασίας μεταξύ εξωτερικών ελεγκτών και εσωτερικών ελεγκτών, σε υπηρεσίες εσωτερικού ελέγχου που έχουν συσταθεί παλαιότερα. Εν κατακλείδι, συμπεραίνουμε ότι, οι λειτουργίες εσωτερικού ελέγχου γίνονται καλύτερες και ποιοτικότερες με το πέρασμα του χρόνου. Η ωρίμανση των λειτουργιών του εσωτερικού ελέγχου και τα ποιοτικά του χαρακτηριστικά, εξαρτώνται και από την ηλικία της υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου. Επιπροσθέτως, από τα αποτελέσματα της έρευνας, μετά από αξιολόγηση που προέκυψε από την επεξεργασία των στοιχείων, οι ερευνητές συμπεραίνουν ότι, τελικά οι πρακτικές εσωτερικού ελέγχου παγκοσμίως έχουν σημαντικά τροποποιηθεί (παραλλαχθεί).

Επιπλέον, οι Sarens and Abdolmohammadi (2011), ερευνούν: α) εάν το μέγεθος των λειτουργιών του εσωτερικού ελέγχου (I.A.F.), σχετίζεται με τις μεταβλητές της αντιπροσώπευσης, β) εάν οι λειτουργίες του εσωτερικού ελέγχου είναι συμπληρωματικές, ως προς άλλους μηχανισμούς και λειτουργίες όπως: την ανεξαρτησία των μελών του διοικητικού συμβουλίου και την ενεργή επιτροπή ελέγχου και γ) εάν ο αντίκτυπος του περιβάλλοντος του ελέγχου, σχετίζεται με το μέγεθος των λειτουργιών του εσωτερικού ελέγχου. Μετά από την επεξεργασία των στοιχείων κατέληξαν ότι: η υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου (I.A.F.), παρέχει στο διοικητικό συμβούλιο 95 πληροφορίες, όσο αφορά την αποτελεσματικότητα των εκτιμήσεων αλλά και ενεργειών της διαχείρισης, σχετικά με τη χρήση των πόρων της ιδιοκτησίας. Η αύξηση της διάχυσης στην ιδιοκτησία, που παρατηρείται στη δομή των εταιρειών, είναι ένας από τους κυριότερους λόγους υποστήριξης και δημιουργίας μεγαλύτερων I.A.Fs.. Η δημιουργία μεγαλύτερων I.A.Fs. επιτρέπει στη διοίκηση, να παρακολουθεί στενότερα τις επιδόσεις των διευθυντικών στελεχών της και επομένως να ελέγχει κατά κάποιο τρόπο τη διαχείριση. Συμπερασματικά, το μέγεθος των λειτουργιών του εσωτερικού ελέγχου, σχετίζεται θετικά, με τη διάχυση της ιδιοκτησίας που παρατηρείται στις επιχειρήσεις. Επίσης, ρυθμιστικό ρόλο καλούνται να διατελέσουν οι λειτουργίες του εσωτερικού ελέγχου, σε σχέση με το ιδιοκτησιακό καθεστώς της διαχείρισης (management ownership), δηλαδή το μερίδιο της ιδιοκτησίας το οποίο κατέχει η διαχείριση. Παρατηρείται θετική σχέση μεταξύ του μεγέθους της I.A.F. και της ιδιοκτησίας αυτής της μορφής. Το κόστος αντιπροσώπευσης, η σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ μετόχων που κατέχουν την πλειοψηφία και αυτών που κατέχουν τη μειοψηφία, η συμμετοχή των μεγαλομετόχων στη διοίκηση αλλά και στη διαχείριση των εταιρειών, ως στοιχεία και μεταβλητές της θεωρίας αντιπροσώπευσης, αντανακλά στην ανάγκη παρακολούθησης των εταιρειών μέσω των υπηρεσιών εσωτερικού ελέγχου και τελικά συνδέεται και επηρεάζει το μέγεθος των I.A.Fs.. Το ποσοστό των ανεξάρτητων μελών που συμμετέχουν στο

συμβούλιο, άρα η ανεξαρτησία του συμβουλίου, σχετίζεται αρνητικά με το μέγεθος του I.A.F.. Τα ανεξάρτητα μέλη του συμβουλίου, λειτουργούν ως εναλλακτικός μηχανισμός παρακολούθησης και ουσιαστικά υποκαθιστούν κάποιες από τις λειτουργίες των I.A.Fs. Ουσιαστικά, εταιρείες με περισσότερα ανεξάρτητα μέλη στο διοικητικό συμβούλιο, επενδύουν λιγότερο, στη δημιουργία μεγάλου μεγέθους I.A.F. Τα ανεξάρτητα μέλη του συμβουλίου συνεργάζονται πολύ ευκολότερα και έχουν έντονη επαφή με I.A.F. σχετικά μικρού μεγέθους, διαδραματίζοντας πολύτιμο ρόλο σε ότι αφορά τη διακίνηση των πληροφοριών. Δεν διαπιστώθηκε καμία σημαντική σχέση, μεταξύ της δραστηριότητας της επιτροπής ελέγχου και του σχετικού μεγέθους του I.A.F. Παρόλο που το I.A.F συχνά έχει άμεση λειτουργική σχέση με την επιτροπή ελέγχου, ωστόσο η επιτροπή δεν είναι καθοριστικός παράγοντας του μεγέθους της I.A.F. Τέλος, το περιβάλλον ελέγχου, έχει σημαντική επίδραση στο σχετικό μέγεθος της I.A.F. Ένα περιβάλλον ελέγχου που χαρακτηρίζεται από ακεραιότητα, από σαφείς και ξεκάθαρες ηθικές αξίες, αντιλαμβάνεται ότι η διαχείριση των κινδύνων είναι σημαντική λειτουργία, συνειδητοποιεί τον υψηλό βαθμό του κινδύνου και επαγρυπνά, κατανοεί με σαφήνεια τις ευθύνες, τόσο σε ότι αφορά τη διαχείριση κινδύνων, όσο και τον εσωτερικό έλεγχο και τελικά συνδέεται θετικά με τη δημιουργία I.A.F. μεγάλου μεγέθους.

Οι ερευνητές αναφέρουν ότι, ορισμένες εταιρείες λόγω της δραστηριότητας που ασκούν⁹⁸ είναι απαραίτητο να έχουν δημιουργήσει I.A.F., ούτως ώστε να κατοχυρώσουν την απρόσκοπτη λειτουργία τους. Τέλος, από την έρευνα προκύπτει ότι, το σχετικό μέγεθος των I.A.F. παρουσιάζεται μεγαλύτερο, σε εταιρείες που υποχρεώνονται, μέσω νομοθετικών διατάξεων, στη δημιουργία και λειτουργία υπηρεσιών εσωτερικού ελέγχου.

Σε πρόσφατη έρευνα τους, οι Lisic, Neal and Zhang (2011), παρατήρησαν την ύπαρξη μίας θετικής σχέσης, μεταξύ της οικονομικής πείρας που διαθέτουν τα μέλη της επιτροπής ελέγχου και της δύναμης που διαθέτει ο διευθύνων σύμβουλος (C.E.O.). Η έρευνα επικεντρώνεται σε μεγάλο βαθμό στη μορφή της επιτροπής ελέγχου και τη στελέχωση της με ειδικούς εμπειρογνώμονες, εξετάζοντας την ουσία του θέματος.

Δεδομένου του γεγονότος ότι, οι χρηματοοικονομικές γνώσεις των μελών της επιτροπής ελέγχου επηρεάζουν θετικά την αποτελεσματικότητα αυτής, η παρούσα έρευνα έχει μεγάλη βαρύτητα. Τα στοιχεία αντλήθηκαν από διάφορες πηγές*.

Το δείγμα αποτελείται, από 1.916 παρατηρήσεις (εταιρειών/χρόνο) και αφορά τα έτη 2004 και 2005. Οι ερευνητές πραγματοποίησαν πρωτότυπη έρευνα. Ένας δείκτης από δέκα διαφορετικά χαρακτηριστικά του διευθύνοντος συμβούλου^{83Σελ.}, διαμορφώθηκε ως μεταβλητή, ούτως ώστε να μετρήσουν και να αξιολογήσουν τη δύναμη του, την εξουσία που ασκεί ο C.E.O.

Σημείωση: Τα 10 Χαρακτηριστικά του CEO στην επόμενη σελίδα.

Τρεις βάσεις πληροφοριών η Compustat, ExecuComp και Corporate Library Directors χρησιμοποιήθηκαν για τη συλλογή στοιχείων. Επιπλέον, από τις δηλώσεις (proxy statements), συλλέχτηκαν σημαντικά προς επεξεργασία στοιχεία τόσο για τα χαρακτηριστικά των C.E.O., όσο και πληροφορίες για την επιτροπή ελέγχου. Όσο αφορά το εκπαιδευτικό υπόβαθρο των C.E.O., οι πληροφορίες αντλήθηκαν από το Forbes ή το www.zoominfo.com.

Οι ερευνητές κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι, η ύπαρξη και μόνο της επιτροπής ελέγχου με μέλη γνώστες χρηματοοικονομικών και λογιστικών θεμάτων, δεν σημαίνει αυτόματα και την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας της.

Το δείγμα αποτελείται, από 1.916 παρατηρήσεις (εταιρειών/χρόνο) και αφορά τα έτη 2004 και 2005. Οι ερευνητές πραγματοποίησαν πρωτότυπη έρευνα. Ένας δείκτης από δέκα διαφορετικά χαρακτηριστικά του διευθύνοντος συμβούλου, διαμορφώθηκε ως μεταβλητή, ούτως ώστε να μετρήσουν και να αξιολογήσουν τη δύναμη του, την εξουσία που ασκεί ο C.E.O.. Οι ερευνητές κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι, η ύπαρξη και μόνο της επιτροπής ελέγχου με μέλη γνώστες χρηματοοικονομικών και λογιστικών θεμάτων, δεν σημαίνει αυτόματα και την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας της.

Αντίθετα, η ουσιαστική αποτελεσματικότητα της επιτροπής ελέγχου, εξαρτάται από τη δύναμη και εξουσία που ασκεί ο C.E.O.. Ο διευθύνων σύμβουλος είναι το σημαντικότερο στέλεχος, σε μία οικονομική οντότητα. Εάν αυτός (που στις περισσότερες περιπτώσεις είναι γνώστης όλων των τεκταινόμενων στην επιχείρηση), δεν παρέχει τις κρίσιμες πληροφορίες που συνήθως κατέχει ή εάν ακόμη νοθεύσει με οποιονδήποτε τρόπο αυτές τις πληροφορίες, τότε οι επιτροπές ελέγχου δεν είναι δυνατόν να εκτελέσουν σωστά και αποτελεσματικά τα καθήκοντά τους.

Η επιτροπή νελέγχου, πρέπει να βασιστεί στη διαχείριση του C.E.O., αλλά και σε όλες τις παρεχόμενες από αυτόν πληροφορίες, για να επιτελέσει το ρόλο και το έργο της. Οι ερευνητές διαπίστωσαν ότι, όταν η δύναμη - εξουσία που ασκεί ο C.E.O. είναι χαμηλή, παρουσιάζεται αρνητική σχέση μεταξύ της επιτροπής ελέγχου με οικονομικούς εμπειρογνώμονες και του επιπέδου εμφάνισης οικονομικών αναμορφώσεων.

Ωστόσο, όταν η δύναμη του C.E.O. φτάνει επιτυχώς σε υψηλά επίπεδα, τότε παύει να υφίσταται η προαναφερόμενη αρνητική σχέση. Άρα τελικά, η αρνητική σχέση που υφίσταται μεταξύ της παρουσίας επιτροπής ελέγχου που τα μέλη της έχουν χρηματοοικονομικές γνώσεις και των επιπτώσεων από τη συχνή εμφάνιση αναδιατυπώσεων, μετριάζεται με βάση τη δύναμη και εξουσία που κατέχει και ασκεί ο C.E.O.

Τέλος, οι ερευνητές διατυπώνουν την άποψη ότι, η χρηματιστηριακή αγορά αντιδρά αρνητικά, στην απώλεια ενός ισχυρού C.E.Os. που πλαισιώνεται από ένα συμβούλιο υψηλού βαθμού ανεξαρτησίας ή επίσης αντιδρά αρνητικά, στην απώλεια ενός C.E.Os. με χαμηλή εξουσία ο οποίος ταυτόχρονα πλαισιώνεται από συμβούλιο χαμηλού βαθμού ανεξαρτησίας.

Εντούτοις, αντιδρά θετικά, στην ξαφνική απώλεια ενός ισχυρού C.E.O. ο οποίος πλαισιώνεται από συμβούλιο χαμηλού βαθμού ανεξαρτησίας ή και ενός C.E.Os. κατόχου χαμηλής εξουσίας (ισχύος) που ταυτόχρονα πλαισιώνεται από δυνατό και ανεξάρτητο συμβούλιο.

Τα δέκα χαρακτηριστικά του C.E.O. που συλλέχτηκαν και επεξεργάστηκαν είναι τα ακόλουθα: 1) η αποζημίωση του, σε σχέση με τις υψηλότερες αμοιβές άλλων εκτελεστικών οργάνων της ίδιας εταιρείας, 2) εάν ο C.E.O. είναι συγχρόνως και διευθυντής του συμβουλίου, 3) εάν είναι μεγαλομέτοχος, 4) εάν είναι ιδρυτικό μέλος της εταιρείας, 5) η θητεία του και επομένως η εμπειρία του (C.E.O. tenure), 6) ο αριθμός των θέσεων που κατείχε στην εταιρεία, πριν να διατελέσει τα καθήκοντά του ως διευθύνων σύμβουλος, 7) πόσα χρόνια είναι κάτοχος της θέσεως αυτής, 8) αριθμός μελών του συμβουλίου, 9) ο αριθμός των μη-εκτελεστικών μελών του συμβουλίου και 10) το γνωστικό υπόβαθρο του C.E.O.

Οι Mihret and Admassu (2011), αντιλήφθηκαν μία συνεχώς αυξανόμενη ανάγκη γνώσεων, για τις αλληλεπιδράσεις που υφίστανται μεταξύ του διοικητικού συμβουλίου, της διαχείρισης, του εσωτερικού ελέγχου και εξωτερικού ελέγχου ως τα σημαντικότερα συστατικά της εταιρικής διακυβέρνησης. Ερεύνησαν, εάν οι ελεγκτές στις ανταγωνιστικότερες αγορές εξωτερικού ελέγχου στηρίζονται στην εργασία του εσωτερικού ελέγχου σε μεγαλύτερο βαθμό, σε σχέση με τις ανταγωνιστικές αγορές.

Επίσης, προσπάθησαν να προσδιορίσουν τους παράγοντες με τους οποίους συνδέεται και από τους οποίους εξαρτάται, ο βαθμός εμπιστοσύνης των εξωτερικών ελεγκτών στην εργασία του εσωτερικού λογιστικού ελέγχου. Διεξήγαγαν έρευνα με τη βοήθεια ερωτηματολογίων. Δύο ομάδες εξωτερικών ελεγκτών, συμμετείχαν στην έρευνα.

Η πρώτη ομάδα αποτελείται από ελεγκτές που εργάζονταν σε ένα περιβάλλον εταιρικής διακυβέρνησης ιδιωτικών εταιρειών και η δεύτερη ομάδα αποτελείται από ελεγκτές οι οποίοι εργάζονταν σε κρατικές εταιρείες, με περιβάλλον εταιρικής διακυβέρνησης που ακόμη ρυθμίζεται. Συνολικά 119 απαντήσεις από εξωτερικούς ελεγκτές, αναλύθηκαν. Οι ερευνητές κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι, οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου στην Αιθιοπία, δεν στηρίζονται, δεν οδηγούνται και δεν κινούνται, με βάση τα κίνητρα αποδοτικότητας του εξωτερικού λογιστικού ελέγχου.

Η αντίληψη των εξωτερικών ελεγκτών για την απόδοση της εργασίας των εσωτερικών ελεγκτών, συνδέεται σημαντικά με το επίπεδο και το βαθμό εμπιστοσύνης των εξωτερικών ελεγκτών, ως προς την εργασία των εσωτερικών ελεγκτών. Η απόδοση της εργασίας των εσωτερικών ελεγκτών, είναι ο σημαντικότερος παράγοντας για τις αποφάσεις και το βαθμό εμπιστοσύνης των εξωτερικών ελεγκτών στην εργασία του εσωτερικού ελέγχου. Η ενίσχυση του εσωτερικού ελέγχου, βοηθά στη βελτίωση της παραπάνω σχέσης και ως εκ τούτου ενισχύει τελικά την αποτελεσματικότητα της εταιρικής διακυβέρνησης.

Ο εσωτερικός έλεγχος είναι μία κρίσιμη παράμετρος του συστήματος της εταιρικής διακυβέρνησης, δεδομένου ότι, παρέχει υπηρεσίες στα άλλα τρία συστατικά της εταιρικής διακυβέρνησης. Τελικά καταλήγουν ότι, η ενθάρρυνση, ούτως ώστε να υπάρξει συντονισμός των εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών, είναι μονόδρομος.

Ο Al-Najjar (2011), εξετάζει τους καθοριστικούς παράγοντες που επιδρούν στη δραστηριότητα των επιχειρήσεων και στην ανεξαρτησία της επιτροπής ελέγχου, στο Ηνωμένο Βασίλειο. Επιλέγει τις 100 μεγαλύτερες εταιρίες του Ηνωμένου Βασιλείου, χρησιμοποιώντας ως κριτήριο την κεφαλαιοποίησή τους (market capitalization). Το τελικό δείγμα του*, ανέρχεται σε 70 μη-χρηματοοικονομικές εταιρείες, για την περίοδο από 2003 έως 2008.

Τα στοιχεία συλλέχθηκαν από τη βάση δεδομένων DataStream και από τις οικονομικές εκθέσεις (annual report). Αυτά αφορούσαν χαρακτηριστικά των εταιρειών, αλλά και οικονομικά στοιχεία και δείκτες όπως: μέγεθος επιχείρησης, μόχλευση, ευκαιρίες ανάπτυξης, επιδόσεις εταιρειών, ελεύθερες ταμειακές ροές, μέγεθος Δ.Σ., αριθμός μη-εκτελεστικών μελών στο Δ.Σ., συνεδριάσεις Δ.Σ., μέγεθος επιτροπής ελέγχου, αριθμός μη-εκτελεστικών μελών επιτροπής ελέγχου, συνεδριάσεις επιτροπής ελέγχου, κυριότητα.

Ο ερευνητής παρατηρεί γενικότερα, την ύπαρξη μίας θετικής σχέσεως μεταξύ του μεγέθους της εταιρείας και της σύνθεσης του διοικητικού συμβουλίου. Ωστόσο, παρουσιάζεται αρνητική σχέση μεταξύ του μεγέθους της εταιρείας και της σύνθεσης του ελέγχου. Πιο συγκεκριμένα, οι μεγάλες εταιρείες παρουσιάζουν μικρότερη ζήτηση, για ανεξάρτητο έλεγχο. Όσο αφορά τις επιτροπές ελέγχου, εμφανίζονται πιο ανεξάρτητες, όταν οι εταιρείες διαθέτουν μεγάλα διοικητικά συμβούλια και μεγαλύτερο ποσοστό εσωτερικών ιδιοκτητών (insider ownership), συμμετέχει στη διοίκηση. Εταιρείες που διαθέτουν μεγάλα διοικητικά συμβούλια, πιο ενεργά, με συχνές συνεδριάσεις και επίσης διαθέτουν μεγάλες επιτροπές ελέγχου, απαιτούν περισσότερες (συχνότερες) συνεδριάσεις και από την επιτροπή ελέγχου. Η δραστηριότητα της επιτροπής ελέγχου, εξαρτάται από το μέγεθος της, το μέγεθος του διοικητικού συμβουλίου και τη συχνότητα των συνεδριάσεων. Εν κατακλείδι, το μέγεθος του διοικητικού συμβουλίου και η παρουσία πολλών ιδιοκτητών που συμμετέχουν στη διοίκηση, είναι οι βασικοί παράγοντες και αντανakλούν θετικά στις πρακτικές του εσωτερικού ελέγχου, με απώτερο στόχο τη βελτίωση της ποιότητας στη χρηματοοικονομική πληροφόρηση. Επιπροσθέτως, εταιρείες με μεγαλύτερες ελεύθερες ταμειακές ροές, απαιτούν περισσότερη ανεξαρτησία στον έλεγχο. Αυτοί είναι οι κυριότεροι παράγοντες που επιδρούν στη βελτίωση και το ρυθμιστικό ρόλο των πηγών της εσωτερικής παρακολούθησης (internal monitoring), στις καλές εντέλει πρακτικές του εσωτερικού ελέγχου.

Η εταιρεία ορκωτών ελεγκτών - λογιστών Grant Thornton (2011), διεξάγει για ακόμη μία φορά έρευνα, για την εταιρική διακυβέρνηση. Διατυπώνουν την πεποίθηση ότι, η βελτίωση της εταιρικής διακυβέρνησης, έχει τη δυναμική να συνδράμει στην επίδοση των εταιρειών, τόσο σε επίπεδο της εταιρικής οντότητας, όσο και γενικότερα σε επίπεδο εθνικής οικονομίας. Η έρευνά τους έγινε με ερωτηματολόγια και αναφέρεται σε δείγμα 237 εταιρειών. Επιπλέον, μελετήθηκαν, τόσο οι κώδικες εταιρικής διακυβέρνησης που εφαρμόζουν οι εταιρείες, όσο και οι δηλώσεις εταιρικής διακυβέρνησης που αυτές υπέβαλαν με βάση τη νομοθεσία. Αρχικά, διαπιστώνεται ότι το 64% των εισηγμένων εταιρειών στο Χ.Α.Α., αποδέχθηκε και υιοθέτησε τον κώδικα εταιρικής διακυβέρνησης που εξέδωσε ο Σ.Ε.Β.. Σοβαρή είναι η διαπίστωση ότι, συγκριτικά με προηγούμενα έτη που παρόμοια έρευνα διεξαγόταν, παρατηρήθηκε βελτίωση στον τρόπο που οργανώθηκαν αλλά και ενεργούν πολλές Ελληνικές επιχειρήσεις. Παρόλα αυτά όμως, πολλοί τομείς χρίζουν περαιτέρω προσπάθειας και βελτίωσης. Τα κυριότερα ευρήματα ήταν τα ακόλουθα: α) για το διοικητικό συμβούλιο, παρατηρείται μηδαμινή συμμετοχή 107 των γυναικών στα διοικητικά συμβούλια των εταιρειών, στις περισσότερες εταιρείες διοίκηση ασκεί η «ιδιοκτησία», 76% των προέδρων έχουν εκτελεστικές αρμοδιότητες, αλλά και σε ποσοστό 38% ο πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου και ο διευθύνων σύμβουλος ταυτίζονται, β) για τον εσωτερικό έλεγχο, οι εταιρείες πιθανόν δεν έχουν κατανοήσει τη φιλοσοφία και τη σπουδαιότητα του εσωτερικού ελέγχου. Δεν γίνεται αναφορά από τις περισσότερες, σχετικά με τα πρότυπα ελέγχου που χρησιμοποιούν, γ) για τις επιτροπές ελέγχου, έχουν συσταθεί επιτροπές ελέγχου οι οποίες όμως φαίνεται να μην είναι αποτελεσματικές. Τα μέλη

τους δεν έχουν την απαιτούμενη επάρκεια, δεν διαθέτουν τους απαιτούμενους πόρους και γενικότερα εκτιμάται ότι, οι αρμοδιότητες που αναλαμβάνουν είναι τυπικές και όχι ουσιαστικές.

Οι Abbott, Parker and Peters (2010), παρατηρούν τα τελευταία χρόνια μεγάλο ενδιαφέρον σχετικά με τον κείριο ρόλο που διαδραματίζει ο εσωτερικός έλεγχος, αλλά και το ρόλο της επιτροπής ελέγχου σε συνδυασμό με τις λειτουργίες του εσωτερικού ελέγχου, ως ρυθμιστές των δραστηριοτήτων του ελέγχου. Κάτω από αυτό το πρίσμα ερευνούν τη σχέση ανάμεσα στις παραλήψεις της επιτροπής ελέγχου, όσο αφορά τις λειτουργίες του εσωτερικού ελέγχου και τη φύση των δραστηριοτήτων του εσωτερικού ελέγχου (τις φυσικές του δραστηριότητες). Το ερωτηματολόγιο που συνέταξαν οι ερευνητές, στάλθηκε μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου τυχαία, σε “Fortune” 1000 εταιρείες (εξείρεση των τραπεζών). Το τελικό δείγμα προς μελέτη και εξέταση, αναφέρεται σε 803 εταιρείες. Τελικά, τα αποτελέσματα από την έρευνα σε 134 διευθυντές εσωτερικού ελέγχου, συμφωνούν με την υπόθεση των ερευνητών ότι, υψηλότερα επίπεδα παραλείψεων της επιτροπής ελέγχου, όσο αφορά τις λειτουργίες του εσωτερικού ελέγχου (συγκρινόμενα με το επίπεδο των παραλείψεων της διοίκησης, όσο αφορά τις λειτουργίες του εσωτερικού ελέγχου), συνδέονται - σχετίζονται με υψηλότερα ποσοστά πόρων, που καταναλώνονται για τις βασικές δραστηριότητες του εσωτερικού ελέγχου.

Οι Liu and Sun (2010), εξετάζουν εάν η διάρκεια της θητείας των διευθυντών σε μία ανεξάρτητη επιτροπή ελέγχου και επομένως και η εμπειρία τους που προκύπτει από την κατοχή της συγκεκριμένης θέσης, έχει τελικά επιπτώσεις στην αποτελεσματικότητα της επιτροπής και επιπλέον εάν σχετίζεται με τις παραλήψεις που τυχόν παρουσιάζουν οι οικονομικές εκθέσεις. Χρησιμοποιούν τη βάση δεδομένων IRRC directors. Το τελικό τους δείγμα αναφέρεται στα έτη 1998 έως και 2005 και αποτελείται από 7.700 παρατηρήσεις (εταιρεία/έτος). Λόγω του μεγάλου δείγματος, αλλά και της μακρίας χρονικής περιόδου που εξετάζονται, η εν λόγω έρευνα έχει υψηλό βαθμό βαρύτητας. Οι ερευνητές διατυπώνουν την άποψη ότι, οι διευθυντές που συμμετέχουν στην επιτροπή ελέγχου, είναι απαραίτητο να ενεργούν καλόπιστα και προς όφελος της εταιρείας.

Ωστόσο, οι εξωτερικοί διευθυντές διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο, ως προς τον έλεγχο που ασκούν στη διαχείριση, δεδομένου ότι, δεν συνδέονται άμεσα, δεν έχουν δηλαδή, προσωπικές σχέσεις και δεσμούς εξάρτησης, με την εταιρεία ή μέλη αυτής. Είναι επιτακτική ανάγκη αυτοί οι ανεξάρτητοι διευθυντές, μη-εκτελεστικά μέλη, να εκφράζουν τις απόψεις τους σύμφωνα με τις προσωπικές τους κρίσεις, για τα ζητήματα που αφορούν άμεσα την οικονομική μονάδα, πριν από την επιτροπή ή το συμβούλιο.

Μεταξύ των θεμάτων, περιλαμβάνονται και ζητήματα που αφορούν λογιστικές πρακτικές. Τελικά διαφαίνεται ότι, το ποσοστό των διευθυντών που συμμετέχουν στην ανεξάρτητη επιτροπή ελέγχου και συγχρόνως έχουν μεγάλη θητεία, όσο αφορά την κατοχή αυτής της θέσης (εμπειρία), συνδέεται αρνητικά με την παρουσία φαινομένων διαχείρισης των κερδών, αλλά και φαινομένων εμφάνισης παραλείψεων, όσο αφορά τις οικονομικές εκθέσεις και καταστάσεις. Το παραπάνω συμπέρασμα λογικά ερμηνεύεται, από τη θετική επίπτωση της σχέσης μεταξύ του χρόνου και της

εμπειρίας. Οι διευθυντές οι οποίοι για μεγάλο χρονικό διάστημα έχουν συμμετοχή ως μέλη σε ανεξάρτητη επιτροπή ελέγχου, είναι αναμενόμενο λόγω της εξάσκησης των καθηκόντων τους επί μακρύ χρονικό διάστημα, να έχουν αποκτήσει την απαιτούμενη ειδίκευση, πείρα και εμπειρία ώστε να διεξάγουν αποτελεσματικότερο έλεγχο. Έτσι, είναι σε θέση να ρυθμίζουν αποτελεσματικότερα τη διαδικασία σύνταξης και υποβολής των οικονομικών εκθέσεων και καταστάσεων. Τελικά, η διάρκεια κατοχής του αξιώματος του διευθυντή (θητεία - εμπειρία), σε μία ανεξάρτητη επιτροπή ελέγχου, έχει επίπτωση στη λειτουργική αποτελεσματικότητα της επιτροπής.

Οι Cohen and Sayag (2010), εξετάζουν εμπειρικά την αποτελεσματικότητα και τη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου σε οργανισμούς. Ερωτηματολόγια στάλθηκαν συνολικά σε 292 Ισραηλινούς οργανισμούς, μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας. Οι οργανισμοί αυτοί διατηρούσαν, τμήμα εσωτερικού ελέγχου. Το τελικό δείγμα, που επέλεξαν αποτελείται από 108 συνολικά οργανισμούς, από τους οποίους 75 είχαν δημόσιο χαρακτήρα και οι υπόλοιποι 33 είχαν ιδιωτικό χαρακτήρα. Επιλέχθηκαν οι μέθοδοι της ανάλυσης συσχέτισης και της παλινδρόμησης, ούτως ώστε να επεξεργαστούν και να αναλυθούν τα στοιχεία του δείγματος. Τα συμπεράσματα της έρευνας, διατυπώνονται περιληπτικά. Η υποστήριξη της διαχείρισης είναι συστατικό ζωτικής σημασίας, προκειμένου να λειτουργήσει σωστά και αποτελεσματικά ο εσωτερικός έλεγχος. Η υποστήριξη της διοίκησης - διαχείρισης, όσο αφορά τον εσωτερικό έλεγχο, συνδέεται άμεσα με την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου, ανεξάρτητα του δημόσιου ή ιδιωτικού χαρακτήρα του οργανισμού, που εξετάστηκε. Η πρόσληψη υψηλά εξειδικευμένου προσωπικού, με άριστες γνώσεις αλλά και εμπειρία, οι ευκαιρίες μέσα στα πλαίσια του οργανισμού για καλύτερη σταδιοδρομία αυτού του προσωπικού, αλλά και η παροχή οργανωτικής ανεξαρτησίας όσο αφορά την εργασία του ελεγκτή, εξαρτώνται από τη διοίκηση. Είναι προφανές, λοιπόν, ότι η έμπρακτη υποστήριξη στο έργο που καλείται να επιτελέσει ο εσωτερικός έλεγχος, στα πλαίσια του δημόσιου ή ιδιωτικού οργανισμού, κατά μεγάλο ποσοστό εξαρτάται από την πολύμορφη υποστήριξη των διοικούντων. Όταν οι εργαζόμενοι, σε όλα τα επίπεδα και τις θέσεις που κατέχουν, αντιληφθούν την υποστήριξη της ανώτατης διοίκησης - διαχείρισης και την προσοχή που δείχνει αυτή, στη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου, θα συνεργαστούν ευκολότερα με τον εσωτερικό έλεγχο, υποστηρίζοντας με αυτόν τον τρόπο άμεσα την εργασία του εσωτερικού ελεγκτή.

Οι Sarens, De Beelde and Everaert (2009), εξετάζουν τη σχέση που αναπτύσσεται μεταξύ της λειτουργίας της επιτροπής ελέγχου και του εσωτερικού ελέγχου. Για τη διεξαγωγή της έρευνας, επιλέχθηκαν τέσσερις αντιπροσωπευτικές επιχειρήσεις, σύμφωνα με προγενέστερη έρευνα του Ινστιτούτου εσωτερικών ελεγκτών Βελγίου (2006), οι οποίες διέθεταν επιτροπή ελέγχου και τμήμα εσωτερικού ελέγχου. Συνεντεύξεις πάρθηκαν, από έξι έμπειρους και ανώτερους υπάλληλους που συμμετείχαν στο τμήμα εσωτερικού ελέγχου των εταιρειών, από τον Ιούνιο έως και το Σεπτέμβριο του έτους 2005. Αρχικά, σύμφωνα με τους ερευνητές, οι επιτροπές λογιστικού ελέγχου για να ασκήσουν τα καθήκοντά τους με επιτυχία, απαιτούν τη στήριξη και ενθάρρυνση (comfort), κυρίως σε δύο ιδιαίτερες περιοχές.

Καταρχάς, αισθάνονται ανησυχία (uncomfortable) σχετικά με το περιβάλλον

του ελέγχου. Η απαίτηση για την ανεξαρτησία της επιτροπής ελέγχου, προκειμένου για την αποτελεσματικότητα αυτής, είναι αναγκαία. Εντούτοις, κάτω από αυτό το πρίσμα οι διευθυντές που συμμετέχουν σε αυτήν και είναι μη-εκτελεστικά μέλη, δεν γνωρίζουν καθόλου το επιχειρησιακό περιβάλλον που καλούνται να «ελέγξουν». Το γεγονός κατοχής μη-εκτελεστικής θέσης, των μελών της επιτροπής, αναμένεται με τη συνδρομή των λειτουργιών του εσωτερικού ελέγχου, να μην είναι σε καμία περίπτωση επιβαρυντικό για το έργο που καλούνται να διατελέσουν. Ο εσωτερικός έλεγχος αναμένεται να διαδραματίσει ρόλο θεματοφύλακα της εταιρικής κουλτούρας.

Η επικοινωνία μεταξύ της επιτροπής ελέγχου και του περιβάλλοντος λειτουργίας της οικονομικής οντότητας επιτυγχάνεται, με τη βοήθεια και τη συνδρομή του εσωτερικού ελέγχου, με τέτοιο τρόπο ώστε, να μην διαταράσσεται ο σεβασμός στο περιβάλλον ελέγχου. Κατά δεύτερον, οι επιτροπές ελέγχου χρειάζονται ενθάρρυνση και υποστήριξη σε περιοχές υψηλού κινδύνου, αναδεικνύοντας συγχρόνως τον απαιτούμενο σεβασμό για το περιβάλλον ελέγχου. Η επιτροπή ελέγχου γνωρίζει ότι, η διαχείριση έχει τη δυνατότητα να ζητήσει από την υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου την έμπρακτη βοήθεια και υποστήριξή της. Η βελτίωση των συστημάτων του εσωτερικού ελέγχου, μπορεί να καταστεί τελικά, ως σημαντική πηγή ενθάρρυνσης, ανακούφισης, άνεσης και υποστήριξης για το έργο της επιτροπής ελέγχου. Τέλος, σύμφωνα με τους ερευνητές, οι επιτροπές ελέγχου παρέχουν ενθάρρυνση, υποστήριξη και σιγουριά στον εσωτερικό έλεγχο, η οποία πηγάζει από το σεβασμό που δείχνουν, τόσο στο περιβάλλον του ελέγχου, όσο και στις λειτουργίες γενικότερα των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου.

Οι λειτουργίες εσωτερικού ελέγχου εκτός από τους παραδοσιακούς ρόλους που διαδραματίζουν, συμμετέχουν πλέον στη βελτίωση του συστήματος διαχείρισης κινδύνων των εταιρειών, συμβάλλοντας στην τυποποίηση αυτού του συστήματος. Οι εξειδικευμένες και μοναδικές γνώσεις των εσωτερικών ελεγκτών, οι γνώσεις τους σχετικά με τους διαχειριστικούς κινδύνους και τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου, σε συνάρτηση με τις προσωπικές δεξιότητες και καλές συμπεριφορές που αυτοί 102 απαραίτητα επιτάσσεται να διαθέτουν, επιτρέπουν την παροχή ανεκτίμητης στήριξης στην επιτροπή ελέγχου.

Οι ερευνητές, Bronson, Carcello, Hollingsworth and Neal (2009), δηλώνουν ότι, η παρουσία συνεχών εταιρικών σκανδάλων και η δημοσιοποίησή τους, καθώς και το αμείωτο ενδιαφέρον για την ποιότητα των οικονομικών καταστάσεων, έχουν πλέον δημιουργήσει την απαίτηση για βελτίωση της αποτελεσματικότητας των επιτροπών ελέγχου. Κάτω από αυτό το πρίσμα εξετάζουν, εάν ο ρυθμιστικός ρόλος που καλείται να διαδραματίσει μία πλήρως ανεξάρτητη επιτροπή λογιστικού ελέγχου, είναι απόλυτα απαραίτητος, ούτως ώστε αυτή η επιτροπή να είναι αποτελεσματική. Αναρωτιούνται, «πόση ανεξαρτησία, είναι απαραίτητη να διαθέτει η επιτροπή ελέγχου;». Διευκρινίζουν ότι, το νομοθετικό πλαίσιο που επιβλήθηκε με τον S.OX., υποστηρίζει ότι μόνο οι 100% ανεξάρτητες επιτροπές ελέγχου, είναι και αποτελεσματικές. Ωστόσο, σύμφωνα με τον S.OX., οι μικρές και μη εγχώριες Αμερικάνικες επιχειρήσεις, εξαιρούνται. Δεν δεσμεύονται να συστήσουν, πλήρως, 100% ανεξάρτητες επιτροπές λογιστικού ελέγχου.

Οι ερευνητές ελέγχουν δύο μοναδικά και ξεχωριστά δείγματα. Το πρώτο

δείγμα αποτελείται από 383 επιχειρήσεις, που το έτος 1994, αντιμετωπίζουν υψηλό επίπεδο κινδύνου. Το δείγμα αυτό προέρχεται από παλαιότερη εργασία των Carcello and Neal (2000). Το δεύτερο δείγμα, για να εξετασθεί η απώλεια της ανεξαρτησίας των μελών της επιτροπής ελέγχου, αποτελείται από 174 επιχειρήσεις. Τα στοιχεία αφορούν τα έτη 1988-1999 και έχουν χρησιμοποιηθεί σε εργασία των Carcello and Neal (2003). Ουσιαστικά εξετάζουν, τον αντίκτυπο διαφορετικών επιπέδων ανεξαρτησίας στις επιτροπές ελέγχου, σε δύο καταστάσεις που το πιθανότερο είναι να δημιουργηθούν εντάσεις στις σχέσεις μεταξύ ελεγκτή και πελάτη (εταιρείας). Οι ερευνητές υπογραμμίζουν το φαινόμενο αντικατάστασης των ελεγκτών, στην περίπτωση που αυτοί διαπιστώσουν πρόβλημα σχετικά με τη συνέχιση δραστηριοποίησης της εταιρείας και αναφέρουν για πρώτη φορά αυτή την άποψη, στην αναφορά τους σχετικά με το going-concern. Ο ρόλος της ανεξάρτητης επιτροπής ελέγχου είναι καταλυτικός και σημαντικά ρυθμιστικός, σε αυτές τις καταστάσεις. Η απόλυτα ανεξάρτητη επιτροπή ελέγχου, εμφανίζει μία σημαντικά θετική συσχέτιση με το γεγονός ότι, η ελεγκτική εταιρεία αναφέρει γνώμη σχετικά με τη δυνατότητα συνέχισης των δραστηριοτήτων της εταιρείας (going concern), σε ένα πελάτη που αντιμετωπίζει πιθανότητα πτώχευσης (financially distressed). Η πλήρης ανεξαρτησία της επιτροπής ελέγχου, παρουσιάζει αρνητική σχέση με την πιθανότητα απομάκρυνσης και αντικατάστασης ελεγκτή, η οποία ακολουθεί μετά από τη διατύπωση της αρνητικής άποψής του, σχετικά με προβλήματα που διαπίστωσε σε θέματα συνέχισης της δραστηριότητας της επιχείρησης (going concern). Τελικά, οι μέτοχοι (ιδιοκτήτες) επιβαρύνονται με αυξανόμενο κόστος, στην περίπτωση της σύστασης και λειτουργίας στα πλαίσια της εταιρείας, μίας πλήρως ανεξάρτητης επιτροπής ελέγχου. Ωστόσο, έχουν τη δυνατότητα με την αποτελεσματική συνδρομή της και γνωρίζοντας το πρόβλημα που αντιμετωπίζει η εταιρεία, σχετικά με τη συνέχιση των δραστηριοτήτων της (going concern), να λάβουν τα ανάλογα μέτρα, σε κάθε περίπτωση. Είναι απαραίτητο, να βελτιώσουν θέματα σχετικά με τη διακυβέρνηση, τα οποία συνδέονται άμεσα και έμμεσα τελικά, με θέματα συνέχισης της δραστηριότητας και λειτουργίας της εταιρείας. Τέλος, οι ερευνητές επισημαίνουν ότι, ουσιαστικά κανείς δεν γνωρίζει εάν το ανεξάρτητο μέλος της επιτροπής ελέγχου, είναι στην πραγματικότητα και αντικειμενικά ανεξάρτητο. Πάντα υπάρχει πιθανότητα να διατηρεί κάποιας μορφής σχέσεων, με τους υπεύθυνους της διαχείρισης των εταιρειών.

Οι Koumanakos, Georgopoulos and Sirioropoulos (2008), εξετάζουν εάν και κατά πόσο οι παρατηρήσεις στις εκθέσεις των ορκωτών ελεγκτών στον Ελλαδικό χώρο, συνδέονται με διαφορετικά επίπεδα μη κανονικών δεδουλευμένων. Οι συγγραφείς σημειώνουν ότι, το επίπεδο των μη κανονικών δεδουλευμένων (discretionary accruals) είναι μία συνήθης μεταβλητή μέτρησης, του βαθμού «χειραγώγησης» των αποτελεσμάτων, που πιθανότατα εμφανίζεται στις οικονομικές καταστάσεις.

Προκειμένου να προχωρήσουν στην έρευνα τους, αντλούν στοιχεία από τις οικονομικές καταστάσεις για το έτος 2002, των εισηγμένων στο Χ.Α.Α. εταιρειών.

Πραγματοποιήθηκε διαχωρισμός των επιχειρήσεων, σε δύο δείγματα, από τα οποία εξαιρέθηκαν οι νεοεισερχόμενες στο Χ.Α.Α. επιχειρήσεις, καθώς και οι

επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στο χρηματοπιστωτικό τομέα. Το πρώτο δείγμα περιελάμβανε 91 εισηγμένες εταιρείες, από τις οποίες τον Ιούνιο του 2003 ζητήθηκαν από τη διοίκηση του Χ.Α.Α. διευκρινήσεις 117, σχετικά με τις παρατηρήσεις της έκθεσης των ορκωτών ελεγκτών και επιπλέον τους ζητήθηκε τα αναμορφωμένα αποτελέσματα να κοινοποιηθούν στην ιστοσελίδα του Χ.Α.Α.. Το δεύτερο δείγμα περιελάμβανε τις υπόλοιπες εισηγμένες στο Χ.Α.Α. εταιρείες, για τις οποίες δεν προέκυπταν στοιχεία ή ενδείξεις «χειραγώγησης» των αποτελεσμάτων. Τα στοιχεία για τους χρηματοοικονομικούς δείκτες των εταιρειών συλλέχθηκαν από τη βάση δεδομένων Hellstat, ενώ όσο αφορά τις εκθέσεις των ορκωτών ελεγκτών, αυτές συλλέχθηκαν από την ιστοσελίδα του Χ.Α.Α. Το τελικό δείγμα αναφέρεται σε 58 εταιρείες οι οποίες υποχρεώθηκαν σε αναπροσαρμογή των οικονομικών καταστάσεων και 232 εταιρείες για τις οποίες δεν αμφισβητήθηκαν τα στοιχεία τους και δεν προέβησαν σε αναπροσαρμογή. Το υπόδειγμα της Jones (1991), το τροποποιημένο μοντέλο Jones, αλλά και το μοντέλο της Kothari et al. (2005), με τη συνδρομή της παλινδρόμησης, χρησιμοποιούνται, έτσι ώστε να ελεγχθούν οι υποθέσεις και να διεξαχθούν συμπεράσματα. Τελικά, οι ερευνητές συμπεραίνουν ότι, οι πληροφορίες και παρατηρήσεις που αναφέρονται στις εκθέσεις των ορκωτών ελεγκτών, συνδέονται με τη χρήση από μέρος των εταιρειών, των δεδουλευμένων σε μη κανονικά επίπεδα, που τελικά οδηγούν στην «χειραγώγηση» των αποτελεσμάτων των οικονομικών καταστάσεων και επιπλέον σχετίζεται με υψηλό ποσοστό πιθανότητας πτώχευσης των εταιρειών αυτών.

Η γνωστή σε όλους μας εταιρεία ορκωτών ελεγκτών - λογιστών, Grant Thornton σε συνεργασία με το (Ο.Π.Α.) Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών (2008), για σειρά ετών διεξήγαγε έρευνα για την εταιρική διακυβέρνηση. Στόχος τους ήταν, η όσο το δυνατόν αντικειμενικότερη αποτύπωση της κατάστασης που επικρατεί στις εισηγμένες στο Χ.Α.Α. εταιρείες, σε σχέση με τις επιταγές που ορίζει η εταιρική διακυβέρνηση. Η έρευνα ενσαρκώθηκε με τη μορφή ερωτηματολογίων. Πιο συγκεκριμένα, για το έτος 2007, από το σύνολο των εισηγμένων εταιρειών στο Χ.Α.Α., ανταποκρίθηκαν τελικά, 90 επιχειρήσεις. Το δείγμα που τελικά πάρθηκε, θεωρείται ως αντιπροσωπευτικό, δεδομένου ότι αυτές οι εταιρείες αποτελούσαν το 28% της συνολικής κεφαλαιοποίησης του Χ.Α.Α.. Οι 2 στις 10 επιχειρήσεις, κατά δήλωσή τους, έχουν υιοθετήσει πλήρως τις αρχές που επιτάσσει ο Νόμος, σχετικά με την εταιρική διακυβέρνηση. Το προαναφερόμενο ποσοστό, δεν θεωρείται επαρκές.

Πιο συγκεκριμένα εμφανίζονται τα εξής: α) στο διοικητικό συμβούλιο, συμμετέχουν άτομα που συνδέονται στενά με τη διοίκηση των εταιρειών, β) σε πολλές περιπτώσεις ο διευθύνων σύμβουλος και πρόεδρος, ταυτίζονται ή συνδέονται μεταξύ τους με σχέση συγγένειας ή ακόμη ο πρόεδρος έχει αναλάβει και εκτελεστικά καθήκοντα, γ) επιτροπή αποδοχών, δεν έχει συσταθεί από τις περισσότερες εταιρείες, αν και οι αμοιβές 120 των μελών του διοικητικού συμβουλίου εγκρίνονται κατά μεγάλο ποσοστό από τη γενική συνέλευση. δ) Η πλειονότητα των εταιρειών, δήλωσε ότι, διαθέτει και εφαρμόζει εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας. Ωστόσο, αξιοσημείωτο παραμένει το γεγονός ότι, μόνο το 40,2% πληρούν ένα προς ένα, όλα τα κριτήρια που προκύπτουν από την Ελληνική Νομοθεσία, γεγονός πολύ σημαντικό για την εσωτερική οργάνωση των εταιρειών αυτών. ε) Όσο αφορά τον εσωτερικό

έλεγχο και το σύστημα διαχείρισης κινδύνων, το 63,2% των εταιρειών δήλωσαν ότι, διαθέτουν επιτροπή εσωτερικού ελέγχου. Το ποσοστό αυτό κρίνεται ως χαμηλό, εάν αναλογισθούμε το ρόλο που καλείται να διαδραματίσει αυτή η επιτροπή, στα εταιρικά δρώμενα. Τελικά, οι ερευνητές αξιολογώντας όλα τα αποτελέσματα που προέκυψαν, διατύπωσαν την άποψη, ότι: «παρατηρείται η συμμόρφωση με τα ελάχιστα απαιτούμενα στοιχεία, του σχετικού νομοθετικού πλαισίου», αν και σταδιακά, χρόνο με το χρόνο, γίνονται σημαντικά βήματα προς αυτή την κατεύθυνση. Αναφέρουν επίσης, ότι: «επί της ουσίας προκύπτει για μία ακόμα φορά ότι, κύριο μέλημα των Ελληνικών επιχειρήσεων είναι η συμμόρφωση με τον τύπο και όχι την ουσία των σχετικών νομοθετικών ρυθμίσεων».

Η Kasimati (2007), εξετάζει σε άρθρο της, τη σχέση μεταξύ της ποιότητας της εταιρικής διακυβέρνησης και της απόδοσης των μετοχών, των εισαγμένων στο Χ.Α.Α. εταιρειών. Το δείγμα περιέχει τελικά στοιχεία για 21 μετοχές που περιλαμβάνονταν στο δείκτη FTSE-20 και FTSE-40 από 27/6/2002, ημερομηνία κατά την οποία μερικές από τις παραπάνω εταιρείες περιλήφθηκαν και στη λίστα που εξέδωσε το Χρηματιστήριο Αθηνών. Αυτές πληρούσαν τα κριτήρια για «καλή» εταιρική διακυβέρνηση μέχρι και 21/12/2004. Τα δεδομένα προήλθαν από την τράπεζα πληροφοριών Bloomberg και χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της παλινδρόμησης, ώστε να αναλυθούν τα στοιχεία και να εξαχθούν αποτελέσματα και συμπεράσματα. Δύο χαρτοφυλάκια δημιουργήθηκαν προς έλεγχο. Το ένα περιελάμβανε μετοχές από τη λίστα του Χ.Α.Α., που χαρακτηρίζονταν ως «superior» και το δεύτερο περιελάμβανε μετοχές, οι οποίες όμως δεν αναφέρονταν στη λίστα για τη διακυβέρνηση που εξέδωσε το Χ.Α.Α. και χαρακτηρίζονταν ως «inferior». Η στρατηγική «long - short» υιοθετείται, προκειμένου να ερευνηθεί η πιθανή δυνατή επίδοση των δύο χαρτοφυλακίων. Η έρευνα στηρίχθηκε στην υπόθεση ότι, ένας επενδυτής για το ίδιο ύψος χρημάτων που θέλει να επενδύσει, επιλέγει πρωτίστως τις μετοχές αυτές που περιλαμβάνονται στη λίστα του Χ.Α.Α., όσο αφορά την εταιρική διακυβέρνηση και χαρακτηρίζονται ως «superior» και επενδύει «long» και κατόπιν ίσως επιλέγει για το ίδιο ύψος χρημάτων να επενδύσει «short» στο χαρτοφυλάκιο που έχει χαρακτηριστεί ως «inferior», αποτελούμενου από τις εταιρείες που δεν περιλαμβάνονται στη λίστα του Χ.Α.Α.

Στην περίπτωση που το χαρτοφυλάκιο που έχει χαρακτηριστεί ως «superior», πραγματικά αποτελείται από καλύτερη παρουσίαση, η απόδοση της επένδυσης θα είναι θετική. Η ερευνήτρια κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, οι μετοχές των εταιρειών που έχουν αναπτύξει υψηλή λειτουργία (καλύτερες δομές) εταιρικής διακυβέρνησης, εμφανίζουν και υψηλότερη απόδοση. Ωστόσο, η σχέση αυτή εμφανίζεται αποδυναμωμένη, όταν λαμβάνονται υπόψη στοιχεία όπως: ο κίνδυνος της αγοράς (beta) και η λογιστική αξία σε σχέση με το δείκτη της αξίας της μετοχής στην αγορά (αγοραία αξία). Όσο αφορά τον εσωτερικό έλεγχο και την Ελληνική πραγματικότητα, ενδιαφέρουσα είναι η έρευνα των Ζαφειράκου και Ταχυνάκη (2007). Οι συγγραφείς εξήγαγαν και διατύπωσαν συμπεράσματα πολύ σημαντικά, όσο αφορά τον εσωτερικό έλεγχο στις Ελληνικές επιχειρήσεις, οι οποίες είναι εισαγμένες στο Χ.Α.Α.. Οι προαναφερόμενοι, συνέταξαν δύο τύπους ερωτηματολογίων. Το ποσοστό των εταιρειών που τελικά ανταποκρίθηκαν κυμάνθηκε στο 22%. Από το σύνολο των 280

ερωτηματολογίων που στάλθηκαν, μόνο 62 εταιρείες απάντησαν. Τα στοιχεία θεωρούνται έγκυρα, εφόσον τα συγκεκριμένα ερωτηματολόγια στάλθηκαν σε μεγάλες και αναγνωρισμένες εταιρείες και απευθύνονταν προς συμπλήρωση, στους οικονομικούς διευθυντές αυτών.

Η περιγραφική ανάλυση πραγματοποιήθηκε, με τη βοήθεια του στατιστικού προγράμματος S.P.S.S.. Γενικότερα, οι ερευνητές αποφαίνονται ότι, η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου βρίσκεται σε αρχικό στάδιο ανάπτυξης στην Ελλάδα. Παρόλα αυτά, το αποτέλεσμα της έρευνας οδήγησε στο συμπέρασμα ότι, πολλές επιχειρήσεις θεωρούν τη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου ζωτικής σημασίας για την ικανοποιητική και αποτελεσματική πορεία της εταιρείας.

Αρκετές επιχειρήσεις επιλέγουν να προσλάβουν προσωπικό, ειδικά εκπαιδευμένο και προικισμένο με τις απαραίτητες γνώσεις, προκειμένου ο θεσμός του εσωτερικού ελέγχου να προσδώσει μεγαλύτερη αξία στην επιχειρηματική οντότητα και να την οδηγήσει σε μία διαρκή αύξηση της αποδοτικότητας. Η ύπαρξη και σωστή λειτουργία ενός αποτελεσματικού συστήματος εσωτερικού ελέγχου, οδηγεί την οικονομική μονάδα στην απόκτηση δύναμης και της προσθέτει μεγαλύτερη αξία. Η οικονομική οντότητα, μπορεί με αυτό τον τρόπο, να αντλήσει νέα κεφάλαια από επενδυτές που θα την εμπιστευθούν και θα είναι πρόθυμοι να επενδύσουν σε αυτήν.

Το έτος 2007, οι Zhang Yan, Zhou Jian and Zhou Nan, παρουσιάζουν την έρευνά τους, σχετικά με τη σχέση μεταξύ ποιότητας επιτροπής ελέγχου, ανεξαρτησίας ελεγκτών και αδυναμιών που εμφανίζει ο εσωτερικός έλεγχος. Οι προαναφερόμενοι αντλούν στοιχεία από τη βάση δεδομένων Compustat. Το συνολικό δείγμα αποτελείται από 412 εταιρείες, για το έτος 2004. Αυτές επιλέχθηκαν με κριτήρια όπως: την παρουσία αδυναμιών εσωτερικού ελέγχου, τον κλάδο, το μέγεθος και τις επιδόσεις τους και αντιστοιχίζονται, συγκρίνονται με δείγμα εταιρειών στις οποίες δεν παρατηρήθηκαν αδυναμίες στον εσωτερικό έλεγχο. Χρησιμοποιώντας τη μέθοδο της υπό συνθήκης λογιστικής παλινδρόμησης, οι ερευνητές ανέλυσαν τα στοιχεία τους. Τα αποτελέσματα από τις αναλύσεις των προαναφερόμενων στοιχείων παρουσιάζουν ότι, υπάρχει θετική σχέση μεταξύ της ποιότητας της ελεγκτικής επιτροπής, της ανεξαρτησίας των ελεγκτών και των αδυναμιών που παρουσιάζονται στον εσωτερικό έλεγχο. Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι ελεγκτικές επιτροπές, αποτελούνται από μέλη με χαμηλό βαθμό ανεξαρτησίας καθώς και έλλειψη γνώσεων οικονομικών και λογιστικής, ο εσωτερικός έλεγχος της εταιρείας παρουσίαζε ανεπάρκεια και αδυναμίες.

Σημαντική κατέστη η παρατήρηση τους ότι, εταιρείες που πρόσφατα άλλαξαν ελεγκτή είναι πιθανότερο να εμφανίζουν αδυναμίες και ανεπάρκεια εσωτερικού ελέγχου ή αλλιώς σε εταιρείες που παρουσιάζονται αδυναμίες στον εσωτερικό έλεγχο, παρατηρείται συχνή αλλαγή ελεγκτικής εταιρείας (αντικατάσταση ελεγκτή). Εντούτοις, η ανεξαρτησία των ελεγκτών είναι καθοριστικός παράγοντας, όσο αφορά τον εντοπισμό των αδυναμιών και της ανεπάρκειας που τυχόν παρουσιάζεται στον εσωτερικό έλεγχο της οικονομικής οντότητας.

Οι Stewart and Munro (2007), χρησιμοποιούν ένα πειραματικό σχέδιο (experimental design - πειραματική σχεδίαση), ούτως ώστε να εξετάσουν τις

επιπτώσεις: α) της παρουσίας της επιτροπής ελέγχου, β) της συχνότητας των συνεδριάσεων της και γ) της παρουσίας των εξωτερικών ελεγκτών στις συνεδριάσεις αυτές, σε σχέση με διάφορες πτυχές του εξωτερικού ελέγχου. Εξετάζονται, τρεις εκδόσεις (συνθέσεις) ενός υποθετικού σεναρίου, για μία επιχείρηση που πρόσφατα εισήχθη στο χρηματιστήριο.

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε στην Αυστραλία, την περίοδο μεταξύ Νοεμβρίου 2003 και Φεβρουαρίου 2004. Οι τρεις εκδοχές του σεναρίου είναι οι ακόλουθες: α) η επιτροπή ελέγχου συνεδριάζει δύο φορές το χρόνο και οι ελεγκτές (συνεργάτες) είναι υποχρεωμένοι να συμμετέχουν σε αυτές τις συνεδριάσεις, β) η επιτροπή ελέγχου συνεδριάζει έξι φορές το χρόνο και οι συνεργάτες ελεγκτές είναι υποχρεωμένοι να συμμετέχουν σε αυτές τις συνεδριάσεις δύο φορές, μόνο στην πρώτη και στην τελευταία συνεδρίαση και γ) η τρίτη εκδοχή του σεναρίου, ήθελε την επιτροπή ελέγχου να συνεδριάζει έξι φορές το χρόνο και οι ελεγκτές - συνεργάτες είναι υποχρεωμένοι να συμμετέχουν σε όλες τις συνεδριάσεις. Οι ελεγκτικές εταιρείες που συμμετείχαν στην έρευνα, είχαν ως έδρα τρεις κεντρικές πόλεις της Αυστραλίας. Συνολικά από τις 120 εταιρείες, απάντησαν 77, ανταπόκριση 61%. Οι απαντήσεις παρελήφθησαν, μέσω ταχυδρομείου και το τελικό δείγμα αναφέρεται σε 75 ολοκληρωμένες απαντήσεις.

Γίνονται μετρήσεις και στα τρία σενάρια, για τον αντίκτυπο των παραγόντων που προαναφέρθηκαν σε διάφορες μεταβλητές.

Μετά από την ερμηνεία των αποτελεσμάτων οι ερευνητές κατέληξαν στα παρακάτω συμπεράσματα: α) η παρουσία επιτροπής ελέγχου, η συχνότητα των συνεδριάσεων της επιτροπής και η συμμετοχή του ορκωτού ελεγκτή σε αυτές συνδέονται σε μεγάλο βαθμό με τη μείωση του επιπέδου του ελεγκτικού κινδύνου, β) ο αντίκτυπος της επιτροπής ελέγχου σχετικά με την αποτελεσματικότητα του ελέγχου, θεωρείται αμελητέος, καθώς επίσης δεν παρουσιάστηκαν επιπτώσεις στις δοκιμές ελέγχου (audit testing), γ) η ελεγκτική επιτροπή διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο και βοηθά στην επίλυση των συγκρούσεων, μεταξύ των εξωτερικών ελεγκτών και της διαχείρισης (διοίκησης). Βελτιώνει σε μεγάλο βαθμό, συνολικά την ποιότητα του ελέγχου. Ωστόσο, δεν παρουσιάστηκαν διαφορές, οι οποίες να αναφέρονται, τόσο στη συχνότητα των συνεδριάσεων, όσο και στην παρουσία - συμμετοχή του ελεγκτή σε αυτές τις συνεδριάσεις και τέλος, δ) η ελεγκτική επιτροπή και η συχνότητα των συνεδριάσεων αυτής, αναμένεται να προκαλέσουν αύξηση στις αμοιβές των ελεγκτών.

Οι ερευνητές πιθανολογούν ότι, το γεγονός αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην επιπλέον προετοιμασία από μέρους των ελεγκτών, αλλά και στη συμμετοχή τους (παρουσία τους) στις συνεδριάσεις.

Οι Sarens and Abdolmohammadi (2007), χρησιμοποίησαν τη βάση δεδομένων του Βελγικού ινστιτούτου εσωτερικών ελεγκτών (I.I.A.BEL). Επέλεξαν, 260 επιχειρήσεις.

Αρχικά, ένα ερωτηματολόγιο στάλθηκε στο τέλος του έτους 2005, στους επικεφαλής των τμημάτων εσωτερικού ελέγχου, ούτως ώστε να συλλεχθούν στοιχεία, που αφορούσαν, τόσο το μέγεθος των τμημάτων τους, όσο και στοιχεία μεταβλητών αντιπροσώπευσης. Τελικά, 73 ήταν τα ερωτηματολόγια που χρησιμοποιήθηκαν

ποσοστό 28,08% του αρχικού πληθυσμού. Κατόπιν, για όλο το δείγμα των 73 επιχειρήσεων συλλέχθηκαν οικονομικά στοιχεία από τις ετήσιες εκθέσεις του έτους 2005, με τη χρήση των βάσεων δεδομένων Belfirst και Amadeus. Έχοντας ως βάση τη θεωρία της αντιπροσώπευσης, γίνεται προσπάθεια να ερμηνεύσουν την ασυμμετρία πληροφοριών, μεταξύ ιδιοκτητών (μετόχων) και πρακτόρων (διαχειριστών) και τη σχέση της με τον εσωτερικό έλεγχο. Οι ερευνητές διατυπώνουν, ένα πρότυπο μοντέλο (agency model), ούτως ώστε να καταστεί εφικτό να προσδιορισθούν οι καθοριστικοί παράγοντες που σχετίζονται με το μέγεθος της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου, στις Βελγικές επιχειρήσεις. Το μοντέλο, αποκαλύπτει την παρουσία μίας θετικής σχέσης μεταξύ της διάχυσης της ιδιοκτησίας (diffusion of ownership) και του μεγέθους των λειτουργιών του εσωτερικού ελέγχου.

Επιβεβαιώνεται, ο ρυθμιστικός ρόλος των λειτουργιών του εσωτερικού ελέγχου (I.A.F.), όσο αφορά τον περιορισμό των εξωτερικών προβλημάτων, που εμφανίζονται μεταξύ των ιδιοκτητών και της διαχείρισης (principals/agent). Επιπροσθέτως, τα αποτελέσματα καταδεικνύουν, την ύπαρξη θετικής σχέσης μεταξύ του μεγέθους της εταιρείας καθώς και του αριθμού και του επιπέδου κατηγοριοποίησης της ποιότητας των εκθέσεων, σε σχέση με το μέγεθος του I.A.F., προτείνοντας να διαδραματίσει ο εσωτερικός έλεγχος, ρυθμιστικό ρόλο, έτσι ώστε να ελαχιστοποιηθούν τα εσωτερικά προβλήματα μεταξύ των ιδιοκτητών και της διαχείρισης. Τελικά, στις Βελγικές επιχειρήσεις (Ηπειρωτική Ευρώπη), το μέγεθος των λειτουργιών του εσωτερικού ελέγχου σχετίζεται σημαντικά και θετικά με: α) το ιδιοκτησιακό καθεστώς εταιρειών που παρουσιάζουν υψηλή διάχυση (διασπορά), β) με την υποβολή μεγάλου αριθμού εκθέσεων και γ) με το μέγεθος της εταιρείας. Τέλος, αρνητική σχέση διαπιστώνεται μεταξύ του μεγέθους των I.A.F. και της εξωτερικής ανάθεσης μέρους των εργασιών¹³³ του εσωτερικού ελέγχου, σε εξωτερικούς συνεργάτες (outsourcing internal audit task).

Το έτος 2006, οι Carcello, Hollingsworth, Klein and Neal, μελετούν τις οικονομικές γνώσεις και την πείρα που κατέχουν τα μέλη της επιτροπής ελέγχου, σε σχέση, τόσο με τους μηχανισμούς εταιρικής διακυβέρνησης, όσο και με τη διαχείριση των κερδών («χειραγώγηση» των κερδών - earnings management). Το αρχικό δείγμα τους αποτελείται από στοιχεία για 350, μη χρηματοοικονομικές εταιρείες, για την περίοδο από 15 Ιουλίου 2003 έως και 31 Δεκεμβρίου 2003. Το τελικά χρησιμοποιούμενο δείγμα, αποτελείται από 283 εταιρείες. Τα αποτελέσματα της έρευνας, καταδεικνύουν ότι: τόσο τα μέλη της επιτροπής ελέγχου που κατέχουν οικονομικές γνώσεις, όσο και αυτά που δεν έχουν γνώσεις επί οικονομικών θεμάτων, μειώνουν τη διαχείριση των κερδών, σε εταιρείες με αδύναμους μηχανισμούς εταιρικής διακυβέρνησης. Εντούτοις, η ανεξαρτησία των μελών της επιτροπής, είναι καθοριστικός παράγοντας. Τα ανεξάρτητα μέλη της επιτροπής ελέγχου, τα οποία διαθέτουν γνώσεις και εμπειρία σε λογιστικά και χρηματοοικονομικά ζητήματα, λειτουργούν πιο αποτελεσματικά, για να μετριάσουν τη διαχείριση των κερδών.

Ωστόσο, οι εναλλασσόμενοι μηχανισμοί εταιρικής διακυβέρνησης, έχουν τη δυνατότητα αλλά και τη δυναμική να υποκαταστήσουν με επιτυχία την οικονομική πείρα των μελών της επιτροπής λογιστικού ελέγχου, έτσι ώστε να περιοριστεί η «χειραγώγηση» των κερδών. Οι εναλλακτικές προσεγγίσεις της διακυβέρνησης είναι

αποτελεσματικές, όσο αφορά την ποιότητα των δημοσιευμένων οικονομικών καταστάσεων. Παρόλα αυτά, οι εταιρείες είναι απαραίτητο να έχουν ευελιξία, να σχεδιάσουν μηχανισμούς εταιρικής διακυβέρνησης, οι οποίοι θα προσαρμόζονται καλύτερα κάθε φορά και πάντα ανάλογα με τις ανάγκες της εκάστοτε εταιρείας. Οι ερευνητές υπογραμμίζουν ότι: οι ρυθμιστές των κανονισμών πρέπει να επιτρέψουν στα εταιρικά συμβούλια και στη διαχείριση, την ευελιξία, να σχεδιάσουν και να προτείνουν, ένα ιδιαίτερο μίγμα λειτουργιών και μηχανισμών, που θα είναι οι βέλτιστοι, προκειμένου να καλύψουν τις ανάγκες κάθε εταιρείας, ξεχωριστά.

Οι Goodwin - Stewart and Kent (2006), ερευνούν, εάν η παρουσία της επιτροπής ελέγχου, τα χαρακτηριστικά αυτής και η χρήση του εσωτερικού ελέγχου, συνδέονται με υψηλότερες αμοιβές εξωτερικού ελέγχου (υψηλό κόστος). Αρχικά, διατυπώνουν την άποψη ότι, οι υψηλές αμοιβές συνδέονται άμεσα, με την υψηλή ποιότητα ελέγχου.

Ακολούθως, η υψηλή ποιότητα ελέγχου, βελτιώνει την ποιότητα των οικονομικών καταστάσεων, με αποτέλεσμα να εμφανίζεται μικρότερο ρίσκο από πλευράς εξωτερικού ελέγχου, όσο αφορά τη διατύπωση λαθεμένης άποψης ελέγχου. Ερωτηματολόγιο στάλθηκε σε εισηγμένες Αυστραλιανές επιχειρήσεις, τον Οκτώβριο του 2000.

Το τελικό δείγμα, περιέχει τις απαντήσεις από 401 εταιρειών. Με τη χρήση της περιγραφικής στατιστικής, αλλά και τη μέθοδο των ελαχίστων τετραγώνων (OLS), επεξεργάστηκαν τα στοιχεία, ώστε οι ερευνητές να αναλύσουν τα αποτελέσματα, να τα ερμηνεύσουν και τελικά να διατυπώσουν τα συμπεράσματά τους. Τα κυριότερα από αυτά είναι ότι: ενδεχομένως, η παρουσία ελεγκτικής επιτροπής, η αλληλεπίδραση των χαρακτηριστικών που αυτή η επιτροπή διαθέτει, αλλά και η χρήση του εσωτερικού ελέγχου, συνδέονται θετικά με την αμοιβή του εξωτερικού ελεγκτή. Τελικά, αποδεικνύεται ότι, τόσο οι επιτροπές ελέγχου, όσο και ο εσωτερικός έλεγχος, αλλά και ο εξωτερικός έλεγχος, είναι εξίσου σημαντικοί, αλλά ταυτόχρονα και συμπληρωματικοί μεταξύ τους μηχανισμοί, στα πλαίσια της εταιρικής διακυβέρνησης.

Ο Klein (2006), εξετάζει εάν τα χαρακτηριστικά της επιτροπής ελέγχου και του διοικητικού συμβουλίου, σχετίζονται με φαινόμενα «χειραγώγησης» των κερδών από τις εταιρείες. Κίνητρο για την έρευνα του στάθηκε, ο ισχυρισμός των SEC, NYSE και NASDAQ ότι, οι κακοί μηχανισμοί εταιρικής διακυβέρνησης σχετίζονται θετικά με τη διαχείριση των κερδών. Τα στοιχεία του δείγματος, σχετικά με το συμβούλιο και την επιτροπή ελέγχου, συλλέχτηκαν ένα προς ένα, από τις αρχειοθετημένες καταστάσεις του SEC. Το αρχικό δείγμα, περιείχε όλες τις Αμερικανικές εταιρείες, που περιλαμβάνονταν στο S&P 500 από 31 Μαρτίου 1992 και 1993, με τις συνεδριάσεις των μετόχων μεταξύ της 1 Ιουλίου 1991 και 30 Ιουνίου 1993. Τα αποτελέσματα της έρευνας του έδειξαν ότι: μία μη γραμμική αρνητική σχέση, παρουσιάζεται μεταξύ της ανεξαρτησίας των μελών της επιτροπής ελέγχου και της «χειραγώγησης» των κερδών.

Πιο συγκεκριμένα, μόνο στην περίπτωση που η πλειοψηφία των μελών της επιτροπής ελέγχου δεν είναι ανεξάρτητα, υπάρχει σημαντική σχέση μεταξύ της επιτροπής και της διαχείρισης των κερδών. Η εμπειρική έρευνα κατέδειξε ότι, άλλα

είναι τα χαρακτηριστικά της εταιρικής διακυβέρνησης, τα οποία επιδρούν καθοριστικά και διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο, όσο αφορά τη «χειραγώγηση» των κερδών από τις εταιρείες. Παρατηρήθηκε ότι, υπάρχει θετική συσχέτιση στην περίπτωση που ο διευθύνων σύμβουλος, συμμετέχει στην επιτροπή αποζημιώσεων (αμοιβών) του συμβουλίου και αρνητική συσχέτιση στις περιπτώσεις που ο διευθύνων σύμβουλος είναι κάτοχος μετοχών της εταιρείας ή ακόμη και ένας ιδιοκτήτης μεγαλομέτοχος, συμμετέχει στην επιτροπή ελέγχου. Εντέλει, ο ερευνητής προτείνει ότι, εάν η δομή των συμβουλίων, έχει διαμορφωθεί με τέτοιο τρόπο, ώστε να είναι ανεξάρτητη από τους διευθύνοντες συμβούλους, είναι και πιο αποτελεσματική. Με αυτό τον τρόπο διασφαλίζονται, ως ένα βαθμό, τόσο η αντικειμενική παρακολούθηση, όσο και ο αμερόληπτος έλεγχος των εταιρικών λογιστικό-οικονομικών διαδικασιών (διαδικασιών χρηματοοικονομικής λογιστικής).

Οι Byard, Li and Weintrop (2006), αναφέρονται στη σχέση μεταξύ εταιρικής διακυβέρνησης και της ποιότητας των πληροφοριών των οικονομικών αναλυτών. Ειδικότερα, εξετάζουν εάν η καλύτερη ποιότητα εταιρικής διακυβέρνησης, συνδέεται με πληροφορίες υψηλότερης ποιότητας, οι οποίες προέρχονται από τους οικονομικούς αναλυτές. Τέσσερα μεγέθη μέτρησης χρησιμοποιούνται από τους ερευνητές: α) ανεξαρτησία του συμβουλίου, β) ανεξαρτησία της επιτροπής ελέγχου, γ) το μέγεθος του συμβουλίου και τέλος, δ) η παρουσία ή η απουσία του διπλού ρόλου του C.E.O..

Μεταξύ των ετών 1999 και 2002, χρησιμοποιήθηκε δείγμα από 2.887 προβλέψεις μαναλυτών, οι οποίες αναφέρονταν σε 1.279 διαφορετικές εταιρείες. Οι ακριβείς προβλέψεις των αναλυτών (analysts' forecast accuracy), φαίνεται να έχουν μία σημαντική θετική συσχέτιση, με την ανεξαρτησία του συμβουλίου των διευθυντών και μία επίσης σημαντική, αλλά αρνητική σχέση, με την παρουσία διευθύνοντα συμβούλου που κατέχει συγχρόνως και τη θέση του προέδρου του συμβουλίου (dual C.E.O.). Όσο αφορά την επιτροπή ελέγχου, δεν εμφανίσθηκαν στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι, η ανεξαρτησία της επιτροπής έχει κάποια επίδραση στην ποιότητα των πληροφοριών που προέρχονται από τους οικονομικούς αναλυτές. Το γεγονός αυτό, δεν προβλημάτισε τους ερευνητές, οι οποίοι θεωρούν ότι, εφόσον τα συμβούλια είναι ανεξάρτητα, έμμεσα και οι επιμέρους επιτροπές διαθέτουν τον απαιτούμενο βαθμό ανεξαρτησίας.

Τα τεκμήρια της έρευνας, συνηγορούν στο γεγονός ότι, εταιρείες με καλύτερες δομές διακυβέρνησης, παρουσιάζουν και καλύτερη ποιότητα πληροφοριών. Επομένως, η αξιοπιστία των πληροφοριών, που προέρχονται από τους οικονομικούς αναλυτές για τυχόν επερχόμενα κέρδη των εταιρειών, σχετίζεται με την ποιότητα της εταιρικής διακυβέρνησης που αυτές διαθέτουν. Τέλος, επισημαίνουν ότι, μικρότερα σε μέγεθος συμβούλια, συνδέονται με αυξανόμενη ακρίβεια που παρουσιάζουν οι προβλέψεις των αναλυτών.

Επιπροσθέτως, οι Sarens and De Beelde (2006), μελετούν πέντε περιπτώσεις Βελγικών εταιρειών (case study), σε ότι αφορά την ποιοτική αξιολόγηση της σχέσης μεταξύ εσωτερικού ελέγχου και υψηλά ιστάμενων ανώτερων διοικητικών στελεχών, αναλύοντας, τόσο τις αντιλήψεις, όσο και τις προσδοκίες και των δύο μερών. Η έρευνα που πραγματοποιήθηκε χαρακτηρίζεται, ως «έρευνα πεδίου». Προσωπικές

συνεντεύξεις διεξήχθησαν, με τον εσωτερικό ελεγκτή ή τον επικεφαλής του εσωτερικού ελέγχου, το διευθύνων σύμβουλο και τον οικονομικό διευθυντή και όπου ήταν εφικτό και με τον επικεφαλής της επιτροπής ελέγχου. Επιπλέον και προκειμένου, να υπάρξει πιστοποίηση των αποτελεσμάτων που προέκυψαν από τις συνεντεύξεις, υπήρξε δυνατότητα πρόσβασης των ερευνητών σε εμπιστευτικά έγγραφα.

Πραγματοποιήθηκε ποιοτική αξιολόγηση των προσδοκιών και των αντιλήψεων της κάθε πλευράς, σε σχέση με την άλλη. Τα ερωτήματα τέθηκαν, ως εξής: α) ποιος αναμένει, η διαχείριση (ανώτερη διοίκηση), να είναι ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου;, 2) ο εσωτερικός έλεγχος καλύπτει τις προσδοκίες, της ανώτερης διοίκησης;, 3) τι προσδοκά, ο εσωτερικός έλεγχος από την ανώτερη διοίκηση;, 4) η ανώτερη διοίκηση καλύπτει, τις προσδοκίες του εσωτερικού ελέγχου; και τέλος, 5) με ποιο τρόπο η επιτροπή ελέγχου επιδρά, στη σχέση μεταξύ εσωτερικού ελέγχου και ανώτερης διοίκησης;. Από την επεξεργασία των δεδομένων προέκυψαν, πολλά και ενδιαφέροντα συμπεράσματα. Τα διευθυντικά στελέχη της διοίκησης, επηρεάζουν τον εσωτερικό έλεγχο, ο οποίος είναι γενικότερα σε θέση να ανταποκριθεί στις προσδοκίες (επιρροές) αυτών των στελεχών. Η απώλεια του ελέγχου, από μέρους της διοίκησης προερχόμενη από την αυξημένη πολυπλοκότητα των διαδικασιών σε ένα οργανισμό, αναμένεται να αντισταθμιστεί με τη βοήθεια και αρωγή, του εσωτερικού ελέγχου.

Οι προσδοκίες των υψηλά ιστάμενων στελεχών διοίκησης, προσδιορίζονται στο γεγονός ότι, αναμένουν από τους εσωτερικούς ελεγκτές να εκπληρώσουν ρόλο υποστηρικτικό, όσο αφορά την παρακολούθηση, αλλά και τη βελτίωση της διαχείρισης των κινδύνων. Συγχρόνως, αναμένουν από αυτούς, να παρακολουθούν την εταιρική κουλτούρα, αλλά και να διαδραματίζουν ρόλο καθοδηγητή προς αυτήν. Επιπλέον, προσδοκούν και αναμένουν από τους εσωτερικούς ελεγκτές, να διατελέσουν ρόλο εκπαιδευτικό (training ground). Αναμένουν από αυτούς, να εκπαιδεύσουν τα μελλοντικά διοικητικά στελέχη. Ταυτόχρονα, οι εσωτερικοί ελεγκτές, αναμένουν και προσδοκούν από τα διευθυντικά στελέχη να διαδραματίσουν ενεργό ρόλο, να κάνουν τα πρώτα βήματα, προς την οργάνωση του συστήματος διαχείρισης κινδύνων. Επιζητούν, τη συνεχή υποστήριξη της υψηλής διοίκησης (ανώτερων στελεχών), προκειμένου για τη συνολική αποδοχή τους.

Γενικότερα, η διοίκηση αναμένει από τους εσωτερικούς ελεγκτές: α) να αντισταθμίσουν την απώλεια του ελέγχου που προκύπτει, από τη συνεχώς αυξανόμενη πολυπλοκότητα των εταιρειών, β) μέσω της προσωπικής επικοινωνίας του εσωτερικού ελέγχου, με το προσωπικό των διαφόρων τμημάτων της εταιρείας, ο εσωτερικός έλεγχος, καλείται να διαφυλάξει την εταιρική κουλτούρα, γ) να διατελέσουν, μία υποστηρικτική λειτουργία, προκειμένου για την παρακολούθηση και τη βελτίωση των διαχειριστικών κινδύνων και των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου, δ) να αποτελέσουν για τα μελλοντικά διευθυντικά στελέχη, πηγή εκπαίδευσης, και ε) προκειμένου για την ολοκληρωμένη και συνολική ελεγκτική κάλυψη, να συνεργαστούν εποικοδομητικά με τους εξωτερικούς ελεγκτές.

Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι, η τυποποιημένη και οργανωμένη διαχείριση των κινδύνων, αλλά και των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου, θεωρείται

ότι, παρέχει ένα ευνοϊκότερο περιβάλλον ελέγχου, ο εσωτερικός έλεγχος αναμένει από τα υψηλά στελέχη της διοίκησης, να πραγματοποιήσουν το πρώτο βήμα προς τη διαδικασία τυποποίησης και οργάνωσης του συστήματος διαχείρισης κινδύνων. Η αποδοχή αλλά και η εκτίμηση που χαίρει ο εσωτερικός έλεγχος, εντός της εταιρείας, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την υποστηρικτική θέση που θα τηρήσει η διοίκηση.

Η υποστήριξη αυτή, βεβαίως εξαρτάται και από την ωριμότητα των λειτουργιών του εσωτερικού ελέγχου. Σχετικά με την ελεγκτική επιτροπή, παρατηρήθηκε σχέση ισχυρής επιρροής της, όσο αφορά τον εσωτερικό έλεγχο. Ωστόσο, οι προσδοκίες της, δεν διαφοροποιούνται από αυτές που εκφράζουν τα ανώτερα διοικητικά στελέχη. Ο εσωτερικός έλεγχος, τις περισσότερες φορές, είναι σε θέση να ανταποκριθεί, στις προσδοκίες της ανώτερης διοίκησης, αλλά και της επιτροπής ελέγχου.

Οι Chen, Moroney and Houghton (2005), εξετάζουν εμπειρικά, στοιχεία όπως: τη σύνθεση των μελών που απαρτίζουν την επιτροπή ελέγχου, τα οικονομικά προσόντα (γνώσεις) που τα μέλη αυτά καλούνται να διαθέτουν, των αριθμό των συνεδριάσεων (συναντήσεων) της επιτροπής ελέγχου σε διάστημα ενός χρόνου, σε σχέση με την επιλογή καλύτερης ελεγκτικής εταιρείας για τη διεξαγωγή του ελέγχου και ως εκ τούτου ουσιαστικά σε σχέση με την παροχή υψηλότερης ποιότητας ελέγχου. Διευκρινίζουν ότι, στηρίζονται σε προηγούμενη έρευνα των Abbott and Parker (2000) και (2002), εμπλουτίζοντας το αρχικό μοντέλο που εξέτασαν οι προαναφερόμενοι, με περισσότερες μεταβλητές¹³⁷. Εξέτασαν εμπειρικά, με τη μέθοδο της λογιστικής παλινδρόμησης, τη σχέση μεταξύ σύνθεσης της επιτροπής ελέγχου και της ποιότητας του ελέγχου. Το δείγμα που επέλεξαν αναφέρεται στο έτος 2000. Το έτος αυτό, δεν επιλέχθηκε τυχαία, αλλά ως κριτήρια θεωρήθηκε ότι, ήταν το χρονικό διάστημα αμέσως μετά το 1998 όπου εμφανίσθηκαν τα γεγονότα με την PricewaterhouseCoopers και πριν τα σκάνδαλα της Enron και HIH, επομένως πριν από το έτος 2001 και τις διατυπώσεις της επιτροπής Ramsay (Ramsay report, 2001). Τελικά επιλέχθηκαν 458 Αυστραλέζικες επιχειρήσεις, από τις οποίες οι 404, διέθεταν επιτροπή ελέγχου και οι 54 από αυτές δεν διέθεταν. Το αποτέλεσμα της έρευνας τους οδήγησε, στα παρακάτω αναφερόμενα συμπεράσματα: α) όσο μεγαλύτερο είναι το ποσοστό των μη- εκτελεστικών (μη-ανώτερων) διευθυντών, που συμμετέχουν στην επιτροπή ελέγχου, τόσο καλύτερη είναι η ελεγκτική εταιρεία που επιλέγεται για να ελέγξει την οικονομική οντότητα, οπότε ουσιαστικά προτείνεται η παροχή ελέγχου υψηλότερης ποιότητας, β) δεν βρέθηκε θετική συσχέτιση μεταξύ του αριθμού των συναντήσεων της επιτροπής ελέγχου και των προσόντων των διευθυντών, σε σχέση με την επιλογή καλύτερης ελεγκτικής εταιρείας. Άρα, η συχνότητα των συνεδριάσεων της επιτροπής ελέγχου, αλλά και οι οικονομικές γνώσεις των μελών της, δεν συνδέονται με την επιλογή ελεγκτικής εταιρείας και επομένως με την ποιότητα του ελέγχου. Το δεύτερο αυτό συμπέρασμα, έρχεται σε αντίθεση, σύμφωνα με τους ερευνητές, με το αποτέλεσμα της αρχικής έρευνας που διεξήγαγαν οι των Abbott and Parker (2000) και (2002) και η οποία ήταν πηγή έμπνευσης, για την παρούσα εξεταζόμενη έρευνα. Παρόλα αυτά, δικαιολογούν τη διεξαγωγή του συμπεράσματος τους (β), ως αποτέλεσμα των μεταβλητών που χρησιμοποίησαν, αλλά και των ιδιαιτεροτήτων που παρουσίαζε το δείγμα που επέλεξαν. Τέλος,

διατυπώνουν την άποψη ότι, τα αποτελέσματα και συμπεράσματα της έρευνας τους, μπορούν να καταστούν πολύτιμα εργαλεία, για τους ρυθμιστές των θεμάτων εταιρικής διακυβέρνησης και επομένως να βοηθήσουν στη δημιουργία ισχυρότερων μηχανισμών «ορθής» εταιρικής διακυβέρνησης.

Οι Abbott, Parker and Peters (2004), εντοπίζουν ότι, η συχνότητα παρουσίας αναμορφώσεων και αναδιατυπώσεων των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων, την τελευταία δεκαετία, παρουσιαζόταν αισθητά αυξημένη. Παρατηρούν ότι, υπάρχει έκδηλη ανησυχία σχετικά με τα ποιοτικά χαρακτηριστικά, αλλά και την εγκυρότητα των οικονομικών καταστάσεων, με το σκεπτικό ότι, η ύπαρξη και παρουσία των οικονομικών αναδιατυπώσεων παρέχει μία ρητή αναγνώριση για τυχόν λάθη, παραλείψεις, αλλά και ανακρίβειες, που παρουσίαζαν οι αρχικές οικονομικές καταστάσεις. Έτσι, το έτος 2004, προχωρούν σε έρευνα εξετάζοντας, την επίδραση ορισμένων από τα χαρακτηριστικά της επιτροπής ελέγχου που προσδιορίζονται από την Blue Ribbon Committee (B.R.C.). Πιο συγκεκριμένα, εξετάζουν, κατά πόσο οι εταιρείες που υιοθέτησαν δομές διακυβέρνησης, με βάση τις επιταγές της Blue Ribbon Committee (B.R.C.), έχουν μικρότερες πιθανότητες εμφάνισης αναδιατυπώσεων στις οικονομικές τους καταστάσεις. Είναι πεπεισμένοι ότι, η εξέταση του συγκεκριμένου θέματος, θα επιτρέψει την έκβαση σημαντικών συμπερασμάτων, σχετικά με την επιτροπή ελέγχου, όσο αφορά τα χαρακτηριστικά της και τη δυνατότητα αυτής να επηρεάζει τελικά την αποτελεσματικότητα, τόσο του εσωτερικού, όσο και του εξωτερικού ελέγχου, σε ένα περιβάλλον που δεν έχει διαπιστωθεί και επομένως αναφερθεί απάτη. Σε αυτά τα πλαίσια, επιλέγουν το δείγμα τους από τη βάση δεδομένων «Dow Jones Interactive Database». Εξέταζαν, με τη μέθοδο της λογιστικής παλινδρόμησης, τελικό δείγμα από 88138 εταιρείες, οι οποίες εμφάνιζαν για την περίοδο 01/01/1991 έως και 31/12/1999 αναμορφώσεις (αναδιατυπώσεις), των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων τους (αποτελεσμάτων). Οδηγούνται στο συμπέρασμα ότι, η ύπαρξη και παρουσία αναδιατυπώσεων, είναι στενά συνδεδεμένη, τελικά, με τα χαρακτηριστικά της επιτροπής ελέγχου. Η ανεξαρτησία των μελών της επιτροπής

ελέγχου, τα επίπεδα δραστηριότητας αυτής, ο ρόλος που καλείται να διαδραματίσει ως ρυθμιστής οικονομικών θεμάτων (financial monitor), η σύσταση της με φυσικές οντότητες γνώστες των οικονομικών αρχών, η εμπειρία στη λογιστική και χρηματοοικονομικά, η συχνότητα των συναντήσεων της επιτροπής, είναι χαρακτηριστικά που αναφέρονται στις συστάσεις της Blue Ribbon Committee (B.R.C.) και η ύπαρξη των οποίων, τελικά συνδέεται με την παρουσία και τη συχνότητα των αναδιατυπώσεων των οικονομικών καταστάσεων. Επιπροσθέτως, επισημαίνουν κατά πρώτον ότι, οι επιτροπές ελέγχου σε μεγάλο ποσοστό, δεν έχουν ακόμη επιτύχει τα πρότυπα που προτείνονται από την Blue Ribbon Committee (B.R.C.). Κατά δεύτερον, σχετικά με τον πρόσφατο Νόμο Sarbanes - Oxley Act, παρατηρούν ότι, τελικά επιτρέπει εξαιρέσεις, όσο αφορά την ανεξαρτησία της επιτροπής ελέγχου.

Τέλος, παρατηρούν ότι, η συνεχώς αυξανόμενη συχνότητα ύπαρξης και εμφάνισης αναδιατυπώσεων, αλλά και απατών σε συνδυασμό με την «ταχύτητα» έκδοσης του Νόμου Sarbanes - Oxley Act, δείχνουν ότι, ο ρόλος που διαδραματίζει η

επιτροπή ελέγχου θα συνεχίσει να χαρακτηρίζεται, ως ρόλος «κλειδί», όσο αφορά την εφαρμογή «ορθής» εταιρικής διακυβέρνησης. Οι ερευνητές προτείνουν ότι, οι επιτροπές ελέγχου, είναι απαραίτητο, να υιοθετήσουν τα πρότυπα που συστήθηκαν και προτάθηκαν από την Blue Ribbon Committee (B.R.C.).

Οι Turley and Zaman (2004), εξέτασαν μέσω μιας εμπειρικής διερεύνησης, τις επιδράσεις της εταιρικής διακυβέρνησης, που συσχετίζονται με τις επιτροπές ελέγχου.

Μέσα στα πλαίσια αυτά εξέτασαν, την επίδραση των επιτροπών ελέγχου, τυποποιώντας πιθανές επιδράσεις, οι οποίες ενδεχομένως να οδήγησαν στην υιοθέτηση αυτών των επιτροπών και τεκμηριώνοντας επιπτώσεις στην πλευρά της λειτουργίας του ελέγχου, στην ποιότητα των χρηματοοικονομικών αναφορών, καθώς και στην εταιρική διακυβέρνηση. Μέσα από τη έρευνα αυτή συμπεραίνουν ότι, δεν υπάρχει αυτόματη σχέση μεταξύ εφαρμογής των δομών ή χαρακτηριστικών της επιτροπής ελέγχου και της επίτευξης ιδιαίτερων επιδράσεων, όσο αφορά στην εταιρική διακυβέρνηση. Επίσης, οι ιδιαίτεροι κανόνες των επιτροπών ελέγχου, δεν μας προσφέρουν κάποιο αξιόπιστο και συνεπές αντίκτυπο. Εντούτοις, οι ερευνητές τονίζουν ότι, δεν αποποιούνται την άποψη ότι, τα χαρακτηριστικά των επιτροπών ελέγχου έχουν αξία και ότι είναι χρήσιμα, ως προς την εξέλιξη του ελέγχου. Παρόλα αυτά εκφράζουν τις αμφιβολίες τους, σχετικά με το κατά πόσο, οι προσδοκίες ότι η μεγαλύτερη προτυποποίηση θα φέρει εγγυημένα αποτελέσματα, ως προς την εταιρική διακυβέρνηση.

Η Goodwin (2003), ερευνά τη σχέση μεταξύ της επιτροπής ελέγχου και της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου. Συγκεκριμένα, ερευνά τον αντίκτυπο που έχουν στον εσωτερικό έλεγχο, στοιχεία όπως: α) εάν τα μέλη της επιτροπής ελέγχου, είναι ανεξάρτητα και β) εάν τα μέλη της επιτροπής ελέγχου, έχουν γνώσεις λογιστικές και χρηματοοικονομικές. Η έρευνα της, προσδιορίζεται στην Αυστραλία και τη Νέα Ζηλανδία. Ερωτηματολόγιο, συντάσσεται και αποστέλλεται, σε προϊσταμένους εσωτερικούς ελεγκτές, τόσο του ιδιωτικού, όσο και του δημόσιου τομέα, με την προϋπόθεση αυτοί να είναι μέλη του Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών.

Χρησιμοποιήθηκαν για την έρευνα, τελικά, 109ερωτηματολόγια. Τα συμπεράσματα, μσε γενικές γραμμές αναφέρουν ότι, τόσο η ανεξαρτησία, όσο και οι λογιστικές γνώσεις των μελών που συμμετέχουν στην επιτροπή ελέγχου, είναι σημαντικοί παράγοντες και επιδρούν με διαφορετικό τρόπο, στις λειτουργίες και τη δομή του εσωτερικού ελέγχου.

Η ανεξαρτησία των μελών της επιτροπής ελέγχου, συνδέεται και αλληλεπιδρά στις διαδικασίες που εφαρμόζει ο εσωτερικός έλεγχος. Οι γνώσεις των μελών της επιτροπής ελέγχου, σε λογιστικά και χρηματοοικονομικά ζητήματα, συνδέονται με τυχόν αναθεωρήσεις στη δουλειά του ελεγκτή. Ωστόσο, τα στοιχεία εμφάνισαν διαφορές στις αλληλεπιδράσεις της επιτροπής ελέγχου, σε σχέση με τον εσωτερικό έλεγχο, μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα. Αυτές προσδιορίζονται ως διαφορές στο «κύρος» και τις «συνθήκες» του ελέγχου, αλλά και διαφορές μεταξύ των δύο διαφορετικών χωρών, των οποίων τα στοιχεία χρησιμοποιήθηκαν, Αυστραλίας και Νέας Ζηλανδίας.

Επιπλέον, οι Abbott, Parker, Peters and Raghunandan (2003), εξέτασαν τη

σχέση που τυχόν υφίσταται, μεταξύ των χαρακτηριστικών της επιτροπής ελέγχου και της αμοιβής των ελεγκτών. Στοιχεία 140 από 492 επιχειρήσεις του τελικού δείγματος, επεξεργάστηκαν με τη μέθοδο της παλινδρόμησης. Όλες οι εταιρείες, ελέγχθηκαν από τις μεγάλες ελεγκτικές εταιρείες (τότε BIG-5) και υπέβαλαν δηλώσεις στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, όπως επιβαλλόταν από το Νόμο, για το διάστημα από της 5 Φεβρουαρίου 2001 έως και της 30 Ιουνίου 2001. Από την ερμηνεία των αποτελεσμάτων, οι ερευνητές συμπέραναν ότι, οι επιτροπές ελέγχου σχετίζονται θετικά, με τις υψηλές αμοιβές του εξωτερικού ελέγχου, με την προϋπόθεση οι επιτροπές ελέγχου να αποτελούνται αποκλειστικά από ανεξάρτητους διευθυντές και τουλάχιστον ένα μέλος τους, να είναι κάτοχος εξειδικευμένων γνώσεων χρηματοοικονομικής και λογιστικής.

Η Φλώρου (2002), ερευνά εάν ο διαχωρισμός των ευθυνών μεταξύ προέδρου του διοικητικού συμβουλίου και διευθύνοντος συμβούλου συμβάλλει: α) στη μείωση του βαθμού εδραίωσης του διευθύνοντος συμβούλου (C.E.O.) και β) στην αύξηση της εταιρικής αποδοτικότητας. Βάσεις δεδομένων όπως: η DataStream, Changes of Names 1965-1998 και London Price Database, χρησιμοποιήθηκαν στη συλλογή δεδομένων, για 460 μεγάλες εταιρείες εισηγμένες στο Χρηματιστήριο του Λονδίνου, για τα έτη 1990-1998. Από την ερμηνεία των αποτελεσμάτων διαφαίνεται ότι, στις περιπτώσεις που ο διευθύνων σύμβουλος των εταιρειών, κατέχει ταυτόχρονα και τη θέση του προέδρου του διοικητικού συμβουλίου, τείνει να εδραιώνει το ρόλο που διαδραματίζει στα εταιρικά δρώμενα, περισσότερο. Ωστόσο, δεν υπήρξαν ενδείξεις ότι, ο διπλός ρόλος που ασκεί ο διευθύνων σύμβουλος, επέφερε κάποια αποτελέσματα, θετικά ή αρνητικά, όσο αφορά την αποδοτικότητα των εταιρειών. Η ερευνήτρια δικαιολογεί τα συμπεράσματά της, με την παρουσία πολλών και μη-εκτελεστικών, ανεξάρτητων μελών στο συμβούλιο.

Επομένως, η διασφάλιση της ισορροπίας των δραστηριοτήτων των Αγγλικών εταιρειών, είναι πιθανόν να οφείλεται, στην παρουσία πολλών και συγχρόνως ανεξάρτητων μη-εκτελεστικών μελών στο διοικητικό συμβούλιο. Η συμμετοχή τους στο συμβούλιο, διαδραματίζει ρόλο «προστατευτικής ασπίδας» των δικαιωμάτων, τόσο των μετόχων, όσο και όλων των υπολοίπων οι οποίοι έχουν νόμιμο συμφέρον για την εύρυθμη και αποτελεσματική λειτουργία της οικονομικής οντότητας.

4.2 ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΕΜΠΕΙΡΙΚΗΣ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΗΣ ΑΡΘΟΓΡΑΦΙΑΣ

A/A	Συγγραφέας	Ερευνητικές Υποθέσεις	Στατιστικά δεδομένα/ Οικονομτρική μέθοδος	Εξαρτημένη μεταβλητή	Ανεξάρτητες μεταβλητές
1	Chen, Y., Gul, A.F., Tsuog, C., Veeramanghavan, M., 2011. "Audit Quality and Internal Control Weakness: Evidence from S.OX. 404 Disclosures"	H1: Η ποιότητα του εξωτερικού ελέγχου σχετίζεται αρνητικά με την πιθανότητα ύπαρξης αδυναμιών εσωτερικού ελέγχου και H2: Η αποκατάσταση των αδυναμιών του εσωτερικού ελέγχου είναι γρηγορότερη για τις εταιρείες με υψηλή ποιότητα εξωτερικού λογιστικού ελέγχου.	3.769 επιχειρήσεις για την περίοδο 2004-2009. Ανάλυση λογιστικής παλινδρόμησης.	Υπόθεση 1: Ύπαρξη ανεπάρκειας εσωτερικού ελέγχου ή όχι. Υπόθεση 2: Αποκατάσταση ανεπάρκειών εσωτερικού ελέγχου ή όχι.	Υπόθεση 1: Ποιότητα ελέγχου, επιχειρηματικοί τομείς των επιχειρήσεων, συναλλαγματική ισοτιμία, εξαγωγές και συγχρονισμός, ρυθμός ανάπτυξης, αποθέματα, κυκλοαποποίηση αγοράς, λειτουργικός ζημιές, z-score, ηλικία επιχείρησης. Υπόθεση 2: Ποιότητα ελέγχου, μεταβολή επιχειρηματικών τομέων των επιχειρήσεων, συναλλαγματική ισοτιμία, εξαγωγές και συγχρονισμός, μεταβολή ρυθμού ανάπτυξης, μεταβολή αποθεμάτων, μεταβολή κυκλοαποποίησης αγοράς, λειτουργικός ζημιές, μεταβολή z-score, ηλικία επιχείρησης.
2	Zaman, M., Hudaib, M., Haniffa, R., 2011. "Corporate Governance Quality, Audit Fees and Non-Audit Services Fees"	H1: υπάρχει μία θετική σχέση μεταξύ της αποτελεσματικότητας της επιτροπής ελέγχου και του επιπέδου των αμοιβών του λογιστικού ελέγχου. H1a: υπάρχει μία θετική σχέση μεταξύ της ανεξαρτησίας της επιτροπής ελέγχου και του επιπέδου των αμοιβών του λογιστικού ελέγχου. H1b: υπάρχει μία θετική σχέση μεταξύ των εμπειρογνομιόνων που συμμετέχουν στην επιτροπή ελέγχου και του επιπέδου των αμοιβών του λογιστικού ελέγχου. H1c: υπάρχει μία θετική σχέση μεταξύ του αριθμού των συναντήσεων της επιτροπής ελέγχου και του επιπέδου των αμοιβών του λογιστικού ελέγχου. H1d: υπάρχει μία θετική σχέση μεταξύ του μεγέθους της επιτροπής ελέγχου και του επιπέδου των αμοιβών του	155 επιχειρήσεις για την περίοδο 2001-2004. Ανάλυση πολλαπλής παλινδρόμησης.	Υπόθεση 1: Φυσικός λογάριθμος των ελεγκτικών αμοιβών. Υπόθεση 2: Normal score των αμοιβών υπηρεσιών μη-λογιστικού ελέγχου.	Υπόθεση 1&2: Αποτελεσματικότητα επιτροπής ελέγχου, ποσοστό μη-αποτελεσματικών διευθυντών στο συνολικό αριθμό διευθυντών του Δ.Σ., αριθμός αμοιβών υπηρεσιών μη-λογιστικού ελέγχου >=5%, big4, μέγεθος επιχείρησης (λογάριθμος ενεργητικού), αριθμός θεωρητικών εταιρειών, δανειακή επιβάρυνση, εξαγωγές (ψευδομεταβλητή) κατά τα δύο προηγούμενα έτη, ζημιές (ψευδομεταβλητή) κατά τα δύο

		λογιστικού ελέγχου. H2: υπάρχει μία αρνητική σχέση μεταξύ της αποτελεσματικότητας της επιτροπής ελέγχου και του επιπέδου των αμοιβών υπηρεσιών μη-λογιστικού ελέγχου. H2a: υπάρχει μία αρνητική σχέση μεταξύ της ανεξαρτησίας της επιτροπής ελέγχου και του επιπέδου των αμοιβών υπηρεσιών μη-λογιστικού ελέγχου. H2b: υπάρχει μία αρνητική σχέση μεταξύ των εμπειρογνομιόνων που συμμετέχουν στην επιτροπή ελέγχου και του επιπέδου των αμοιβών υπηρεσιών μη-λογιστικού ελέγχου. H2c: υπάρχει μία αρνητική σχέση μεταξύ του αριθμού των συναντήσεων της επιτροπής ελέγχου και του επιπέδου των αμοιβών υπηρεσιών μη-λογιστικού ελέγχου. H2d: υπάρχει μία αρνητική σχέση μεταξύ του μεγέθους της επιτροπής ελέγχου και του επιπέδου των αμοιβών υπηρεσιών μη-λογιστικού ελέγχου.			προηγούμενα έτη, κλάδος οικονομικής δραστηριότητας των επιχειρήσεων (ψευδομεταβλητή).
3	Cohen, J., 2011. "Corporate Governance and Audit: An Empirical Study"	H1: Το ελεγκτικό πρόγραμμα που εφαρμόζει ο εξωτερικός ελεγκτής σύμφωνα με την κρίση του, επηρεάζεται σημαντικά από τη δύναμη του συμβουλίου (ισχυρή αντιπροσωπεία στο συμβούλιο). H2: Το ελεγκτικό πρόγραμμα που εφαρμόζει ο εξωτερικός ελεγκτής σύμφωνα με την κρίση του, επηρεάζεται σημαντικά από τη δύναμη της εξάρτησης που μπορεί να ασκήσει το Συμβούλιο σύμφωνα με τις προδοκίες των μελών του. H3: Το ελεγκτικό πρόγραμμα που απορριπίζει να εφαρμόσει ο εξωτερικός ελεγκτής σύμφωνα με την κρίση του, επηρεάζεται λιγότερο, στην περίπτωση που το συμβούλιο εμφανίζει αδυναμία σε κάθε μία ξεχωριστά ή και με στις δύο μαζί περιπτώσεις: α) δύναμη του συμβουλίου (ισχυρή αντιπροσωπεία στο συμβούλιο) ή/και β) τη δύναμη της εξάρτησης που μπορεί να ασκήσει το Συμβούλιο σύμφωνα με τις προδοκίες των μελών του.			
4	Chen, Y., Knechel, R., Marisetty, B.V., Truong, C., 2011. "Internal Control Weakness and Board	H1: Η ανεξαρτησία του συμβουλίου μειώνει τις αδυναμίες του εσωτερικού ελέγχου. H2: Εταιρείες με πλήρες ανεξάρτητες επιτροπές παρουσιάζουν μικρότερη ροπή για αδυναμίες εσωτερικού ελέγχου σε σχέση με τις εταιρείες με μερική ανεξαρτησία	3.769 επιχειρήσεις για την περίοδο 2004-2009. Ανάλυση λογιστικής	Ύπαρξη ανεπάρκειας εσωτερικού ελέγχου ή όχι.	Αριθμός ανεξάρτητων διευθυντών Δ.Σ., αριθμός διευθυντών, επιχειρηματικοί τομείς των επιχειρήσεων, συναλλαγματική ισοτιμία, εξαγωγές και συγχρονισμός, ρυθμός ανάπτυξης.

	Independence: Evidence from S.OX. 404 Disclosures”	σε επίπεδο επιτροπών και συμβουλίου, H3: Η σχέση μεταξύ ανεξάρτητων συμβούλων και της ροπής για ανεπάρκεια (αδυναμία) στον εσωτερικό έλεγχο, παρατηρείται και πρέπει να εμφανίζεται περισσότερο στις περιπτώσεις συμβουλίων με ισχυρότερο C.E.O..	παλινδρόμησης.		αποθέματα, αγοραία αξία ενεργητικού, λειτουργικές ζημιές, z-score, ηλικία επιχείρησης.
5	Lisic, L.L., Myers, A.L., Zhou, J., 2011. “Audit Committee Characteristics and the Safeguarding of Auditor Independence”	H1: Ύπαρξη σχέσης μεταξύ εμφάνισης (και αναφοράς από τον ελεγκτή) ανεπάρκειας σε θέματα εσωτερικού ελέγχου (που έχει ως επακόλουθο την αλλαγή του ελεγκτή) με τα χαρακτηριστικά της επιτροπής ελέγχου, H2: Αν τα χαρακτηριστικά της επιτροπής ελέγχου που επδρούν στη σχέση μεταξύ εμφάνισης ανεπάρκειας σε θέματα εσωτερικού ελέγχου και αλλαγής του ελεγκτή, δίνουν τη δυνατότητα να ελεγχθεί το επίπεδο του Δ.Σ., όσο αφορά τα χαρακτηριστικά της εταιρικής διακυβέρνησης.	2.409 firm-year για την περίοδο 2004-2005. Ανάλυση λογιστικής παλινδρόμησης.	Υπόδειγμα 1: Αλλαγή εξωτερικού ελεγκτή τον επόμενο χρόνο από τη διατύπωση της άποψής του σχετικά με τον εσωτερικό έλεγχο ή όχι . Υπόδειγμα 2: Αλλαγή εξωτερικού ελεγκτή τον επόμενο χρόνο από τη διατύπωση της άποψής του σχετικά με τον εσωτερικό έλεγχο ή όχι .	Υπόδειγμα 1: Αν η εταιρεία έλαβε ή όχι από τον ελεγκτή γνώμη που εμφάνιζε ανεπάρκειες σε θέματα εσωτερικού ελέγχου, ποσοστό μελών επιτροπής ελέγχου που ήταν μέλη του Δ.Σ. πριν να αναλάβει καθήκοντα ο τωρινός διευθύνων σύμβουλος, ποσοστό μελών επιτροπής ελέγχου που έχουν εξειδικευμένες γνώσεις στα χρηματοοικονομικά, αριθμός Δ.Σ. άλλων επιχειρήσεων στα οποία συμμετέχουν τα μέλη της επιτροπής ελέγχου, μέσο ποσοστό ενεργητικής ιδιοκτησίας (beneficial ownership) των μελών της επιτροπής ελέγχου, λογάριθμος ενεργητικού, big4, έτη συνεργασίας ελεγκτή-εταιρείας, δείκτης πτώχευσης (zjmjowski's), αλλαγή ή όχι του C.E.O. ή C.F.O. τον επόμενο χρόνο μετά την έκθεση του εσωτερικού ελέγχου, διαφοροποίηση της ελεγκτικής αμοιβής από χρόνο σε χρόνο. Υπόδειγμα 2: Όλες οι μεταβλητές του υποδείγματος 1 και επιπλέον: Ποσοστό εξωτερικών διευθυντών που συμμετέχουν στο Δ.Σ., αριθμός διευθυντών, αριθμός Δ.Σ. άλλων επιχειρήσεων στα οποία συμμετέχουν τα μέλη του Δ.Σ., μέσο ποσοστό ενεργητικής ιδιοκτησίας (beneficial ownership) των διευθυντών του Δ.Σ.

6	Sarens, G., Allegrini, M., D'Onza, G., Melville, R., 2011. “Are internal auditing practices related to the age of the internal audit function?”	H1: Οι παλαιότερες υπηρεσίες εσωτερικού ελέγχου σε σχέση με τις νεότερες (πρόσφατη οργάνωση λειτουργιών ελέγχου) επηρεάζονται περισσότερο από τις επιταγές και πρακτικές που προτείνει το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών.	Έρευνα πεδίου: 7.747 ερωτηματολόγια. Cluster analysis (ανάλυση συστάδων).		
7	Sarens, G., Abdolmohammadi, J.M., 2011. “Monitoring Effects of the Internal Audit Function: Agency Theory versus other Explanatory Variables”	H1: Το σχετικό μέγεθος του I.A.F. σχετίζεται θετικά με τη διάχυση της ιδιοκτησίας (μεγάλος αριθμός μετόχων), H2: Το σχετικό μέγεθος του I.A.F. σχετίζεται θετικά με το ιδιοκτησιακό καθεστώς της διοίκησης (κατοχή μετοχών από τη διαχείριση), H3: Το σχετικό μέγεθος του I.A.F. σχετίζεται θετικά με τη χρηματοοικονομική μόγλευση, H4: Το σχετικό μέγεθος του I.A.F. σχετίζεται αρνητικά με το ποσοστό των ανεξάρτητων μελών που συμμετέχουν στο συμβούλιο, H5: Το σχετικό μέγεθος του I.A.F. σχετίζεται με τη δραστηριότητα (ενεργητικότητα) της επιτροπής ελέγχου, H6: Το σχετικό μέγεθος του I.A.F. σχετίζεται θετικά με το υποστηρικτικό περιβάλλον του ελέγχου.	Έρευνα πεδίου: 73 ερωτηματολόγια το έτος 2005. Tobit regression.	Ποσοστό του αριθμού των εσωτερικών ελεγκτών, σε σχέση με το συνολικό αριθμό των εργαζομένων της εταιρείας.	Υποχρεωτική ή όχι δημιουργία υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου, λογάριθμος ενεργητικού, διάχυση ιδιοκτησίας, μετοχές εταιρείας που κατέχει η διαχείριση, δανειακή επιβάρυνση, ποσοστό ανεξάρτητων μελών συμβουλίου, δράση της επιτροπής ελέγχου, περιβάλλον ελέγχου, big4, ρυθμός ανάπτυξης της επιχείρησης, ηλικία επιχείρησης, εισηγημένη ή όχι.
8	Lisic, L.L., Neal, T., Zhang, Y., 2011. “Audit Committee Financial Expertise and Restatements: The Moderating Effect of C.E.O. Power”	H1: Η δύναμη του διευθύνοντα συμβούλου μετριάει την αρνητική σχέση μεταξύ της επιτροπής ελέγχου που αποτελείται από μέλη με εξειδικευμένες γνώσεις οικονομικών και περιπτώσεων επαναδιατύπωσης των οικονομικών καταστάσεων.	1.916 firm-year παρατηρήσεις για την περίοδο 2004-2005. Υπόδειγμα 1: Ανάλυση λογιστικής παλινδρόμησης. Υπόδειγμα 2: Ανάλυση πολλαπλής παλινδρόμησης.	Υπόδειγμα 1: Επαδιατύπωση ή όχι οικονομικών καταστάσεων. Υπόδειγμα 2: Σωρευτικές έκτακτες αποδόσεις.	Υπόδειγμα 1: Ύπαρξη ή όχι έστω και ενός μέλους της επιτροπής ελέγχου με γνώσεις οικονομικών, αγοραία αξία κοινών μετοχών, μεταβολή καθαρού λογιστικού αποτελέσματος, έτη συμμετοχής της επιχείρησης στην Compustat, εξαγορές ή όχι επιχειρήσεων, εμπειρία ελεγκτή, big4, συνολικό ενεργητικό στην αρχή της χρήσης, συμμετοχή ή όχι της επιχείρησης στον NYSE, δισμενής ή όχι άποψη ελεγκτή για τον εσωτερικό έλεγχο, αριθμός διευθυντών που συμμετέχουν στην επιτροπή ελέγχου, αριθμός συναντήσεων της επιτροπής ελέγχου, επαναδιατύπωση ή όχι καταστάσεων λόγω απάτης.

					επιναυδιατίπωση ή όχι καταστάσεων που σχετίζεται με τα έσοδα, μεταβολή επιναυδιατιπώμενων εσόδων, αριθμός επών επιναυδιατίπωσης, έσοδα προηγούμενης χρήσης. Υπόδειγμα 2: Υπαρξη ή όχι έτους και ενός μέλους της επιτροπής ελέγχου με γνώσεις οικονομικών, δόνηση C.E.O., επιναυδιατίπωση ή όχι καταστάσεων λόγω απώλειας, επιναυδιατίπωση ή όχι καταστάσεων που σχετίζεται με τα έσοδα, μεταβολή επιναυδιατιπώμενων εσόδων, αριθμός επών επιναυδιατίπωσης, έσοδα προηγούμενης χρήσης.
9	Al-Najjar, B., 2011. "The Determinants of Audit Committee Independence and Activity: Evidence from the UK"	H1: Η ανεξαρτησία της επιτροπής ελέγχου σχετίζεται αρνητικά με το μέγεθος της επιχείρησης. H2: Η ανεξαρτησία της επιτροπής ελέγχου συνδέεται με τη χρηματοοικονομική μόχλευση. H3: Η ανεξαρτησία της επιτροπής ελέγχου σχετίζεται θετικά με τυχόν ανατιμολογικές ευκαιρίες. H4: Η ανεξαρτησία της επιτροπής ελέγχου σχετίζεται θετικά με τις ελεύθερες ταμειακές ροές (free cash flows). H5: Η ανεξαρτησία της επιτροπής ελέγχου συνδέεται αρνητικά με την παρουσία ζημιών. H6: Η ανεξαρτησία της επιτροπής ελέγχου έχει θετική σχέση με το μέγεθος της. H7: Η ανεξαρτησία της επιτροπής ελέγχου έχει θετική σχέση με το μέγεθος του διοικητικού συμβουλίου. H8: Η ανεξαρτησία της επιτροπής ελέγχου συνδέεται θετικά με τους μη-εκτελεστικούς διευθυντές (παρουσία - συμμετοχή τους). H9: Η ανεξαρτησία της επιτροπής ελέγχου συνδέεται θετικά με την εσωτερική ιδιοκτησία (συμμετοχή των ιδιοκτητών στη διοίκηση - insider ownership).	70 επιχειρήσεις για την περίοδο 2003-2008, 203 firm-year παρατηρήσεις. Υπόδειγμα 1: Ανάλυση παλινδρόμησης διωτροματικών δεδομένων με χρονολογικές σειρές. Υπόδειγμα 2: Ανάλυση λογιστικής παλινδρόμησης.	Υπόδειγμα 1: Ποσοστό μη-εκτελεστικών διευθυντών που συμμετέχουν στην επιτροπή ελέγχου. Υπόδειγμα 2: Αριθμός συναντήσεων επιτροπής ελέγχου.	Υπόδειγμα 1: Αριθμός μελών επιτροπής ελέγχου, αριθμός μελών Δ.Σ., ποσοστό μη-εκτελεστικών διευθυντών που συμμετέχουν στο συμβούλιο, αριθμός μετρώων που κατέχουν οι ιδιοκτήτες που συμμετέχουν στη διοίκηση σε σχέση με το συνολικό αριθμό μετρώων της επιχείρησης, μέγεθος εταιρείας, δανειακή επιβάρυνση, παρουσία ζημιών ή όχι, δείκτης αγοραίας προς λογιστική αξία, ελεύθερες ταμειακές ροές ανά μετοχή, Tobin's Q. Υπόδειγμα 2: Ποσοστό μη-εκτελεστικών διευθυντών που συμμετέχουν στην επιτροπή ελέγχου, αριθμός μελών επιτροπής ελέγχου, αριθμός μελών Δ.Σ., ποσοστό μη-εκτελεστικών διευθυντών που συμμετέχουν στο συμβούλιο, αριθμός συνεδριάσεων συμβουλίου, μέγεθος εταιρείας, δανειακή επιβάρυνση, παρουσία ζημιών ή όχι, δείκτης
10	Liu, G., Sun, J., 2010. "Director Tenure and Independent Audit Committee Effectiveness"	H1: Οι ανεξάρτητες επιτροπές ελέγχου στις οποίες συμμετέχουν μακράς διάρκειας (θητεία + εμπειρία) διευθυντές, είναι περισσότερο αποτελεσματικές όσο αφορά τον περιορισμό φαινόμενων διαχείρισης κερδών, από εκείνες τις επιτροπές, οι οποίες διαθέτουν λιγότερους διευθυντές με μακρά θητεία (εμπειρία) και H2: Οι ανεξάρτητες επιτροπές ελέγχου στις οποίες συμμετέχουν μακράς διάρκειας διευθυντές (θητεία + εμπειρία), είναι λιγότερο αποτελεσματικές όσο αφορά τον περιορισμό φαινόμενων διαχείρισης των κερδών, από εκείνες τις επιτροπές, οι οποίες διαθέτουν λιγότερους διευθυντές με μακράς διάρκειας θητεία (εμπειρία).	7.700 firm-year παρατηρήσεις για την περίοδο 1998-2005. Υπόδειγματα 1&2&3&4: Ανάλυση πολλαπλής παλινδρόμησης.	Υπόδειγμα 1: Έννολο δεδοιλεπμένον (total accruals). Υπόδειγμα 2: Απόλυτη τιμή αξίας αποδόσεων. Υπόδειγμα 3: Έννολο δεδοιλεπμένον (total accruals). Υπόδειγμα 4: Ποσοστό διευθυντών μακράς θητείας που συμμετέχουν στην ανεξάρτητη επιτροπή ελέγχου.	αγοραίας προς λογιστική αξία, ελεύθερες ταμειακές ροές ανά μετοχή, Tobin's Q. Υπόδειγμα 1: Έννολο ενεργητικό στην αρχή του έτους, μεταβολή πωλήσεων, αξία πωρίων. Υπόδειγμα 2: Ποσοστό διευθυντών μακράς θητείας που συμμετέχουν στην ανεξάρτητη επιτροπή ελέγχου, ποσοστό των block shareholding διευθυντών που συμμετέχουν στην ανεξάρτητη επιτροπή ελέγχου, μέγεθος επιτροπής ελέγχου, ανεξαρτησία συμβουλίου, δείκτης αγοραίας προς λογιστική αξία, απόλυτη μεταβολή καθαρού εισοδήματος, δείκτης μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων προς συνολικό ενεργητικό, συνολικό ενεργητικό, παρουσία ζημιών τρέχοντος και προηγούμενου έτους ή όχι. Υπόδειγμα 3: Έννολο ενεργητικό στην αρχή του έτους, διαφορά μεταβολής πωλήσεων και μεταβολής απαιτήσεων, αξία πωρίων. Υπόδειγμα 4: δείκτης αγοραίας προς λογιστική αξία, συνολικό ενεργητικό, παρουσία ζημιών τρέχοντος και προηγούμενου έτους ή όχι, ανεξαρτησία συμβουλίου, ποσοστό των block shareholding διευθυντών που συμμετέχουν στην ανεξάρτητη επιτροπή ελέγχου.
11	Cohen, A., Sayag, G., 2010. "The Effectiveness of Internal Auditing: An	H1: Ο τομέας στον οποίο ανήκει ένας οργανισμός σχετίζεται με το κατά πόσο ο εσωτερικός έλεγχος είναι αποτελεσματικός ή όχι (δημόσιος τομέας οι σχέσεις με τον ιδιωτικό τομέα). Η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου θα	Έρευνα πείρου: 108 προσημασιολόγια. Υπόδειγματα	Υπόδειγμα 1: Ποιότητα ελέγχου. Υπόδειγμα 2: Ελεγκτική αξιολόγηση.	Υπόδειγμα 1&2&3: Ιδιωτική ή δημόσια επιχείρηση, επαγγελματική επίπρεια, ποιότητα ελεγκτικής εργασίας, ανεξαρτησία

	Empirical Examination of its Determinants in Israeli Organisations"	είναι πιο αποτελεσματική σε ιδιωτικούς οργανισμούς (επιχειρήσεις) σε σχέση με την αποτελεσματικότητα που παρουσιάζουν οι δημόσιοι οργανισμοί, H2: Η μεγαλύτερη επαγγελματική επάρκεια των εσωτερικών ελεγκτών συνδέεται άμεσα με την αποτελεσματικότητα του ελέγχου, H3: Η υψηλή ποιότητα της εργασίας του εσωτερικού ελέγχου συνδέεται με την υψηλότερη αποτελεσματικότητα του ελέγχου, H4: Η ανεξαρτησία κατά την οργάνωση του ελέγχου συνδέεται με την αποτελεσματικότητα αυτού, H5: Η παροχή μεγαλύτερων εσωτερικών καριέρας ενδο-επιχειρησιακά για τους εσωτερικούς ελεγκτές σχετίζεται με την αποτελεσματικότητα των ελέγχων και τέλος, H6: Η υψηλή υποστήριξη από μέρους της διοίκησης όσο αφορά το έργο του εσωτερικού ελέγχου σχετίζεται με την αποτελεσματικότητα του ελέγχου.	1&2&3: Ανάλυση πολλαπλής παλινδρόμησης.	Υπόδειγμα 3: Συμβολή εσωτερικού ελέγχου.	οργανισμών, προσωπικές επιβλέψεις ελεγκτικού επαγγέλματος, υποστήριξη ανώτερης διοίκησης.
12	Koumanakos, E., A.Georgopoulos, and C.Siriopoulos, 2008. "Auditor awareness of earnings management"	H1: Η έκταση της «χειραγώγησης» των κερδών, μετρούμενη με το υπόδειγμα των μη κανονικών δεδομένων, είναι σημαντικά υψηλότερη σε ελεγχόμενες εταιρείες οι οποίες δέχονται γνώμη με παρατηρήσεις από ορκωτούς ελεγκτές, σε αντίθεση με τις εταιρείες που λαμβάνουν «καθαρό» γνώμη ορκωτών ελεγκτών, H2a: Οι επιχειρήσεις οι οποίες λαμβάνουν έκταση ελέγχου ορκωτών ελεγκτών με πιο σοβαρές και μετρήσιμες παρατηρήσεις έχουν την τάση υψηλότερης «χειραγώγησης» των αποτελεσμάτων και H2b: Μεταξύ των επιχειρήσεων που λαμβάνουν ελαφύς έκταση ελέγχου η έκταση της «χειραγώγησης» των αποτελεσμάτων παρατηρείται σημαντικά υψηλότερη στις επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν χρηματοοικονομικές δυσχέρειες.	Δείγμα: 58 εισηγμένες εταιρείες «επιτοκίας» για «χειραγώγηση» αποτελεσμάτων στις οικονομικές τους καταστάσεις και 232 «μη επιτοκίας» εισηγμένες εταιρείες για την περίοδο 2002. Ανάλυση πολλαπλής παλινδρόμησης διαστρωματικών δεδομένων.	Απόλυτη τιμή των μη κανονικών δεδομένων.	Λειτουργικές τομιακές ροές, δανειακή επιβάρυνση, κόστος δανεισμού, αποδοτικότητα επενδυμένων κεφαλαίων, Z-score, παρατηρήσεις ελεγκτών (ποσοτικοποιημένες).
13	Ζαφειράκου Η., Τσιζονόκης Π., 2007. «Ο εσωτερικός	Εμπειρική διερεύνηση του εσωτερικού ελέγχου στις Ελληνικές επιχειρήσεις.	Έρευνα πλάγιου: 62 ερωτηματολόγια. Περιγραφική	Βασικά ερωτήματα: 1) Δημιουργία τμήματος εσωτερικού ελέγχου. 2) Συνεργασία με ελεγκτική εταιρεία. 3) Συμβολή εσωτερικού ελέγχου στο έργο των	

	Ελεγχος των Ελληνικών επιχειρήσεων: Μια εμπειρική προσέγγιση»	ανάλυση.	ορκωτών ελεγκτών. 4) Ο ρόλος των εσωτερικών ελεγκτών σε σχέση με τη διοίκηση της επιχείρησης. 5) Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου προσθέτει αξία και βελτιώνει τις λειτουργίες της επιχείρησης; 6) Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου συμβάλλει στη συστηματική αξιολόγηση, στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης του κινδύνου, του ελέγχου και τις εταιρικές διαδικασίες της επιχείρησης; 7) Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου συμβάλλει στην εξαγωγή αξιόπιστων οικονομικών καταστάσεων; 8) Ο εσωτερικός ελεγκτής ερευνά την αξιοπιστία των χρημάτων λειτουργικών πληροφοριών καθώς και αν η επιχείρηση συμμορφώνεται με τις πολιτικές, τα σχέδια, τις διαδικασίες, τους Νόμους και τους κανονισμούς της επιχείρησης;		
14	Zhang, Y., Zhou, J., Zhou, N., 2007. "Audit committee quality, auditor independence, and internal control weaknesses"	H1: Εταιρείες στις οποίες η επιτροπή ελέγχου αποτελείται από μέλη με υψηλή εξειδίκευση στα οικονομικά, είναι λιγότερο πιθανόν να παρουσιάσουν ανεπάρκειες όσον αφορά τον εσωτερικό έλεγχο, H1: Η ανεξαρτησία των ελεγκτών δεν σχετίζεται με την αποκαλύψεως-γνώστοποίηση αδυναμιών εσωτερικού ελέγχου.	208 επιχειρήσεις για την περίοδο 11/2004-7/2005, 416 firm-year παρατηρήσεις. Υπό συνθήκη λογιστική παλινδρόμηση διαστρωματικών δεδομένων με χρονολογικές σειρές.	Αδυναμίες εσωτερικού ελέγχου ή όχι.	Ποσοστό μελών επιτροπής ελέγχου με εξειδικευμένες χρηματοοικονομικές γνώσεις, ποσοστό μελών επιτροπής ελέγχου με εξειδικευμένες γνώσεις λογιστικής, ποσοστό μελών επιτροπής ελέγχου που δεν έχουν εξειδικευμένες γνώσεις λογιστικής, δείκτης ελεγκτικών αμφιβίων προς τις συνολικές αμοιβές, ποσοστό εξωτερικών διευθυντών που συμμετέχουν στην επιτροπή ελέγχου, μέγεθος επιτροπής ελέγχου, αριθμός συνεδριάσεων επιτροπής ελέγχου, ποσοστό εξωτερικών διευθυντών που συμμετέχουν στο Δ.Σ., μέγεθος Δ.Σ., αριθμός συνεδριάσεων Δ.Σ., big4, αλλαγή ελεγκτή το προηγούμενο και το παρόν έτος ή όχι, συνολικό ενεργητικό, εάν το έτη 2003, 2004 και από τον 1-6/2005 η εταιρεία προχώρησε σε εξαγορές ή όχι, μεταβολή πωλήσεων, αν η εταιρεία προχώρησε σε αναδιάρθρωση ή όχι, αριθμός επιχειρηματικών δραστηριοτήτων (segments), συνολικές πωλήσεις, αξίες στην επιχείρηση σε ξένο νόμισμα ή όχι, EBITDA.

15	Stewart, J., Munro, L., 2007. "The Impact of Audit Committee Existence and Audit Committee Meeting Frequency on the External Audit: Perceptions of Australian Auditors"	H1: Οι ελεγκτές πιστεύουν ότι η ύπαρξη της επιτροπής ελέγχου, η συχνότητα των συνεδριάσεων της επιτροπής ελέγχου και η παρουσία των συνεργατών ελεγκτών στις συνεδριάσεις αυτές έχουν επίπτωση: α) στον ελεγκτικό κίνδυνο, β) στην αποτελεσματικότητα του ελέγχου, γ) στις δοκιμές ελέγχου, δ) στον προϋπολογισμό των ωρών του ελέγχου, ε) στην επίλυση συγκρούσεων μεταξύ ελεγκτή και πελάτη, στ) στη συνολική ποιότητα του ελέγχου και ζ) στις αμοιβές του ελέγχου. H2: ποιος λόγους επικαλούνται οι ελεγκτές προκειμένου για τις συνέπειες εάν υφίστανται ή όχι όσον αφορά το ύψος των αμοιβών του ελέγχου.	Έρευνα πεδίου: 75 ερωτηματολόγια. Ανάλυση διακύμανσης (ANOVA & MANOVA).	Ελεγκτικός κίνδυνος, ελεγκτική αποτελεσματικότητα, ελεγκτικές δοκιμές, προϋπολογισμένες ώρες ελέγχου, αμοιβές ελέγχου.	Αριθμός συναντήσεων επιτροπής ελέγχου, αριθμός συμμετοχής ελεγκτών συνεργατών σε αυτές τις συναντήσεις (ανάλογα με τα 3 σενάρια).
16	Sarens, G., Abdolmohammadi, J.M., 2007. "Agency Theory as a Predictor of the Size of the Internal Audit Function in Belgian Companies"	H1: Το μέγεθος των λειτουργιών του εσωτερικού ελέγχου σχετίζεται θετικά από τη διάχυση της ιδιοκτησίας. H2: Το μέγεθος των λειτουργιών του εσωτερικού ελέγχου συσχετίζεται αντιστρόφως με την κατοχή από τη διοίκηση ενός μεριδίου στην ιδιοκτησία της εταιρείας. H3: Το μέγεθος των λειτουργιών του εσωτερικού ελέγχου σχετίζεται θετικά με τη χρηματοοικονομική μόχλευση. H4: Το μέγεθος των λειτουργιών του εσωτερικού ελέγχου σχετίζεται θετικά με το μέγεθος της επιχείρησης. H5: Το μέγεθος των λειτουργιών του εσωτερικού ελέγχου σχετίζεται θετικά με τον αριθμό και το επίπεδο κατηγοριοποίησης της ποιότητας των εκθέσεων (reporting levels) μέσα στην επιχείρηση. H6: Το μέγεθος των λειτουργιών του εσωτερικού ελέγχου σχετίζεται θετικά με την οργανωτική πολυπλοκότητα.	Έρευνα πεδίου: 73 ερωτηματολόγια το έτος 2005. Ανάλυση πολλαπλής παλινδρόμησης.	Μέγεθος λειτουργιών εσωτερικού ελέγχου (αριθμός εσωτερικών ελεγκτών).	Τομέας δραστηριότητας της επιχείρησης, συμμετοχή της επιχείρησης στο NYSE ή όχι, ηλικία λειτουργιών εσωτερικού ελέγχου, θέση λειτουργιών εσωτερικού ελέγχου ή όχι στην επιχείρηση, Βελγική εταιρεία ή όχι, εξωτερική ανάθεση μέρους εργασιών του εσωτερικού ελέγχου ή όχι, διάχυση ιδιοκτησίας, μετοχές εταιρείας που κατέχει η διαχείριση, δανειακή επιβάρυνση, μέγεθος επιχείρησης (λογαριθμός ενεργητικού), αριθμός αναφορών μεταξύ της ανώτατης διοίκησης και της χαμηλότερης λειτουργικής μονάδας, πολυπλοκότητα διαδικασιών ή όχι στην επιχείρηση (εξαγορές/ συγχωνεύσεις, εξωτερικός προανατολισμός της επιχείρησης).
17	Carcello, V.J., Hollingsworth, W.C., Klein, A., Neal, L.T., 2006. "Audit Committee Financial Expertise, Competing Corporate Governance	H1: Υπάρχει μία σημαντικά αρνητική σχέση των αυξημένων ανομαλιών (earnings management – διαχείριση κερδών) και της παρουσίας ενός Audit Committee Financial Expert/ACFE (μέλος της επιτροπής ελέγχου με γνώσεις λογιστικής ή όχι), όπως αποκαλύπτεται από τις εταιρείες. H2a: Υπάρχει μία σημαντικά αρνητική σχέση μεταξύ της παρουσίας μέλους με γνώσεις λογιστικές ACFE και ανώμαλων αυξήσεων.	283 επιχειρήσεις για την περίοδο 15/7/2003-31/12/2003. Ανάλυση παλινδρόμησης.	Απόλυτη τιμή του discretionary accrual.	Στην επιτροπή ελέγχου συμμετέχει ένας τουλάχιστον ACFE ή όχι, έχει ή όχι η επιχείρηση εξ' ολοκλήρου δυνατή εταιρική διακυβέρνηση, μέγεθος επιχείρησης, δείκτης πτώχευσης (zmijewski's), δείκτης χρηματοπιστωτικής αξίας της επιχείρησης σε σχέση με τη λογιστική

	Mechanisms, and Earnings Management"	H2b: Υπάρχει μία σημαντικά αρνητική σχέση μεταξύ της παρουσίας μέλους χωρίς γνώσεις λογιστικές ACFE και ανώμαλων αυξήσεων. H3a: Η σχέση μεταξύ ενός ACFE με γνώσεις λογιστικής και ανώμαλων αυξήσεων είναι δυνατότερη εάν και εφόσον ο εμπειρογνώμονας είναι ανεξάρτητος, η ανεξαρτησία καθορίζεται από τους οικονομικούς και προσωπικούς δεσμούς που έχουν αναπτυχθεί μεταξύ του διευθυντή ή και της εταιρείας. H3b: Η σχέση μεταξύ ενός ACFE χωρίς γνώσεις λογιστικής και ανώμαλων αυξήσεων είναι δυνατότερη εάν και εφόσον ο εμπειρογνώμονας είναι ανεξάρτητος, η ανεξαρτησία καθορίζεται από τους οικονομικούς και προσωπικούς δεσμούς που έχουν αναπτυχθεί μεταξύ του διευθυντή ή και της εταιρείας. H4: Η σχέση μεταξύ ανώμαλων αυξήσεων και ειδικού εμπειρογνώμονα δεν εξαρτάται από το δύναμη του περιβάλλοντος εταιρικής διακυβέρνησης που έχει διαμορφωθεί στην εταιρεία. H5: Δεν υπάρχει σχέση μεταξύ της πραγματικής διαχείρισης κερδών και της παρουσίας επιτροπής ελέγχου με μέλη που κατέχουν γνώσεις και εμπειρία στα χρηματοοικονομικά ζητήματα.			αξία του ενεργητικού, λειτουργικές ταμειακές ροές, συνολικές υποχρεώσεις προς σύνολο ενεργητικού, big4, μέγεθος Δ.Σ., ανεξαρτησία Δ.Σ., μέγεθος επιτροπής ελέγχου, ανεξαρτησία επιτροπής ελέγχου, η ιδιοκτησία ανήκει σε θεσμικό επενδυτή ή όχι, δικαιώματα μεγαλομετόχων.
18	Goodwin-Stewart, J., Kent, P., 2006. "The relation between external audit fees, audit Committee characteristics and internal audit"	H1: Υψηλότερες αμοιβές εξωτερικού ελέγχου σχετίζεται με την ύπαρξη της επιτροπής ελέγχου. H2: Υψηλότερες αμοιβές εξωτερικού ελέγχου σχετίζεται με την ύπαρξη χαρακτηριστικών της επιτροπής ελέγχου όπως περισσότερη ανεξαρτησία, καλύτερη γνώση επί λογιστικών και χρηματοοικονομικών θεμάτων και συχνότερες συναντήσεις. H3: Υψηλότερες αμοιβές εξωτερικού ελέγχου σχετίζεται με την αλληλεπίδραση της ανεξαρτησίας της επιτροπής ελέγχου, καλύτερη γνώση (τεχνογνωσία) λογιστικών και χρηματοοικονομικών θεμάτων και συχνότερες συναντήσεις. H4: Υψηλότερες αμοιβές εξωτερικού ελέγχου σχετίζεται με τη μεγαλύτερη χρήση του εσωτερικού ελέγχου.	Έρευνα πεδίου: 401 ερωτηματολόγια το έτος 2000. Ανάλυση πολλαπλής παλινδρόμησης.	Αμοιβές εξωτερικών ελεγκτών.	Μέγεθος επιχείρησης (συνολικό ενεργητικό), αριθμός θυγατρικών εταιρειών, δείκτης εγχώριων θυγατρικών προς το σύνολο των θυγατρικών, μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις προς συνολικό ενεργητικό, απαιτήσεις προς σύνολο ενεργητικού, αποθέματα προς σύνολο ενεργητικού, απόδοση ενεργητικού, εμφάνιση ζημιών ή όχι, big5, ποιοτική ελεγκτική έκθεση ή όχι (άποψη εκλεκτικής εταιρείας), κλάδος εξόρυξης ή όχι, ποσοστό μη-εκτελεστικών διευθυντών στο Δ.Σ., αριθμός συνεδριάσεων Δ.Σ., ύπαρξη επιτροπής ελέγχου ή όχι, ποσοστό

					ανεξάρτητων μελών επιτροπής ελέγχου, ποσοστό μελών της επιτροπής ελέγχου στη λογιστική και στα οικονομικά, αριθμός συναντήσεων επιτροπής ελέγχου, αριθμός εργαζομένων στη λειτουργία εσωτερικού ελέγχου.
19	Chen Y.M., Moroney R., Houghton K., 2005. "Audit committee composition and the use of an industry specialist audit firm"	H1: Όσο μεγαλύτερο είναι το ποσοστό των μη-εκτελεστικών (μη-ανώτερων) διευθυντών που συμμετέχουν στην επιτροπή ελέγχου, τόσο καλύτερη είναι η ελεγκτική εταιρεία που επιλέγεται για να ελέγξει την εταιρεία, οπότε ουσιαστικά υψηλότερος ποιοτικά προτεινόμενος έλεγχος. H2: Όσο μεγαλύτερο είναι το ποσοστό των διευθυντών που συμμετέχουν στην επιτροπή ελέγχου και έχουν ανάλογα προσόντα, τόσο καλύτερη είναι η ελεγκτική εταιρεία που επιλέγεται για να ελέγξει την εταιρεία, οπότε ουσιαστικά υψηλότερος ποιοτικά προτεινόμενος έλεγχος. H3: Όσο συχνότερα συνεδριάζουν τα μέλη που συμμετέχουν στην επιτροπή ελέγχου, τόσο καλύτερη είναι η ελεγκτική εταιρεία που επιλέγεται για να ελέγξει την εταιρεία, οπότε ουσιαστικά υψηλότερος ποιοτικά προτεινόμενος έλεγχος.	458 επιχειρήσεις για το έτος 2000. Λογιστική παλινδρόμηση.	Ικανότητα - εξειδίκευση (ποιότητα) ελεγκτικής εταιρείας).	Ποσοστό μη-εκτελεστικών διευθυντών στην επιτροπή ελέγχου, ποσοστό μελών επιτροπής ελέγχου με σχετικά προσόντα, αριθμός συνεδριάσεων επιτροπής, ποσοστό των κοινών μετοχών ιδιοκτησίας που κατέχουν οι διευθυντές οι οποίοι συμμετέχουν στο Δ.Σ., σύνολο παρήσεων, δανειακή επιβάρυνση, Roa, αριθμός θυγατρικών επιχειρήσεων, αριθμός διευθυντών που συμμετέχουν σε συμβούλια άλλων εταιρειών σε σχέση με το συνολικό αριθμό των διευθυντών, αμοιβές ελεγκτών που δεν αφορούν τον έλεγχο σε σχέση με τις συνολικές αμοιβές της ελεγκτικής εταιρείας.
20	Abbott, J.L., Parker, S., Peters, F.G., 2004. "Audit Committee Characteristics and Restatements"	H1: Η παρουσία της επιτροπής ελέγχου που αποτελείται εξολοκλήρου από ανεξάρτητους διευθυντές συνδέεται με μικρότερη συχνότητα παρουσίας επαναδιατυπώσεων, H2: Η παρουσία της επιτροπής ελέγχου που αποτελείται από τουλάχιστον τρία μέλη (διευθυντές) συνδέεται με μικρότερη επίπτωση όσο αφορά τις επαναδιατυπώσεις, H3: Η παρουσία επιτροπής ελέγχου που ένα τουλάχιστο μέλος της έχει γνώσεις αλλά και εμπειρία σε θέματα οικονομικά (λογιστικά και χρηματοοικονομικά) συνδέεται με χαμηλότερη συχνότητα επαναδιατυπώσεων, H4: Μία επιτροπή ελέγχου που συνεδριάζει συχνά συνδέεται αρνητικά με την πιθανότητα εμφάνισης επαναδιατυπώσεων.	88 επιχειρήσεις για την περίοδο 1991 - 1999 Λογιστική παλινδρόμηση.	Αναδιτύπωση οικονομικών καταστάσεων ή όχι.	Ανεξαρτησία μελών επιτροπής ελέγχου ή όχι, περιλαμβάνονται τουλάχιστον 3 μέλη στην επιτροπή ελέγχου ή όχι, περιλαμβάνεται τουλάχιστον 1 μέλος με χρηματοοικονομικές γνώσεις ή όχι, συνεδριάζει η επιτροπή ελέγχου 4 φορές το έτος ή όχι, αριθμός διευθυντών που συμμετέχουν στο Δ.Σ., ποσοστό των μελών του συμβουλίου οι οποίοι δεν έχουν εργασιακή σχέση εξάρτησης με την εταιρεία, ποσοστό μετοχών που κατέχουν οι εξωτερικοί διευθυντές, αριθμός ετών που η εταιρεία είναι εισηγμένη, πιθανότητα ανάγκης εξωτερικής χρηματοδότησης ή όχι, ρυθμός μεταβολής του ενεργητικού
					(ρυθμός ανάπτυξης), διαρχία, ποσοστό μετοχών που κατέχουν στελέχη (managers) που παρέχουν υπηρεσίες στο συμβούλιο, αν ο ιδρυτής της εταιρείας είναι διευθύνων σύμβουλος ή πρόεδρος Δ.Σ..
21	Goodwin, J., 2003. "The Relationship Between the Audit Committee and the Internal Audit function: Evidence from Australia and New Zealand"	H1a: Η σχέση μεταξύ της επιτροπής ελέγχου και του εσωτερικού ελέγχου σχετίζεται με τη σύνθεση της επιτροπής ελέγχου, H1b: Η ανεξαρτησία της επιτροπής ελέγχου σχετίζεται περισσότερο με διαδικαστικά θέματα και η πείρα που διαθέτει η επιτροπή ελέγχου συνδέεται περισσότερο με τις εκθέσεις που συνθέτει η επιτροπή ελέγχου, H2: Η σχέση μεταξύ της επιτροπής ελέγχου και του εσωτερικού ελέγχου σχετίζεται με: α) εάν ο φορέας είναι ιδιωτικός ή δημόσιος οργανισμός; και β) εάν ο φορέας βρίσκεται στην Αυστραλία ή τη Νέα Ζηλανδία.	Έρευνα πεδίου, τελικό δείγμα 109 απαντήσεις ερωτηματολογίων. Περιγραφική ανάλυση, ANOVA, ANCOVA, λογιστική παλινδρόμηση.	Ιδιωτικές ή όχι συναντήσεις μεταξύ της επιτροπής ελέγχου και του υπεύθυνου υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου (0/1).	Ανεξαρτησία, χώρα, κλάδος δραστηριότητας, εμπειρία στη λογιστική.
22	Abbott, J.L., Parker, S., Peters, F.G., Raghunandan, K., 2003. "The Association between Audit Committee Characteristics and Audit Fees"	H1: Υπάρχει θετική συσχέτιση μεταξύ των αμοιβών του εξωτερικού ελεγκτή και της ανεξαρτησίας της επιτροπής ελέγχου, H2: Υπάρχει θετική συσχέτιση μεταξύ των αμοιβών του εξωτερικού ελεγκτή και της εμπειρίας των μελών που συμμετέχουν στην επιτροπή ελέγχου, H3: Υπάρχει θετική συσχέτιση μεταξύ των αμοιβών του εξωτερικού ελεγκτή και της συχνότητας των συνεδριάσεων της επιτροπής ελέγχου.	492 επιχειρήσεις για την περίοδο 05/02/2001 έως 30/06/2001 παλινδρόμηση.	Αμοιβές εξωτερικών ελεγκτών.	Συνολικό ενεργητικό, ποσοστό του συνολικού ενεργητικού σε σχέση με τις απαιτήσεις και τα αποθέματα, αριθμός θυγατρικών εταιρειών, ποσοστό των εγγύριων θυγατρικών σε σχέση με το σύνολο των θυγατρικών, εάν έχει τροποποιηθεί η γνώμη των ελεγκτών ή όχι, ποσοστό των μη εξαρτημένων διευθυντών του συμβουλίου, μέσος όρος των διευθυντών που κατέχουν θέση και σε συμβούλια άλλων εταιρειών, αριθμός συνεδριάσεων Δ.Σ., η επιτροπή ελέγχου έχει ή όχι μέλος με γνώσεις στη λογιστική και τα χρηματοοικονομικά, η επιτροπή ελέγχου συνεδριάζει περισσότερες από τέσσερις ή τέσσερις φορές ή όχι, η επιτροπή ελέγχου αποτελείται μόνο από ανεξάρτητους διευθυντές ή όχι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Τελική Συζήτηση

Είναι σχεδόν αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι οι εξελίξεις που παρατηρούνται στις σύγχρονες οικονομίες είναι συνεχείς. Πιο συγκεκριμένα, η αύξηση του αριθμού των επιχειρήσεων και των οικονομικών οργανισμών, η ανάπτυξη και παγκοσμιοποίηση των αγορών και των κεφαλαίων, ο συνεχώς διευρυμένος θεμιτός και αθέμιτος ανταγωνισμός και η ολοένα και περισσότερο αύξηση του αριθμού των εξαγορών και συγχωνεύσεων των επιχειρήσεων είναι μερικές από τις σύγχρονες οικονομικές εξελίξεις. Μέσα στην πολύπλοκη και ραγδαίως εξελισσόμενη σημερινή οικονομική πραγματικότητα, ο ρόλος της Ελεγκτικής αποκτά σημαντικό χαρακτήρα τόσο για τον ιδιωτικό όσο και για τον δημόσιο τομέα, τόσο σε εθνικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο (Καραγιώργος και συν., 2007).

Σε αυτά τα πλαίσια η επιτροπή Ελέγχου αποτελεί την ανεξάρτητη, αντικειμενική, διαβεβαιωτική και συμβουλευτική δραστηριότητα, η οποία είναι σχεδιασμένη να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες του οργανισμού. Υπό αυτό το πρίσμα, η επιτροπή Ελέγχου βοηθά τον οργανισμό να επιτύχει τους στόχους του, προσφέροντας μια συστηματική επιστημονική προσέγγιση για την αποτίμηση και βελτίωση της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης των κινδύνων, των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και των διαδικασιών. Επιπλέον, με την επιβολή μιας συστηματικής και πειθαρχημένης μεθόδου αποτίμησης και βελτίωσης της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών της διοίκησης και του ελέγχου, συμβάλλει στην επίτευξη των αντικειμενικών στόχων της ελεγχόμενης επιχείρησης.

Ταυτόχρονα, η ανάγκη για ύπαρξη διαφάνειας στις συναλλαγές μεταξύ των επιχειρήσεων, ακρίβειας στις πληροφορίες που δημοσιεύονται από κάθε επιχείρηση, εμπιστοσύνης στην εταιρική διακυβέρνηση των επιχειρήσεων και στη συμμόρφωσή τους με τους ισχύοντες νόμους και κανόνες κάθε Πολιτείας, επιβάλλει την διενέργεια του ελέγχου στις οικονομικές μονάδες σύμφωνα πάντα με τα ισχύοντα Ελεγκτικά Πρότυπα. Υπό αυτό το πρίσμα, η επιτροπή Ελέγχου συνίσταται στον έλεγχο των προς δημοσίευση οικονομικών καταστάσεων μιας επιχείρησης, για την εξακρίβωση της αξιοπιστίας, της αντικειμενικότητας και της εγκυρότητας τους. Με αυτόν τον τρόπο ενισχύεται η εμπιστοσύνη των επενδυτών αλλά και των υπόλοιπων ενδιαφερόμενων για την επιβίωση και την περαιτέρω ανάπτυξη μιας επιχείρησης.

Από όλες τις παραπάνω προσεγγίσεις καθίσταται προφανές ότι η επιτροπή Ελέγχου έχει εξέχουσα σημασία για την επιβίωση των οικονομικών οργανισμών. Από την εκτενή ανάλυση της σχέσης των δύο ελέγχων συμπεραίνεται ότι τόσο οι εσωτερικοί όσο και οι εξωτερικοί ελεγκτές είναι απαραίτητοι για την επιχείρηση και έχουν το δικό τους ξεχωριστό ρόλο μέσα σε αυτή.

Η εργασία των εσωτερικών ελεγκτών δεν μπορεί να παραληφθεί και να αντικατασταθεί από αυτή των εξωτερικών, αλλά ούτε το αντίθετο. Μπορούμε να πούμε πως είναι συμπληρωματικές αφού και οι δύο ασχολούνται με τον έλεγχο,

χρησιμοποιούν ελεγκτικές αρχές - διαδικασίες και κατέχονται από ελεγκτική κουλτούρα. Υπό αυτό το πρίσμα, οι εσωτερικοί ελεγκτές όσο και οι εξωτερικοί ελεγκτές πρέπει να τηρούν στάση συνεργασίας μεταξύ τους. Τα ελεγκτικά έργα τους πρέπει κατά το δυνατόν να συντονίζονται, ώστε να εξασφαλίζεται η επαρκής κάλυψη του ελεγκτικού πεδίου και να ελαχιστοποιείται η επικάλυψη των ενεργειών και του κόστους.

Στην παρούσα πτυχιακή αναλύθηκε η έννοια και η σημασία της επιτροπή Ελέγχου . Μέσα από την πλήρη ανάλυση της έννοιας, των κατηγοριών και των διακρίσεων ελέγχου προβάλλεται η αναγκαιότητά της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6:ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική Βιβλιογραφία:

1. Καζαντής Χρήστος, Ελεγκτική Και Εσωτερικός Έλεγχος-Μια συστηματική προσέγγιση εννοιών, αρχών και προτύπων
2. Παπάς Α. Αντώνης, Αναπληρωτής καθηγητής Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών(ΑΣΣΟΕ).Εισαγωγή στην Ελεγκτική
3. Γεώργιος Παππάς-Ο Σύγχρονος Εσωτερικός Έλεγχος και η Διαχείριση των κινδύνων(Enterprise Risk Management,ERM)-Ο Κλάδος των Τραπεζών p.4"
4. Σύγχρονη Ελεγκτική «Εσωτερικός Έλεγχος», Θεοχάρης Μπαλής Εκδόσεις Αθανάσιος Σταμούλης, Αθήνα 1998.
5. Ο Σύγχρονος Εσωτερικός Έλεγχος στις Επιχειρήσεις –Οργανισμούς και η Πρακτική του, Παπαστάθης Παντελής,Χορηγός ΟΠΑΠ, Αθήνα 2003.
6. Ελεγκτική , Άγγελος Α. Τσακλαγκάνος, Εκδοτικός Οίκος Αδελφών Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 1987 .
7. Ελεγκτική , Αντώνης Α. Παπάς , Εκδοτικές Επιχειρήσεις «Το Οικονομικό» ,Αθήνα 1997.
8. Θεωρία και Πρακτική , Κάντζος Κωνσταντίνος ,Εκδόσεις Αθανάσιος Σταμούλης , Παντελής Σταμούλης , Αθήνα 1995.
9. Εσωτερικός και Εξωτερικός Έλεγχος Ανωνύμων Εταιριών,Θεοδώρα Παπαδάτου , Εκδόσεις Σακκουλά , Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2001.
- 10.Εσωτερικός και Εξωτερικός Έλεγχος Ανωνύμων Εταιριών(Εφαρμογές- Πρακτικά Θέματα) ,Θεοδώρα Παπαδάτου, Εκδόσεις Σακκουλά , Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2001.
- 11.Σημειώσεις Ελεγκτικής , Ιωάννης Κ. Γιαννούλης ,Ηράκλειο 2007.
- 12.Διπλωματική Εργασία Μαγριπλή Ε. Ευαγγελία

Ξένη Βιβλιογραφία:

1. Ian Cray:The auditing Process
2. Brenda Porter: Principles of External Auditing
3. Graham Cosserrat and Neil Rodda:Modern Auditing
4. Alan Millichamp and John Taylor:Auditing
5. Bounton, William C. and KellWalter, G. (1996). Modern Auditing, 6nd edition, John Wiley & Sons, Inc.
6. Cai, Chun. (1997). On the functions and objectives of internal audit and their underlying conditions, Managerial Auditing Journal, pp247-250
7. Colbert L.J. (2002). Corporate Governance: Communications from Internal

- and External Auditor, *Managerial Auditing Journal* Vol.17 No 3, pp 147-152.
8. Cook and Wincle. (1976). *Auditing, Philosophy and Technique*.
  9. DeZoort F.T.(1997). An Investigation of Audit Committees' Oversight Responsibilities, *Abacus*, Vol. 33 No. 2, pp. 152-174
  10. Dittenhofer M. (2001) Internal Auditing Effectiveness: An Expansion of Present Methods, *Managerial Auditing Journal*, Vol.16, No 8, pp 443-450.
  11. Godfrey, P. (1996). *Control of Risk: A Guide to the Systematic Management of Risk from Construction*, London: Construction Industry Research and Information Association.
  12. Guoming B. (1997), The Development Trend and Prospects of Internal Auditing , *Managerial Auditing Journal*, Vol. 12, No. 4.5, pp 243-246.
  13. Chen, Y., A.F.Gul, C.Trugog, and M.Veeraraghavan, 2011. Audit Quality and Internal Control Weakness: Evidence from SOX 404 Disclosures. Version: November 21, 2011, Available at: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1979323.
  14. Zaman, M., M.Hudaib, and R.Haniffa, 2011. Corporate Governance Quality, Audit Fees and Non-Audit Services Fees. *Journal of Business Finance & Accounting*, 38(1& 2), pp.165-197.
  15. Abbott, L.J., and S.Parker, 2000. Auditor Selection and Audit Committee Characteristics. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 19(2), pp.47-66
  16. Abbott, L.J., S.Parker, and F.G.Peters, 2004. Audit Committee Characteristics and Restatements. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, March 2004, 23(3), pp.69-87.
  17. Bariff, M., 2003. Internal Audit Independence and Corporate Governance. A Research Study Submitted To: The Institute of Internal Auditors From The Chicago Chapter, 30/04/2003, Available at: <http://www.google.gr/url?sa=t&rct=j&q=%20a%20research%20study%20submitted%20to%20the%20institute%20of%20internal%20auditors%20from%20the%20chicago%20chapter&source=web&cd=1&ved=0CCgQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.theiia.org%2Fiiia%2Fdownload.cfm%3Ffile%3D234&ei=QLhhT72dKuv74QSo9cmmCA&usg=AFQjCNGIQZeCIfQC6qU8uTbtDn5BjZLjaw>
  18. Mohiuddin, Md., and Y.Karbahari, 2010. Audit Committee Effectiveness: A Critical Literature Review. *AIUB, Journal of Business and Economics*, 9(1), pp.97-125.
  19. OESD, 2004. OESD Principles of Corporate Governance. Available at: http://www.ecgi.org/codes/documents/principles_en_final.pdf
  20. Ojo, M., 2009. The role of external auditors in corporate governance: agency problems and the management of risk. Munich Personal RePEc Archive, Paper No 28149. Available at: <http://mpra.ub.uni-muenchen.de/281492011>].
  21. Parker, S., P.Gary, and H.Turetsky, 2002. Corporate governance and corporate failure: a survival analysis, *Corporate Governance: International Journal of Business and Society*, 2(2), pp.4-12.
  22. Sarbanes - Oxley Acts, 2002. Available at: <http://www.soxlaw.com/>

23. Sarens, G., 2009. Editorial note - Internal auditing research: where are we going? *International Journal of Auditing*, 13(1), pp.1-7.
24. Sarens, G., and I.De Beelde, 2006. The Relationship between Internal Audit and Senior Management: A Qualitative Analysis of Expectations and Perceptions. *International Journal of Auditing*, 10(3), pp.219-241.
25. Sarens, G., and J.M.Abdolmohammadi, 2007. Agency Theory as a Predictor of the Size of the Internal Audit Function in Belgian Companies. Available at: http://nlinkdir.com/audit/midyear/08midyear/papers/21_Sarens_AgencyTheory.pdf
26. Sarens, G., I.De Beelde, and P.Everaert, 2009. Internal audit: A comfort provider to the audit committee. *The British Accounting Review*, 41(2), pp.90-106.
27. Sarens, G., J.M.Abdolmohammadi, 2011. Monitoring Effects of the Internal Audit Function: Agency Theory versus other Explanatory Variables. *International Journal of Auditing*, 15(1), pp.1-20.
28. Sarens, G., M.Allegrini, G.D'Onza, and R.Melville, 2011. Are internal auditing practices related to the age of the internal audit function? *Managerial Auditing Journal*, 26(1), pp.51-64.
29. Schneider, A., 2010. Analysis of professional standards and research findings to develop decision aids for reliance on internal auditing. *Research in Accounting Regulation*, 22(2), pp.96-106.
30. Schneider, A., 2010. Assessment of Internal Auditing by Audit Committees. *Academy of Accounting and Financial Studies Journal*, 14(2), pp.19-26.
31. Shleifer A., and R.W.Vishny, 1997. A Survey of Corporate Governance. *The Journal of Finance*, 52(2), pp.737-783.
32. Smith, P., 2008. IT Skills for Internal Auditors. *The Internal Auditor*, 65(4). Available at: http://findarticles.com/p/articles/mi_m4153/is_4_65/ai_n30908246/
33. Spathis, C., 2002. Detecting false financial statement using published data: some evidence from Greece. *Managerial Auditing Journal*, 17(4), pp.179-191.
34. Stewart, J., and L.Munro, 2007. The Impact of Audit Committee Existence and Audit Committee Meeting Frequency on the External Audit: Perceptions of Australian Auditors. *International Journal of Auditing*, 11(1), pp.51-69.
35. Tsalavoutas, I., and L.Evans, 2010. Transition to IFRS in Greece: financial statement effects and auditor size. *Managerial Auditing Journal*, 25(8), pp.814-842.
36. Turley, St., and M.Zaman, 2004. The Corporate Governance Effects of Audit Committees. *Journal of Management and Governance*, 8(3), pp.305-332.
37. Vinten, G., and C.Lee, 1993. Audit Committees and Corporate Control. *Managerial Auditing Journal*, 8(3), pp.11-24.
38. Volonte, C., 2012. Foundations of Corporate Governance. Available at: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1991135
39. Wieland, J., 2005. Corporate Governance, Values Management, and Standards: A European Perspective. *Business and Society*, 44(1), pp.74-93.

40. Williamson, O.E., 1988. Corporate Finance and Corporate Governance. Journal of Finance, 43(3), pp.567-591.
41. Zaman, M., M.Hudaib, and R.Haniffa, 2011. Corporate Governance Quality, Audit Fees and Non-Audit Services Fees. Journal of Business Finance & Accounting, 38(1& 2), pp.165-197.

Internet:

1. <http://aaahq.org/pubs/horizons.htm>
2. <http://el.wikipedia.org>
3. <http://eur-lex.europa.eu>
4. <https://eclass2.teicrete.gr>
5. <http://lawdb.intrasoftnet.com>
6. <http://online.sagepub.com/>
7. <http://papers.ssrn.com159>
8. <http://scholar.google.gr>
9. <http://siriopoulos.webs.com/XRHMDIOIK.pdf>
10. <http://www.coso.org/>
11. <http://www.doc-txt.com/Theoretical-Foundations.pdf>
12. <http://www.ebsco.com/>
13. http://www.hcmr.gr/listview2_el.php?id=848
14. <http://www.heal-link.gr/>
15. http://www.hiia.gr/internal_audit_code.htm
16. <http://www.sciencedirect.com>
17. <http://www.teicrete.gr/msc-accaud/intro.html>
18. http://www.virtusinterpress.org/additional_files/book_corp_govern/sample_chapter02.pdf
19. <https://www.ecgi.org>
20. www.e-logos.gr
21. www.elsevier.com
22. www.elte.org.gr
23. www.eurojournals.com
24. www.gus.gr
25. www.ifrsnews.com
26. www.logistis.gr
27. www.naftemporiki.gr
28. www.sev.org.gr
29. www.soel.gr
30. www.taxisnet.gr

Νομοθετικό Παράρτημα

ΑΠΟΦΑΣΗ 5/204/14-11-2000 του Δ.Σ. της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς

Θέμα: Κανόνες συμπεριφοράς των εταιριών που έχουν εισαγάγει τις μμετοχές τους στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών και των συνδεδόμενων με αυτές προσώπων.

Αφού έλαβε υπόψη:

- 1.Την παράγραφο 1 περίπτωση. α, β και γ του άρθρου 1 του νόμου 2836/2000 (ΦΕΚ 168 Α/24.7.2000) για τη Συμπλήρωση της νομοθεσίας για την Κεφαλαιαγορά, ρυθμίσεις θεμάτων Κτηματικής Εταιρίας του Δημοσίου (Κ.Ε.Δ.) ασφαλιστικών αποζημιώσεων, Φ.Π.Α., επενδυτικού χρυσού και άλλες διατάξεις.
- 2.Την παράγραφο 2 του άρθρου 1 του νόμου 2836/2000 (ΦΕΚ 168 Α/24.7.2000) για τη Συμπλήρωση της νομοθεσίας για την Κεφαλαιαγορά, ρυθμίσεις θεμάτων Κτηματικής Εταιρίας του δημοσίου (Κ.Ε.Δ.) ασφαλιστικών αποζημιώσεων, Φ.Π.Α., επενδυτικού χρυσού και άλλες διατάξεις.
- 3.Την παράγραφο 3 του άρθρου 1 του νόμου 2836/2000 (ΦΕΚ 168 Α/24.7.2000) για τη Συμπλήρωση της νομοθεσίας για την Κεφαλαιαγορά, ρυθμίσεις θεμάτων Κτηματικής Εταιρίας του Δημοσίου (Κ.Ε.Δ.) ασφαλιστικών αποζημιώσεων, Φ.Π.Α., επενδυτικού χρυσού και άλλες διατάξεις.
- 4.Την περίπτωση ζ της παραγράφου 1 του άρθρου 78 του νόμου 1969/1991, (ΦΕΚ 167Α/30.10.1991) Έταιρίες επενδύσεων χαρτοφυλακίου, αμοιβαία κεφάλαια, διατάξεις εκσυγχρονισμού και εξυγίανσης της κεφαλαιαγοράς και άλλες διατάξεις^α, όπως συμπληρώθηκε με το άρθρο 18 του νόμου 2198/1994 (ΦΕΚ 43 Α).
- 5.Το άρθρο 29 Α του νόμου 1558/1985 (ΦΕΚ 137 Α) Κυβέρνηση και Κυβερνητικά όργανα όπως προστέθηκε με το άρθρο 27 του νόμου 2981/1992 (ΦΕΚ 125 Α).
6. Το υπαριθμ.544741/10.11.2000 έγγραφο του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών ως και το απόσπασμά πρακτικών της από 9.11.2000 συνεδρίασης του Δ.Σ. του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών σχετικά με τη γνώμη του Δ.Σ. του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών.

ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΙ ΟΜΟΦΩΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α

ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ἢ ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ἢ ΜΕΣΑ ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑΣ

Άρθρο 1

Πεδίο εφαρμογής

1.Η παρούσα απόφαση αφορά στις υποχρεώσεις εταιριών (εφεξής Έταιρίες^α ή Έταιρία) των οποίων οι μμετοχές είναι εισηγμένες σε οποιαδήποτε αγορά του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών (εφεξής Χ.Α.Α.) καθώς και στις υποχρεώσεις των βασικών μμετόχων τους, των μελών του διοικητικού τους συμβουλίου, των στελεχών τους με ειδικές αρμοδιότητες ή άλλων φυσικών ή νομικών προσώπων τα οποία συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με αυτές, όπως ειδικότερα προβλέπεται στα παρακάτω άρθρα.

2. Για τις ανάγκες της παρούσας, ως εισηγμένες σε αγορά του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών θεωρούνται οι μμετοχές Εταιρίας από τη λήψη απόφασης για την εισαγωγή τους, σύμφωνα με το άρθρο 2 του π.δ. 350/1985, την παράγραφο με στοιχεία Α 4 της υπ' αριθμ. 2063/Β.69 Απόφαση ΥΠΕΘΟ, και το άρθρο 8 του ν. 2733/1999, όπως εκάστοτε ισχύουν για την Κύρια, την Παράλληλη και τη Νέα Χρηματιστηριακή Αγορά, αντίστοιχα, και για όλη τη διάρκεια κατά την οποία οι μμετοχές αυτές είναι διαπραγματεύσιμες ή τελούν υπό καθεστώς αναστολής διαπραγμάτευσης, μέχρι τη διαγραφή τους σύμφωνα με το άρθρο 11 του π.δ. 350/1985.

Άρθρο 2

Γενικές αρχές

Κάθε Εταιρία οφείλει να διασφαλίζει:

α) Την έγκαιρη δημοσιοποίηση πληροφοριών ή γεγονότων που επέρχονται στη σφαίρα της δραστηριότητάς της, δεν είναι προσιτά στο κοινό και τα οποία δύνανται, λόγω των επιπτώσεών τους στην περιουσιακή ή οικονομική της κατάσταση ή στη γενική πορεία των υποθέσεών της, να προκαλέσουν σημαντική διακύμανση των τιμών των μμέτοχών της, όπως

προβλέπεται στο άρθρο 5 παράγραφος 5 του π.δ. 350/1985.

β) Τη διατήρηση του εμπιστευτικού χαρακτήρα των παραπάνω γεγονότων ή πληροφοριών

πριν από τη δημοσιοποίησή τους.

γ) Την αποφυγή χρησιμοποίησης μμεθόδων ή πρακτικών δημοσιότητας που στρέφονται

κατά της αξιοπιστίας και της εύρυθμής λειτουργίας της αγοράς κινητών αξιών.

δ) Την οργάνωση, τις δομές και τους μηχανισμούς εσωτερικής λειτουργίας που είναι απαραίτητοι για την καλύτερη εξυπηρέτηση των συμφερόντων των μμετόχων της αλλά και γενικότερα του επενδυτικού κοινού.

Άρθρο 3

Μέσα δημοσιότητας

1. Κάθε ανακοίνωση της Εταιρίας σε εφαρμογή των υποχρεώσεων που απορρέουν από την παρούσα απόφαση γίνεται προς το Χ.Α.Α. προκειμένου να καταχωρηθεί στο Ημερήσιο Δελτίο Τιμών του Χ.Α.Α.

2. Η ανακοίνωση των παραπάνω πληροφοριών μπορεί να γίνεται και με άλλο τρόπο εφόσον:

α) Έχει ουσιαστικά το ίδιο περιεχόμενο με το κείμενο που καταχωρείται στο Ημερήσιο Δελτίο Τιμών του Χ.Α.Α., και

β) Γίνεται ταυτόχρονα ή μετά την ημερομηνία κοινοποίησής της στο Χ.Α.Α. 3

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β

ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΠΟΥ ΠΡΟΒΛΕΠΟΝΤΑΙ ΣΤΙΣ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΥΣ 2, 3, 4 ΚΑΙ 5 ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 5 ΤΟΥ Π.Δ. 350/1985

Άρθρο 4

Υποχρεώσεις γνωστοποίησης

1. Κάθε Εταιρία οφείλει να γνωστοποιεί αμελλητί στο κοινό, με τα μέσα που

προβλέπονται στο άρθρο 3 της παρούσας ή όπως ορίζεται ειδικότερα από την ισχύουσα νομοθεσία, κάθε γεγονός η δημοσιοποίηση του οποίου εύλογα αναμένεται ότι θα επηρεάσει την αγορά των μέτοχών της. Σε κάθε περίπτωση, ως τέτοια γεγονότα τα οποία θα πρέπει να γνωστοποιούνται στο κοινό θεωρούνται:

- α) Αποφάσεις για ουσιώδη μμεταβολή της επιχειρηματικής της δράσης.
- β) Αποφάσεις ή συμφωνίες για τη σύναψη ή λύση ουσιωδών συνεργασιών ή επιχειρηματικών συμμαχιών, καθώς και για κάθε ουσιώδη διεθνή πρωτοβουλία.
- γ) Αποφάσεις για την υποβολή δημόσιας πρότασης αγοράς σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις.
- δ) Αποφάσεις ή συμφωνίες για συμμετοχή σε διαδικασία συγχώνευσης, διάσπασης ή εξαγοράς, απόκτησης ή εκχώρησης μμέτοχών που αντιπροσωπεύουν ποσοστό τουλάχιστον 5% εταιρίας στην οποία συμμετέχει σε ποσοστό τουλάχιστον 10% η Εταιρία ή μέλη του Διοικητικού της Συμβουλίου, ή μέτοχοί της με ποσοστό τουλάχιστον 10%.
- ε) Αποφάσεις για αλλαγή της σύνθεσης του διοικητικού συμβουλίου ή ανώτατων διευθυντικών στελεχών.
- στ) Αποφάσεις για τη διανομή και την καταβολή μμερισμάτων, για πράξεις έκδοσης νέων μμέτοχών, διανομής, εγγραφής, παραιτήσεως και μμετατροπής, όπως προβλέπεται στο άρθρο 5 παράγραφος 2 στοιχείο β του π.δ. 350/1985.
- ζ) Αποφάσεις αλλαγής ουσιωδών στοιχείων που περιέχονται στο πλέον πρόσφατο ενημερωτικό της δελτίο, ή στο ετήσιο δελτίο του άρθρου 16 του παρόντος, συμπεριλαμβανομένων και των δεσμεύσεων που έχουν αναληφθεί για τη χρήση αντληθέντων κεφαλαίων .
- η) Οποιαδήποτε ουσιώδης μμεταβολή στην περιουσιακή κατάσταση, στην κεφαλαιακή διάρθρωση της Εταιρίας, ιδίως στη δανειακή της επιβάρυνση και στην απόδοσή της.
- θ) Προκειμένου περί Εταιρίας η οποία καταρτίζει ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, οποιαδήποτε μεταβολή που επιδρά ουσιωδώς στη διάρθρωση ή στα ενοποιημένα οικονομικά μεγέθη του ομίλου.

ι) Οποιαδήποτε άλλη περίπτωση προβλέπεται από την κείμενη νομοθεσία.

2. Για τους σκοπούς εφαρμογής της παραπάνω παραγράφου, ως απόφαση νοείται κάθε απόφαση του αρμοδίου εξουσιοδοτημένου οργάνου της Εταιρίας. Στις αποφάσεις του διοικητικού συμβουλίου της Εταιρίας συμπεριλαμβάνονται και αυτές που αφορούν στη σύγκληση της γενικής συνέλευσης για τη λήψη απόφασης σε συγκεκριμένο από τα παραπάνω θέματα.Ως συμφωνία νοείται και η υπογραφή προσυμφώνου που περιλαμβάνει σαφή περιγραφή των δεσμεύσεων των αντισυμβαλλομένων.

3. Με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 5 της παρούσας και των ισχυουσών διατάξεων για την απαγόρευση εκμετάλλευσης εμπιστευτικών πληροφοριών, κάθε Εταιρία, μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της και διευθυντικά στελέχη της και αντίστοιχα πρόσωπα συνδεδεμένων με αυτήν εταιριών, οφείλουν να αποφεύγουν την πρόωρη δημοσιοποίηση ειδήσεων ή πληροφοριών για τα γεγονότα που αναφέρονται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου πριν αυτές λάβουν τη μορφή αποφάσεων ή συμφωνιών που προβλέπεται στην παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου.

4. Οι γνωστοποιήσεις που αναφέρονται στις προηγούμενες παραγράφους πρέπει να περιλαμβάνουν τουλάχιστον εκείνα τα στοιχεία που είναι απαραίτητα για την επαρκή και σαφή πληροφόρηση του επενδυτή και να μην περιέχουν στοιχεία που επιδέχονται διττή ή ασαφή ερμηνεία.

5. Απαλλαγή από τις παραπάνω υποχρεώσεις χωρεί μόνον ύστερα από απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών, σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 5 στοιχείο α του π.δ. 350/1985.

Άρθρο 5

Πρόσθετες υποχρεώσεις

1. Εκτός των περιπτώσεων που προβλέπονται στο προηγούμενο άρθρο, κάθε Εταιρία οφείλει να προβαίνει σε σχετική ανακοίνωση, με τα μέσα που προβλέπονται στο άρθρο 3 της παρούσας, και στις ακόλουθες περιπτώσεις:

α) Σε περίπτωση δημοσιοποίησης ανεπιβεβαίωτων πληροφοριών ή φημών ή διαρροής πληροφοριών για επικείμενες εξελίξεις που ανάγονται στη σφαίρα της δραστηριότητάς της και θα μπορούσαν να προκαλέσουν σημαντική μεταβολή των τιμών των μετοχών της. Στην περίπτωση που οι φήμες ή οι πληροφορίες αυτές είναι βάσιμες ή αληθείς, η Εταιρία υποχρεούται να προβεί σε άμεση επιβεβαίωσή τους διευκρινίζοντας ταυτόχρονα και το στάδιο εξέλιξης στο οποίο βρίσκονται τα γεγονότα στα οποία αναφέρονται οι σχετικές φήμες ή πληροφορίες. Στην περίπτωση που οι φήμες είναι ανυπόστατες ή οι πληροφορίες είναι ψευδείς ή ανακριβείς, η Εταιρία οφείλει να προβεί στην άμεση διάψευση ή αντίστοιχα, στον εντοπισμό της ανακρίβειας τέτοιων φημών ή πληροφοριών. Η Εταιρία έχει, επίσης, τη δυνατότητα να ανακοινώσει ότι επιφυλάσσεται, και να μην σχολιάσει τις φήμες ή πληροφορίες, ενόψει οριστικών ανακοινώσεων.

β) Σε περίπτωση που η Εταιρία έχει βάσιμες υπόνοιες για την απώλεια του εμπιστευτικού χαρακτήρα των πληροφοριών για γεγονότα που αναφέρονται στο άρθρο 4 παράγραφος 1 και για τη διαρροή τους σε τρίτους πριν από την τυχόν επίσημη γνωστοποίησή τους, η Εταιρία οφείλει, με τα μέσα που προβλέπονται στο άρθρο 3, να προβεί αμελλητί στην επίσημη γνωστοποίησή τους ή σε σχετική προειδοποίηση του επενδυτικού κοινού.

2. Απαλλαγή από τις παραπάνω υποχρεώσεις χωρεί μόνον ύστερα από απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών, η οποία χορηγείται σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 5 στοιχείο α του π.δ. 350/1985.

Άρθρο 6

Κυρώσεις

Σε περίπτωση παράβασης των διατάξεων των άρθρων 4 και 5 της παρούσας, το Διοικητικό Συμβούλιο της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς επιβάλλει τις κυρώσεις που προβλέπονται στην περίπτωση β της παραγράφου 4 του άρθρου 1 του ν. 2836/2000.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ

ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗΣ ΠΟΥ ΠΡΟΒΛΕΠΕΤΑΙ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ 3 ΤΟΥ Π.Δ. 53/1992

Άρθρο 7

Υποχρέωση τήρησης απορρήτου

1. Κάθε Εταιρία οφείλει να λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα και να θεσπίζει εσωτερικές διαδικασίες προκειμένου να τηρείται ο απόρρητος χαρακτήρας του περιεχομένου των ανακοινώσεων που προβλέπονται στα άρθρα 4 και 5 της παρούσας, μέχρι τη δημοσιοποίησή τους.

2. Κάθε Εταιρία οφείλει να περιορίζει τον κύκλο ανώτατων στελεχών που λαμβάνουν μέρος στις σχετικές επίσημες ή ανεπίσημες συζητήσεις και να λαμβάνει κάθε πρόσφορο μέτρο έτσι ώστε να μην γίνεται εκμετάλλευση των εμπιστευτικών πληροφοριών κατά παράβαση του π.δ. 53/1992.

3. Κατί εξαίρεση η Εταιρία μπορεί να επεκτείνει τον κύκλο προσώπων της παραγράφου 2 όταν οι εμπιστευτικές πληροφορίες πρόκειται να γνωστοποιηθούν:

α) Στους κάθε είδους συμβούλους της Εταιρίας και στους συμβούλους άλλων φυσικών ή νομικών προσώπων που εμπλέκονται άμεσα στη σχετική συναλλαγή ή στο σχετικό γεγονός.

β) Στα πρόσωπα με τα οποία η Εταιρία διαπραγματεύεται, ή σκοπεύει να διαπραγματευθεί τη σύναψη εμπορικής, οικονομικής ή επενδυτικής συμφωνίας συμπεριλαμβανομένων και των συμφωνιών με αναδόχους μελλοντικών εκδόσεων κινητών αξιών της Εταιρίας.

γ) Στους εργαζομένους στην Εταιρία ή στους εκπροσώπους των συνδικαλιστικών φορέων τους. Τα πρόσωπα που αναφέρονται στις υπό α, β και γ περιπτώσεις υπέχουν την υποχρέωση που αναφέρεται στην παράγραφο 2.

4. Στις περιπτώσεις της παραγράφου 3, η Εταιρία οφείλει να λαμβάνει κάθε απαραίτητο μέτρο, συμπεριλαμβανομένης και της σύναψης σχετικής σύμβασης εμπιστευτικότητας, προκειμένου οι τρίτοι στους οποίους κοινοποιούνται κατί εξαίρεση πληροφορίες, σύμφωνα με την παράγραφο 3, να είναι απολύτως ενήμεροι για τον εμπιστευτικό χαρακτήρα των πληροφοριών αυτών καθώς και για την απαγόρευση εκμετάλλευσής τους σύμφωνα με τις διατάξεις του π.δ. 53/1992.

Άρθρο 8

Προϋποθέσεις συναλλαγών συγκεκριμένων προσώπων

1. Κατά το χρονικό διάστημα των 30 ημερών από τη λήξη της περιόδου στις οποίες αναφέρονται οι τριμηνιαίες οικονομικές καταστάσεις της Εταιρίας, σύμφωνα με το π.δ. 360/1985, ή κατά το τυχόν μικρότερο χρονικό διάστημα έως τη δημοσίευση των καταστάσεων αυτών, καθώς και από τη στιγμή που κατά την άσκηση των καθηκόντων τους ή με οποιοδήποτε άλλο τρόπο έρχεται στην κατοχή τους οποιαδήποτε εμπιστευτική πληροφορία, όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 2 του π.δ. 53/1992, στα παρακάτω πρόσωπα επιτρέπεται να καταρτίζουν συναλλαγές με αντικείμενο μετοχές της Εταιρίας ή παράγωγα προϊόντα επί μετοχών της Εταιρίας τα οποία είναι διαπραγματεύσιμα στο Χρηματιστήριο

Παραγώγων Αθηνών, ή συνδεδεμένης με αυτήν εταιρίας, μόνον εφόσον έχουν προηγουμένως προβεί σε σχετική γνωστοποίηση προς το διοικητικό συμβούλιο της Εταιρίας και η γνωστοποίηση έχει δημοσιευθεί στο Ημερήσιο Δελτίο Τιμών του Χ.Α.Α. την προηγούμενη τουλάχιστον ημέρα από την ημέρα συναλλαγής:

α) Μέλη του διοικητικού συμβουλίου της Εταιρίας τα οποία συνδέονται με την Εταιρία με σχέση αμειβόμενης παροχής υπηρεσιών, ο γενικός διευθυντής της, ο

διευθυντής οικονομικών υπηρεσιών της, ο προϊστάμενος λογιστηρίου της, ο υπεύθυνος εσωτερικού ελέγχου και οι επικεφαλής των υπηρεσιών της που προβλέπονται στα άρθρα 13 και 14 της παρούσας,

β) Οι ορκωτοί ελεγκτές της,

γ) Ο τυχόν νομικός της σύμβουλος που συνδέεται μαζί της με σχέση έμμισθης εντολής ή / και ο προϊστάμενος νομικών υπηρεσιών της,

δ) Κάθε μέτοχός της με ποσοστό συμμετοχής πάνω από 20% στο μετοχικό της κεφάλαιο, και

ε) Κάθε συνδεδεμένη εταιρία κατά την έννοια του άρθρου 42ε παράγραφος 5 του κ.ν. 2190/1920, εκτός εάν αποτελεί θεσμικό επενδυτή κατά την έννοια του άρθρου 4 της απόφασης 13/174/26.10.1999 (ΦΕΚ Β' 2099/1.12.1999) του Διοικητικού Συμβουλίου της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς όπως εκάστοτε ισχύει.

2. Οι Εταιρίες οφείλουν, εντός τριών μηνών από την έναρξη ισχύος της παρούσας, να υποβάλουν στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς κατάλογο των παραπάνω προσώπων με τον κωδικό συναλλαγών τους στο Ολοκληρωμένο Αυτόματο Σύστημα Ηλεκτρονικών Συναλλαγών (ΟΑΣΗΣ) και στοιχεία της μερίδας επενδυτή και λογαριασμού αξιών στο Σύστημα Αύλων Τίτλων. Ο παραπάνω κατάλογος προσώπων πρέπει να ενημερώνεται ανά τρίμηνο και να δημοσιεύεται, μαζί με τις τροποποιήσεις του, στο Ετήσιο Δελτίο του άρθρου 16.

3. Εφόσον η Εταιρία ανήκει σε όμιλο επιχειρήσεων στον οποίο ανήκουν και άλλες εταιρίες οι οποίες συνδέονται με την Εταιρία με τις σχέσεις που προβλέπονται στα άρθρα 42ε παράγραφος 5 και 96 παράγραφος 1 του κ.ν. 2190/1920, η Εταιρία οφείλει να διασφαλίζει ότι οι εταιρίες αυτές λαμβάνουν κάθε μέτρο έτσι ώστε να αποφεύγεται η καταστρατήγηση των παραπάνω απαγορεύσεων με τη συμμετοχή των στελεχών, συνεργατών και μετόχων τους με ποσοστό συμμετοχής τουλάχιστον 20% του μετοχικού τους κεφαλαίου στην κατάρτιση συναλλαγών που αναφέρονται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 9

Κυρώσεις

Σε περίπτωση παράβασης των διατάξεων των άρθρων 7 και 8 της παρούσας, το Διοικητικό Συμβούλιο της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς επιβάλλει τις κυρώσεις που προβλέπονται από το άρθρο 11 του π.δ. 53/1992, σύμφωνα με την περίπτωση δ της παραγράφου 4 του άρθρου 1 του ν. 2836/2000.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ

ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΠΡΟΑΝΑΓΓΕΛΙΑΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ⁷

Άρθρο 10

Υποχρέωση προαναγγελίας συναλλαγών

1. Μέτοχος Εταιρίας ο οποίος κατέχει ποσοστό τουλάχιστον 10% οποιασδήποτε κατηγορίας μετοχών και προτίθεται σε διάστημα τριών μηνών ή μικρότερο να αποκτήσει

μετοχές της ίδιας κατηγορίας που αντιπροσωπεύουν ποσοστό μεγαλύτερο του 5% του μετοχικού της κεφαλαίου ή να εκχωρήσει μετοχές της ίδιας κατηγορίας που αντιπροσωπεύουν ποσοστό μεγαλύτερο του 5%, οφείλει να ανακοινώσει, με τα μέσα που προβλέπονται στο άρθρο 3 της παρούσας, τον επιδιωκόμενο όγκο συναλλαγών

του, το χρονικό διάστημα διενέργειάς τους, την Επιχείρηση Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών του ν. 2396/1996 (εφεξής 'Ε.Π.Ε.Υ.^α) μέσω της οποίας θα προβεί στη συναλλαγή ή τις συναλλαγές, η οποία και προσυπογράφει τη σχετική ανακοίνωση, καθώς και το εάν η συναλλαγή ή οι συναλλαγές του σχετίζονται με τις επενδυτικές προθέσεις άλλων φυσικών ή νομικών προσώπων που ενεργούν συντονισμένα με τον ίδιο. Μετά τη συμπλήρωση του χρονικού διαστήματος που αναφέρεται στο προηγούμενο εδάφιο, η Ε.Π.Ε.Υ. γνωστοποιεί, με τα μέσα που προβλέπονται στο άρθρο 3 της παρούσας, τις συνολικές συναλλαγές που πραγματοποιήθηκαν με βάση την προαναγγελία.

2. Σε περίπτωση που μέτοχος ο οποίος προέβη στην ανακοίνωση της παραγράφου 1 μεταβάλει τις προθέσεις του για οποιοδήποτε λόγο, μερικά ή ολικά, όπως αυτές ανακοινώθηκαν, οφείλει να προβεί αμελλητί σε νέα ανακοίνωση αναφέροντας τους λόγους της μερικής ή ολικής μεταβολής της πρόθεσής του καθώς και στοιχεία των συναλλαγών που τυχόν διενήργησε ή σκοπεύει να διενεργήσει.

3. Με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 7 παράγραφος 9 του ν. 2843/2000 (ΦΕΚ 219Α/12.10.2000) για τις Εταιρίες των οποίων οι μετοχές εισάγονται για πρώτη φορά σε αγορά του Χ.Α.Α., οι μέτοχοι με ποσοστό τουλάχιστον 5% οφείλουν να προβούν σε δεσμευτική δήλωση προθέσεων για το πρώτο έτος από την έναρξη διαπραγμάτευσης των μετοχών στο Χ.Α.Α. η οποία περιλαμβάνεται υποχρεωτικά στο ενημερωτικό δελτίο. Στη δήλωση αυτή προαναγγέλλουν την τυχόν πώληση μετοχών, το μέγιστο ποσοστό το οποίο θα πωλήσουν και την Ε.Π.Ε.Υ. μέσω της οποίας θα διενεργήσουν την πώληση αυτή.

4. Σε κάθε περίπτωση, ο μέτοχος που αναφέρεται στις παραπάνω παραγράφους θα ευθύνεται ως προς την πραγματοποίηση ή μη της προαναγγελθείσας πρόθεσης για τη διάδοση ψευδών, ανακριβών ή παραπλανητικών πληροφοριών εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις που αναφέρονται στις οικείες διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας. Η Ε.Π.Ε.Υ. που αναφέρεται στην παράγραφο 1 υποχρεούται να γνωστοποιεί ανά μήνα το αποτέλεσμα των σχετικών συναλλαγών.

5. Σε περίπτωση παράβασης των διατάξεων του παρόντος άρθρου, το Διοικητικό Συμβούλιο της Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς επιβάλλει τις κυρώσεις που προβλέπονται από το άρθρο 14 του π.δ. 51/1992, σύμφωνα με την περίπτωση γ της παραγράφου 4 του άρθρου 1 του ν. 2836/2000. 8

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΟΥΣ

Άρθρο 11

Εσωτερικός κανονισμός λειτουργίας

Κάθε Εταιρία οφείλει να καταρτίζει επαρκή κανονισμό εσωτερικής λειτουργίας, ο οποίος θα ανταποκρίνεται στο μέγεθος, στο αντικείμενό της, στις αρχές σύγχρονης οργάνωσης, καθώς και στο οργανόγραμμα της εταιρίας.

Άρθρο 12

Τμήμα εσωτερικού ελέγχου

1. Κάθε Εταιρία οφείλει να διαθέτει τμήμα εσωτερικού ελέγχου το οποίο θα αποσκοπεί στη συνεχή παρακολούθηση της λειτουργίας της Εταιρίας και θα έχει την ευθύνη να ενημερώνει εγγράφως, σε τακτά χρονικά διαστήματα, το διοικητικό

- συμβούλιο για την εφαρμογή του κανονισμού εσωτερικής λειτουργίας της Εταιρίας.
2. Ο επικεφαλής του τμήματος εσωτερικού ελέγχου διορίζεται από το διοικητικό συμβούλιο της Εταιρίας, αναφέρεται σε αυτό και είναι πρόσωπο με επαρκή προσόντα και εμπειρία.
3. Στις αρμοδιότητες του τμήματος εσωτερικού ελέγχου συμπεριλαμβάνονται επιπροσθέτως και οι εξής:
- α) Ο έλεγχος τήρησης των υποχρεώσεων που προβλέπονται στην παρούσα
  - β) Ο έλεγχος της τήρησης των δεσμεύσεων που περιέχονται στα ενημερωτικά δελτία και τα επιχειρηματικά σχέδια της Εταιρίας σχετικά με τη χρήση των κεφαλαίων που αντλήθηκαν από το χρηματιστήριο.
  - γ) Ο έλεγχος της νομιμότητας των αμοιβών και πάσης φύσεως παροχών προς τα μέλη της διοικήσεως αναφορικά με τις αποφάσεις των αρμοδίων οργάνων της Εταιρίας.
  - δ) Ο έλεγχος των σχέσεων και συναλλαγών της Εταιρίας με τις συνδεδεμένες με αυτήν εταιρίες, κατά την έννοια του άρθρου 42ε παράγραφος 5 του κ.ν. 2190/1920, καθώς και των σχέσεων της Εταιρίας με τις εταιρίες στο κεφάλαιο των οποίων συμμετέχουν σε ποσοστό τουλάχιστον 10% μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της Εταιρίας ή μέτοχοί της με ποσοστό τουλάχιστον 10%.
4. Το διοικητικό συμβούλιο της Εταιρίας οφείλει να παρέχει στα μέλη του Τμήματος όλα τα απαραίτητα μέσα που θα διευκολύνουν την άσκηση κατάλληλου και αποδοτικού εσωτερικού ελέγχου.
5. Στον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας της Εταιρίας πρέπει να περιγράφονται με ακρίβεια οι αρμοδιότητες, η σύνθεση, ο τρόπος επικοινωνίας με τα λοιπά τμήματα της Εταιρίας και οι όροι λειτουργίας του τμήματος εσωτερικού ελέγχου.

Άρθρο 13

Υπηρεσία εξυπηρέτησης μετόχων⁹

1. Κάθε Εταιρία οφείλει να διαθέτει υπηρεσία εξυπηρέτησης μετόχων η οποία θα έχει την ευθύνη της άμεσης και ισότιμης πληροφόρησης των μετόχων καθώς και της εξυπηρέτησής τους σχετικά με την άσκηση των δικαιωμάτων τους με βάση το νόμο και το καταστατικό της Εταιρίας .
2. Ειδικότερα, η υπηρεσία εξυπηρέτησης μετόχων οφείλει να μεριμνά για την άμεση, ορθή και ισότιμη πληροφόρηση των μετόχων σχετικά με τα ακόλουθα:
- α) Διανομή μερισμάτων, πράξεις εκδόσεως νέων μετοχών, διανομής, εγγραφής, παραιτήσεως και μετατροπής, χρονική περίοδος άσκησης των σχετικών δικαιωμάτων ή μεταβολές στα αρχικά χρονικά περιθώρια (πχ επέκταση του χρόνου άσκησης των δικαιωμάτων).
  - β) Παροχή πληροφοριών σχετικά με τις Τακτικές ή Έκτακτες Γενικές Συνελεύσεις και τις αποφάσεις τους.
  - γ) Απόκτηση ιδίων μετοχών και διάθεσή τους, ή τυχόν ακύρωση αυτών.
3. Η υπηρεσία εξυπηρέτησης μετόχων φροντίζει ώστε στην Ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση των μετόχων της Εταιρίας να είναι διαθέσιμο σε αυτούς το Ετήσιο Δελτίο του άρθρου 16, καθώς και να μπορούν να αποστέλλονται σε κάθε ενδιαφερόμενο, σε έγγραφη ή σε ηλεκτρονική μορφή, όλες οι δημοσιευμένες εταιρικές εκδόσεις (Ετήσιο Δελτίο, Ενημερωτικό Δελτίο, περιοδικές και ετήσιες οικονομικές καταστάσεις,

εκθέσεις

διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου και των ορκωτών ελεγκτών - λογιστών).

4. Η υπηρεσία εξυπηρέτησης μετόχων έχει την αρμοδιότητα της σύμφωνης με την ισχύουσα νομοθεσία τήρησης και ενημέρωσης του μετοχολογίου της Εταιρίας. Για το σκοπό αυτό, η υπηρεσία έχει την ευθύνη επικοινωνίας με το Κεντρικό Αποθετήριο Τίτλων.

Άρθρο 14

Υπηρεσία εταιρικών ανακοινώσεων

1. Κάθε Εταιρία οφείλει να διαθέτει υπηρεσία εταιρικών ανακοινώσεων στην οποία ανατίθεται η αρμοδιότητα συμμόρφωσης της Εταιρίας με τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στα άρθρα 4, 5 και 8 της παρούσας και η επικοινωνία της Εταιρίας με τις αρμόδιες αρχές συμπεριλαμβανομένης της υποβολής στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και στο Χ.Α.Α. αμελλητί των στοιχείων που αναφέρονται στην παράγραφο 3 του άρθρου 13, τα μέσα μαζικής επικοινωνίας και κάθε άλλο αρμόδιο φορέα.

2. Εφόσον οι μετοχές της Εταιρίας είναι διαπραγματεύσιμες και σε οργανωμένες αγορές άλλων χωρών εκτός των αγορών του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών, οι ανακοινώσεις που προέρχονται από την υπηρεσία της παραγράφου 1 θα πρέπει να ανταποκρίνονται στις υποχρεώσεις που ισχύουν σε εκείνες τις αγορές και να διασφαλίζεται ότι, οι επενδυτές σε κάθε αγορά να έχουν ισότιμη πρόσβαση στην ίδια πληροφόρηση.

Άρθρο 15

Κυρώσεις¹⁰

Σε περίπτωση παράβασης των διατάξεων των άρθρων 11 έως και 14 της παρούσας, το Διοικητικό Συμβούλιο της Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς επιβάλλει τις κυρώσεις που προβλέπονται στην περίπτωση β της παραγράφου 4 του άρθρου 1 του ν. 2836/2000.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ

ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

Άρθρο 16

Ετήσιο Δελτίο

1. Κάθε Εταιρία υποχρεούται να εκδίδει και να καθιστά προσιτό στο ευρύ επενδυτικό κοινό Ετήσιο Δελτίο, με σκοπό την παροχή τακτικής και επαρκούς πληροφόρησης στους επενδυτές σχετικά με τις δραστηριότητές της. Η Εταιρία έχει την ευθύνη για τη σύνταξη του Ετήσιου Δελτίου και την αλήθεια, ακρίβεια, πληρότητα, ορθότητα και σαφήνεια των στοιχείων που περιέχονται σε αυτό. Από την υποχρέωση έκδοσης Ετησίου Δελτίου εξαιρείται η Τράπεζα της Ελλάδος.

2. Το Ετήσιο Δελτίο θα περιέχει, κατ'ελάχιστο, τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στα ακόλουθα εδάφια του παραρτήματος Α' του ΠΔ 348/1985:

Κεφάλαιο 1: 1.1., 1.2., 1.3.

Κεφάλαιο 2: 2.4.5.

Κεφάλαιο 3: 3.1., 3.1.0., 3.1.1., 3.1.2., 3.1.3., 3.1.4., 3.1.5., 3.2., 3.2.0., 3.2.1., 3.2.2., 3.2.3., 3.2.4., 3.2.5., 3.2.6., 3.2.7., 3.2.8., 3.2.9.

Κεφάλαιο 4: 4.1., 4.1.0., 4.1.1., 4.1.2., 4.1.3., 4.1.4., 4.2., 4.3., 4.4., 4.5., 4.6., 4.7., 4.7.0., 4.7.1., 4.7.2.

Κεφάλαιο 5: 5.1., 5.1.0., 5.1.1., 5.1.2., 5.1.3., 5.1.4., 5.1.5., 5.1.6., 5.2., 5.3., 5.4., 5.5., 5.6.

Κεφάλαιο 6: 6.1., 6.2., 6.2.0., 6.2.1., 6.2.2., 6.2.3., 6.3.

Κεφάλαιο 7: 7.1., 7.2.

3. Εκτός των στοιχείων που αναφέρονται στην παράγραφο 2, στο Ετήσιο Δελτίο πρέπει να περιλαμβάνονται και τα ακόλουθα στοιχεία:

α) Οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις, οι εκθέσεις διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου σε ενοποιημένη και μη ενοποιημένη βάση και οι σχετικές εκθέσεις των ελεγκτών της Εταιρίας.

β) Οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις των εταιριών οι οποίες περιλαμβάνονται στην ενοποίηση.

γ) Οι περιοδικές οικονομικές καταστάσεις 1ου, 2ου, 3ου και 4ου τριμήνου (εφόσον καταρτίζεται), σύμφωνα με το άρθρο 4 του ΠΔ 360/1985, όπως ισχύει.

δ) Οι ετήσιες καταστάσεις ταμιακών ροών, σε ενοποιημένη και μη ενοποιημένη βάση, οι οποίες καταρτίζονται σύμφωνα με τα συνημμένα στην παρούσα απόφαση Παραρτήματα Α έως Γ. Οι καταστάσεις ταμιακών ροών υπογράφονται όπως προβλέπεται στην παράγραφο 5 του άρθρου 42α του κ.ν. 2190/1920 όπως ισχύει, και ελέγχονται από τον ορκωτό ελεγκτή της Εταιρίας, το πιστοποιητικό ελέγχου του οποίου δημοσιεύεται μαζί με τις καταστάσεις.

ε) Ο πίνακας διάθεσης των αντληθέντων κεφαλαίων από αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου με καταβολή μετρητών, εφόσον η διάθεση δεν έχει ολοκληρωθεί ή ολοκληρώθηκε στην διάρκεια της χρήσης, σύμφωνα με την απόφαση 34 της συνεδρίασης της

5.11.1999 (ΦΕΚ 2103B/1.12.1999) του ΔΣ του ΧΑΑ όπως εκάστοτε ισχύει.

στ) Η εξέλιξη της χρηματιστηριακής τιμής και του όγκου συναλλαγών των μετοχών της Εταιρίας, σε σχέση με την πορεία του κλάδου στον οποίο δραστηριοποιείται η Εταιρία¹¹ και τον Γενικό Δείκτη του Χ.Α.Α. Ειδικότερα, θα πρέπει κατ'ελάχιστο να αναφέρονται η τιμή κλεισίματος της μετοχής της τελευταίας συνεδρίασης κάθε μήνα και η αξία του συνολικού μηνιαίου όγκου συναλλαγών.

ζ) Εταιρίες που ανήκουν στον κλάδο των Κατασκευών οφείλουν να παραθέτουν επιπλέον τα στοιχεία που αναφέρονται στο τμήμα II της απόφασης αρ. 21 συνεδρίασης

14.5.1999 του Δ.Σ. του Χ.Α.Α. με σημείο αναφοράς το χρόνο λήξης της τελευταίας χρήσης.

4. Το Ετήσιο Δελτίο τίθεται στη διάθεση των επενδυτών δωρεάν, μετά την δημοσίευση των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων και, πάντως, το αργότερο δέκα εργάσιμες ημέρες πριν από την Ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων. Αντίτυπο του Ετήσιου Δελτίου υποβάλλεται αμελλητί στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών.

5. Εφ'όσον το Ετήσιο Δελτίο κυκλοφορεί και σε ηλεκτρονική μορφή από την ιστοσελίδα της Εταιρίας, πρέπει να τηρούνται σε κάθε περίπτωση, οι ακόλουθες

προϋποθέσεις:

α) Το περιεχόμενο της καταχώρησης στην ιστοσελίδα θα είναι ταυτόσημο με το περιεχόμενο του δελτίου που κυκλοφορεί υπό τη μορφή εντύπου και

β) Η πρόσβαση στην ιστοσελίδα θα παρέχεται χωρίς χρέωση.

6. Οι Εταιρίες δύνανται να ενσωματώνουν το Ετήσιο Δελτίο στον ετήσιο απολογισμό χρήσης.

7. Σε περίπτωση παράβασης των διατάξεων του παρόντος άρθρου, το Διοικητικό Συμβούλιο της Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς επιβάλλει τις κυρώσεις που προβλέπονται από το άρθρο 7 του π.δ. 360/1985, σύμφωνα με την περίπτωση α της παραγράφου 4 του άρθρου 1 του ν. 2836/2000.

Από τις διατάξεις της παρούσας απόφασης δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του Κρατικού Προϋπολογισμού.

Η παρούσα απόφαση και τα επισυναπτόμενα παραρτήματα να δημοσιευθούν στην εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ Ο Α΄ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΑ ΜΕΛΗ

ΣΤ. ΘΩΜΑΔΑΚΗΣ Ο Β΄ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

Πράξη Διοικητή Αριθμ. 2577/9.3.2006

Η Τράπεζα της Ελλάδος(Μέσω του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος) με την Πράξη Διοικητή Αριθμ. 2577/9.3.2006 που έχει ως θέμα:

Πλαίσιο αρχών λειτουργίας και κριτηρίων αξιολόγησής της οργάνωσης και των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων και σχετικές αρμοδιότητες των διοικητικών τους οργάνων αφού έλαβε υπόψιν:

- α) τον α.ν. 1665/1951, όπως ισχύει, περί ελέγχου και λειτουργίας τραπεζών,
- β) το άρθρο 1 του ν. 1266/1982 «Όργανα ασκήσεως της νομισματικής, πιστωτικής και συναλλαγματικής πολιτικής και άλλες διατάξεις»,
- γ) τα άρθρα 18, 21 και 22 του ν. 2076/1992 «Ανάληψη και άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων και άλλες συναφείς διατάξεις», όπως ισχύουν,
- δ) το άρθρο 55Α του Καταστατικού της Τράπεζας της Ελλάδος, που αφορά τις εποπτικές της αρμοδιότητες και την επιβολή κυρώσεων,
- ε) τις διατάξεις του ν. 3016/2002 περί της εταιρικής διακυβέρνησης,
- στ) τις διατάξεις της ΠΔ/ΤΕ 2438/6.8.1998 για το «Πλαίσιο αρχών λειτουργίας και κριτηρίων αξιολόγησης των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου των πιστωτικών ιδρυμάτων και προσδιορισμός αρμοδιοτήτων των οργάνων τους στον τομέα του Εσωτερικού Ελέγχου», όπως αυτή τροποποιήθηκε με τις αποφάσεις της Ε.Τ.Π.Θ. 154/9/18.7.2003 και 193/1/11.3.2005,
- ζ) τις διατάξεις της ΠΔ/ΤΕ 2563/19.7.2005, σχετικά με τα στοιχεία που υποβάλλουν τα πιστωτικά ιδρύματα στην Τράπεζα της Ελλάδος για την άσκηση ελέγχου φερεγγυότητας, ρευστότητας και αποδοτικότητας,
- η) τις διατάξεις του ν. 2331/1995 όπως τροποποιήθηκε με το ν. 3424/2005 για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος με σκοπό τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη σχετική Εγκύκλιο της Τράπεζας της Ελλάδος 16/2.8.2004,
- θ) τη σκοπιμότητα μη επικάλυψης των σχετικών με τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου ειδικών ρυθμίσεων (Ν. 3016/2002 και σχετική υπ' αριθμ. 2453/30.6.2003 επιστολή της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς),
- ι) τη σκοπιμότητα προσαρμογής των αρχών και κριτηρίων που διέπουν τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων προς τις εποπτικής φύσεως εξελίξεις, καθώς και την ανάγκη περαιτέρω εξειδίκευσης επί μέρους θεμάτων ιδίως ως προς τη διαχείριση των κινδύνων και τη συμμόρφωση προς το εκάστοτε ισχύον θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο,

ΑΠΟΦΑΣΙΣΕ

1. Να καθορίσει τις βασικές αρχές και τα κριτήρια, τα οποία θα πρέπει να πληρούνται από κάθε πιστωτικό ίδρυμα και από τα χρηματοδοτικά ιδρύματα, που εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος, προκειμένου να διασφαλίζεται ότι διαθέτουν, σε ατομικό επίπεδο καθώς και σε επίπεδο ομίλου, αποτελεσματική οργανωτική δομή και επαρκές σύστημα Εσωτερικού

- Ελέγχου(ΣΕΕ), που θα περιλαμβάνει τις λειτουργίες Εσωτερικής Επιθεώρησης, Διαχείρισης Κινδύνων και Κανονιστικής Συμμόρφωσης.
2. Να επισημάνει ότι οι βέλτιστες αρχές της εταιρικής διακυβέρνησης αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του ΣΕΕ των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων.
  3. Η επάρκεια της οργανωτικής δομής και του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου των πιστωτικών ιδρυμάτων αξιολογούνται από την Τράπεζα της Ελλάδος, με βάση το άρθρο 18 του ν.2076/1992, όπως εκάστοτε ισχύει, σύμφωνα με τις αρχές που καθορίζονται στην παρούσα πράξη.

Πεδίο εφαρμογής

1. Οι διατάξεις της παρούσας Πράξης εφαρμόζονται:
  - 1.1. Σε όλα τα πιστωτικά ιδρύματα που έχουν έδρα στην Ελλάδα, περιλαμβανομένων των υποκαταστημάτων τους στο εξωτερικό.
  - 1.2. Σε όλα τα χρηματοδοτικά ιδρύματα που λαμβάνουν άδεια λειτουργίας και εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος σε ατομική βάση. Όλες οι αναφορές των διατάξεων της παρούσας σε πιστωτικά ιδρύματα, που αφορούν υποχρεώσεις σε ατομική βάση, νοούνται, κατά κανόνα και, ως αναφορές στα χρηματοδοτικά ιδρύματα.
2. Σε επίπεδο ομίλου κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στο Κεφ. ΙΙΙ «Βασικές αρχές και κριτήρια σε επίπεδο Ομίλου».
  - 3.1. Τα υποκαταστήματα των πιστωτικών ιδρυμάτων με έδρα σε χώρα μέλος του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (Ε.Ο.Χ.) δεν υπόκεινται στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας Πράξης, όπως επίσης και τα υποκαταστήματα πιστωτικών ιδρυμάτων με έδρα σε χώρα εκτός του Ε.Ο.Χ., εφόσον έχει αναγνωριστεί από την Τράπεζα της Ελλάδος ότι υπόκεινται σε ισοδύναμο καθεστώς εποπτείας, με βάση τις διατάξεις της ΠΔ/ΤΕ 2461/2000, όπως ισχύει.
  - 3.2. Η πιο πάνω εξαίρεση δεν καλύπτει τις διατάξεις που αφορούν:
    - 3.2.1. Τις διαδικασίες για την πρόληψη και την καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.
    - 3.2.2. Τις διαδικασίες για τη διασφάλιση της διαφάνειας των συναλλαγών για την επαρκή ενημέρωση των συναλλασσομένων.
    - 3.2.3. Κάθε άλλη υποχρέωση που, με βάση την εκάστοτε ισχύουσα νομοθεσία, επιφυλάσσεται στις αρμοδιότητες της χώρας υποδοχής.
  - 3.3. Τα υποκαταστήματα των αλλοδαπών πιστωτικών ιδρυμάτων γνωστοποιούν στην Τράπεζα της Ελλάδος τις διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου που εφαρμόζουν, καθώς και τα συμπεράσματα του ελέγχου της εποπτικής αρχής της χώρας έδρας και των εξωτερικών ελεγκτών σε σχέση με τις δραστηριότητες του υποκαταστήματος που αφορούν τις διατάξεις της ως άνω παρ. 3.2.

Β. Ορισμός και στόχοι Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου

1. Το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου αποτελεί σύνολο ελεγκτικών μηχανισμών και διαδικασιών που καλύπτει σε συνεχή βάση κάθε δραστηριότητα του πιστωτικού ιδρύματος και συντελεί στην αποτελεσματική και ασφαλή λειτουργία του.
2. Ειδικότερα αποβλέπει στη διασφάλιση των ακόλουθων ιδίως στόχων:
  - 2.1. Τη συνεπή υλοποίηση της επιχειρησιακής στρατηγικής με αποτελεσματική χρήση των διαθέσιμων πόρων.
  - 2.2. Την αναγνώριση και αντιμετώπιση των πάσης φύσεως κινδύνων που αναλαμβάνονται, περιλαμβανομένου και του λειτουργικού κινδύνου.
  - 2.3. Την διασφάλιση της πληρότητας και της αξιοπιστίας των στοιχείων και πληροφοριών που απαιτούνται για τον ακριβή και έγκαιρο προσδιορισμό της χρηματοοικονομικής κατάστασης του πιστωτικού ιδρύματος και την παραγωγή αξιόπιστων οικονομικών καταστάσεων.
  - 2.4. Τη συμμόρφωση με το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία του, περιλαμβανομένων των εσωτερικών κανονισμών και των κανόνων δεοντολογίας.
  - 2.5. Την πρόληψη και την αποφυγή λανθασμένων ενεργειών και παρατυπιών που θα μπορούσαν να θέσουν σε κίνδυνο τη φήμη και τα συμφέροντα του πιστωτικού ιδρύματος, των μετόχων και των συναλλασσομένων με αυτό.

II. ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗΣ ΔΟΜΗΣ ΤΟΥ ΣΕΕ

Γενικά

1. Κάθε πιστωτικό ίδρυμα διαθέτει καταγεγραμμένη, τεκμηριωμένη και εγκεκριμένη από το Δ.Σ. Επιχειρησιακή Στρατηγική με χρονικό ορίζοντα τουλάχιστον ενός έτους και σαφείς στόχους, τόσο για το ίδιο πιστωτικό ίδρυμα όσο και για τον όμιλο του οποίου είναι επικεφαλής, που αναφέρεται ιδίως στα ακόλουθα:
  - 1.1. Καταγραφή και ιεράρχηση των άμεσων και μελλοντικών επιχειρησιακών στόχων.
  - 1.2. Διαφανή διάρθρωση και επαρκή τεκμηρίωση της επιχειρηματικής δραστηριότητας στο εσωτερικό και εξωτερικό και κατάλληλες αναφορές που θα καθιστούν δυνατή την κατανόηση της δομής του πιστωτικού ιδρύματος και του ομίλου, τον έλεγχο από τις αρμόδιες εποπτικές αρχές, καθώς και την υλοποίηση της υιοθετηθείσας πολιτικής διαχείρισης κινδύνων σε επίπεδο ομίλου.
  - 1.3. Προϋπολογισμό για το είδος και τον όγκο των δραστηριοτήτων, καθώς και τα προβλεπόμενα οικονομικά αποτελέσματα.
  - 1.4. Τα αποδεκτά όρια και το είδος των κινδύνων που πρόκειται να αναληφθούν, οι παραδοχές με βάση τις οποίες εκτιμώνται και η κάλυψή τους από τα ίδια κεφάλαια.
2. Για την αποτελεσματικότητα του ΣΕΕ ως συνόλου, θα πρέπει να διασφαλίζεται ιδίως ότι:
  - 2.1. Είναι επαρκώς τεκμηριωμένο και λεπτομερώς καταγεγραμμένο ως προς τα σημεία ελέγχου και τις διαδικασίες.
  - 2.2. Είναι κατάλληλα προσαρμοσμένο προς το εύρος, τον όγκο, τους κινδύνους και την πολυπλοκότητα των εργασιών του ιδρύματος, του ομίλου συνολικά και των θυγατρικών, καθώς και προς τις ιδιαιτερότητες των χωρών στις οποίες δραστηριοποιείται.

- 2.3. Καλύπτει πλήρως όλες τις δραστηριότητες και τις συναλλαγές του πιστωτικού ιδρύματος.
- 2.4. Παρέχει δυνατότητα ελέγχου των εργασιών των οποίων η διεκπεραίωση ανατίθεται σε άλλες επιχειρήσεις (outsourcing) σύμφωνα με το Παράρτημα 1 της παρούσας Πράξης.
- 2.5. Υποστηρίζεται από ολοκληρωμένο σύστημα διοικητικών πληροφοριών (MIS) και επικοινωνίας με σαφώς καθορισμένες ιεραρχικές γραμμές αναφοράς που θα επιτρέπουν την έγκαιρη ροή και την αξιοπιστία της απαιτούμενης πληροφόρησης σε κάθε λειτουργό ή διοικητικό όργανο για την εκτέλεση του έργου του.
- 2.6. Προβλέπει τη διεξαγωγή από τα αρμοδίως επιφορτισμένα όργανα ή μονάδες, περιοδικών ή και έκτακτων ελέγχων, για τη διαπίστωση της συνεπούς εφαρμογής των κανόνων και διαδικασιών από όλες τις υπηρεσιακές μονάδες.
- 2.7. Διαθέτει εσωτερική συνοχή των μηχανισμών ελέγχου για το σύνολο του πιστωτικού ιδρύματος και του ομίλου του.
- 2.8. Προβλέπει διαδικασίες για την αξιολόγηση της επάρκειάς του, με κριτήρια:
- 2.8.1. Τη συνέπεια της εφαρμογής των διαδικασιών.
- 2.8.2. Τις ποσοτικές και ποιοτικές επιπτώσεις από παραβιάσεις των κανόνων ασφαλείας ή από λάθη και παραλήψεις στην εφαρμογή τους.
- 2.8.3. Την ύπαρξη μηχανισμών άμεσης αναθεώρησης των διαδικασιών για την αντιμετώπιση των αδυναμιών που διαπιστώνονται από τις τακτικές ή έκτακτες αξιολογήσεις τους.
3. Η Τράπεζα της Ελλάδος θεωρεί ιδιαίτερα χρήσιμη την ανάπτυξη μεθόδων αυτοαξιολόγησης από τις υπηρεσιακές μονάδες, υπό την προϋπόθεση υιοθέτησης καταγεγραμμένων αντικειμενικών κριτηρίων και τελικής αξιολόγησής τους από τη Μονάδα Εσωτερικής Επιθεώρησης. Οργανωτική δομή - Διαδικασίες
4. Για τη διασφάλιση αποτελεσματικής οργανωτικής δομής και επάρκειας του ΣΕΕ απαιτείται για κάθε δραστηριότητα αναλυτική περιγραφή και σαφής καθορισμός των αρμοδιοτήτων και ορίων ευθύνης κάθε εμπλεκόμενης υπηρεσιακής μονάδας και Επιτροπής, καθώς και αντίστοιχες διαδικασίες εξουσιοδότησης.
- Ειδικότερα απαιτείται:
- 4.1. Η αναλυτική καταγραφή των διαδικασιών διεξαγωγής κάθε εργασίας, που κοινοποιείται στο αρμόδιο για την εκτέλεση και τον έλεγχο της προσωπικό.
- 4.2. Η ενσωμάτωση σε όλους τους κανονισμούς διεξαγωγής των εργασιών του πιστωτικού ιδρύματος, κατάλληλων μηχανισμών ελέγχου που θα διασφαλίζουν ότι όλες οι συναλλαγές είναι έγκυρες και νόμιμες, έχουν εκτελεστεί σύμφωνα με όλους τους κανόνες λειτουργίας της κάθε υπηρεσιακής μονάδας, έχουν αξιολογηθεί ως προς τους κινδύνους που ενέχουν, έχουν διεκπεραιωθεί από κατάλληλα εξουσιοδοτημένα και άμεσα εντοπιζόμενα άτομα, έχουν καταχωρηθεί στα προβλεπόμενα για κάθε περίπτωση αρχεία και έχουν ενταχθεί στο σύστημα διοικητικής πληροφόρησης.
- 4.3. Η πρόβλεψη για άμεση ή έμμεση εμπλοκή δύο τουλάχιστον λειτουργών του πιστωτικού ιδρύματος σε κάθε δραστηριότητα ή ελεγκτική λειτουργία (four eyes principle) μέχρι την ολοκλήρωσή της. Το πιστωτικό ίδρυμα, αξιολογώντας το επίπεδο των κινδύνων, μπορεί κατ'εξάιρεση από τις διατάξεις του προηγούμενου

εδαφίου να προβλέπει απλοποιημένες καταγεγραμμένες διαδικασίες για ορισμένες κατηγορίες συναλλαγών, με καθορισμό συγκεκριμένου ορίου συναλλαγών ή και άλλων ποιοτικών χαρακτηριστικών.

4.4. Η συμβουλευτική (τουλάχιστον) συμμετοχή των Μονάδων Εσωτερικής Επιθεώρησης, Διαχείρισης Κινδύνων και Κανονιστικής Συμμόρφωσης στο σχεδιασμό νέων προϊόντων και διαδικασιών σε θέματα που αφορούν στη λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων, καθώς και για την εκτίμηση του λειτουργικού κινδύνου που μπορεί να προκύψει, σε περιπτώσεις σημαντικών αλλαγών (συγχωνεύσεις, εξαγορές κλπ), προκειμένου να ενσωματωθούν οι κατάλληλοι ελεγκτικοί μηχανισμοί, οι μηχανισμοί διαχείρισης κινδύνων και να διασφαλισθεί η συμβατότητα με τους ισχύοντες κανόνες.

Θέματα προσωπικού, διαχωρισμού καθηκόντων και σύγκρουσης συμφερόντων

5. Καθορίζονται διαδικασίες διαχείρισης και διαρκούς εκπαίδευσης του ανθρώπινου δυναμικού, έτσι ώστε η στελέχωση κάθε θέσης, εργασίας ή ευθύνης να γίνεται από πρόσωπα που διαθέτουν τις κατάλληλες γνώσεις και ικανότητες με τη θέσπιση των πλέον ενδεδειγμένων εκάστοτε κριτηρίων πρόσληψης και εξέλιξης.

6. Οι αμοιβές των στελεχών και ιδίως αυτών που διαθέτουν προϊόντα και υπηρεσίες ή διαχειρίζονται τα διαθέσιμα κεφάλαια του ιδρύματος διαμορφώνονται με συνεπή συνεκτίμηση της αρχής αποφυγής της παροχής κινήτρων για την ανάληψη υπερβολικών κινδύνων ή τον προσπορισμό βραχυπρόθεσμου οφέλους.

7. Διασφαλίζεται ο αποτελεσματικός διαχωρισμός καθηκόντων με την υιοθέτηση κατάλληλων διαδικασιών, ώστε να αποφεύγονται περιπτώσεις ασυμβίβαστων ρόλων, σύγκρουσης συμφερόντων μεταξύ των μελών του Δ.Σ., της Διοίκησης και των στελεχών, αλλά και μεταξύ αυτών, του πιστωτικού ιδρύματος και των συναλλασσόμενων, καθώς και αθέμιτης χρήσης εμπιστευτικών πληροφοριών ή περιουσιακών στοιχείων. Για το σκοπό αυτό λαμβάνονται υπόψη οι βέλτιστες διεθνείς πρακτικές εταιρικής διακυβέρνησης, οι σχετικές διατάξεις της χρηματιστηριακής νομοθεσίας, ο Κώδικας Δεοντολογίας για την παροχή Επενδυτικών Υπηρεσιών, καθώς και οι τυχόν σχετικές αποφάσεις των εποπτικών αρχών.

8. Με κατάλληλες διαφοροποιήσεις στη διοικητική τους υπαγωγή και στις γραμμές διοικητικής αναφοράς διασφαλίζεται η ανεξαρτησία αφενός των οργάνων ελέγχου από τις ελεγχόμενες δραστηριότητες και τους λειτουργούς τους και αφετέρου της διαχείρισης κινδύνων από δραστηριότητες ανάληψης κινδύνων και τους λειτουργούς τους, έτσι ώστε:

8.1. Οι λειτουργίες υποδοχής και διεκπεραίωσης αιτημάτων πελατών, προώθησης και διάθεσης τραπεζικών προϊόντων στο κοινό (πιστώσεις, καταθετικά και επενδυτικά προϊόντα), διαπραγμάτευσης και εν γένει διενέργειας συναλλαγών (front line) να είναι διοικητικά και λειτουργικά διαχωρισμένες από τις λειτουργίες έγκρισης αιτημάτων, επιβεβαίωσης, λογιστικοποίησης και διακανονισμού συναλλαγών, καθώς και φύλαξης τίτλων ή άλλων περιουσιακών στοιχείων του ιδρύματος ή των πελατών.

8.2. Ομοίως, διαχωρισμένες να είναι οι λειτουργίες διαχείρισης κινδύνων και ελέγχου αφενός μεταξύ τους και αφετέρου από τις πιο πάνω λειτουργίες.

9. Διασφαλίζεται ο συστηματικός έλεγχος της πρόσβασης μόνο εξουσιοδοτημένων

ατόμων σε περιουσιακά και λογιστικά στοιχεία και εν γένει εμπιστευτικές πληροφορίες.

10. Διασφαλίζεται με κατάλληλες διαδικασίες που θεσπίζονται από το πιστωτικό ίδρυμα, η δυνατότητα πραγματοποίησης ανώνυμων αναφορών, καθώς και η προστασία των υπαλλήλων που μέσω αυτών ενημερώνουν το Δ.Σ. ή την Επιτροπή Ελέγχου (ή όπου αυτή δεν υφίσταται τον εξουσιοδοτημένο υπάλληλο της Μονάδας Εσωτερικής Επιθεώρησης) για σοβαρές παρατυπίες, παραλείψεις ή αξιόποινες πράξεις που υπέπεσαν στην αντίληψή τους.

Συναλλαγές με πρόσωπα που έχουν ειδική σχέση με το πιστωτικό ίδρυμα

11. Ως προς τις συναλλαγές με τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα που έχουν ειδική σχέση με το πιστωτικό ίδρυμα, κατά την έννοια της ΠΔ/ΤΕ 2563/19.7.2005, όπως εκάστοτε ισχύει, διασφαλίζεται ότι:

11.1. Υφίσταται λεπτομερής καταγραφή των όρων και διαδικασιών του πιστωτικού ιδρύματος για τις κάθε μορφής πιστοδοτήσεις ή συμμετοχές προς τα πρόσωπα που έχουν ειδική σχέση με το πιστωτικό ίδρυμα, ώστε:

11.1.1. Οι όροι των σχετικών πιστοδοτήσεων να μην αποκλίνουν από τους όρους που εφαρμόζονται στις αντίστοιχες κατηγορίες λοιπών χρηματοδοτήσεων.

11.1.2. Κάθε συμμετοχή ή πιστοδότηση στα πιο πάνω πρόσωπα να πραγματοποιείται μετά από έγκριση του Διοικητικού Συμβουλίου ή απόφαση της Γενικής Συνέλευσης των μετόχων του πιστωτικού ιδρύματος, όπου κατά νόμο απαιτείται.

12.1. Για τη διευκόλυνση της ομαλής χρηματοδοτικής κάλυψης των αναγκών της δραστηριότητας των επιχειρήσεων που συμπεριλαμβάνονται στα πρόσωπα που διατηρούν ειδική σχέση με το πιστωτικό ίδρυμα, κατά τα ανωτέρω, το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί να καθορίζει ένα εύλογο όριο πιστοδοτήσεων μέχρι το οποίο δεν απαιτείται η προηγούμενη έγκριση του Δ.Σ., αλλά απλή εκ των υστέρων γνωστοποίηση της αντίστοιχης πιστοδότησης.

12.2. Τα αναφερόμενα στην πιο πάνω παράγραφο πρόσωπα που έχουν ειδική σχέση με το πιστωτικό ίδρυμα γνωστοποιούν στο Διοικητικό Συμβούλιο του πιστωτικού ιδρύματος το σύνολο του υφιστάμενου υπολοίπου των πιστοδοτήσεών τους από συνδεδεμένες με το πιστωτικό - χρηματοδοτικό ίδρυμα επιχειρήσεις, κατά την έννοια του άρθρου 42ε του Ν. 2190/1920, όπως ισχύει, εντός 20 ημερών από το τέλος κάθε ημερολογιακού έτους. (Η υποχρέωση αυτή είναι ανεξάρτητη από την υποβολή στοιχείων από το πιστωτικό ίδρυμα στην Τράπεζα της Ελλάδος).

Παρεχόμενες υπηρεσίες προς πελάτες

13. Για τη διασφάλιση της παροχής κατάλληλων υπηρεσιών προς τους πελάτες, ως αναπόσπαστο τμήμα του λειτουργικού κινδύνου, απαιτείται ιδίως:

13.1. Η υιοθέτηση από τα πιστωτικά ιδρύματα των βέλτιστων πρακτικών, για την παροχή υπηρεσιών και προϊόντων που προσιδιάζουν στα χαρακτηριστικά του πελάτη.

13.2. Η παρακολούθηση και αξιολόγηση του τρόπου εξυπηρέτησης και ειδικότερα των διαδικασιών παρουσίασης και συμφωνίας των όρων συνεργασίας τους με το πιστωτικό ίδρυμα, κατά τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις και ιδίως τη νομοθεσίας περί προστασίας καταναλωτή.

13.3. Η ύπαρξη κατάλληλων διαδικασιών για την εξέταση των καταγγελιών ή παραπόνων των πελατών κατά τις διατάξεις της ΠΔ/ΤΕ 2501/31.10.2002, όπως

ισχύει, καθώς και τις λοιπές σχετικές διατάξεις της νομοθεσίας.

13.4. Η διαφύλαξη των συμφερόντων και προστασία από αλλότρια χρήση των προσωπικών δεδομένων. Τα πιστωτικά ιδρύματα θέτουν στη διάθεση της Τράπεζας της Ελλάδος τις άδειες που χορηγούνται από τις αρμόδιες αρχές για την τυχόν χρήση των εν λόγω δεδομένων. Τα περιουσιακά στοιχεία των πελατών να φυλάσσονται και να τηρούνται αναλυτικά και ξεχωριστά από παρόμοια περιουσιακά στοιχεία του πιστωτικού ιδρύματος.

13.5. Ο τακτικός έλεγχος της εφαρμογής των διαδικασιών που σχετίζονται με τη διαπίστωση της ακριβούς ταυτότητας των συναλλασσομένων.

Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας

14.1. Στο πλαίσιο των υποχρεώσεων σχετικά με την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, υφίστανται κατάλληλη πολιτική και διαδικασίες, όπως εκάστοτε εξειδικεύονται με έγγραφα ή εγκυκλίους της Τράπεζας της Ελλάδος, που θα είναι συνεπείς προς τους στόχους προσέλευσης πελατείας, τις χώρες δραστηριοποίησης και τα δίκτυα συναλλαγών που χρησιμοποιούν, καθώς και μηχανογραφική υποστήριξη για την αξιολόγηση των πελατών ως προς τους κινδύνους που αντιπροσωπεύουν και την ανάλογη με τον κίνδυνο διαχείρισή τους.

14.2. Υφίστανται διαδικασίες για τον εντοπισμό των συναλλαγών, οι οποίες δεν συνάδουν με την γνώση που έχει το πιστωτικό ίδρυμα για τον πελάτη και τη συναλλακτική του συμπεριφορά, τη διερεύνησή τους και την αναφορά τους, εφόσον απαιτείται, με κατάλληλη τεκμηρίωση και επάρκεια.

14.3. Τα προληπτικά χαρακτήρα μέτρα στον τομέα αυτό πρέπει να διέπονται από τις ίδιες αρχές που εφαρμόζονται σε σχέση με τους λοιπούς κινδύνους και να είναι προσαρμοσμένα στο μέγεθος και τη μορφή του πιστωτικού ιδρύματος. Ειδικότερα να διασφαλίζουν:

14.3.1. Την κατανόηση από τα στελέχη και τις κατά περίπτωση αρμόδιες υπηρεσιακές μονάδες των κινδύνων, κατά κατηγορία πελατών και συναλλαγών ή και σε συνδυασμό τους, καθώς και της πολιτικής και των διαδικασιών που πρέπει να εφαρμόζονται.

14.3.2. Την εφαρμογή κριτηρίων αποδοχής της συμβατικής σχέσης με τον πελάτη, την ταξινόμηση των πελατών κατά βαθμίδα κινδύνου και στη συνέχεια την παρακολούθηση της σχέσης αυτής (δραστηριότητας).

14.3.3. Για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της πολιτικής να προβλέπεται η, ετήσια, αξιολόγηση των μεθοδολογιών και η προσαρμογή της εκπαίδευσης των εξουσιοδοτημένων υπαλλήλων προς τις εκάστοτε νέες συνθήκες και πρακτικές.

Διαχείριση των κινδύνων.

15. Κάθε πιστωτικό ίδρυμα διαθέτει καταγεγραμμένες πολιτική και διαδικασίες που αντιστοιχούν στην Επιχειρησιακή του Στρατηγική, σχετικά με:

15.1. την ανάληψη, την παρακολούθηση και τη διαχείριση των κινδύνων (αγοράς, πιστωτικός, επιτοκίων, ρευστότητας, λειτουργικός κλπ) και τη διάκριση των συναλλαγών και πελατών κατά επίπεδο κινδύνου (όπως χώρα, επάγγελμα, δραστηριότητα),

15.2. τον καθορισμό των εκάστοτε αποδεκτών ανωτάτων ορίων ανάληψης κινδύνου συνολικά για κάθε είδος κινδύνου και περαιτέρω κατανομή καθενός εκ των ορίων αυτών κατά πελάτη, κλάδο, νόμισμα, υπηρεσιακή μονάδα κλπ και

15.3. τη θέσπιση ορίων παύσης ζημιογόνων δραστηριοτήτων ή άλλων διορθωτικών ενεργειών, που κοινοποιούνται έγκαιρα και εγγράφως, με τη μορφή εξειδικευμένων στόχων ή κατευθύνσεων, όπου απαιτείται, σε όλα τα εντεταλμένα όργανα που εμπλέκονται στις διαδικασίες ανάληψης (risk owners), παρακολούθησης, αντιστάθμισης και μείωσης των κινδύνων.

16. Καθορίζεται η ετήσια επαναξιολόγηση των κινδύνων και προσδιορίζεται ότι οι υψηλού κινδύνου περιοχές, ή οι πολύπλοκες συναλλαγές που καθορίζονται από κάθε πιστωτικό ίδρυμα καθώς και οι προβληματικές πιστοδοτήσεις θα ελέγχονται συχνότερα.

17. Για το σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την παρακολούθηση της πολιτικής κινδύνων κάθε πιστωτικό ίδρυμα διαθέτει μια εξειδικευμένη και ανεξάρτητη λειτουργία διαχείρισης των κινδύνων, που καλύπτει όλο το φάσμα των δραστηριοτήτων για όλες τις μορφές των κινδύνων, περιλαμβανομένου του λειτουργικού.

18. Υφίστανται καταγεγραμμένες διαδικασίες ειδικότερα, ως προς:

18.1. Τον περιοδικό εντοπισμό των σημαντικών ή αιφνίδιων μεταβολών στις παραμέτρους που διαμορφώνουν τους κινδύνους (οικονομικά μεγέθη, εξελίξεις στην αγορά, νομικό περιβάλλον κλπ), την αξιολόγησή τους και την αναφορά τους στα αρμόδια όργανα για τυχόν διορθωτικές ενέργειες, ιδίως όταν οδηγούν σε υπέρβαση των αποδεκτών ορίων.

18.2. Την αντιστάθμιση (κάλυψη, μεταφορά, ασφάλιση) και λογιστικοποίηση της τυχόν ζημιάς.

18.3. Την τιμολόγηση των προσφερόμενων προϊόντων και περιοδική επαναξιολόγησή της, ώστε να διασφαλίζεται ότι λαμβάνονται υπόψη όλες οι παράμετροι διαμόρφωσης του κόστους, ο ανταγωνισμός, οι κίνδυνοι σε σχέση με τις αναμενόμενες αποδόσεις κλπ.

19. Πριν από την επέκταση της δραστηριότητας του πιστωτικού ιδρύματος σε νέα χρηματοπιστωτικά προϊόντα ή υπηρεσίες:

19.1. Θα υπάρχουν τεκμηριωμένες αποφάσεις ενσωμάτωσής τους στη στρατηγική ανάπτυξης του πιστωτικού ιδρύματος.

19.2. Θα έχουν αναγνωρισθεί με ακρίβεια οι σχετικοί κίνδυνοι, συμπεριλαμβανομένου και του λειτουργικού κινδύνου.

19.3. Θα έχει ολοκληρωθεί η ενσωμάτωση των αντίστοιχων ελέγχων και διαδικασιών ή η προσαρμογή των υφιστάμενων στο σύστημα διαχείρισης κινδύνων και εσωτερικού ελέγχου, γενικότερα.

20.1. Κατά τη λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων για την ανάληψη σημαντικών κινδύνων (χορήγησης δανείων, αναδιάρθρωσης/ρύθμισης υφιστάμενων δανείων, συμμετοχών, επενδύσεων κλπ), στην περίπτωση κινδύνων που δεν υπόκεινται σε προκαθορισμένες παραμέτρους, καθώς και στον καθορισμό σχετικών ορίων ανάληψης κινδύνων, διασφαλίζεται τουλάχιστον η συμμετοχή της καθ' ύλην αρμόδιας υπηρεσιακής μονάδας και της Μονάδας Διαχείρισης Κινδύνων.

20.2. Στις καταγεγραμμένες και εγκεκριμένες από το Δ.Σ. εσωτερικές διαδικασίες,

προσδιορίζεται με πληρότητα ο βαθμός, κατά τον οποίο η λήψη της τελικής απόφασης (ανωτέρω παρ. 20.1.) εξαρτάται από την εισήγηση της Μονάδας Διαχείρισης Κινδύνων. Κατά την αξιολόγηση του συστήματος διαχείρισης κινδύνων κάθε πιστωτικού ιδρύματος, η Τράπεζα της Ελλάδος λαμβάνει θετικά υπόψη την πρόβλεψη κλιμάκωσης της βαρύτητας της εν λόγω εισήγησης ανάλογα με το ύψος και την πολυπλοκότητα των αναλαμβανόμενων κινδύνων (άσκηση βέτο, αυξημένη βαρύτητα, απλός υπολογισμός σε πλειοψηφικό σύστημα κλπ).

20.3. Οι καταγεγραμμένες στα πρακτικά πιο πάνω εισηγήσεις τίθενται, όταν ζητηθούν, υπόψη των αρμόδιων ελεγκτικών οργάνων/υπαλλήλων της Τράπεζας της Ελλάδος, κατά τα προβλεπόμενα στη νομοθεσία (άρθρο 4 του ν.δ. 588/1948 και άρθρο 4 του α.ν. 1665/1951).

Συστήματα λογιστικής παρακολούθησης των εργασιών.

21.1. Από το λογιστικό σύστημα που εφαρμόζει το πιστωτικό ίδρυμα πρέπει γενικά να προκύπτει η πραγματική εικόνα της οικονομικής κατάστασης του πιστωτικού ιδρύματος, να

παρέχονται οι απαραίτητες για τη λήψη αποφάσεων πληροφορίες, καθώς και να διασφαλίζεται η κατάρτιση αξιόπιστων ετήσιων ή περιοδικών χρηματοοικονομικών καταστάσεων, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα από το νόμο λογιστικά πρότυπα.

21.2. Ειδικότερα, για τη διασφάλιση των ως άνω αρχών, καθώς και την ενίσχυση της συγκρισιμότητας της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης και της αποτελεσματικότητας της ασκούμενης εποπτείας, κρίνεται σκόπιμη η εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων από το σύνολο των πιστωτικών ιδρυμάτων.

21.3. Πριν λογιστικοποιηθεί κάθε πράξη είτε ομοειδείς πράξεις ή λογιστικά γεγονότα ελέγχεται από τα αρμόδια όργανα η εγκυρότητα και συμφωνία τους, κατά τα προβλεπόμενα στους σχετικούς εσωτερικούς κανονισμούς του πιστωτικού ιδρύματος. Αξιολογώντας το επίπεδο των κινδύνων, το πιστωτικό ίδρυμα μπορεί κατ' εξαίρεση να καθορίζει συγκεκριμένα όρια συναλλαγών, όπως μικρές ταμειακές συναλλαγές, για τα οποία δεν απαιτείται πρόσθετος έλεγχος πριν τη λογιστικοποίησή τους.

21.4. Κάθε ελεγμένη, κατά τα ανωτέρω, πράξη ή πράξεις καταχωρείται στο λογιστικό σύστημα έγκαιρα, με ακρίβεια και με όλες τις απαραίτητες λεπτομέρειες, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα από τα εφαρμοζόμενα λογιστικά πρότυπα και αρχές.

21.5. Τόσο η αρχική αναγνώριση όσο και οι μεταγενέστερες αποτιμήσεις κάθε περιουσιακού στοιχείου ή υποχρέωσης, καθώς και η επίδραση των τελευταίων στα αποτελέσματα ή την καθαρή θέση, θα πραγματοποιούνται με τον τρόπο που προβλέπεται στα ισχύοντα λογιστικά πρότυπα.

21.6. Οι ανοικτές θέσεις από συναλλαγές που ενέχουν κινδύνους αγοράς θα συμφωνούνται τουλάχιστον κάθε μήνα (reconciliation).

21.7. Διασφαλίζεται με κατάλληλες διαδικασίες η συστηματική και ασφαλής τήρηση των αρχείων για χρονικό διάστημα όχι μικρότερο, από τον κατά περίπτωση προβλεπόμενο από το θεσμικό πλαίσιο, ελάχιστο χρόνο και με τρόπο που θα επιτρέπει την πραγματοποίηση ελέγχων μεταγενέστερα (ενσωμάτωση audit trails) και την αναπαραγωγή όλων των συναλλαγών κατά χρονολογική σειρά, την

υποστήριξη κάθε καταχωρημένου στοιχείου με πρωτότυπα δικαιολογητικά και την τεκμηρίωση οποιασδήποτε μεταβολής στα υπόλοιπα των

λογαριασμών, με αναλυτικά στοιχεία για τις κινήσεις που μεσολάβησαν .

21.8. Διενεργούνται περιοδικοί αλλά και έκτακτοι έλεγχοι επί των διενεργούμενων λογιστικών καταχωρίσεων, ώστε να παρακολουθείται η πιστή εφαρμογή των εγκεκριμένων μεθόδων αποτίμησης των στοιχείων του ισολογισμού και αναγνώρισης του αποτελέσματος.

21.9. Ειδικότερα όσον αφορά τις υποβαλλόμενες στις εποπτικές αρχές οικονομικές πληροφορίες και στοιχεία θα διασφαλίζεται ότι:

21.9.1. Είναι πλήρεις, έγκυρες και βασίζονται σε λογιστικά στοιχεία, και προκειμένου περί εξωλογιστικών υπολογισμών ή εκτιμήσεων, ότι έχουν διενεργηθεί με ορθό και κατάλληλα τεκμηριωμένο τρόπο.

21.9.2. Υποβάλλονται αρμοδίως εντός των καθορισμένων προθεσμιών.

21.10. Υπάρχουν καταγεγραμμένες διαδικασίες για την επιλογή και την απόκτηση του κατάλληλου εξοπλισμού και λογισμικού καθώς και για την επαρκή στελέχωση των αρμοδίων

υπηρεσιών, ανάλογα με τις εκάστοτε επιχειρησιακές ανάγκες, τις προοπτικές εξέλιξης του μεγέθους και της φύσης των εργασιών και τις οικονομικές δυνατότητες του πιστωτικού-

χρηματοδοτικού ιδρύματος, προκειμένου να διασφαλίζεται, ανά πάσα στιγμή, η επαρκής και αποτελεσματική λογιστική και μηχανογραφική υποστήριξη των εργασιών του.

1021.11. Υφίστανται τα απαραίτητα μέσα και εφεδρικά αρχεία δεδομένων, στο πλαίσιο της απαιτούμενης διασφάλισης για τη συνέχιση της επιχειρηματικής δραστηριότητας του πιστωτικού ιδρύματος (Κεφ. IV – ενότητα Α – παρ. 2.8.2.).

21.12. Η Τράπεζα της Ελλάδος αναμένει ότι τα πιστωτικά ιδρύματα θα τηρούν συστήματα που θα διασφαλίζουν την παρακολούθηση, συνολικά, ανά πελάτη, των υπολοίπων και των συναλλαγών που αφορούν ιδίως δάνεια και καταθέσεις, τόσο για την αποτελεσματική διαχείριση κινδύνων, όσο και για την υποβολή των απαιτούμενων στοιχείων προς τις εποπτικές αρχές, το Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων και άλλους φορείς. Συστήματα πληροφορικής.

22.1. Η λειτουργία των Συστημάτων Πληροφορικής στοχεύει, αφενός στην αποτελεσματική υποστήριξη της επιχειρησιακής στρατηγικής των πιστωτικών ιδρυμάτων, αφετέρου στη ασφαλή διακίνηση, επεξεργασία και αποθήκευση των κρίσιμων επιχειρησιακών πληροφοριών. Παράλληλα, η αυξημένη ανάγκη χρήσης συστημάτων πληροφορικής από τα πιστωτικά ιδρύματα, σε συνδυασμό με την τυχόν ανάθεση κρίσιμων έργων πληροφορικής σε τρίτους, ενισχύει συγκεκριμένες κατηγορίες κινδύνων με σημαντικότερη αυτή του

λειτουργικού κινδύνου. Οι κίνδυνοι αυτοί πρέπει να προσδιορίζονται, να εντοπίζονται έγκαιρα και να αντιμετωπίζονται αποτελεσματικά.

22.2. Στο πλαίσιο της αποτελεσματικής διαχείρισης των κινδύνων που απορρέουν από τη λειτουργία των Συστημάτων Πληροφορικής, τα πιστωτικά ιδρύματα υλοποιούν το πλαίσιο αρχών ασφαλούς και αποτελεσματικής λειτουργίας των συστημάτων πληροφορικής που αναφέρεται στο Παράρτημα 2 της παρούσας

Πράξης.

Κανονιστική συμμόρφωση.

23.1. Το Δ.Σ. του πιστωτικού ιδρύματος διασφαλίζει την ύπαρξη πολιτικής για την κανονιστική συμμόρφωση και αποτελεσματικού συστήματος εφαρμογής της, που αξιολογούνται από αυτό ετησίως. Η πολιτική κανονιστικής συμμόρφωσης αποσκοπεί:

23.1.1. στην αντιμετώπιση των πάσης φύσεως επιπτώσεων από τυχόν αδυναμία συμμόρφωσης του πιστωτικού ιδρύματος και των εταιρειών του ομίλου του και των επιχειρήσεων προς τις οποίες έχουν εκχωρηθεί δραστηριότητες (Παράρτημα 1 της παρούσας Πράξης) προς το ισχύον νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο, καθώς επίσης τους κώδικες δεοντολογίας στους οποίους τα πιστωτικά ιδρύματα προσχωρούν και

23.1.2. στη διαχείριση περιπτώσεων σύγκρουσης συμφερόντων. Διευκρινίζεται ότι η αξιολόγηση αυτή δεν επεκτείνεται στην αξιολόγηση της επάρκειας και αποτελεσματικότητας του έργου των καθ' ύλην αρμοδίων μονάδων.

23.2. Για την υλοποίηση της ως άνω πολιτικής θεσπίζεται Λειτουργία ή Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης, κατά τα ειδικότερα αναφερόμενα στο κεφ. V - ενότητα γ.

III. Βασικές αρχές και κριτήρια σε επίπεδο ομίλου.

1. Τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να λαμβάνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για την αποτελεσματική ενσωμάτωση στη στρατηγική του ομίλου τους, σχετικά με τα θέματα οργάνωσης και ΣΕΕ, των επιχειρήσεων του χρηματοπιστωτικού τομέα, περιλαμβανομένων των ασφαλιστικών επιχειρήσεων, των οποίων διατηρούν τον έλεγχο, κατά την έννοια του άρθρου 2 του ν. 2076/1992, όπως ισχύει, ή που υπόκεινται σε εποπτεία σε ενοποιημένη βάση σύμφωνα με το Π.Δ. 267/1995, όπως ισχύει και ενοποιούνται με την ολική ή αναλογική μέθοδο. Ιδιαίτερα θα πρέπει να διασφαλίζεται ότι :

1.1. Τα συστήματα και οι διαδικασίες που εφαρμόζουν οι παραπάνω επιχειρήσεις, καθώς και οι νεοαποκτούμενες επιχειρήσεις (από συγχωνεύσεις, εξαγορές) είναι συμβατά μεταξύ τους και είναι προσαρμοσμένα τόσο στις ανάγκες της οργανωτικής δομής του ομίλου όσο και στις κατ' ιδίαν ιδιαιτερότητες κάθε εταιρείας του ομίλου ή ότι καθορίζεται ρεαλιστικό, κατά περίπτωση, χρονοδιάγραμμα αντίστοιχης προσαρμογής τους.

1.2. Οι σημαντικοί κίνδυνοι στους οποίους εκτίθενται παρακολουθούνται και ελέγχονται σε επίπεδο ομίλου.

1.3. Οι πιο πάνω επιχειρήσεις διαθέτουν επαρκείς διαδικασίες για την παραγωγή και διάθεση των πληροφοριών και στοιχείων που είναι απαραίτητα για την εποπτεία σε ενοποιημένη βάση και για την υλοποίηση των αρμοδιοτήτων που προβλέπονται στις διατάξεις της παρούσας και, ιδίως, για την εφαρμογή των διατάξεων του νέου πλαισίου για την κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων (Βασιλεία II).

2. Για την ενίσχυση της αποτελεσματικής εφαρμογής των ανωτέρω γενικών αρχών, οι Επιτροπές και οι υπηρεσιακές μονάδες που προβλέπονται στην παρούσα Πράξη ή συστήνονται από τα ίδια τα πιστωτικά ιδρύματα, διατυπώνουν γνώμη για την επιλογή και την καταλληλότητα των επικεφαλής των αντίστοιχων μονάδων των

θυγατρικών και αξιολογούν την αποδοτικότητα των μονάδων αυτών.

3. Το Δ.Σ. του μητρικού πιστωτικού ιδρύματος διασφαλίζει, με τον κατάλληλο συντονισμό και συμφωνίες, ότι οι αρμοδιότητες της επίβλεψης και της ενιαίας στρατηγικής δεν αναιρούν τις ευθύνες των διοικητικών οργάνων των θυγατρικών επιχειρήσεων και δεν οδηγούν σε μη απαιτούμενες επικαλύψεις. Επίσης, καθορίζει την κατανομή ευθυνών, τα μέτρα συντονισμού και την ανάθεση, όπου απαιτείται, ειδικών αρμοδιοτήτων σε εταιρίες του ομίλου ως προς τη διαχείριση ιδίως των σημαντικών κινδύνων, τον εσωτερικό έλεγχο, τη λειτουργία κανονιστικής συμμόρφωσης και την εφαρμογή των διατάξεων περί της πρόληψης και καταστολής της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

4. Διευκρινίζεται ότι:

4.1. Σε ότι αφορά τις ενοποιούμενες στις οικονομικές καταστάσεις του πιστωτικού ιδρύματος επιχειρήσεις που δεν ανήκουν στο χρηματοπιστωτικό τομέα, θα πρέπει να λαμβάνονται από το πιστωτικό ίδρυμα προσαρμοσμένα αναλόγως μέτρα προκειμένου

να διασφαλίζεται σε επίπεδο ομίλου η επίτευξη των στόχων της παρούσας Πράξης.

4.2. Σε περίπτωση που οι ελεγχόμενες από το πιστωτικό ίδρυμα επιχειρήσεις της παρ. 1 είναι εγκατεστημένες εκτός Ελλάδος, τυχόν σημαντική ασυμβατότητα σε επίπεδο ομίλου, που προκύπτει από την αντίστοιχη εφαρμογή των εθνικών διατάξεων της χώρας υποδοχής δεν θα αντιμετωπίζεται, αυτή καθαυτή, ως παραβίαση των διατάξεων της παρούσας. Όμως, η Τράπεζα της Ελλάδος θα ενημερώνεται από το άμεσα εποπτευόμενο από αυτήν μητρικό πιστωτικό ίδρυμα για τα μέτρα που λαμβάνει για την αντιμετώπιση των πιο πάνω καταστάσεων και θα αξιολογεί την καταλληλότητά τους, ιδίως δε όσων αφορούν τα θέματα πρόληψης και καταστολής της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

IV. ΟΡΓΑΝΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΕΕ

A. Αρμοδιότητες του Διοικητικού Συμβουλίου (Δ.Σ.) και της Διοίκησης.

1. Ανεξάρτητα από την οργανωτική διάρθρωση κάθε πιστωτικού ιδρύματος καθορίζονται τα εξής:

1.1. Το Διοικητικό Συμβούλιο (Δ. Σ.) οφείλει να διαθέτει, ως σύνολο, επαρκείς γνώσεις και εμπειρία τουλάχιστον για τις σημαντικότερες των δραστηριοτήτων του πιστωτικού ιδρύματος, ώστε να έχει τη δυνατότητα άσκησης εποπτείας επί του συνόλου των λειτουργιών είτε άμεσα είτε μέσω των Επιτροπών που θεσμοθετούνται υποχρεωτικά ή κατά τη διακριτική ευχέρεια του πιστωτικού ιδρύματος με βάση την παρούσα Πράξη. Το πιστωτικό ίδρυμα οφείλει να διασφαλίζει τη συμμετοχή στο Δ.Σ. τουλάχιστον ενός ή στην περίπτωση που πληρούται η προϋπόθεση της παρ. 2.2. της ενότητας Β του παρόντος Κεφαλαίου, δύο μη εκτελεστικών και ανεξάρτητων μελών.

Για την αποφυγή περιπτώσεων σύγκρουσης καθηκόντων η Τράπεζα της Ελλάδος κρίνει σκόπιμο τα πιστωτικά ιδρύματα να υιοθετούν τις βέλτιστες διεθνείς πρακτικές και αρχές της εταιρικής διακυβέρνησης που αφορούν, ιδίως, το διαχωρισμό των εκτελεστικών και εποπτικών αρμοδιοτήτων των μελών του Δ.Σ., περιλαμβανομένου του διαχωρισμού των αρμοδιοτήτων του Προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου από

τις εκτελεστικές αρμοδιότητες του Διευθύνοντος Συμβούλου.

2. Το Δ.Σ. έχει, γενικά, την ευθύνη για τη συνεπή εφαρμογή των διατάξεων της παρούσας Πράξης και μεταξύ άλλων την ευθύνη:

2.1. Του στρατηγικού προσανατολισμού του πιστωτικού ιδρύματος της επαναξιολόγησής του και της υιοθέτησης κατάλληλων πολιτικών που αποσκοπούν στη διασφάλιση επαρκούς και αποτελεσματικού ΣΕΕ.

2.2. Της ύπαρξης κατάλληλης πολιτικής, τόσο για τη διαχείριση κινδύνων με καθορισμό των εκάστοτε αποδεκτών ανωτάτων ορίων ανάληψης κινδύνου, όσο και για την κανονιστική συμμόρφωση.

2.3. Της διαμόρφωσης του κατάλληλου εσωτερικού περιβάλλοντος, που διασφαλίζει ότι κάθε στέλεχος σε όλα τα ιεραρχικά επίπεδα του πιστωτικού ιδρύματος κατανοεί τόσο τη φύση κάθε κινδύνου που σχετίζεται με τις δραστηριότητες στις οποίες μετέχει ή εποπτεύει, όσο και την ανάγκη της αποτελεσματικής αντιμετώπισής τους, αναγνωρίζει τη σημασία των ελεγκτικών διαδικασιών και διευκολύνει την εφαρμογή τους.

2.4. Της υιοθέτησης Κώδικα Ηθικής Συμπεριφοράς που εφαρμόζεται από τη Διοίκηση και το σύνολο του προσωπικού του πιστωτικού ιδρύματος επί τη βάση των γενικώς αποδεκτών αρχών (επιμέλεια, αποτελεσματικότητα, υπευθυνότητα, ευπρέπεια στις σχέσεις με το κοινό, μη αίτηση ή αποδοχή ασυνήθους αξίας ωφελημάτων, τήρηση επαγγελματικού απορρήτου κλπ).

2.5. Της παροχής στη Διοίκηση και τις υπηρεσιακές μονάδες όλων των απαραίτητων μέσων για την υλοποίηση του έργου τους.

2.6. Της ακρίβειας των δημοσιευομένων ετήσιων και περιοδικών οικονομικών καταστάσεων του πιστωτικού ιδρύματος και του ομίλου, σε ατομική και ενοποιημένη βάση αντίστοιχα, καθώς και των υποβαλλομένων στην Τράπεζα της Ελλάδος και τις άλλες εποπτικές αρχές στοιχείων.

2.7. Της διασφάλισης ότι η λειτουργία του πιστωτικού ιδρύματος είναι σύμφωνη με τα προβλεπόμενα από το θεσμικό πλαίσιο, τους εσωτερικούς κανονισμούς και τις αρχές της εταιρικής διακυβέρνησης, λαμβάνοντας τα κατάλληλα μέτρα ως προς την επιλογή και τυχόν αντικατάσταση των στελεχών που κατέχουν καίριες θέσεις.

2.8. Της ύπαρξης καταγεγραμμένων διαδικασιών (ανάθεση συγκεκριμένων ρόλων και συντονισμό τους, εξουσιοδοτημένα πρόσωπα για επικοινωνία με την Τράπεζα της Ελλάδος ή και άλλες αρχές, εναλλακτικές πηγές κάλυψης αναγκών ρευστότητας κλπ) που θα διασφαλίζουν:

2.8.1. την αντιμετώπιση εκτάκτων καταστάσεων που θέτουν σε κίνδυνο την ομαλή λειτουργία του πιστωτικού ιδρύματος και

2.8.2. την αποκατάσταση και απρόσκοπτη συνέχιση της επιχειρησιακής του λειτουργίας.

3. Η Διοίκηση, η οποία για τους σκοπούς εφαρμογής της παρούσας Πράξης νοείται ως το ανώτατο διοικητικό όργανο με εκτελεστικές αρμοδιότητες, έχει μεταξύ άλλων την ευθύνη:

3.1. Της συνεπούς υλοποίησης της εγκεκριμένης από το Δ.Σ. επιχειρησιακής στρατηγικής και της εξειδίκευσής της με τη χάραξη κατάλληλης για κάθε λειτουργία πολιτικής, τον καθορισμό επιμέρους στόχων για κάθε τομέα δραστηριότητας,

διοικητικό όργανο και υπηρεσιακή μονάδα. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται και :

3.1.1. Η υλοποίηση της εγκεκριμένης από το Δ.Σ. πολιτικής διαχείρισης κινδύνων.

3.1.2. Ο καθορισμός των επιμέρους ορίων και των αρμοδιοτήτων κάθε υπηρεσιακής μονάδας στη διαχείριση των κινδύνων και η αξιολόγηση της απόδοσής της.

3.1.3. Ο διαρκής έλεγχος της διαχείρισης των κινδύνων του πιστωτικού ιδρύματος μέσα στα εγκεκριμένα από το Δ.Σ. όρια ανάληψης.

3.2. Της ανάπτυξης και ενσωμάτωσης των μηχανισμών και διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου, που προσιδιάζουν στο εύρος, το μέγεθος και τη φύση των εργασιών του πιστωτικού ιδρύματος, της περιοδικής αξιολόγησης των σημαντικών, από πλευράς επιπτώσεων, δυσλειτουργιών και της εν γένει αποτελεσματικής εφαρμογής του ΣΕΕ.

Β. Επιτροπές του Δ.Σ. ή της Διοίκησης

1. Γενικοί όροι

1. Ανάλογα με το μέγεθος του πιστωτικού ιδρύματος και την πολυπλοκότητα των εργασιών του, το Δ.Σ. υποβοηθείται στο έργο του από Επιτροπές στις οποίες μπορεί να αναθέτει

αρμοδιότητες σχετικά με το ΣΕΕ, προσδιορίζοντας σαφώς τα καθήκοντα, τη σύνθεση και τις διαδικασίες λειτουργίας τους, διασφαλίζοντας σε κάθε περίπτωση την εσωτερική του συνοχή, τη συμπληρωματικότητα και τον απαιτούμενο συντονισμό.

Το Δ.Σ. διατηρεί για τις

εν λόγω αρμοδιότητες την τελική ευθύνη, εκτός εάν προβλέπεται ρητά από διατάξεις της νομοθεσίας αυξημένος βαθμός ανεξαρτησίας έναντι του Δ.Σ. για συγκεκριμένες αρμοδιότητες (όπως π.χ. της Επιτροπής Ελέγχου), οπότε και γνωστοποιείται στην Τράπεζα της Ελλάδος. Το Δ.Σ. ορίζει από τα μέλη του τον Πρόεδρο των Επιτροπών και καθορίζει τη συχνότητα της περιοδικής εναλλαγής των μελών τους (rotation). Οι σχετικές αποφάσεις καταγράφονται στα πρακτικά του Δ.Σ.

2. Για λόγους ισότητας όρων ανταγωνισμού μεταξύ των πιστωτικών ιδρυμάτων και αποτελεσματικότητας και υπό την επιφύλαξη των παράλληλα ισχυουσών διατάξεων της νομοθεσίας για τη σύσταση Επιτροπών από το Δ.Σ, καθορίζονται τα εξής:

2.1. Συστήνεται υποχρεωτικά από τα πιστωτικά ιδρύματα Επιτροπή Ελέγχου (ενότητα 2α του κεφαλαίου αυτού), εφόσον αυτά :

2.1.1. έχουν εισαγάγει τις μετοχές τους σε οργανωμένη χρηματιστηριακή αγορά ή

2.1.2. διατηρούν θυγατρικές εταιρίες ή υποκαταστήματα στο εξωτερικό ή

2.1.3. το ενεργητικό τους υπερβαίνει το ποσό των 100 εκατ. ευρώ.

2.2. Συστήνεται υποχρεωτικά Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων (ενότητα 2β του κεφαλαίου αυτού) σε περίπτωση που πληρούται μία από τις προϋποθέσεις των

ανωτέρω παρ. 2.1.1 και 2.1.2 του παρόντος κεφαλαίου και το εντός και εκτός ισολογισμού ενεργητικό του πιστωτικού ιδρύματος υπερβαίνει το ποσό των 10 δισ.

ευρώ. Κατ' απόκλιση από τα προαναφερόμενα, το πιστωτικό ίδρυμα μπορεί να αναθέσει, με γνωστοποίηση στην Τράπεζα της Ελλάδος των λόγων που επιβάλουν τη χρήση της εν λόγω δυνατότητας, τις αρμοδιότητες της εν λόγω Επιτροπής τουλάχιστον σε ένα

εκτελεστικό και ένα μη εκτελεστικό μέλος του Δ.Σ με επαρκείς γνώσεις και εμπειρία

σε θέματα διαχείρισης κινδύνων.

2.3. Δεν απαιτείται η σύσταση της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων από το πιστωτικό ίδρυμα στην περίπτωση που τα σχετικά καθήκοντα ασκούνται σε επίπεδο ομίλου από αντίστοιχη Επιτροπή και καλύπτουν ρητά και το πιστωτικό ίδρυμα.

2.4. Λοιπές Επιτροπές.

2.4.1. Τα πιστωτικά ιδρύματα που δεν πληρούν τις ως άνω προϋποθέσεις (παρ. 2.1. και 2.2.) αποφασίζουν για τη σύσταση ανάλογων οργάνων στη βάση της αρχής του κόστους/οφέλους και εν γένει αποτελεσματικότητας, τα οποία και γνωστοποιούνται στην Τράπεζα της Ελλάδος.

2.4.2. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται και η σύσταση πρόσθετων Επιτροπών, Εκτελεστικής(ών) Επιτροπής(ών) στο επίπεδο της Διοίκησης, η ανάθεση πρόσθετων αρμοδιοτήτων στην Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων, ή ειδικών αρμοδιοτήτων σε Επιτροπή Διαχείρισης Ενεργητικού Παθητικού (ALCO), Επιτροπή Αμοιβών, κλπ.

2.4.3. Διευκρινίζεται ότι η σύσταση της ειδικής συντονιστικής επιτροπής για την Πληροφορική (I.T. Steering Committee), της οποίας ο Πρόεδρος συνιστάται να είναι μέλος της Διοίκησης, διέπεται από τις διατάξεις του Παραρτήματος 2 (Κεφ. Α1, παρ. 152). Σε ό,τι αφορά την αρμοδιότητα αξιολόγησης της ανάλυσης και διαχείρισης των κινδύνων που σχετίζονται με τα συστήματα πληροφορικής, εναπόκειται στην κρίση του Δ.Σ. η ανάθεσή της στην εν λόγω Επιτροπή ή στην Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων, όπου υπάρχει.

2. Αρμοδιότητες

α) Επιτροπή Ελέγχου

1.1. Η Επιτροπή Ελέγχου (ΕΕ) ορίζεται από το Δ.Σ. και απαρτίζεται από μη εκτελεστικά μέλη του, κατ' ελάχιστον τρία. Από τα εν λόγω μέλη, το ένα τουλάχιστον είναι ανεξάρτητο, κατά την έννοια του Ν. 3016/2002, με επαρκείς γνώσεις και εμπειρία σε λογιστικής και ελεγκτικής φύσεως θέματα.

1.2. Σε περιπτώσεις πιστωτικών ιδρυμάτων που είναι θυγατρικές πιστωτικών ιδρυμάτων (με έδρα στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό), η συμμετοχή στην Επιτροπή Ελέγχου εκτελεστικών μελών του Δ.Σ. της μητρικής, υπό την επιφύλαξη της εκάστοτε ισχύουσας νομοθεσίας, δεν έρχεται σε αντίθεση με την ως άνω διάταξη της παρούσας.

2.1. Τα μέλη της Επιτροπής δεν πρέπει να κατέχουν παράλληλες θέσεις ή ιδιότητες ή να διενεργούν συναλλαγές που θα μπορούσαν να θεωρηθούν ασυμβίβαστες με την αποστολή της Επιτροπής. Η συμμετοχή στην Επιτροπή Ελέγχου δεν αποκλείει τη δυνατότητα συμμετοχής και σε άλλες επιτροπές του Δ.Σ.

2.2. Ο Πρόεδρος της Επιτροπής πρέπει να διαθέτει τις απαιτούμενες γνώσεις και εμπειρία για την επίβλεψη των ελεγκτικών διαδικασιών και των λογιστικών θεμάτων που απασχολούν την Επιτροπή ενώ παράλληλα η Επιτροπή Ελέγχου, ως σύνολο, πρέπει να διαθέτει την κατάρτιση και την εμπειρία που απαιτούνται για τη διεκπεραίωση του έργου της, περιλαμβανομένης της γνώσης για το ευρύτερο περιβάλλον λειτουργίας του πιστωτικού ιδρύματος (εντός και εκτός της χώρας) και για τα συστήματα πληροφορικής.

2.3. Η λειτουργία της Επιτροπής Ελέγχου διέπεται από Κανονισμό στον οποίο

καθορίζονται η διάρκεια, τα μέλη, η συχνότητα εναλλαγής τους, οι διαδικασίες λήψης των αποφάσεων καθώς και τα κύρια καθήκοντά της, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται:

2.3.1. Η παρακολούθηση και η ετήσια αξιολόγηση της επάρκειας και αποτελεσματικότητας του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου σε ατομική βάση και σε επίπεδο ομίλου, εφόσον πρόκειται για μητρική, με βάση τα σχετικά στοιχεία και πληροφορίες της Μονάδας Εσωτερικής Επιθεώρησης, τις διαπιστώσεις και παρατηρήσεις των εξωτερικών ελεγκτών (τακτικών ορκωτών ελεγκτών λογιστών), καθώς και των εποπτικών αρχών.

2.3.2. Η επίβλεψη και η αξιολόγηση των διαδικασιών (βλ. και αρμοδιότητες του Δ.Σ.) κατάρτισης των δημοσιευμένων ετήσιων και, εφόσον συντρέχει σχετική υποχρέωση και, περιοδικών οικονομικών καταστάσεων, του πιστωτικού ιδρύματος και του ομίλου σύμφωνα με τα ισχύοντα λογιστικά πρότυπα.

2.3.3. Η επίβλεψη του διενεργούμενου από τους τακτικούς ορκωτούς ελεγκτές λογιστές ελέγχου των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων του πιστωτικού ιδρύματος και η σε τακτική βάση συνεργασία μαζί τους. Στο πλαίσιο της συνεργασίας αυτής, η Επιτροπή ζητά από τους εν λόγω ελεγκτές να αναφέρουν τα τυχόν προβλήματα ή αδυναμίες που εντόπισαν στο ΣΕΕ κατά τον έλεγχο των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τα εκάστοτε ισχύοντα Ελληνικά Ελεγκτικά Πρότυπα.

2.3.4. Η υποβολή πρότασης προς το Δ.Σ. για την επιλογή των εξωτερικών ελεγκτών (νοουμένων ως των τακτικών ορκωτών ελεγκτών λογιστών). Η Επιτροπή υποβάλλει επίσης, όποτε το κρίνει σκόπιμο, πρόταση για την αντικατάσταση ή την εναλλαγή τους.

2.3.5. Η διασφάλιση της ανεξαρτησίας, σύμφωνα με την εκάστοτε ισχύουσα νομοθεσία (σήμερα άρθρο 12 ν. 3148/2003) των ορκωτών ελεγκτών λογιστών.

2.3.6. Η υποβολή προτάσεων για την αντιμετώπιση των αδυναμιών που έχουν διαπιστωθεί και η παρακολούθηση της εφαρμογής των μέτρων που αποφασίζονται από το Δ.Σ. (follow up).

2.3.7. Η υποβολή προτάσεων για τις ειδικές περιοχές όπου επιβάλλεται η διενέργεια πρόσθετων ελέγχων από τους εσωτερικούς, ή εξωτερικούς ελεγκτές.

2.3.8. Η αξιολόγηση του έργου της Μονάδας Εσωτερικής Επιθεώρησης με έμφαση σε θέματα που σχετίζονται με το βαθμό ανεξαρτησίας της, την ποιότητα και το εύρος των ελέγχων που διενεργεί, τις προτεραιότητες που προσδιορίζονται από μεταβολές του οικονομικού περιβάλλοντος, των συστημάτων και του επιπέδου των κινδύνων και την εν γένει αποτελεσματικότητα της λειτουργίας της.

3.1. Η Επιτροπή συνεδριάζει τακτικά, τουλάχιστον μία φορά κάθε τρίμηνο, ή και έκτακτα και μπορεί να προσκαλεί μέλη της Διοίκησης και οποιοδήποτε άλλο στέλεχος ή εμπειρογνώμονα, η παρουσία του οποίου, κατά την κρίση της, απαιτείται. Η Επιτροπή τηρεί πρακτικά και ενημερώνει εγγράφως το Δ.Σ. για τα αποτελέσματα του ελεγκτικού της έργου.

3.2. Ο πρόεδρος της Επιτροπής ενημερώνει επίσης το Δ.Σ. για το έργο της Επιτροπής στα πλαίσια των συνεδριάσεων του Δ.Σ.

4.1. Θα ανατίθεται περιοδικά, ύστερα από εισήγηση της Επιτροπής Ελέγχου, τουλάχιστον ανά τριετία, από κάθε πιστωτικό ίδρυμα σε τρίτους, πλην των τακτικών,

ορκωτούς ελεγκτές λογιστές που διαθέτουν την απαραίτητη εμπειρία, η αξιολόγηση της επάρκειας του ΣΕΕ σε ατομική και ενοποιημένη βάση, κατά τα ειδικότερα αναφερόμενα στο Παράρτημα 3 της

παρούσας Πράξης. Η σχετική έκθεση αξιολόγησης θα γνωστοποιείται στην Τράπεζα της Ελλάδος (Διεύθυνση Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος) εντός του πρώτου εξαμήνου, μετά από τη λήξη της τριετίας, έτους. Η ελεγκτική εταιρεία και οι ορκωτοί ελεγκτές που αναλαμβάνουν την εργασία αυτή θα εναλλάσσονται, τουλάχιστον, μετά από δύο διαδοχικές αξιολογήσεις.

4.2. Κατά την ανάθεση έργου στους τακτικούς ορκωτούς ελεγκτές λογιστές και τους ορκωτούς ελεγκτές λογιστές που διενεργούν την ανά τριετία αξιολόγηση, θα τους παρέχεται εξουσιοδότηση για την ενημέρωση της Τράπεζας της Ελλάδος, στο πλαίσιο των διατάξεων του άρθρων 18 και 21 του Ν. 2076/1992, όπως εκάστοτε ισχύει.

5. Οι πληροφορίες και οι διαπιστώσεις των εξωτερικών ελεγκτών των οικονομικών καταστάσεων του πιστωτικού ιδρύματος θα συζητούνται τριμερώς, μεταξύ του πιστωτικού ιδρύματος, των εξωτερικών ελεγκτών και της Τράπεζας της Ελλάδος, και σε ειδικές περιπτώσεις και διμερώς, μεταξύ των ορκωτών ελεγκτών λογιστών και της Τράπεζας της Ελλάδος (με σχετική ενημέρωση των πιστωτικών ιδρυμάτων), σύμφωνα και με τα οριζόμενα στο εκάστοτε ισχύον Ελληνικό Ελεγκτικό Πρότυπο που αφορά στην επικοινωνία με τις Ρυθμιστικές και Εποπτικές αρχές.

β) Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων

1.1. Το Δ.Σ. αναθέτει, κατά τα αναφερόμενα στην παρ. 2.2 - ενότητα Β1 του κεφ. IV, τις σχετικές με τη διαχείριση κινδύνων αρμοδιότητες σε Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων (ΕΔΚ) (ή εναλλακτικά στα δύο μέλη του Δ.Σ. κατά τα προβλεπόμενα στο δεύτερο εδάφιο της παρ.

2.2 - ενότητα Β1 του κεφ. IV), ώστε να καλύπτονται αποτελεσματικά όλες οι μορφές κινδύνων περιλαμβανομένου του λειτουργικού και να διασφαλίζεται ο ενοποιημένος έλεγχός τους, η εξειδικευμένη αντιμετώπισή τους και ο απαιτούμενος συντονισμός σε επίπεδο πιστωτικού ιδρύματος και ομίλου.

1.2. Η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων ορίζεται από το Δ.Σ. και απαρτίζεται από μέλη του με επαρκείς γνώσεις και εμπειρία στον τομέα της διαχείρισης κινδύνων, εκ των οποίων ένα τουλάχιστον μέλος είναι εκτελεστικό και ένα μη εκτελεστικό.

2.1. Η λειτουργία της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων διέπεται από Κανονισμό στον οποίο καθορίζονται η διάρκεια, τα μέλη, η συχνότητα εναλλαγής τους, οι διαδικασίες λήψης των αποφάσεων καθώς και τα κύρια καθήκοντά της, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται τουλάχιστον οι ακόλουθες αρμοδιότητες:

2.1.1. Διαμορφώνει τη στρατηγική ανάληψης πάσης μορφής κινδύνων και διαχείρισης κεφαλαίων που ανταποκρίνεται στους επιχειρηματικούς στόχους του πιστωτικού ιδρύματος, σε ατομικό και σε επίπεδο ομίλου και στην επάρκεια των διαθέσιμων πόρων σε τεχνικά μέσα και προσωπικό.

2.1.2. Μεριμνά για την ανάπτυξη εσωτερικού συστήματος διαχείρισης κινδύνων και την ενσωμάτωσή του στη διαδικασία λήψης των επιχειρηματικών αποφάσεων (π.χ. αποφάσεων που αφορούν την εισαγωγή νέων προϊόντων και υπηρεσιών, την προσαρμοσμένη ανάλογα με τον κίνδυνο τιμολόγηση προϊόντων και υπηρεσιών,

καθώς και τον υπολογισμό της αποδοτικότητας και την κατανομή κεφαλαίων σε συνάρτηση με τον κίνδυνο) σε όλο το εύρος των δραστηριοτήτων/μονάδων του πιστωτικού ιδρύματος και των θυγατρικών του.

2.1.3. Καθορίζει τις αρχές που πρέπει να διέπουν τη διαχείριση των κινδύνων ως προς την αναγνώριση, πρόβλεψη, μέτρηση, παρακολούθηση, έλεγχο και αντιμετώπισή τους, σε συνέπεια με την εκάστοτε ισχύουσα επιχειρηματική στρατηγική και την επάρκεια των διαθέσιμων πόρων.

2.1.4. Λαμβάνει και αξιολογεί τις υποβαλλόμενες ανά τρίμηνο αναφορές της Μονάδας Διαχείρισης Κινδύνων, ενημερώνει το Δ.Σ. σχετικά με τους σημαντικότερους κινδύνους που έχει αναλάβει το πιστωτικό ίδρυμα και διαβεβαιώνει για την αποτελεσματική αντιμετώπισή τους. Τα πιστωτικά ιδρύματα που δεν υπόκεινται σε σημαντική μεταβολή της διάρθρωσης των δραστηριοτήτων τους μπορούν να εφαρμόσουν διαφορετική συχνότητα αξιολόγησης.

2.2. Σε κάθε περίπτωση όμως, η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων αξιολογεί σε ετήσια βάση:

2.2.1. την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα της πολιτικής διαχείρισης κινδύνων του πιστωτικού ιδρύματος και του ομίλου του και ιδίως τη συμμόρφωση προς το καθορισμένο επίπεδο ανοχής κινδύνου,

2.2.2. την καταλληλότητα των ορίων, την επάρκεια των προβλέψεων και την εν γένει επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων σε σχέση με το ύψος και τη μορφή των αναλαμβανομένων κινδύνων, τουλάχιστον με βάση την ετήσια έκθεση του επικεφαλής της Μονάδας Διαχείρισης Κινδύνων και του σχετικού αποσπάσματος της έκθεσης της Μονάδας Εσωτερικής Επιθεώρησης (Κεφ.

V – Ενότητα α – παρ. 2.13.2.β έως και δ).

2.3. Προβλέπει για τη διενέργεια τουλάχιστον ετήσιων προσομοιώσεων καταστάσεων κρίσης (stress tests) για τους κινδύνους αγοράς, πιστωτικό, ρευστότητας και ανάλογων τεχνικών για το λειτουργικό κίνδυνο.

2.4. Διατυπώνει προτάσεις και εισηγείται διορθωτικές ενέργειες στο Δ.Σ. σε περίπτωση που διαπιστώνει αδυναμία υλοποίησης της στρατηγικής που έχει διαμορφωθεί για τη διαχείριση κινδύνων του πιστωτικού ιδρύματος ή αποκλίσεις ως προς την εφαρμογή της.

3. Η Επιτροπή συνεδριάζει τακτικά, τουλάχιστον μία φορά κάθε τρίμηνο, ή και έκτακτα και καλεί οποιοδήποτε μέλος της Διοίκησης ή στέλεχος θεωρεί σκόπιμο. Η Επιτροπή τηρεί πρακτικά και ενημερώνει εγγράφως το Δ.Σ. για τα αποτελέσματα του έργου της.

4. Ο πρόεδρος της Επιτροπής ενημερώνει επίσης το Δ.Σ. για το έργο της Επιτροπής [στα πλαίσια των συνεδριάσεων του Δ.Σ.].

V. ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ

α. Μονάδα Εσωτερικής Επιθεώρησης

1. Σε όλα τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να υπάρχει υπηρεσιακή Μονάδα Εσωτερικής Επιθεώρησης (ΜΕΕ), η οποία:

1.1. Είναι διοικητικά ανεξάρτητη από μονάδες με εκτελεστικές αρμοδιότητες και από τις υπηρεσίες που είναι αρμόδιες για την πραγματοποίηση ή λογιστικοποίηση συναλλαγών.

1.2. Αναφέρεται, για τα θέματα αρμοδιότητάς της, στο Δ.Σ. μέσω της Επιτροπής Ελέγχου και στη Διοίκηση, μετά από τον καθορισμό των κατάλληλων προϋποθέσεων που θα διασφαλίζουν την ανεξαρτησία της ΜΕΕ.

2. Στις κύριες αρμοδιότητες της ΜΕΕ εντάσσονται:

2.1. Η διενέργεια ελέγχων προκειμένου να διαμορφωθεί αντικειμενική, ανεξάρτητη και τεκμηριωμένη άποψη για την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα του ΣΕΕ, σε επίπεδο πιστωτικού ιδρύματος και του ομίλου του οποίου είναι επικεφαλής.

2.2. Η διενέργεια ειδικών ελέγχων, στις περιπτώσεις που υπάρχουν ενδείξεις για βλάβη των συμφερόντων του πιστωτικού ιδρύματος ή των εταιρειών του ομίλου, με σκοπό τη διεξοδική εξέταση του θέματος και την εξακρίβωση της έκτασης της τυχόν ζημίας.

2.3. Η αξιολόγηση, μέσω των ελέγχων που διενεργεί, του βαθμού εφαρμογής και της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών που έχουν θεσπιστεί για τη διαχείριση κινδύνων και τον υπολογισμό των παραμέτρων στις οποίες βασίστηκε η εκτίμηση της κεφαλαιακής επάρκειας του πιστωτικού ιδρύματος και των εταιρειών του ομίλου, όπου προβλέπεται, καθώς και του βαθμού ενσωμάτωσης του συστήματος διαχείρισης κινδύνων στους μηχανισμούς λήψης αποφάσεων (use tests).

2.4. Η επιβεβαίωση προς την Τράπεζα της Ελλάδος της πληρότητας και εγκυρότητας των πιο πάνω διαδικασιών και ειδικότερα των διαδικασιών εκτίμησης των παραμέτρων, στις οποίες βασίστηκε η εκτίμηση του ύψους της πιθανής ζημίας.

2.5. Η αξιολόγηση της οργανωτικής διάρθρωσης, κατανομής αρμοδιοτήτων και καθηκόντων και διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού, καθώς και του βαθμού κατά τον οποίο έχουν καθιερωθεί κατάλληλες πολιτικές και διαδικασίες εταιρικής διακυβέρνησης.

2.6. Η αξιολόγηση του έργου των τομέων εσωτερικού ελέγχου, όπου υπάρχουν, στις μονάδες του πιστωτικού ιδρύματος και των εταιρειών του ομίλου του.

2.7. Η αξιολόγηση της οργάνωσης και λειτουργίας των συστημάτων και μηχανισμών που αφορούν την παραγωγή αξιόπιστης, πλήρους και έγκαιρης χρηματοοικονομικής και διοικητικής πληροφόρησης, όπου αυτή κατά περίπτωση παρέχεται.

2.8. Η αξιολόγηση της οργάνωσης και λειτουργίας των συστημάτων πληροφορικής, κατά τα προβλεπόμενα στο Παράρτημα 2 (Κεφ. Δ), καθώς και των λογιστικών συστημάτων.

2.9. Η αξιολόγηση των διαδικασιών που έχουν θεσπιστεί για την κανονιστική συμμόρφωση.

2.10. Η αξιολόγηση του βαθμού κατά τον οποίο τα συλλογικά όργανα και οι μονάδες του πιστωτικού ιδρύματος καθώς και οι εταιρείες του ομίλου:

2.10.1. Χρησιμοποιούν αποτελεσματικά τα μέσα και τους πόρους που τους διατίθενται για τη συνεπή υλοποίηση της επιχειρησιακής στρατηγικής.

2.10.2. Τηρούν τις κατευθύνσεις και τις διαδικασίες που έχουν αρμοδίως καθορισθεί με στόχο τη συστηματική παρακολούθηση και διαχείριση των πάσης φύσεως κινδύνων που αναλαμβάνονται (π.χ. θέσπιση και τήρηση ορίων).

2.10.3. Μεριμνούν για την διασφάλιση της πληρότητας και ακρίβειας των στοιχείων και πληροφοριών που απαιτούνται για την κατάρτιση αξιόπιστων οικονομικών καταστάσεων, σύμφωνα με τις ισχύουσες λογιστικές αρχές,

2.10.4. Μεριμνούν για την ενσωμάτωση σε όλες τις διαδικασίες και συναλλαγές που διενεργούνται, των κατάλληλων προληπτικών και κατασταλτικών ελεγκτικών μηχανισμών και ασφαλιστικών δικλείδων (controls).

2.11. Η υποβολή προτάσεων για τη θεραπεία τυχόν αδυναμιών που εντοπίζονται στο ΣΕΕ, ή και τη βελτίωση των υφιστάμενων, διαδικασιών και πρακτικών, προκειμένου να επιτυγχάνονται πλήρως οι στόχοι του ΣΕΕ.

2.12. Η παρακολούθηση της εφαρμογής και αποτελεσματικότητας των διορθωτικών μέτρων από τις ελεγχόμενες μονάδες του πιστωτικού ιδρύματος και τις εταιρείες του ομίλου, για την επαρκή αντιμετώπιση των πιο πάνω αδυναμιών και των παρατηρήσεων που καταγράφονται στις εκθέσεις των πάσης φύσεως ελέγχων (εσωτερικών ελεγκτών, εξωτερικών ελεγκτών, εποπτικών αρχών, φορολογικών αρχών κλπ), με σχετική ενημέρωση της Διοίκησης και της Επιτροπής Ελέγχου.

202.13. Η εύλογη και αντικειμενική διαβεβαίωση του Δ.Σ. και της Διοίκησης του πιστωτικού ιδρύματος σχετικά με τη επίτευξη των στόχων του ΣΕΕ, όσον αφορά το πιστωτικό ίδρυμα και τις εταιρείες του ομίλου του οποίου είναι επικεφαλής. Για το σκοπό αυτό η ΜΕΕ:

2.13.1. Ενημερώνει εγγράφως, το Δ.Σ. μέσω της Επιτροπής Ελέγχου και τη Διοίκηση, τουλάχιστον ανά τρίμηνο, καθώς και τις κατά περίπτωση αρμόδιες μονάδες του πιστωτικού ιδρύματος για τις κυριότερες διαπιστώσεις των διενεργούμενων ελέγχων και για τις τυχόν συστάσεις στις οποίες έχει προβεί.

2.13.2. Υποβάλλει, εντός του πρώτου τριμήνου κάθε έτους, στη Διοίκηση και μέσω της Επιτροπής Ελέγχου στο Διοικητικό Συμβούλιο του πιστωτικού ιδρύματος έκθεση σχετικά με:

α) την επάρκεια και αποτελεσματικότητα του ΣΕΕ στο πιστωτικό ίδρυμα και στις εταιρείες του ομίλου,

β) την αποτελεσματικότητα και την τήρηση των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων και των συναφών πιστοδοτικών διαδικασιών, συμπεριλαμβανομένης της πολιτικής προβλέψεων (με επισήμανση των τυχόν μη καλυπτόμενων κινδύνων),

γ) την επάρκεια των διαδικασιών σε σχέση με την εσωτερική αξιολόγηση της κεφαλαιακής επάρκειας του πιστωτικού ιδρύματος,

δ) την εκτίμηση για την πληρότητα της διαδικασίας ή μεθοδολογίας υπολογισμού της απομείωσης της αξίας των δανείων και άλλων περιουσιακών στοιχείων και των τυχόν μεταβολών κατά τη διάρκεια της χρήσης,

καθώς και πρόγραμμα δράσης για τον επόμενο χρόνο.

Το απόσπασμα της έκθεσης που αφορά τις ανωτέρω περιπτώσεις (β) έως και (δ) υποβάλλονται και στην ΕΔΚ (κεφ. IV, ενότητα Β2β, παρ. 2.2.).

Διευκρινίζεται ότι στην ως άνω έκθεση θα περιλαμβάνονται τουλάχιστον οι αντίστοιχες περιοχές/δραστηριότητες που αναφέρονται στο Παράρτημα 3 της παρούσας Πράξης (τριετής έκθεση ελεγκτών λογιστών). Τα τμήματα τουλάχιστον της έκθεσης που αφορούν στις ελεγχόμενες μονάδες θα τους κοινοποιούνται άμεσα για τις διορθωτικές ενέργειές τους.

2.14. Παρέχει στην Τράπεζα της Ελλάδος, κατά κανόνα εγγράφως, οποιαδήποτε στοιχεία ή πληροφορίες ζητηθούν, στο πλαίσιο της ειδικής νομοθεσίας για την

εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων (νοούμενης ως της πέραν των διατάξεων του Νόμου 3016/2002 νομοθεσίας, του Ν.Δ. 588/1948, του Α.Ν. 1965/1951, του Ν. 2076/1992 και του άρθρου 55Α του Καταστατικού της Τράπεζας της Ελλάδος), τα οποία αφορούν θέματα της αρμοδιότητάς της και διευκολύνει με κάθε δυνατό τρόπο το έργο της. (Για τις λοιπές εποπτικές αρχές εφαρμόζονται οι διατάξεις του Νόμου 3016/2002, άρθρο 8).

3. Για την αποτελεσματική άσκηση των αρμοδιοτήτων της, η ΜΕΕ:

3.1. Έχει πρόσβαση σε όλες τις δραστηριότητες και μονάδες, καθώς και σε όλα τα στοιχεία και πληροφορίες του πιστωτικού ιδρύματος και των εταιρειών του ομίλου.

3.2. Διαθέτει έμπειρο και αριθμητικά επαρκές προσωπικό, το οποίο είναι πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης και δεν υπάγεται ιεραρχικά σε άλλη υπηρεσιακή μονάδα του πιστωτικού ιδρύματος. Η Τράπεζα της Ελλάδος δύναται να παρέχει εξαίρεση από την προϋπόθεση της αποκλειστικής απασχόλησης σε ορισμένες κατηγορίες πιστωτικών ιδρυμάτων σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας.

4. Ο επικεφαλής της ΜΕΕ του πιστωτικού ιδρύματος:

4.1. Ορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο (κατόπιν εισήγησης της Επιτροπής Ελέγχου, όπου υπάρχει) και η τοποθέτησή του όπως και η τυχόν αντικατάστασή του γνωστοποιούνται στην Τράπεζα της Ελλάδος (Διεύθυνση Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος). Η Τράπεζα της Ελλάδος διατηρεί την ευχέρεια να ζητήσει την αντικατάστασή του σε περίπτωση που κρίνει ότι δεν πληρούνται τα κριτήρια καταλληλότητάς επάρκειας για την εκπλήρωση των αρμοδιοτήτων του.

4.2. Διαθέτει υψηλού επιπέδου γνώσεις και επαρκή εμπειρία επί ελεγκτικών μεθόδων και των βέλτιστων διεθνών πρακτικών.

4.3. Είναι αποκλειστικής και πλήρους απασχόλησης. Η Τράπεζα της Ελλάδος δύναται να παρέχει εξαίρεση από την υποχρέωση αυτή σε ορισμένες κατηγορίες πιστωτικών ιδρυμάτων, λαμβάνοντας υπόψη την αρχή της αναλογικότητας.

4.4. Μεριμνά για την κατάλληλη οργανωτική δομή της ΜΕΕ, καθώς και για την εφαρμογή εκ μέρους της αποτελεσματικών πολιτικών, διαδικασιών και πρακτικών σύμφωνων με τις βέλτιστες ελεγκτικές πρακτικές και τα πρότυπα του εσωτερικού ελέγχου.

4.5. Ενημερώνει εκ των υστέρων τα αρμόδια όργανα της Τράπεζας της Ελλάδος για σημαντικές μεταβολές σε σχέση με την οργάνωση και λειτουργία της ΜΕΕ.

4.6. Εποπτεύει και συντονίζει τη δραστηριότητα των μονάδων εσωτερικού ελέγχου στις λοιπές μονάδες του πιστωτικού ιδρύματος, εφόσον υφίστανται, και στις εταιρείες του ομίλου.

4.7. Παρίσταται στις Γενικές Συνελεύσεις των Μετόχων του πιστωτικού ιδρύματος.

5. Η Μονάδα Εσωτερικής Επιθεώρησης είναι υπεύθυνη για τον έλεγχο της εφαρμογής των συμφωνηθέντων και την τήρηση των διαδικασιών όσον αφορά την ανάθεση δραστηριοτήτων σε τρίτους (Παράρτημα 1 της παρούσας Πράξης).

β. Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων

1. Σε όλα τα πιστωτικά ιδρύματα θα υπάρχει υπηρεσιακή Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων (ΜΔΚ), η λειτουργία της οποίας θα διέπεται από τις ακόλουθες αρχές:

1.1. Είναι διοικητικά ανεξάρτητη από μονάδες με εκτελεστικές αρμοδιότητες και από τις υπηρεσίες που είναι αρμόδιες για την πραγματοποίηση ή λογιστικοποίηση

συναλλαγών και αξιοποιούν την ανάλυση των κινδύνων που διενεργεί.

1.2. Αναφέρεται, για θέματα της αρμοδιότητάς της, στη Διοίκηση και στην Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων ή και μέσω αυτής στο Δ.Σ.

2. Η ΜΔΚ υπόκειται στον έλεγχο της Μονάδας Εσωτερικής Επιθεώρησης ως προς την επάρκεια και αποτελεσματικότητα των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων.

223. Η ΜΔΚ έχει την ευθύνη για το σχεδιασμό, εξειδίκευση και υλοποίηση της πολιτικής σε θέματα διαχείρισης κινδύνων και κεφαλαιακής επάρκειας, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του Δ.Σ.. Ειδικότερα:

3.1. Χρησιμοποιεί τις κατάλληλες μεθόδους για τη διαχείριση των κινδύνων τους οποίους εν γένει το πιστωτικό ίδρυμα αναλαμβάνει ή στους οποίους μπορεί να εκτεθεί, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης υποδειγμάτων (models) για την πρόβλεψη, αναγνώριση, μέτρηση, παρακολούθηση, αντιστάθμιση, μείωση και αναφορά τους.

3.2. Εξειδικεύει (με τη συνεργασία των αρμόδιων εκτελεστικών μονάδων) τα όρια ανάληψης κινδύνων του πιστωτικού ιδρύματος ταυτοποιώντας/καθορίζοντας τις επιμέρους παραμέτρους κατά είδος κινδύνου και ανά κατηγορία αντισυμβαλλομένου, κλάδο, χώρα, νόμισμα, είδος πιστοδοτήσεων, μορφή χρηματοπιστωτικών τίτλων, μετοχών, παραγώγων, επιχειρησιακό χώρο, λειτουργία, δραστηριότητα, προϊόν, σύστημα κλπ και παρακολουθεί την τήρησή τους, θεσπίζοντας τις κατάλληλες διαδικασίες.

3.3. Καθορίζει κριτήρια έγκαιρου εντοπισμού κινδύνων (early warning system) σε ατομικά και συνολικά χαρτοφυλάκια και εισηγείται για τις κατάλληλες διαδικασίες και μέτρα αυξημένης παρακολούθησης, διαρκώς, ή και περιοδικά, αναλόγως της φύσεως των κινδύνων.

3.4. Εισηγείται στην Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων τις κατάλληλες τεχνικές προσαρμογής των κινδύνων στα αποδεκτά επίπεδα.

3.5. Αξιολογεί περιοδικά την επάρκεια των μεθόδων και συστημάτων αναγνώρισης, μέτρησης και παρακολούθησης κινδύνων και προτείνει διορθωτικά μέτρα εφόσον κριθεί σκόπιμο.

3.6. Διενεργεί ετησίως (με στοιχεία τέλους έτους ή εξαμήνου) δοκιμές προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης (stress tests) με σενάρια προσαρμοσμένα στη φύση των δραστηριοτήτων του πιστωτικού ιδρύματος ή/και κατόπιν οδηγιών της Τράπεζας της Ελλάδος για όλες τις μορφές των κινδύνων και ιδίως του πιστωτικού, αγοράς, επιτοκίων και ρευστότητας, αναλύει τα αποτελέσματά τους, εισηγείται τις κατάλληλες πολιτικές και υποβάλλει τα σχετικά αποτελέσματα στην Τράπεζα της Ελλάδος (Διεύθυνση Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος) εντός τριών (3) μηνών από τη λήξη του έτους ή του εξαμήνου.

3.7. Συντάσσει τις απαιτούμενες για την επαρκή πληροφόρηση της Διοίκησης και του Διοικητικού Συμβουλίου αναφορές σε θέματα της αρμοδιότητάς της, τουλάχιστον ανά τρίμηνο. Τα πιστωτικά ιδρύματα που δεν υπόκεινται σε σημαντική μεταβολή της διάρθρωσης των δραστηριοτήτων τους μπορούν να εφαρμόσουν διαφορετική συχνότητα.

3.8. Προσδιορίζει τις κεφαλαιακές απαιτήσεις και την εν γένει ανάπτυξη μεθοδολογιών εκτίμησής τους για την κάλυψη όλων των κινδύνων στους οποίους

εκτίθεται το πιστωτικό ίδρυμα και εισηγείται τις πολιτικές διαχείρισής τους.

4. Για την αποτελεσματική άσκηση των αρμοδιοτήτων της, η ΜΔΚ:

4.1. Έχει πρόσβαση σε όλες τις δραστηριότητες και μονάδες, καθώς και σε όλα τα στοιχεία και πληροφορίες του πιστωτικού ιδρύματος και των εταιρειών του ομίλου, που είναι απαραίτητα για την εκπλήρωση του έργου της.

4.2. Διαθέτει επαρκές, ποσοτικά και ποιοτικά, προσωπικό με εξειδικευμένες γνώσεις, το οποίο είναι πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης.

5. Ο επικεφαλής της Μονάδας Διαχείρισης Κινδύνων:

5.1. Ορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο (κατόπιν εισήγησης της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων, όπου υπάρχει) και η τοποθέτησή του όπως και η τυχόν αντικατάστασή του γνωστοποιούνται στην Τράπεζα της Ελλάδος (Διεύθυνση Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος). Η Τράπεζα της Ελλάδος διατηρεί την ευχέρεια να ζητήσει την αντικατάστασή του σε περίπτωση που κρίνει ότι δεν πληρούνται τα κριτήρια καταλληλότητας ή επάρκειας για την εκπλήρωση των αρμοδιοτήτων του.

5.2. Διαθέτει υψηλού επιπέδου γνώσεις και επαρκή εμπειρία σε θέματα διαχείρισης κινδύνων, τις σχετικές μεθόδους και τις βέλτιστες διεθνείς πρακτικές.

5.3. Συμμετέχει στη διαδικασία λήψης αποφάσεων για τον καθορισμό των όρων των χρηματοδοτήσεων που δεν υπόκεινται σε προκαθορισμένες ή γενικές παραμέτρους.

5.4. Υποβάλλει ετησίως έκθεση στο Δ.Σ., μέσω της ΕΔΚ, σχετικά με τα θέματα που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της ΜΔΚ.

5.5. Συμμετέχει στη διατύπωση εισηγήσεων και προτάσεων άμεσα στη Διοίκηση και μέσω της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων στο Δ.Σ. για μεταβολές στη σύνθεση των χαρτοφυλακίων της τράπεζας για την αναδιάρθρωση/ρύθμιση υφιστάμενων δανείων και τη διαφοροποίηση της πολιτικής των προβλέψεων.

5.6. Συμμετέχει στη διαδικασία αξιολόγησης από τις εποπτικές αρχές της επάρκειας του οικονομικού και εποπτικού κεφαλαίου.

5.7. Εποπτεύει και συντονίζει τη δραστηριότητα των μονάδων διαχείρισης κινδύνων, εφόσον υφίστανται, στις λοιπές μονάδες του πιστωτικού ιδρύματος και στις εταιρείες του ομίλου.

γ. Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης

1.1. Στην περίπτωση που το πιστωτικό ίδρυμα πληροί μία από τις προϋποθέσεις των παρ. 2.1.1. και 2.1.2. του Κεφ. IV – ενότητα Β1 - ή το σύνολο των εντός και εκτός ισολογισμού στοιχείων του ενεργητικού του υπερβαίνει το ποσό των € 10 δισεκ., συστήνεται υποχρεωτικά Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης. Εναλλακτικά της υποχρέωσης αυτής, τα εν λόγω πιστωτικά ιδρύματα μπορούν να αναθέτουν τα αντίστοιχα καθήκοντα σε

εξουσιοδοτημένους προς τούτο υπαλλήλους, μετά από έγκριση της Τράπεζας της Ελλάδος, η οποία θα αξιολογεί την παροχή της σχετικής δυνατότητας με βάση την πολυπλοκότητα των εργασιών του πιστωτικού ιδρύματος και τους αναλαμβανόμενους από αυτό κινδύνους.

1.2. Στα λοιπά πιστωτικά ιδρύματα τα προαναφερόμενα καθήκοντα εκτελούνται από εξουσιοδοτημένους προς τούτο υπαλλήλους.

2. Η μονάδα (ή τα εξουσιοδοτημένα, κατά τα ανωτέρω πρόσωπα), θα υπάγεται/ονται στη Διοίκηση και θα υποβάλλει/ουν αναφορές, τουλάχιστον ετησίως, για θέματα της

αρμοδιότητάς της/τους και στο Δ.Σ.

3. Η εν λόγω μονάδα (ή τα εξουσιοδοτημένα, κατά τα ανωτέρω πρόσωπα) θα είναι διοικητικά ανεξάρτητη/α, θα διασφαλίζεται η αποτροπή σύγκρουσης συμφερόντων κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της / τους και θα έχει/έχουν τη δυνατότητα απρόσκοπτης πρόσβασης σε όλα τα στοιχεία και πληροφορίες που είναι απαραίτητα για την εκπλήρωση της αποστολής της/τους.

4. Η Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης (ή τα εξουσιοδοτημένα, κατά τα ανωτέρω πρόσωπα) υπόκειται/νται στο έλεγχο της Μονάδας Εσωτερικής Επιθεώρησης ως προς την επάρκεια και αποτελεσματικότητα των διαδικασιών της κανονιστικής συμμόρφωσης.

5. Ως προς τη Μονάδα (ή Λειτουργία) Κανονιστικής Συμμόρφωσης καθορίζονται τα εξής:

5.1. Διευθύνεται από επιλεγμένο πρόσωπο με επαρκείς γνώσεις των τραπεζικών και επενδυτικών δραστηριοτήτων, η τοποθέτηση και η τυχόν αντικατάστασή του οποίου θα γνωστοποιούνται στην ΤτΕ. Η ΤτΕ διατηρεί τη ευχέρεια να ζητήσει την αντικατάσταση του προσώπου αυτού σε περίπτωση που κρίνει ότι δεν πληρούνται τα κριτήρια καταλληλότητας ή επάρκειας για την εκπλήρωση των αρμοδιοτήτων του.

5.2. Έχει ως έργο τη θέσπιση και εφαρμογή κατάλληλων διαδικασιών και την εκπόνηση σχετικού ετήσιου προγράμματος με στόχο να επιτυγχάνεται έγκαιρα η πλήρης και διαρκής συμμόρφωση του πιστωτικού ιδρύματος προς το εκάστοτε ισχύον ρυθμιστικό πλαίσιο και τους εσωτερικούς κανονισμούς του πιστωτικού ιδρύματος και να υφίσταται ανά πάσα στιγμή πλήρης εικόνα για το βαθμό επίτευξης του στόχου αυτού.

5.3. Ενημερώνει τη Διοίκηση και το Δ.Σ. του πιστωτικού ιδρύματος για κάθε διαπιστωθείσα σημαντική παράβαση του κατά τα ως άνω ρυθμιστικού πλαισίου ή τυχόν σημαντικές ελλείψεις.

5.4. Σε περίπτωση τροποποιήσεων του εκάστοτε ισχύοντος ρυθμιστικού πλαισίου, παρέχει σχετικές οδηγίες για την αντίστοιχη προσαρμογή των εσωτερικών διαδικασιών και του εσωτερικού κανονιστικού πλαισίου που εφαρμόζονται από τις υπηρεσιακές μονάδες του πιστωτικού ιδρύματος, καθώς και από τα καταστήματα και τις θυγατρικές εταιρείες εσωτερικού και εξωτερικού. Διασφαλίζει τη διαρκή ενημέρωση των υπαλλήλων για τις εξελίξεις στο σχετικό με τις αρμοδιότητές τους ρυθμιστικό πλαίσιο, με τη θέσπιση κατάλληλων διαδικασιών και εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

5.5. Συντονίζει το έργο των υπευθύνων κανονιστικής συμμόρφωσης (compliance officers) των καταστημάτων εξωτερικού του πιστωτικού ιδρύματος και των θυγατρικών εταιρειών εσωτερικού και εξωτερικού, ώστε όλες οι μονάδες να συμμορφώνονται πλήρως με τις ισχύουσες διατάξεις κατά την έννοια του παρόντος κεφαλαίου.

5.6. Διασφαλίζει, με κατάλληλες διαδικασίες, την τήρηση των προθεσμιών για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που προβλέπονται από το κατά τα ως άνω ρυθμιστικό πλαίσιο και παρέχει σχετική διαβεβαίωση προς το Δ.Σ..

5.7. Διασφαλίζει ότι το πιστωτικό ίδρυμα συμμορφώνεται με το κανονιστικό πλαίσιο που σχετίζεται με την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από

εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Ο επικεφαλής μπορεί, κατά την κρίση του πιστωτικού ιδρύματος, και για λόγους αποτελεσματικότητας ή κόστους/οφέλους να αναλαμβάνει και τις ειδικές θεσμικές αρμοδιότητες στον τομέα αυτό κατά τα προβλεπόμενα (Ν.2331/1995, όπως τροποποιήθηκε με το Ν. 3424/2005, Εγκύκλιος ΤτΕ 16/2.8.2004, όπως εκάστοτε ισχύει), να εισηγείται μέτρα ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας της εφαρμογής των 25 υποχρεώσεων και να λειτουργεί ως σημείο επικοινωνίας, για τα θέματα ευθύνης του, με τις αρμόδιες αρχές και τα αρμόδια όργανα της Τράπεζας της Ελλάδος παρέχοντας τις αναγκαίες πληροφορίες.

5.8. Στο πλαίσιο αυτής της αρμοδιότητας καθορίζονται οι κατάλληλες διαδικασίες και τα πρότυπα αναφορών των υπόπτων συναλλαγών προς τις αρμόδιες αρχές, καθώς και οι διαδικασίες για την αμοιβαία πληροφόρηση μεταξύ των υποκαταστημάτων, των θυγατρικών και της μητρικής και παρέχονται οδηγίες για την παύση διενέργειας συναλλαγών που θα έθεταν σε λειτουργικό κίνδυνο το πιστωτικό ίδρυμα.

VI. Υποχρεώσεις γνωστοποίησης στοιχείων

1. Πέραν των ειδικών αναφορών που προβλέπονται στην παρούσα Πράξη (Κεφ. V – ενότητα β - παρ. 3.6.), τα πιστωτικά ιδρύματα υποβάλλουν μέχρι τη λήξη του πρώτου ημερολογιακού εξαμήνου κάθε έτους (ή της τριετίας για την περίπτωση 1.4.) στην Τράπεζα της Ελλάδος (Διεύθυνση Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος) τις πιο κάτω εκθέσεις, καθώς και τις αντίστοιχες αξιολογήσεις τους από τις αρμόδιες Επιτροπές:

1.1. του ΣΕΕ από τη Μονάδα Εσωτερικής Επιθεώρησης (παρ. 2.13.2. του Κεφ. V – ενότητα α), συμπεριλαμβανομένης της αξιολόγησης των Συστημάτων Πληροφορικής,

1.2. της διαχείρισης κινδύνων από τον επικεφαλής της Μονάδας Διαχείρισης Κινδύνων (σύμφωνα με την παρ. 5.4 του Κεφ. V - ενότητα β),

1.3. των θεμάτων αρμοδιότητας της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης (παρ. 2 του Κεφ. V – ενότητα γ), καθώς και

1.4. του ΣΕΕ από τους εξωτερικούς ελεγκτές (παρ. 4.1. του Κεφ. IV – ενότητα Β2α και Παράρτημα 3).

2. Διευκρινίζεται ότι οι ως άνω αναφορές δεν υποκαθιστούν τις υποχρεώσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων να θέτουν υπόψη των ελεγκτικών οργάνων της Τράπεζας της Ελλάδος, σύμφωνα με τις ειδικές περί πιστωτικών ιδρυμάτων διατάξεις (παρ. 2.14, ενότητα α, Κεφ. V), τα αναγκαία στοιχεία συμπεριλαμβανομένων και των πρακτικών των συζητήσεων σε επίπεδο επιτροπών ή Δ.Σ., επί θεμάτων εσωτερικού ελέγχου και ποιότητας χαρτοφυλακίου, για τη διαπίστωση της τήρησης των υποχρεώσεων της παρούσας, των προϋποθέσεων καταλληλότητας των υπευθύνων προσώπων κατά την εν γένει ισχύουσα νομοθεσία περί εποπτείας.

VII. Εξουσιοδοτήσεις

Εξουσιοδοτείται η Διεύθυνση Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος της Τράπεζας της Ελλάδος:

1. να παρέχει οδηγίες και διευκρινίσεις για την εφαρμογή της παρούσας Πράξης και των Παραρτημάτων της,

2. να προσαρμόζει τα ειδικά όρια που προβλέπονται για την εφαρμογή επιμέρους

διατάξεων της παρούσας, με κριτήρια που αφορούν το μέγεθος, την πολυπλοκότητα των δραστηριοτήτων και τους αναλαμβανόμενους κινδύνους των πιστωτικών καθώς και των χρηματοδοτικών ιδρυμάτων,

3. να εξειδικεύει, με τη μορφή Παραρτημάτων και Εγκυκλίων, που θα αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της παρούσας Πράξης, τις αρχές και κριτήρια της Πράξης αυτής και προσαρμόζοντάς τα προς την εκάστοτε ισχύουσα νομοθεσία, τις βέλτιστες διεθνείς πρακτικές και εναρμονιστικού χαρακτήρα συστάσεις της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας (CEBS).

4. να καθορίζει, με βάση τα κριτήρια της ανωτέρω παραγράφου 2, την έκταση εφαρμογής επί μέρους διατάξεων της παρούσας από τις συνεταιριστικές τράπεζες και τα χρηματοδοτικά ιδρύματα, θεσπίζοντας, τις κατά περίπτωση κατάλληλες προϋποθέσεις.

VIII. Επιβολή κυρώσεων

Τυχόν παραβίαση διατάξεων της παρούσας Πράξης δύναται να επισύρει την επιβολή από την Τράπεζα της Ελλάδος κυρώσεων, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 55Α του Καταστατικού της (άτοκη κατάθεση στην Τράπεζα της Ελλάδος, πρόστιμο υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου, διοικητικές κυρώσεις, όπως τα προαναφερόμενα εκάστοτε καθορίζονται με Πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος ή τα εξουσιοδοτημένα από αυτόν όργανα), καθώς και στο άρθρο 22 του ν. 2076/1992.

IX. Λοιπές Διατάξεις

1. Οι διατάξεις της παρούσας Πράξης ισχύουν από 31 Μαΐου.2006.

2. Ειδικότερα, για τις διατάξεις της παρούσας που αφορούν:

2.1. Στην υποχρέωση σύστασης Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων, και Μονάδας (ή θέσπισης λειτουργίας) Κανονιστικής Συμμόρφωσης και

2.2. τις βασικές αρχές και κριτήρια σε επίπεδο Ομίλου (Κεφ. III)

παρέχεται η ευχέρεια εφαρμογής τους από 30 Σεπτεμβρίου2006.

2.3. Στην εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων από το σύνολο των πιστωτικών ιδρυμάτων, ισχύουν από τη χρήση που λήγει την 31.12.2007 (ημερομηνία μετάβασης στα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα 1.1.2006).

3. Από την έναρξη ισχύος των αντίστοιχων διατάξεων της παρούσας:

3.1. Καταργούνται οι διατάξεις της ΠΔ/ΤΕ 2438/6.8.1998, όπως τροποποιήθηκε με τις απόφ. ΕΤΠΘ 154/9/18.7.2003 και 193/1/11.3.2005 και κάθε υφιστάμενη αναφορά σε αυτές νοείται στο εξής ως αναφορά στην παρούσα Πράξη.

3.2. Το Παράρτημα της απόφ. ΕΤΠΘ 193/1/11.3.2005 «Αρχές ασφαλούς και αποτελεσματικής λειτουργίας των συστημάτων πληροφορικής στα πλαίσια της διαχείρισης του λειτουργικού κινδύνου από τα πιστωτικά ιδρύματα», όπως τροποποιείται, προσαρτάται στην παρούσα Πράξη, ως Παράρτημα 2 και αποτελεί στο ρζής αναπόσπαστο τμήμα αυτής.

Από τις διατάξεις της Πράξης αυτής δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του Κρατικού Προϋπολογισμού.

Η παρούσα Πράξη να δημοσιευτεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (Τεύχος Α').

Ο Διοικητής Νικόλαος Γκαργκάνας

Τροποποίηση και συμπλήρωση της ΠΔ/ΤΕ 2577/2006

Θέμα : Τροποποίηση και συμπλήρωση της ΠΔ/ΤΕ 2577/2006, σχετικά με το πλαίσιο αρχών λειτουργίας και κριτηρίων αξιολόγησης της οργάνωσης και των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων και σχετικές αρμοδιότητες των διοικητικών τους οργάνων.

Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ , αφού έλαβε υπόψη:

- α) το άρθρο 55Α του Καταστατικού της Τράπεζας της Ελλάδος, όπως ισχύει,
- β) τις διατάξεις του ν. 3601/2007 «ανάληψη και άσκηση δραστηριοτήτων από τα πιστωτικά ιδρύματα, επάρκεια ιδίων κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων και των επιχειρήσεων παροχής επενδυτικών υπηρεσιών και λοιπές διατάξεις», και ιδίως την παρ. 7 του άρθρου 25 αυτού,
- γ) τις διατάξεις του Ν. 3606/2007 «αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων και άλλες διατάξεις», και ιδίως τα άρθρα 12, 13 και 29 αυτού σχετικά με τις οργανωτικές απαιτήσεις, τη σύγκρουση συμφερόντων και τους συνδεδεμένους αντιπροσώπους,
- δ) την ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006 «Πλαίσιο αρχών λειτουργίας και κριτηρίων αξιολόγησης της οργάνωσης και των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων και σχετικές αρμοδιότητες των διοικητικών τους οργάνων», όπως ισχύει,
- ε) τα άρθρα 2, 5 έως 17, 19 έως 25 και 51 της Οδηγίας 2006/73/ΕΚ που αφορούν την εφαρμογή του άρθρου 13 της Οδηγίας 2004/39/ΕΚ σχετικά με τις οργανωτικές απαιτήσεις για την παροχή επενδυτικών υπηρεσιών, καθώς και σχετικές με την τήρηση αρχείων συστάσεις της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Εποπτικών Αρχών Κεφαλαιαγοράς (CESR),
- στ) την ανάγκη συμπλήρωσης και προσαρμογής ορισμένων διατάξεων της ανωτέρω Πράξης για τους σκοπούς ενσωμάτωσης στο εθνικό δίκαιο των ανωτέρω διατάξεων της Οδηγίας 2006/73/ΕΚ καθώς με την τελευταία θεσπίζονται ορισμένες ειδικότερες οργανωτικές απαιτήσεις για τα πιστωτικά ιδρύματα, προκειμένου για την παροχή εκ μέρους τους επενδυτικών υπηρεσιών,

Α Π Ο Φ Α Σ Ι Σ Ε τα ακόλουθα:

Τροποποιείται και συμπληρώνεται η ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006, όπως ισχύει , ως εξής:

1. Αντικαθίσταται το Παράρτημα 1 της πιο πάνω Πράξης που αφορά την εξωτερική ανάθεση δραστηριοτήτων σε τρίτους (outsourcing) με το συνημμένο στην παρούσα Παράρτημα υπό αύξοντα αριθμό 1.
2. Συμπληρώνεται η ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006 με τα συνημμένα στην παρούσα Πράξη Παραρτήματα υπό αύξοντα αριθμό 6, 7 και 8, τα οποία εξειδικεύουν τις βασικές αρχές που πρέπει να τηρούνται, κατά την άσκηση επενδυτικών υπηρεσιών, για τον εντοπισμό και αντιμετώπιση καταστάσεων σύγκρουσης συμφερόντων, τη φύλαξη των περιουσιακών στοιχείων των πελατών και την τήρηση αρχείων.
3. Η συμμόρφωση του πιστωτικού ιδρύματος προς τις διατάξεις της παρούσας Πράξης, που αναφέρονται ειδικά στην παροχή επενδυτικών υπηρεσιών εμπίπτει στην αρμοδιότητα της μονάδας/λειτουργίας της Κανονιστικής Συμμόρφωσης, κατά τα

αναφερόμενα στην παρ. 5.2 της ενότητας γ του κεφ. V της ΠΔ/ΤΕ 2577/2006. Ειδικά η καταλληλότητα των ρυθμίσεων που υιοθετεί το πιστωτικό ίδρυμα ως προς την φύλαξη των περιουσιακών στοιχείων των πελατών(άρθρο 12, παράγραφοι 8 και 9, του ν. 3606/2007), όπως εξειδικεύονται με το Παράρτημα 7 της παρούσας Πράξης θα αποτελεί αντικείμενο ετήσιας εξέτασης από εξωτερικούς ορκωτούς ελεγκτές. Η σχετική έκθεση θα γνωστοποιείται στα όργανα διοίκησης του πιστωτικού ιδρύματος και στην Τράπεζα της Ελλάδος, κατ' ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων της παραγράφου 2 (α) περίπτωση 5 του Τμήματος Β του Κεφαλαίου IV και της παρ. 1.4. του Κεφαλαίου VI, για τη γνωστοποίηση της έκθεσης αξιολόγησης της συνολικής επάρκειας Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου του πιστωτικού ιδρύματος.

4. Εξουσιοδοτείται η Διεύθυνση Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος για την παροχή οδηγιών και διευκρινίσεων, για την εφαρμογή των νέων Παραρτημάτων 6,7 και 8 της ΠΔ/ΤΕ2577/2006, όπως ισχύει, κατ' αναλογία με τις καθοριζόμενες από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς για τις ΑΕΠΕΥ υποχρεώσεις.

5. Οι διατάξεις της παρούσας Πράξης ισχύουν από 1η Νοεμβρίου 2007.

Τα συνημμένα Παραρτήματα αποτελούν εφεξής αναπόσπαστο τμήμα της ως άνω Πράξης Διοικητή. Κατά τα λοιπά οι διατάξεις της ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006, όπως ισχύει, παραμένουν αμετάβλητες. Από τις διατάξεις της Πράξης αυτής δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του Κρατικού Προϋπολογισμού. Η παρούσα Πράξη να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (Τεύχος Β').

Ο Διοικητής
Νικόλαος Γκαργκάνας

Παράρτημα 1

ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΑΝΑΘΕΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΕ ΤΡΙΤΟΥΣ (OUTSOURCING)

Α. Για τους σκοπούς του παραρτήματος αυτού:

1. «Εξωτερική ανάθεση» θεωρείται η συμφωνία οποιασδήποτε μορφής μεταξύ ενός πιστωτικού ιδρύματος και ενός παρόχου υπηρεσιών, με την οποία ο πάροχος υπηρεσιών εκτελεί διαδικασία, παρέχει υπηρεσία ή ασκεί δραστηριότητα, τις οποίες, σε διαφορετική περίπτωση, θα εκτελούσε, θα παρείχε ή θα ασκούσε το ίδιο το πιστωτικό ίδρυμα.

2. α. «Ουσιώδης ή σημαντική» λειτουργία θεωρείται αυτή που η ενδεχόμενη πλημμελής ή

άστοχη ή τυχόν παράλειψη εκτέλεσής της θα έθιγε σε ουσιαστικό βαθμό τη διαρκή συμμόρφωση του πιστωτικού ιδρύματος με τους όρους και τις υποχρεώσεις που υπέχει βάσει της άδειας λειτουργίας του, ή τις λοιπές υποχρεώσεις του που απορρέουν από τη νομοθεσία που διέπει τη λειτουργία των πιστωτικών ιδρυμάτων ή θα έθιγε τα οικονομικά του αποτελέσματα ή την ευρωστία ή τη συνέχεια των τραπεζικών και επενδυτικών υπηρεσιών που παρέχει. Στην έννοια του προηγούμενου εδαφίου εμπίπτουν :

ί) οι δραστηριότητες, η άσκηση των οποίων προϋποθέτει άδεια πιστωτικού ιδρύματος ή χρηματοδοτικού ιδρύματος ή ανώνυμης εταιρείας παροχής επενδυτικών υπηρεσιών, υποκείμενων στην εποπτεία της Τράπεζας της Ελλάδος ή της Επιτροπής

Κεφαλαιαγοράς, και

ii) οι λειτουργίες της Εσωτερικής Επιθεώρησης, Διαχείρισης Κινδύνων και Κανονιστικής Συμμόρφωσης καθώς και των κεντρικών συστημάτων πληροφορικής.

β. Με την επιφύλαξη της πιο πάνω παρ. α οι ακόλουθες λειτουργίες δεν θεωρούνται ουσιώδεις για τους σκοπούς εφαρμογής του παρόντος Παραρτήματος:

- η διαχείριση καρτών (εφόσον δεν συνοδεύεται με παροχή πίστωσης),

- η παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών και άλλων υπηρεσιών που δεν αποτελούν μέρος των τραπεζικών και επενδυτικών δραστηριοτήτων του πιστωτικού ιδρύματος, περιλαμβανομένης της παροχής νομικών συμβουλών, της εκπαίδευσης του προσωπικού της, των υπηρεσιών τιμολόγησης και της ασφάλειας των εγκαταστάσεων του προσωπικού της,

- η διαχείριση ανθρώπινου δυναμικού,

- η αγορά τυποποιημένων υπηρεσιών, περιλαμβανομένων των υπηρεσιών παροχής πληροφοριών σχετικά με τις αγορές και της παροχής πληροφοριών για τις τρέχουσες τιμές,- οι διαμεσολαβητικές φύσεως εργασίες (όπως, η προώθηση προϊόντων και υπηρεσιών από πράκτορες του πιστωτικού ιδρύματος, η απλή ειδοποίηση οφειλετών για εξόφληση υποχρεώσεών τους, εκτός εάν συνοδεύεται και με είσπραξη μετρητών οπότε έχουν εφαρμογή οι διατάξεις της Ενότητας Β.1, κλπ).

Β. Δεν απαιτείται προηγούμενη άδεια της Τράπεζας της Ελλάδος για την ανάθεση ουσιωδών δραστηριοτήτων εάν:

1. Ο πάροχος αποτελεί πιστωτικό ίδρυμα ή χρηματοδοτικό ίδρυμα ή Επιχείρηση Παροχής

Επενδυτικών Υπηρεσιών που διαθέτει άδεια λειτουργία και εποπτεύεται από την Τράπεζα της Ελλάδος ή την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς ή τις αντίστοιχες εποπτικές αρχές των άλλων χωρών του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (Ε.Ο.Χ.).

2. Ο πάροχος εδρεύει σε τρίτη (εκτός ΕΟΧ) χώρα και προκειμένου για την ανάθεση τραπεζικών δραστηριοτήτων υπόκειται σε ισοδύναμο καθεστώς εποπτείας, προκειμένου δε για την επενδυτική υπηρεσία της διαχείρισης χαρτοφυλακίου ιδιωτών πελατών, κατά την έννοια του ν. 3606/2007, πληροί τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

α. έχει λάβει άδεια λειτουργίας ή να είναι εγγεγραμμένος σε σχετικό μητρώο στο κράτος καταγωγής του για την παροχή της υπηρεσίας αυτής,

β. υπόκειται σε προληπτική εποπτεία και

γ. υπάρχει σχετική συμφωνία συνεργασίας μεταξύ της Τράπεζας της Ελλάδος ή της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς και της εποπτικής αρχής του κράτους καταγωγής του παρόχου υπηρεσιών, η ύπαρξη της οποίας θα γνωστοποιείται περιοδικά στα πιστωτικά ιδρύματα.

3. Για την εξωτερική ανάθεση των μη ουσιωδών λειτουργιών.

Στις περιπτώσεις των παραγράφων 1 και 2 του παρόντος Κεφαλαίου, η Τράπεζα της Ελλάδος θα ενημερώνεται εγγράφως από το πιστωτικό ίδρυμα τριάντα (30) ημέρες πριν από την υπογραφή της σύμβασης και για την περίπτωση της παραγράφου 3, περιοδικά, σε τριμηνιαία βάση. Σκοπός της κοινοποίησης είναι να διασφαλισθεί ότι η Τράπεζα της Ελλάδος έχει τη δυνατότητα να αξιολογήσει εάν η ανάθεση εγείρει θέματα προληπτικής εποπτείας που απαιτούν την ανάληψη κατάλληλων μέτρων.

Εάν δεν πληρούνται οι ως άνω προϋποθέσεις (α) έως (γ) της παραγράφου 2, το πιστωτικό ίδρυμα μπορεί να αναθέσει υπηρεσίες σε πάροχο υπηρεσιών εγκατεστημένο σε τρίτο κράτος, μόνο εφόσον κοινοποιήσει προηγουμένως στην Τράπεζα της Ελλάδος τη συμφωνία εξωτερικής ανάθεσης και η Τράπεζα της Ελλάδος δεν αντιταχθεί σε αυτήν εντός δύο μηνών από τη λήψη της σχετικής κοινοποίησης.

Γ.1. Το Διοικητικό Συμβούλιο, η Διοίκηση και τα αρμόδια στελέχη του πιστωτικού ιδρύματος

έχουν τη συνολική ευθύνη για τις εργασίες που ανατίθενται σε τρίτους (outsourcing). Στο πλαίσιο αυτό ορίζουν και διασφαλίζουν την τήρηση της σχετικής πολιτικής, η οποία περιλαμβάνει τουλάχιστον τα ακόλουθα:

1.1 Τον προσδιορισμό των δραστηριοτήτων που μπορούν να ανατεθούν σε τρίτους καθώς και τις ανάγκες και τους στόχους που θα εξυπηρετήσει η εν λόγω ανάθεση.

1.2. Την αξιολόγηση των κινδύνων που ενδέχεται να ενέχει η ανάθεση (ή και η τυχόν υποανάθεση) δραστηριοτήτων σε τρίτους και η θέσπιση μηχανισμών για τον έλεγχο των κινδύνων αυτών. Οι παράγοντες που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την αξιολόγηση του κινδύνου περιλαμβάνουν την κρισιμότητα της ανατιθέμενης δραστηριότητας για το πιστωτικό ίδρυμα, την ύπαρξη εναλλακτικών παροχών υπηρεσιών για τη συγκεκριμένη δραστηριότητα, το χρόνο και το κόστος που απαιτείται για την ανάληψη της δραστηριότητας εκ νέου από το πιστωτικό ίδρυμα ή τη μεταφορά της σε άλλο πάροχο υπηρεσιών σε περίπτωση αθέτησης της σύμβασης από τον πάροχο (παρ. 1.5.3) και η δυνατότητα ασφαλιστικής κάλυψης για το σύνολο ή μέρος των αναλαμβανόμενων κινδύνων.

1.3. Τις διαδικασίες για την επιλογή του πάροχου υπηρεσιών. Το πιστωτικό ίδρυμα πρέπει να ελέγξει την καταλληλότητα, τη νομιμότητα δραστηριοποίησης, καθώς και την επάρκεια του παρόχου υπηρεσιών όσον αφορά την οικονομική του κατάσταση και τις εφαρμοζόμενες διαδικασίες λειτουργίας και ελέγχου, ώστε να διασφαλίσει ότι ο πάροχος είναι σε θέση να παρέχει το απαιτούμενο επίπεδο υπηρεσιών.

1.4. Τα μέτρα που θα πρέπει να λαμβάνονται από το πιστωτικό ίδρυμα στην περίπτωση που διαπιστώνεται ότι ο πάροχος δεν εκτελεί τις λειτουργίες που του έχουν ανατεθεί αποτελεσματικά και σύμφωνα με τις ισχύουσες νομοθετικές ρυθμίσεις και κανονιστικές απαιτήσεις.

1.5. Τη σύναψη σύμβασης μεταξύ του πιστωτικού ιδρύματος και του παρόχου υπηρεσιών. Η σύμβαση πρέπει να περιγράφει αναλυτικά όλους τους όρους και τις υποχρεώσεις των δύο συμβαλλομένων μερών και να περιλαμβάνει ειδικότερα:

1.5.1. Το σαφή προσδιορισμό της ανατεθείσας δραστηριότητας, της ποιότητας εξυπηρέτησης και απόδοσης καθώς και τις επιπτώσεις από τη μη τήρηση των συμφωνηθέντων. Επίσης, θα καθορίζεται ρητή υποχρέωση του παρόχου ότι θα τηρεί τους κατάλληλους κανόνες συμπεριφοράς και κώδικες δεοντολογίας, καθώς και ότι κατά την εκτέλεση της ανατεθείσας σε αυτόν δραστηριότητας θα λαμβάνεται η κατάλληλη πρόνοια, ώστε να μη δημιουργείται η εντύπωση ότι ο πάροχος ενεργεί για ίδιο λογαριασμό αλλά για λογαριασμό του πιστωτικού ιδρύματος, ώστε να μη μεταβάλλεται η σχέση και οι υποχρεώσεις του πιστωτικού ιδρύματος έναντι των

πελατών του και να μη θίγονται οι όροι υπό τους οποίους το πιστωτικό ίδρυμα έλαβε άδεια λειτουργίας.

1.5.2. Την ανάγκη τήρησης και προστασίας της εμπιστευτικότητας των πληροφοριών που αφορούν τα πιστωτικά ιδρύματα ή / και τους πελάτες τους από σκόπιμη ή ακούσια αποκάλυψή τους σε μη εξουσιοδοτημένα άτομα.

1.5.3. Την περιγραφή των διαδικασιών του εσωτερικού ελέγχου, του σχεδίου έκτακτης ανάγκης καθώς και των λοιπών μέτρων διαχείρισης κινδύνου που υποχρεούται να τηρεί ο πάροχος υπηρεσιών.

1.5.4. Τη δυνατότητα ελεύθερης πρόσβασης του πιστωτικού ιδρύματος στις οικονομικές καταστάσεις, στις εκθέσεις των εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών καθώς και στα αρχεία του παρόχου υπηρεσιών ή σε οποιοσδήποτε πληροφορίες αφορούν την ανατεθείσα δραστηριότητα, ώστε να διασφαλίζεται η απρόσκοπτη συνέχεια της δραστηριότητας και η δυνατότητα των οργάνων διοίκησης να ασκούν τα αντίστοιχα καθήκοντα και ως προς τη δραστηριότητα που αποτελεί αντικείμενο εξωτερικής ανάθεσης.

1.5.5. Τη δυνατότητα της Τράπεζας της Ελλάδος να έχει πρόσβαση στα οικονομικά στοιχεία που αφορούν την εκχωρούμενη δραστηριότητα, καθώς και να διενεργεί επιτόπιους ελέγχους, προκειμένου να διαπιστώσει τη συνεπή τήρηση των συναφών υποχρεώσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων προς το ισχύον εποπτικό πλαίσιο και την εν γένει νόμιμη εκτέλεσή τους από τον πάροχο των υπηρεσιών.

1.5.6. Τον τρόπο χειρισμού ενδεχόμενων διαφωνιών, μετατροπών στην αρχική σύμβαση και διακοπής της συνεργασίας μεταξύ του πιστωτικού ιδρύματος και του παρόχου υπηρεσιών.

1.5.7. Την υποχρέωση γνωστοποίησης του παρόχου στο πιστωτικό ίδρυμα κάθε εξέλιξης που μπορεί να επηρεάσει ουσιαστικά την ικανότητά του να ασκεί αποτελεσματικά τις λειτουργίες που του έχουν ανατεθεί και να συμμορφώνεται με τις ισχύουσες νομοθετικές ρυθμίσεις και κανονιστικές απαιτήσεις.

1.6. Τη θέσπιση ενός συνολικού προγράμματος διαχείρισης του κινδύνου ανάθεσης δραστηριοτήτων σε τρίτους, που θα περιλαμβάνει:

1.6.1. Τη διαρκή παρακολούθηση της οικονομικής κατάστασης του παρόχου υπηρεσιών και των διαδικασιών διεκπεραίωσης των ανατεθεισών σε αυτόν δραστηριοτήτων (με ιδιαίτερη έμφαση στις διαδικασίες ελέγχου και έκτακτης ανάγκης) καθώς και την αξιολόγησή του με βάση προκαθορισμένα ποιοτικά και ποσοτικά κριτήρια. Η Διοίκηση του πιστωτικού ιδρύματος θα προσδιορίσει την καθ' ύλην αρμόδια υπηρεσιακή μονάδα που θα είναι υπεύθυνη για τα ανωτέρω και θα φροντίσει για τη στελέχωσή της με εξειδικευμένο προσωπικό, στο οποίο θα παρέχεται η απαιτούμενη εκπαίδευση. Η εφαρμογή των συμφωνηθέντων καθώς και η τήρηση των σχετικών διαδικασιών θα υπόκειται στον έλεγχο της Μονάδας Εσωτερικής Επιθεώρησης.

1.6.2. Την τήρηση των απαιτούμενων από το πιστωτικό ίδρυμα αρχείων που αφορούν την ανατεθείσα δραστηριότητα στον πάροχο υπηρεσιών, προκειμένου να καθίσταται εφικτός ο έλεγχός τους από τους εσωτερικούς και τους εξωτερικούς ελεγκτές του πιστωτικού ιδρύματος, καθώς και από τις αρμόδιες εποπτικές αρχές .

1.6.3. Την ύπαρξη σχεδίου εκτάκτου ανάγκης, που θα αφορά την εκ νέου ανάληψη

της ανατεθείσας δραστηριότητας από το πιστωτικό ίδρυμα ή την ανάθεσή της σε τρίτους, σε περίπτωση που ο πάροχος υπηρεσιών δεν είναι σε θέση να εκπληρώσει τις συμβατικές του υποχρεώσεις, έτσι ώστε να διασφαλιστεί η εύρυθμη λειτουργία του πιστωτικού ιδρύματος.

2. Ενδεχόμενη δυνατότητα υποανάθεσης της εργασίας που, βάσει των ανωτέρω, ανατίθεται αρχικά από το πιστωτικό ίδρυμα σε ανεξάρτητο επαγγελματία ή εταιρεία (chainoutsourcing), επιτρέπεται μόνον εφόσον η σχετική δυνατότητα προβλέπεται στη σύμβαση ανάθεσης που συνάπτει το πιστωτικό ίδρυμα και υπό τον όρο ότι ρητά θα διασφαλίζεται η εκπλήρωση όλων των ανωτέρω προϋποθέσεων υπ' ευθύνη του πιστωτικού ιδρύματος. Στις περιπτώσεις αυτές το πιστωτικό ίδρυμα οφείλει να αξιολογεί και να λαμβάνει ιδιαίτερη μέριμνα για τον κίνδυνο αθέτησης από τον άμεσα αντισυμβαλλόμενο των συμβατικών του υποχρεώσεων, με υπαιτιότητα του τελικού παρόχου της υπηρεσίας.

Παράρτημα 6

ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΓΚΡΟΥΣΗΣ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΕΣ «ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ» ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΑΡΟΧΗΣ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟΥΣ

ΣΚΟΥΠΟΥΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ 12 ΚΑΙ 13 ΤΟΥ Ν. 3606/2007

Α. Για τους σκοπούς του παρόντος Παραρτήματος ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

1. α. «Καλυπτόμενα πρόσωπα» σε σχέση με το πιστωτικό ίδρυμα ορίζονται τα ακόλουθα πρόσωπα που συμμετέχουν στην παροχή και άσκηση επενδυτικών υπηρεσιών και δραστηριοτήτων, κατά το άρθρο 4 του ν. 3606/2007 για λογαριασμό του πιστωτικού ιδρύματος:

(αα) οι διευθυντές, οι μέτοχοι που κατέχουν ποσοστό συμμετοχής ή δικαιωμάτων ψήφου ίσο ή ανώτερο του 5% στο μετοχικό κεφάλαιο του πιστωτικού ιδρύματος, οι συνεταίροι, τα μέλη του Δ.Σ., τα διευθυντικά στελέχη και οι συνδεδεμένοι αντιπρόσωποι του πιστωτικού ιδρύματος,

(ββ) προκειμένου περί συνδεδεμένων αντιπροσώπων του πιστωτικού ιδρύματος, οι διευθυντές, οι μέτοχοι, οι εταίροι, τα μέλη του Δ.Σ., και τα διευθυντικά στελέχη αυτών,

(γγ) οι υπάλληλοι του πιστωτικού ιδρύματος και των συνδεδεμένων αντιπροσώπων του, καθώς και οποιοδήποτε άλλο φυσικό πρόσωπο, οι υπηρεσίες του οποίου τίθενται στη διάθεση και υπό τον έλεγχο του πιστωτικού ιδρύματος ή του συνδεδεμένου αντιπροσώπου της, το οποίο συμμετέχει επίσης στην παροχή και άσκηση των επενδυτικών υπηρεσιών και δραστηριοτήτων του πιστωτικού ιδρύματος, καθώς και (δδ) τα φυσικά πρόσωπα που εμπλέκονται άμεσα στην παροχή υπηρεσιών στο πιστωτικό ίδρυμα ή στο συνδεδεμένο αντιπρόσωπό της, στο πλαίσιο συμφωνίας εξωτερικής ανάθεσης, με σκοπό την παροχή επενδυτικών υπηρεσιών και δραστηριοτήτων εκ μέρους του πιστωτικού ιδρύματος.

β. Για την έννοια του συνδεδεμένου αντιπροσώπου ισχύει το άρθρο 29 του ν. 3606/2007.

2. «Πρόσωπα με τα οποία το καλυπτόμενο πρόσωπο έχει οικογενειακή σχέση» είναι:
α. ο (η) σύζυγος του καλυπτόμενου προσώπου, ή ο (η) σύντροφος του προσώπου αυτού που δυνατόν να εξομοιώνεται με σύζυγο, σύμφωνα με την εκάστοτε ισχύουσα νομοθεσία,

β. τα εξαρτώμενα τέκνα και τα εξαρτώμενα θετά τέκνα του καλυπτόμενου προσώπου (ανήλικα τέκνα και τέκνα τα οποία σπουδάζουν ή συντηρεί το καλυπτόμενο πρόσωπο), και

γ. οι λοιποί συγγενείς του καλυπτόμενου προσώπου, οι οποίοι, κατά την ημερομηνία της σχετικής προσωπικής συναλλαγής, διέμεναν, επί ένα τουλάχιστον έτος, σε κοινή οικογενειακή στέγη με το καλυπτόμενο πρόσωπο.

3. «Χρηματοοικονομικός αναλυτής»: το καλυπτόμενο πρόσωπο που εκπονεί το ουσιώδες μέρος της έρευνας στον τομέα των επενδύσεων.

4. «Όμιλος»: σε σχέση με ένα πιστωτικό ίδρυμα, ο όμιλος στον οποίο συμμετέχει το πιστωτικό ίδρυμα και αποτελείται από μια μητρική επιχείρηση, τις θυγατρικές της και τις οντότητες στις οποίες η μητρική επιχείρηση ή οι θυγατρικές της κατέχουν συμμετοχή [μεγαλύτερη του 10%] των ιδίων κεφαλαίων τους, καθώς και από τις επιχειρήσεις που συνδέονται μεταξύ τους με δεσμό κατά την έννοια του άρθρου 96 του κ.ν. 2190/1920, όπως ισχύει .

5. «Προσωπική συναλλαγή»: συναλλαγή σε χρηματοπιστωτικό μέσο που πραγματοποιείται από ή για λογαριασμό καλυπτόμενου προσώπου, εφόσον πληρούνται τουλάχιστον ένα από τα ακόλουθα κριτήρια:

α. το καλυπτόμενο πρόσωπο ενεργεί εκτός του πεδίου των δραστηριοτήτων τις οποίες ασκεί υπό την ιδιότητα αυτή,

β. η συναλλαγή πραγματοποιείται για λογαριασμό ενός από τα ακόλουθα πρόσωπα:

i) του καλυπτόμενου προσώπου,

ii) οποιουδήποτε προσώπου που έχει «οικογενειακή σχέση» ή στενούς δεσμούς κατά την έννοια της παραγράφου 24 του άρθρου 2 του ν. 3606/2007 με το καλυπτόμενο πρόσωπο, ή

iii) ενός προσώπου του οποίου η σχέση με το καλυπτόμενο πρόσωπο είναι τέτοια ώστε το καλυπτόμενο πρόσωπο να έχει άμεσο ή έμμεσο ουσιώδες συμφέρον που επηρεάζεται από το αποτέλεσμα της συναλλαγής, άλλο από την αμοιβή ή την προμήθεια για την εκτέλεση της συναλλαγής.

6. Ειδικά, για τους σκοπούς του Κεφαλαίου Δ του παρόντος Παραρτήματος,

α. Ως "έρευνα στον τομέα των επενδύσεων" νοείται η έρευνα ή άλλη πληροφορία η οποία:

i) συνιστά ή συνεπάγεται, ρητά ή έμμεσα, μια επενδυτική στρατηγική σε σχέση με χρηματοπιστωτικά μέσα ή με εκδότες χρηματοπιστωτικών μέσων,

περιλαμβανομένης οποιασδήποτε γνώμης σχετικά με την παρούσα ή τη μελλοντική αξία ή τιμή τέτοιων μέσων,

ii) προορίζεται για διαύλους επικοινωνίας, κατά την έννοια της απόφασης της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς σχετικά με τους Κανόνες Συμπεριφοράς των ΕΠΕΥ ή για το κοινό,

iii) χαρακτηρίζεται ή περιγράφεται ως έρευνα στον τομέα των επενδύσεων ή με παρόμοιους όρους, ή παρουσιάζεται ως αντικειμενική ή ανεξάρτητη επεξήγηση των

θεμάτων που περιλαμβάνονται στη σύσταση, και
iv) εάν η εν λόγω σύσταση απευθυνόταν από πιστωτικό ίδρυμα σε πελάτη, δεν θα συνιστούσε παροχή επενδυτικών συμβουλών, κατά την έννοια της περίπτωσης (ε) της παρ. 1 του άρθρου 4 του ν. 3606/2007.

β. Ως "συναφές χρηματοπιστωτικό μέσο" νοείται ένα χρηματοπιστωτικό μέσο του οποίου η τιμή επηρεάζεται άμεσα από τις μεταβολές της τιμής άλλου χρηματοπιστωτικού μέσου που αποτελεί αντικείμενο έρευνας στον τομέα των επενδύσεων, και το οποίο περιλαμβάνει παράγωγο αυτού του άλλου χρηματοπιστωτικού μέσου.

B. Συγκρούσεις Συμφερόντων

Στο πλαίσιο των γενικών αρχών που καθορίζονται με τις διατάξεις της παρ. 7 του Κεφ. II της ΠΔ/ΤΕ 2577/2006, όπως ισχύει, ως προς τη σύγκρουση συμφερόντων για την παροχή επενδυτικών υπηρεσιών εφαρμόζονται ειδικότερα τα εξής:

1. α. Για τους σκοπούς του εντοπισμού των περιπτώσεων συγκρούσεων συμφερόντων που ανακύπτουν κατά την παροχή επενδυτικών και παρεπόμενων υπηρεσιών ή συνδυασμού αυτών και των οποίων η ύπαρξη δύναται να ζημιώσει τα συμφέροντα ενός πελάτη, τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να εξακριβώνουν, με βάση ελάχιστα κριτήρια που καθορίζει το κάθε πιστωτικό ίδρυμα, εάν το πιστωτικό ίδρυμα ή το καλυπτόμενο πρόσωπο ή το πρόσωπο συνδεδεμένο άμεσα ή έμμεσα με το πιστωτικό ίδρυμα με σχέση ελέγχου, κατά την έννοια του άρθρου 2 του ν. 3601/2007, βρίσκεται, είτε ως αποτέλεσμα της παροχής των επενδυτικών ή των παρεπόμενων υπηρεσιών είτε με άλλο τρόπο, σε μια από τις ακόλουθες καταστάσεις:
(αα) το πιστωτικό ίδρυμα ή το πρόσωπο αυτό είναι πιθανό να αποκομίσει οικονομικό κέρδος ή να αποφύγει οικονομική ζημία, σε βάρος του πελάτη,
(ββ) το πιστωτικό ίδρυμα ή το πρόσωπο αυτό έχει, ως προς την έκβαση μιας υπηρεσίας που παρέχεται στον πελάτη ή μιας συναλλαγής που πραγματοποιείται για λογαριασμό του πελάτη, ένα συμφέρον που είναι διαφορετικό από το συμφέρον του πελάτη στην έκβαση αυτή,
(γγ) το πιστωτικό ίδρυμα ή το πρόσωπο αυτό έχει οικονομικό ή άλλο κίνητρο να ευνοήσει τα συμφέροντα άλλου πελάτη ή άλλης ομάδας πελατών σε βάρος των συμφερόντων του πελάτη,
(δδ) το πιστωτικό ίδρυμα ή το πρόσωπο αυτό ασκεί την ίδια επιχειρηματική δραστηριότητα με τον πελάτη,
(εε) το πιστωτικό ίδρυμα ή το πρόσωπο αυτό λαμβάνει ή θα λάβει από πρόσωπο διαφορετικό από τον πελάτη αντιπαροχή σχετιζόμενη με υπηρεσία που παρέχεται στον πελάτη, υπό μορφή χρημάτων, αγαθών ή υπηρεσιών, πέραν της συνήθους προμήθειας ή αμοιβή για την παροχή της υπηρεσίας αυτής.

β. Στο πλαίσιο εφαρμογής της ως άνω παραγράφου, αναφέρονται ενδεικτικά οι ακόλουθες περιπτώσεις που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε σύγκρουση συμφερόντων :

(αα) μεταξύ του πιστωτικού ιδρύματος και υφιστάμενου ή δυνητικού πελάτη:

(i) το πιστωτικό ίδρυμα έχει πληροφόρηση σχετικά με την οικονομική δυσχέρεια εταιρείας και προβαίνει σε συναλλαγές επί χρηματοπιστωτικών

στοιχείων αυτής.

(ii) το πιστωτικό ίδρυμα παρέχει συμβουλές σε εταιρεία για την έκδοση χρέους και διαφημίζει σε άλλους πελάτες τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα για επένδυση στο εν λόγω χρέος.

(ββ) μεταξύ υφιστάμενων ή δυνητικών πελατών:

(i) το πιστωτικό ίδρυμα συμβουλεύει δύο ανταγωνίστριες εταιρείες για την εξαγορά της ίδιας εταιρείας.

(ii) Όταν το πιστωτικό ίδρυμα διενεργεί έρευνα σχετικά με μία οντότητα ή ένα όμιλο στην οποία παρέχει παράλληλα χρηματοπιστωτικές συμβουλές.

2. Τα πιστωτικά ιδρύματα θεσπίζουν, εφαρμόζουν και διατηρούν αποτελεσματική πολιτική σχετικά με τις συγκρούσεις συμφερόντων, η οποία καθορίζεται εγγράφως και είναι κατάλληλη για το μέγεθος και την οργάνωση του πιστωτικού ιδρύματος, καθώς και για τη φύση, την κλίμακα και την πολυπλοκότητα των επιχειρηματικών του δραστηριοτήτων.

Εάν το πιστωτικό ίδρυμα είναι μέλος ομίλου, η πολιτική αυτή πρέπει επίσης να λαμβάνει υπόψη τις περιστάσεις τις οποίες το πιστωτικό ίδρυμα γνωρίζει ή ευλόγως θα έπρεπε να γνωρίζει για τους σκοπούς του παρόντος Παραρτήματος και οι οποίες μπορούν να προκαλέσουν σύγκρουση συμφερόντων ως αποτέλεσμα της διάρθρωσης και των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων άλλων μελών του ομίλου .

3. Η πολιτική σχετικά με τις συγκρούσεις συμφερόντων που θεσπίζεται σύμφωνα με την παράγραφο 2 περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

α. πρέπει να προσδιορίζει, σε σχέση με τις επενδυτικές υπηρεσίες και δραστηριότητες και τις παρεπόμενες υπηρεσίες που παρέχονται από ή για λογαριασμό του πιστωτικού ιδρύματος, τις περιστάσεις που συνιστούν ή μπορούν να προκαλέσουν σύγκρουση συμφερόντων προκαλώντας ουσιαστικό κίνδυνο ζημίας των συμφερόντων ενός ή περισσότερων πελατών,

β. πρέπει να καθορίζει τις διαδικασίες που πρέπει να ακολουθούνται και τις ενέργειες ή τα μέτρα που πρέπει να λαμβάνονται για τη διαχείριση των συγκρούσεων αυτών.

4. Οι διαδικασίες, οι ενέργειες και τα μέτρα που προβλέπονται στην παράγραφο 3 στοιχείο β) αποσκοπούν να διασφαλίσουν ότι τα καλυπτόμενα πρόσωπα που συμμετέχουν σε επιχειρηματικές δραστηριότητες ή υπηρεσίες που μπορεί να προκαλέσουν σύγκρουση συμφερόντων του είδους που αναφέρεται στην παράγραφο 3 στοιχείο (α) ασκούν τις δραστηριότητες αυτές σε επίπεδο ανεξαρτησίας κατάλληλο για το μέγεθος και τις δραστηριότητες της επιχείρησης επενδύσεων και του ομίλου στον οποίο αυτή ανήκει και ανάλογο με τη σοβαρότητα του κινδύνου ζημίας των συμφερόντων πελατών.

5. Για τους σκοπούς της παραγράφου 3 στοιχείο (β), οι διαδικασίες και τα μέτρα που θεσπίζονται πρέπει να περιλαμβάνουν όσα από τα ακόλουθα στοιχεία είναι απαραίτητα και κατάλληλα για να διασφαλίσει η επιχείρηση τον απαιτούμενο βαθμό ανεξαρτησίας:

α. αποτελεσματικές διαδικασίες για την αποφυγή ή τον έλεγχο της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των καλυπτόμενων προσώπων που συμμετέχουν σε δραστηριότητες που συνεπάγονται κίνδυνο σύγκρουσης συμφερόντων όταν η ανταλλαγή αυτών των πληροφοριών ενδέχεται να αποβεί επιζήμια για τα

συμφέροντα ενός ή περισσότερων πελατών,

β. χωριστή εποπτεία των καλυπτόμενων προσώπων των οποίων τα κύρια καθήκοντα περιλαμβάνουν την άσκηση δραστηριοτήτων για λογαριασμό πελατών ή την παροχή υπηρεσιών σε αυτούς, εφόσον τα συμφέροντα των εν λόγω πελατών ενδέχεται να συγκρούονται ή εφόσον οι εν λόγω πελάτες εκπροσωπούν διαφορετικά συμφέροντα, περιλαμβανομένων εκείνων του πιστωτικού ιδρύματος, τα οποία ενδέχεται να συγκρούονται,

γ. αποφυγή της παροχής κινήτρων μέσω της σύνδεσης της αμοιβής καλυπτόμενων προσώπων που ασκούν κατά κύριο λόγο μια επενδυτική δραστηριότητα για λογαριασμό του πιστωτικού ιδρύματος με τα έσοδα που δημιουργούν άλλα καλυπτόμενα πρόσωπα που ασκούν κατά κύριο λόγο διαφορετική επενδυτική δραστηριότητα ή με την αμοιβή των καλυπτόμενων αυτών προσώπων, εφόσον ενδέχεται να προκληθεί σύγκρουση συμφερόντων σε σχέση με τις δραστηριότητες αυτές,

δ. μέτρα για την αποφυγή ή τον περιορισμό της άσκησης ανάρμοστης επιρροής στον τρόπο με τον οποίο ένα καλυπτόμενο πρόσωπο παρέχει επενδυτικές ή παρεπόμενες υπηρεσίες ή ασκεί δραστηριότητες,

ε. μέτρα για την αποφυγή ή τον έλεγχο της ταυτόχρονης ή διαδοχικής συμμετοχής ενός καλυπτόμενου προσώπου σε διαφορετικές επενδυτικές ή παρεπόμενες υπηρεσίες ή δραστηριότητες όταν η συμμετοχή αυτή ενδέχεται να αποβεί επιζήμια για την ορθή διαχείριση των συγκρούσεων συμφερόντων.

Εάν η υιοθέτηση ή η εφαρμογή στην πράξη των μέτρων και των διαδικασιών που προβλέπονται στην προηγούμενη παράγραφο δεν διασφαλίζει τον απαιτούμενο βαθμό ανεξαρτησίας, το πιστωτικό ίδρυμα οφείλει να υιοθετεί τα απαιτούμενα κατάλληλα εναλλακτικά ή επιπρόσθετα μέτρα και διαδικασίες για την επίτευξη του εν λόγω σκοπού.

6. Η γνωστοποίηση στους πελάτες βάσει της παραγράφου 2 του άρθρου 13 του ν. 3606/2007 πραγματοποιείται σε σταθερό μέσο, κατά την έννοια της απόφ. της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς σχετικά με τους Κανόνες Συμπεριφοράς των ΕΠΕΥ και περιλαμβάνει επαρκείς λεπτομέρειες, λαμβάνοντας υπόψη τα χαρακτηριστικά του πελάτη, ώστε να επιτραπεί σε αυτόν να λάβει απόφαση για την επενδυτική ή παρεπόμενη υπηρεσία στο πλαίσιο της οποίας ανακύπτει η σύγκρουση συμφερόντων, συνεκτιμώντας την παράμετρο αυτή. Η γνωστοποίηση των συγκρούσεων συμφερόντων από το πιστωτικό ίδρυμα δεν αναιρεί την υποχρέωση να διατηρεί και να εφαρμόζει τις κατάλληλες αποτελεσματικές οργανωτικές και διοικητικές ρυθμίσεις που απαιτούνται με βάση την παρ. 3 του άρθρου 12 του ν. 3606/2007, όπως εξειδικεύονται με την παρούσα Πράξη.

7. Τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να τηρούν και να ενημερώνουν τακτικά αρχείο, κατά τα ειδικότερα προβλεπόμενα και στο Παράρτημα 8 της παρούσας Πράξης, για κάθε επενδυτική ή παρεπόμενη υπηρεσία ή δραστηριότητα που ασκήθηκε από το πιστωτικό ίδρυμα ή για λογαριασμό του και ως προς την οποία έχει προκύψει σύγκρουση συμφερόντων που συνεπάγεται ουσιώδη κίνδυνο ζημίας των συμφερόντων ενός ή περισσότερων πελατών ή, στην περίπτωση συνεχιζόμενης υπηρεσίας ή δραστηριότητας, ως προς την οποία ενδέχεται να προκύψει σύγκρουση

συμφερόντων.

Γ. Προνομιακές Πληροφορίες - Προσωπική Συναλλαγή

Στο πλαίσιο των γενικών αρχών που καθορίζονται με τις διατάξεις των παρ. 7 και 9 του Κεφ. II και της περίπτωσης 2.4 της παρ. Α.2. του Κεφ. IV της ΠΔ/ΤΕ 2577/2006, όπως ισχύει, ως προς τις προνομιακές πληροφορίες σε σχέση με την παροχή επενδυτικών υπηρεσιών εφαρμόζονται ειδικότερα τα εξής:

1. Τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να θεσπίζουν, να εφαρμόζουν και να διατηρούν τις κατάλληλες ρυθμίσεις που εμποδίζουν κάθε καλυπτόμενο πρόσωπο που ασκεί δραστηριότητες που ενδέχεται να οδηγήσουν σε σύγκρουση συμφερόντων ή που έχει, λόγω της δραστηριότητας που ασκεί το πρόσωπο αυτό για λογαριασμό του πιστωτικού ιδρύματος, πρόσβαση σε προνομιακές πληροφορίες κατά την έννοια του άρθρου 6 του ν. 3340/2005 ή σε άλλες προνομιακές πληροφορίες σχετιζόμενες με πελάτες ή συναλλαγές με ή για πελάτες:

α. να διενεργεί προσωπική συναλλαγή που πληροί τουλάχιστον ένα από τα ακόλουθα κριτήρια:

i) απαγορεύεται βάσει του ν. 3340/2005 στο πρόσωπο αυτό να πραγματοποιήσει τη συναλλαγή,

ii) η συναλλαγή συνεπάγεται την κατάχρηση ή αθέμιτη γνωστοποίηση των εμπιστευτικών πληροφοριών,

iii) η συναλλαγή αντιβαίνει ή είναι πιθανό ότι θα αντέβαινε σε υποχρέωση που υπέχει το πιστωτικό ίδρυμα δυνάμει του ν. 3606/2007.

β. να συμβουλεύει ή να βοηθά, εκτός του κανονικού πλαισίου της εργασίας του ή της σύμβασης παροχής υπηρεσιών, οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο να εκτελέσει συναλλαγή σε χρηματοπιστωτικά μέσα η οποία, εάν ήταν προσωπική συναλλαγή του καλυπτόμενου

προσώπου, θα ενέπιπτε στις διατάξεις του στοιχείου (α) ή της παραγράφου 3 στοιχείο

α) του Κεφαλαίου Δ του παρόντος Παραρτήματος ή β) ή της απόφασης της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς σχετικά με τους Κανόνες Δεοντολογίας των ΕΠΕΥ,

γ. με την επιφύλαξη της περίπτωσης (α) του άρθρου 4 του ν. 3340/2005, να γνωστοποιεί, εκτός του κανονικού πλαισίου της εργασίας του ή της σύμβασης παροχής υπηρεσιών, κάθε πληροφορία ή γνώμη σε οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο εφόσον το καλυπτόμενο πρόσωπο γνωρίζει ή ευλόγως όφειλε να γνωρίζει για τους σκοπούς του παρόντος Παραρτήματος ότι μετά τη γνωστοποίηση των πληροφοριών αυτών το άλλο πρόσωπο θα ήταν πιθανό να προβεί σε μια από τις ακόλουθες ενέργειες:

i) να εκτελέσει συναλλαγή σε χρηματοπιστωτικά μέσα η οποία, εάν ήταν προσωπική συναλλαγή του καλυπτόμενου προσώπου, θα ενέπιπτε στις διατάξεις παραγράφου 3 στοιχείο α) του Κεφαλαίου Δ του παρόντος Παραρτήματος ή β) ή της απόφασης της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς σχετικά με τους Κανόνες Συμπεριφοράς των ΕΠΕΥ,

ii) να συμβουλεύσει ή να βοηθήσει άλλο πρόσωπο να εκτελέσει τέτοιου είδους συναλλαγή.

2. Οι ρυθμίσεις που απαιτούνται βάσει της παραγράφου 1 πρέπει, ιδίως, να διασφαλίζουν ότι:

α. κάθε καλυπτόμενο πρόσωπο που εμπίπτει στην παράγραφο 1 γνωρίζει τους περιορισμούς στις προσωπικές συναλλαγές, καθώς και τα μέτρα που έχουν θεσπιστεί από το πιστωτικό ίδρυμα σε σχέση με τις προσωπικές συναλλαγές και τις γνωστοποιήσεις, σύμφωνα με την παράγραφο 1,

β. το πιστωτικό ίδρυμα ενημερώνεται αμέσως σχετικά με οποιαδήποτε προσωπική συναλλαγή καλυπτόμενου προσώπου, είτε με κοινοποίηση της συναλλαγής αυτής είτε με άλλες διαδικασίες που του επιτρέπουν να εντοπίσει αυτές τις συναλλαγές.

Στην περίπτωση των συμβάσεων εξωτερικής ανάθεσης, το πιστωτικό ίδρυμα πρέπει να διασφαλίσει ότι η επιχείρηση στην οποία ανατίθεται η δραστηριότητα διατηρεί αρχείο προσωπικών συναλλαγών καλυπτόμενων προσώπων και ότι θα του παρέχει τις πληροφορίες αυτές άμεσα εφόσον το ζητήσει .

γ. τηρείται αρχείο των προσωπικών συναλλαγών που κοινοποιούνται στο πιστωτικό ίδρυμα ή εντοπίζονται από αυτό, περιλαμβανομένης κάθε έγκρισης ή απαγόρευσης μιας τέτοιας συναλλαγής, κατά τα ειδικότερα αναφερόμενα στο Παράρτημα 8.

3. Οι παράγραφοι 1 και 2 δεν εφαρμόζονται στις ακόλουθες κατηγορίες προσωπικών συναλλαγών:

α. προσωπικές συναλλαγές που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο παροχής υπηρεσιών ελεύθερης διαχείρισης χαρτοφυλακίου όπου δεν υπάρχει προηγούμενη επικοινωνία σε σχέση με τη συναλλαγή μεταξύ του διαχειριστή του χαρτοφυλακίου και του καλυπτόμενου

προσώπου ή άλλου προσώπου για λογαριασμό του οποίου εκτελείται η συναλλαγή,

β. προσωπικές συναλλαγές σε μερίδια οργανισμών συλλογικών επενδύσεων που πληρούν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για να υπαχθούν στο καθεστώς του ν. 3283/2004 ή της Οδηγίας 85/611/ΕΟΚ ή που υπόκεινται σε εποπτεία βάσει της νομοθεσίας κράτους μέλους που απαιτεί ισοδύναμο επίπεδο κατανομής κινδύνου στα περιουσιακά τους στοιχεία, εφόσον το καλυπτόμενο πρόσωπο και κάθε άλλο πρόσωπο για λογαριασμό του οποίου εκτελούνται οι συναλλαγές δεν συμμετέχει στη διαχείριση του οργανισμού αυτού.

Δ. Έρευνα στον τομέα των επενδύσεων

Στο πλαίσιο εφαρμογής των γενικών αρχών που καθορίζονται με τις διατάξεις της παρ. 7 του Κεφ. ΙΙ της ΠΔ/ΤΕ 2577/2006, όπως ισχύει, ως προς τη διενέργεια έρευνας στον τομέα των επενδύσεων, καθορίζονται ειδικότερα τα εξής:

1. Τα πιστωτικά ιδρύματα που παράγουν ή μεριμνούν για την παραγωγή έρευνας στον τομέα των επενδύσεων που προορίζεται ή είναι πιθανό να διανεμηθεί στη συνέχεια σε πελάτες τους ή στο κοινό, με δική τους ευθύνη ή υπό την ευθύνη άλλου μέλους του ομίλου στον οποίο ανήκουν, οφείλουν να διασφαλίσουν ότι, στο πλαίσιο των ανωτέρω γενικών αρχών, εφαρμόζονται όλα τα μέτρα που ειδικότερα ορίζονται στις παρ. 4, 5 και 6 του Κεφαλαίου Β΄ για τους χρηματοοικονομικούς αναλυτές που συμμετέχουν στην παραγωγή της έρευνας στον τομέα των επενδύσεων και για τα άλλα καλυπτόμενα πρόσωπα των οποίων τα καθήκοντα ή τα επιχειρηματικά συμφέροντα ενδέχεται να έρχονται σε σύγκρουση με τα συμφέροντα των προσώπων στα οποία διαδίδεται η έρευνα στον τομέα των επενδύσεων .

2. Τα πιστωτικά ιδρύματα που εμπίπτουν στην παράγραφο 1 οφείλουν να θεσπίσουν

ρυθμίσεις που αποσκοπούν να διασφαλίσουν ότι πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

α. οι χρηματοοικονομικοί αναλυτές και τα άλλα καλυπτόμενα πρόσωπα δεν πρέπει να πραγματοποιούν προσωπικές συναλλαγές ή προσωπική διαπραγμάτευση, πέραν εκείνων που διενεργούν ως ειδικοί διαπραγματευτές που ενεργούν καλόπιστα κατά την κανονική άσκηση της ειδικής διαπραγμάτευσης ή κατά την εκτέλεση αυτόκλητης εντολής πελάτη, για λογαριασμό οποιουδήποτε άλλου προσώπου περιλαμβανομένου του πιστωτικού ιδρύματος, σε χρηματοπιστωτικά μέσα τα οποία αφορά η έρευνα στον τομέα των επενδύσεων ή σε συναφή χρηματοπιστωτικά μέσα, αν γνωρίζουν το πιθανό χρονοδιάγραμμα ή περιεχόμενο αυτής της έρευνας στον τομέα των επενδύσεων όταν αυτό δεν είναι διαθέσιμο στο κοινό ή σε πελάτες και δεν μπορεί να συναχθεί εύκολα από τις πληροφορίες που είναι έτσι διαθέσιμες στο κοινό ή στους πελάτες τους, προτού δοθεί

στους παραλήπτες της έρευνας στον τομέα των επενδύσεων εύλογη δυνατότητα να ενεργήσουν βάσει αυτής.

β. στις περιπτώσεις που δεν καλύπτονται από το στοιχείο α), οι χρηματοοικονομικοί αναλυτές και οποιαδήποτε άλλα καλυπτόμενα πρόσωπα που συμμετέχουν στην εκπόνηση έρευνας στον τομέα των επενδύσεων δεν πρέπει να πραγματοποιούν προσωπικές συναλλαγές στα χρηματοπιστωτικά μέσα που αφορά η έρευνα στον τομέα των επενδύσεων, ή σε συναφή χρηματοπιστωτικά μέσα, αντίθετα προς τις σχετικές συστάσεις που το πιστωτικό ίδρυμα υιοθετεί, παρά μόνον σε εξαιρετικές περιπτώσεις και με την προηγούμενη συγκατάθεση της αρμόδιας νομικής υπηρεσίας και της μονάδας/λειτουργίας κανονιστικής συμμόρφωσης του πιστωτικού ιδρύματος,

γ. τα ίδια τα πιστωτικά ιδρύματα, οι χρηματοοικονομικοί αναλυτές και τα λοιπά καλυπτόμενα πρόσωπα που συμμετέχουν στην εκπόνηση της έρευνας στον τομέα των επενδύσεων δεν πρέπει να δέχονται αντιπαροχές από πρόσωπα που έχουν ουσιώδη συμφέροντα στο αντικείμενο της έρευνας στον τομέα των επενδύσεων,

δ. τα ίδια τα πιστωτικά ιδρύματα, οι χρηματοοικονομικοί αναλυτές και άλλα καλυπτόμενα πρόσωπα που συμμετέχουν στην παραγωγή της έρευνας στον τομέα των επενδύσεων δεν πρέπει να υπόσχονται σε εκδότες ευνοϊκή κάλυψη από την έρευνα,

ε. δεν πρέπει να επιτρέπεται στους εκδότες, στα καλυπτόμενα πρόσωπα πλην των χρηματοοικονομικών αναλυτών και σε οποιαδήποτε άλλα πρόσωπα να εξετάσουν, πριν από τη διάδοση της έρευνας στον τομέα των επενδύσεων, το σχέδιο της έρευνας στον τομέα των επενδύσεων για να επαληθεύσουν την ακρίβεια των στοιχείων που αναφέρονται σε αυτήν ή για οποιοδήποτε άλλο σκοπό εκτός από την εξακρίβωση της συμμόρφωσης με τις νομικές υποχρεώσεις του πιστωτικού ιδρύματος, εάν το σχέδιο αυτό περιλαμβάνει σύσταση ή τιμή-στόχο .

3. Το πιστωτικό ίδρυμα, που διανέμει στο κοινό ή σε πελάτες έρευνα στον τομέα των επενδύσεων που παράγει άλλο πρόσωπο απαλλάσσεται από την υποχρέωση συμμόρφωσης με την παράγραφο 1, εφόσον πληρούνται τα ακόλουθα κριτήρια:

α. το πρόσωπο το οποίο παράγει την έρευνα δεν αποτελεί μέλος του ομίλου στον οποίο ανήκει το πιστωτικό ίδρυμα,

β. το πιστωτικό ίδρυμα δεν αποκλίνει ουσιωδώς από τις συστάσεις που γίνονται για

την έρευνα στον τομέα των επενδύσεων,

γ. το πιστωτικό ίδρυμα δεν προβάλλεται ως παραγωγός της έρευνας στον τομέα των επενδύσεων,

δ. το πιστωτικό ίδρυμα εξακριβώνει ότι ο παραγωγός της έρευνας υπόκειται σε απαιτήσεις ισοδύναμες με τις σχετικές απαιτήσεις που θεσπίζονται με την παρούσα Πράξη για την εκπόνηση της σχετικής έρευνας ή έχει καθιερώσει πολιτική επιβολής τέτοιων απαιτήσεων.

Παράρτημα 7

ΦΥΛΑΞΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΩΝ ΠΕΛΑΤΩΝ

Οι γενικές αρχές που καθορίζονται με τις παρ. 7, 8.1. και 13.4. του Κεφ. ΙΙ της ΠΔ/ΤΕ

2577/2006, όπως ισχύει, ως προς την φύλαξη των περιουσιακών στοιχείων των πελατών στους οποίους παρέχονται επενδυτικές υπηρεσίες, εξειδικεύονται ως εξής:

1. Για τους σκοπούς της διαφύλαξης των δικαιωμάτων των πελατών σε σχέση με τα χρηματοπιστωτικά μέσα και κεφάλαια που τους ανήκουν, τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν:

α. να τηρούν τα απαραίτητα αρχεία και λογαριασμούς έτσι ώστε να είναι σε θέση ανά κατέχονται για λογαριασμό ενός πελάτη από τα περιουσιακά στοιχεία που κατέχονται για λογαριασμό οποιουδήποτε άλλου πελάτη, καθώς και από τα δικά τους περιουσιακά στοιχεία,

β. να τηρούν τα αρχεία και τους λογαριασμούς τους κατά τρόπο που να διασφαλίζει την ακρίβεια και ιδίως την αντιστοιχία τους με τα χρηματοπιστωτικά μέσα και τα κεφάλαια που κατέχονται για λογαριασμό πελατών,

γ. να εξετάζουν, περιοδικά ανά τακτά διαστήματα, τη συμφωνία μεταξύ των λογαριασμών και αρχείων που τηρούν τα πιστωτικά ιδρύματα και των τρίτων όπου τυχόν κατέχονται τα σχετικά περιουσιακά στοιχεία των πελατών,

δ. να λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι τα χρηματοπιστωτικά μέσα πελατών που έχουν κατατεθεί σε τρίτο, σύμφωνα με τις παραγράφους 2, 3 και 4 ακολούθως, μπορούν να διαχωριστούν από τα χρηματοπιστωτικά μέσα που ανήκουν στο πιστωτικό ίδρυμα και από τα χρηματοπιστωτικά μέσα που ανήκουν σε αυτό τον τρίτο, με τη χρήση λογαριασμών με διαφορετικά ονόματα στα βιβλία του τρίτου ή με

άλλα ισοδύναμα μέτρα με τα οποία επιτυγχάνεται το ίδιο επίπεδο προστασίας,

ε. να λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι τα κεφάλαια πελατών που έχει καταθέσει το πιστωτικό ίδρυμα για λογαριασμό τους σε κεντρική τράπεζα, σε άλλο πιστωτικό ίδρυμα ή σε τράπεζα που έχει άδεια λειτουργίας σε τρίτη, εκτός Ε.Ο.Χ., χώρα ή σε αναγνωρισμένα αμοιβαία κεφάλαια διαχείρισης διαθέσιμων, κατέχονται σε λογαριασμό ή λογαριασμούς χωριστούς από τυχόν άλλους λογαριασμούς που χρησιμοποιούνται για την κατοχή κεφαλαίων που ανήκουν στο πιστωτικό ίδρυμα,

στ. να θεσπίζουν κατάλληλες οργανωτικές ρυθμίσεις για να ελαχιστοποιήσουν τον κίνδυνο απώλειας ή μείωσης των περιουσιακών στοιχείων πελατών ή των δικαιωμάτων σε σχέση με τα περιουσιακά αυτά στοιχεία, λόγω κατάχρησης των

περιουσιακών στοιχείων, απάτης, κακής διαχείρισης, ελλιπούς τήρησης αρχείου ή αμέλειας.

Η Τράπεζα της Ελλάδος διατηρεί τη δυνατότητα να καθορίσει τα τυχόν πρόσθετα μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος που πρέπει να ληφθούν σε περίπτωση που το δίκαιο της χώρας στην οποία κατέχονται τα κεφάλαια ή τα χρηματοπιστωτικά μέσα των πελατών εμποδίζει τα πιστωτικά ιδρύματα να συμμορφωθούν με τα αναφερόμενα ανωτέρω υπόστοιχεία (δ) ή (ε).

2. Τα πιστωτικά ιδρύματα δύνανται να καταθέτουν χρηματοπιστωτικά μέσα τα οποία κατέχουν για λογαριασμό πελατών τους σε λογαριασμό ή λογαριασμούς που έχουν ανοιχτεί σε τρίτο υπό τον όρο ότι τα πιστωτικά ιδρύματα ενεργούν με την απαιτούμενη ικανότητα φροντίδα και επιμέλεια κατά την επιλογή, το διορισμό και τον περιοδικό έλεγχο του τρίτου και των ρυθμίσεων για την κατοχή και φύλαξη των χρηματοπιστωτικών μέσων.

Ειδικότερα, τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη την τεχνογνωσία και τη φήμη στην αγορά του τρίτου καθώς και τυχόν νομοθετικές απαιτήσεις ή πρακτικές της αγοράς που συνδέονται με την κατοχή των χρηματοπιστωτικών μέσων που θα μπορούσαν να επηρεάσουν αρνητικά τα δικαιώματα των πελατών.

3. Το πιστωτικό ίδρυμα καταθέτει χρηματοπιστωτικά μέσα πελατών της σε τρίτο εγκατεστημένο σε χώρα εκτός του Ε.Ο.Χ. μόνον εφόσον ο τρίτος υπόκειται σε κανονιστικό πλαίσιο και εποπτεία στη χώρα αυτή, όσον αφορά την κατοχή και τη φύλαξη χρηματοπιστωτικών μέσων.

4. Τα πιστωτικά ιδρύματα δεν καταθέτουν χρηματοπιστωτικά μέσα που κατέχονται για λογαριασμό πελατών σε τρίτο εγκατεστημένο σε τρίτη, εκτός Ε.Ο.Χ., χώρα η οποία δεν

ρυθμίζει κανονιστικά την κατοχή και φύλαξη χρηματοπιστωτικών μέσων για λογαριασμό

άλλου προσώπου εκτός εάν πληρούνται μια από τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

α. η φύση των χρηματοπιστωτικών μέσων ή των επενδυτικών υπηρεσιών που συνδέονται με αυτά απαιτεί την κατάθεσή τους σε τρίτο εγκατεστημένο σε αυτή την Τρίτη χώρα, ή

β. όταν τα χρηματοπιστωτικά μέσα κατέχονται για λογαριασμό επαγγελματία πελάτη και ο πελάτης έχει ζητήσει γραπτώς από την επιχείρηση να τα καταθέσει σε τρίτο σε αυτή την τρίτη χώρα.

5. Τα πιστωτικά ιδρύματα δεν επιτρέπεται να συνάπτουν συμφωνίες για συναλλαγές χρηματοδότησης τίτλων, κατά την έννοια της απόφ. της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς σχετικά με τους Κανόνες Συμπεριφοράς ΕΠΕΥ, σχετιζόμενες με χρηματοπιστωτικά μέσα που κατέχουν για λογαριασμό πελάτη, ή να χρησιμοποιήσουν με άλλο τρόπο τέτοια χρηματοπιστωτικά μέσα για ίδιο λογαριασμό ή για λογαριασμό άλλου πελάτη της επιχείρησης, εκτός εάν πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

α. ο πελάτης έχει δώσει προηγουμένως τη ρητή του συγκατάθεση για τη χρησιμοποίηση των μέσων με συγκεκριμένους όρους. Στην περίπτωση ενός ιδιώτη πελάτη, τούτο θα αποδεικνύεται από την υπογραφή εκ μέρους του των σχετικών όρων ή από άλλο ισοδύναμο μηχανισμό,

β. η χρησιμοποίηση των χρηματοπιστωτικών μέσων του πελάτη πρέπει να γίνεται

μόνο σύμφωνα με τους όρους στους οποίους συγκατατέθηκε ο πελάτης.

6. Τα πιστωτικά ιδρύματα δεν επιτρέπεται να συνάπτουν συμφωνίες για συναλλαγές χρηματοδότησης, κατά την έννοια της απόφ. της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς σχετικά με του Κανόνες Συμπεριφοράς ΕΠΕΥ, σχετιζόμενες με χρηματοπιστωτικά μέσα που κατέχονται για λογαριασμό πελάτη σε συλλογικό λογαριασμό που τηρείται από τρίτο, ή να χρησιμοποιήσουν με άλλο τρόπο για ίδιο λογαριασμό ή για λογαριασμό άλλου πελάτη της επιχείρησης χρηματοπιστωτικά μέσα που κατέχονται σε τέτοιο λογαριασμό, παρά μόνον εάν πληρούνται, επιπλέον εκείνων που αναφέρονται στην παράγραφο 5, μία τουλάχιστον από τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

α. κάθε πελάτης χρηματοπιστωτικά μέσα του οποίου κατέχονται από κοινού σε συλλογικό λογαριασμό πρέπει να έχει δώσει την προηγούμενη ρητή συγκατάθεσή του σύμφωνα με το στοιχείο α. της παραγράφου 5, ή

β. το πιστωτικό ίδρυμα πρέπει να έχει θεσπίσει συστήματα και ελέγχους που διασφαλίζουν ότι χρησιμοποιούνται κατ' αυτό τον τρόπο μόνο χρηματοπιστωτικά μέσα που ανήκουν σε πελάτες που έχουν δώσει την προηγούμενη ρητή συγκατάθεσή τους σύμφωνα με το στοιχείο α. της παραγράφου 5,

Τα αρχεία της επιχείρησης επενδύσεων, που τηρούνται κατά τα αναφερόμενα στο Παράρτημα 8 της παρούσας Πράξης, πρέπει να περιλαμβάνουν λεπτομερή στοιχεία για τον πελάτη με τις οδηγίες του οποίου χρησιμοποιήθηκαν τα χρηματοπιστωτικά μέσα, μακρώς και τον αριθμό των χρησιμοποιούμενων χρηματοπιστωτικών μέσων κάθε πελάτη που έχει δώσει τη συγκατάθεσή του, έτσι ώστε να καθίσταται δυνατή η ορθή κατανομή τυχόν ζημιών.

Παράρτημα 8

ΤΗΡΗΣΗ ΑΡΧΕΙΩΝ

Στο πλαίσιο εφαρμογής των γενικών αρχών που καθορίζονται με τις διατάξεις των παρ. 7, 8.1. και 13.4. του Κεφ. ΙΙ της ΠΔ/ΤΕ 2577/2006, όπως ισχύει, καθώς και των άρθρων 7 και 8 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1287/2006 της Επιτροπής, καθορίζονται ειδικότερα ως προς την τήρηση αρχείων που έχουν σχέση με την παροχή επενδυτικών υπηρεσιών, τα εξής:

1.1. Τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να τηρούν αρχείο για κάθε καταγγελία και για τα μέτρα που λήφθηκαν σε σχέση με την παροχή επενδυτικών υπηρεσιών σε πελάτες.

1.2. Όλα τα αρχεία που απαιτούνται σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 3606/2007 και των κατ' εξουσιοδότηση αυτού κανονιστικών πράξεων τηρούνται για περίοδο τουλάχιστον πέντε ετών.

1.3. Ειδικά, τα αρχεία που περιέχουν τα αντίστοιχα δικαιώματα και υποχρεώσεις του πιστωτικού ιδρύματος και του πελάτη βάσει συμφωνίας παροχής υπηρεσιών ή τους όρους υπό τους οποίους το πιστωτικό ίδρυμα παρέχει υπηρεσίες στον πελάτη, διατηρούνται τουλάχιστον καθ' όλη τη διάρκεια της σχέσης με τον πελάτη.

2. Η Τράπεζα της Ελλάδος, για σκοπούς ελέγχου της τήρησης των σχετικών διατάξεων του ν. 3606/2007, διατηρεί το δικαίωμα:

α. Να ζητήσει, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, από το πιστωτικό ίδρυμα να διατηρήσει ορισμένα ή όλα τα αρχεία αυτά για μεγαλύτερο διάστημα ανάλογα με τη φύση του

μέσου ή της συναλλαγής. Η Τράπεζα της Ελλάδος δύναται να απαιτήσει από πιστωτικό ίδρυμα να διατηρήσει τα αρχεία για το υπόλοιπο της πενταετούς περιόδου σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο και μετά την ανάκληση της άδειας λειτουργίας του πιστωτικού ιδρύματος.

β. Να επιβάλει στα πιστωτικά ιδρύματα υποχρεώσεις σχετικά με την καταγραφή των τηλεφωνικών συνδιαλέξεων ή των ηλεκτρονικών επικοινωνιών που αφορούν εντολές πελατών.

3. Τα αρχεία διατηρούνται σε μέσο που επιτρέπει την αποθήκευση των πληροφοριών με τρόπο προσβάσιμο για μελλοντική εξέταση από την Τράπεζα της Ελλάδος και την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, με μορφή και τρόπο που ικανοποιούν τα ακόλουθα κριτήρια:

α. η Τράπεζα της Ελλάδος και η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, στο πλαίσιο της άσκησης των κατά νόμο καθηκόντων τους, θα πρέπει να έχουν ευχερή πρόσβαση στα αρχεία αυτά και να μπορούν να αναπαράγουν βάσει αυτών τα βασικά στάδια της επεξεργασίας κάθε συναλλαγής,

β. πρέπει να είναι δυνατό να διαπιστωθούν εύκολα τυχόν διορθώσεις ή άλλες τροποποιήσεις, καθώς και το περιεχόμενο των αρχείων πριν από τις εν λόγω διορθώσεις ή τροποποιήσεις,

γ. δεν πρέπει να είναι δυνατό να υποστούν τα αρχεία άλλου είδους παραποίηση ή τροποποίηση.

4. Για σκοπούς συμμόρφωσης των πιστωτικών ιδρυμάτων με τις διατάξεις του ν. 3606/2007, τα πιστωτικά ιδρύματα τηρούν αρχεία αναφορικά με:

α. την ταυτότητα και την κατηγοριοποίηση του κάθε πελάτη

β. τις συμβάσεις πελατών

γ. τις πληροφορίες σχετικά με τον έλεγχο καταλληλότητας και συμβατότητας των πελατών

δ. τις συναλλαγές σε χρηματοπιστωτικά μέσα που διενεργήθηκαν για ίδιο λογαριασμό και για λογαριασμό πελατών

ε. την ομαδοποίηση και τον επιμερισμό εντελών

στ. τις εντολές που δίνει στο πλαίσιο της διαχείρισης χαρτοφυλακίων και τις εντολές πελατών που λαμβάνει στο πλαίσιο λήψης και διαβίβασης πελατών

ζ. την εκτέλεση εντολών πελατών και τη διενέργεια συναλλαγών για ίδιο λογαριασμό

η. τη διαβίβαση εντολών που λαμβάνονται από το πιστωτικό ίδρυμα

θ. αντίγραφο των περιοδικών ενημερώσεων πελατών, με το οποίο θα πιστοποιείται το περιεχόμενο και η αποστολή τους

ι. τα χρηματοπιστωτικά μέσα πελατών που κατέχει το πιστωτικό ίδρυμα

ια. τα χρηματοπιστωτικά μέσα πελατών επί των οποίων το πιστωτικό ίδρυμα μπορεί να συνάπτει συμφωνίες για συναλλαγές χρηματοδότησης τίτλων, κατά την έννοια της απόφ. της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς σχετικά με τους Κανόνες Συμπεριφοράς ΕΠΕΥ, ή τα οποία μπορεί να χρησιμοποιεί με άλλο τρόπο

ιβ. τα κεφάλαια πελατών

ιγ. την επικοινωνιακή πολιτική του πιστωτικού ιδρύματος

ιδ. τις έρευνες στον τομέα των επενδύσεων

ιε. τις επιχειρηματικές δραστηριότητες και την εσωτερική οργάνωση του πιστωτικού

ιδρύματος

ιστ. τις διαδικασίες και τις γραπτές εκθέσεις της μονάδας/λειτουργίας κανονιστικής συμμόρφωσης

ιζ. τις διαδικασίες και τις γραπτές εκθέσεις της μονάδας διαχείρισης κινδύνων

ιη. τις διαδικασίες και τις γραπτές εκθέσεις της μονάδας εσωτερικού ελέγχου

κ. τις επενδυτικές υπηρεσίες ή δραστηριότητες που προκαλούν επιζήμιες συγκρούσεις

συμφερόντων

κα. τις καταγγελίες πελατών και τη λήψη σχετικών μέτρων

κβ. τις δεσμευτικές τιμές του συστηματικού εσωτερικοποιητή

κγ. τις προσωπικές συναλλαγές

κδ. τις πληροφορίες που γνωστοποιούνται στους πελάτες σχετικά με αντιπαροχές και

κε. την παροχή επενδυτικών συμβουλών στους ιδιώτες πελάτες